

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

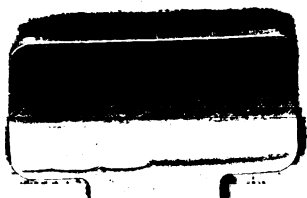
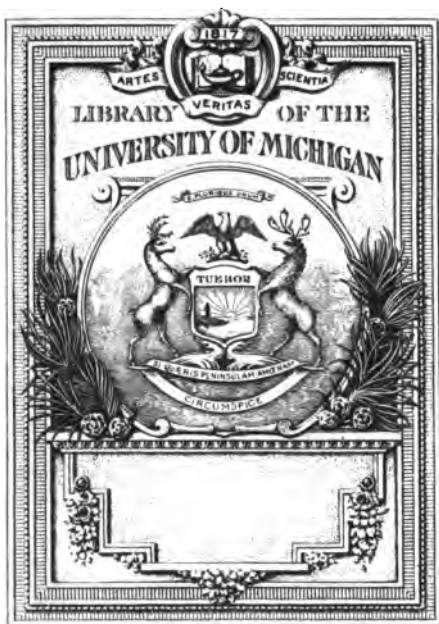
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

A

1,015,298

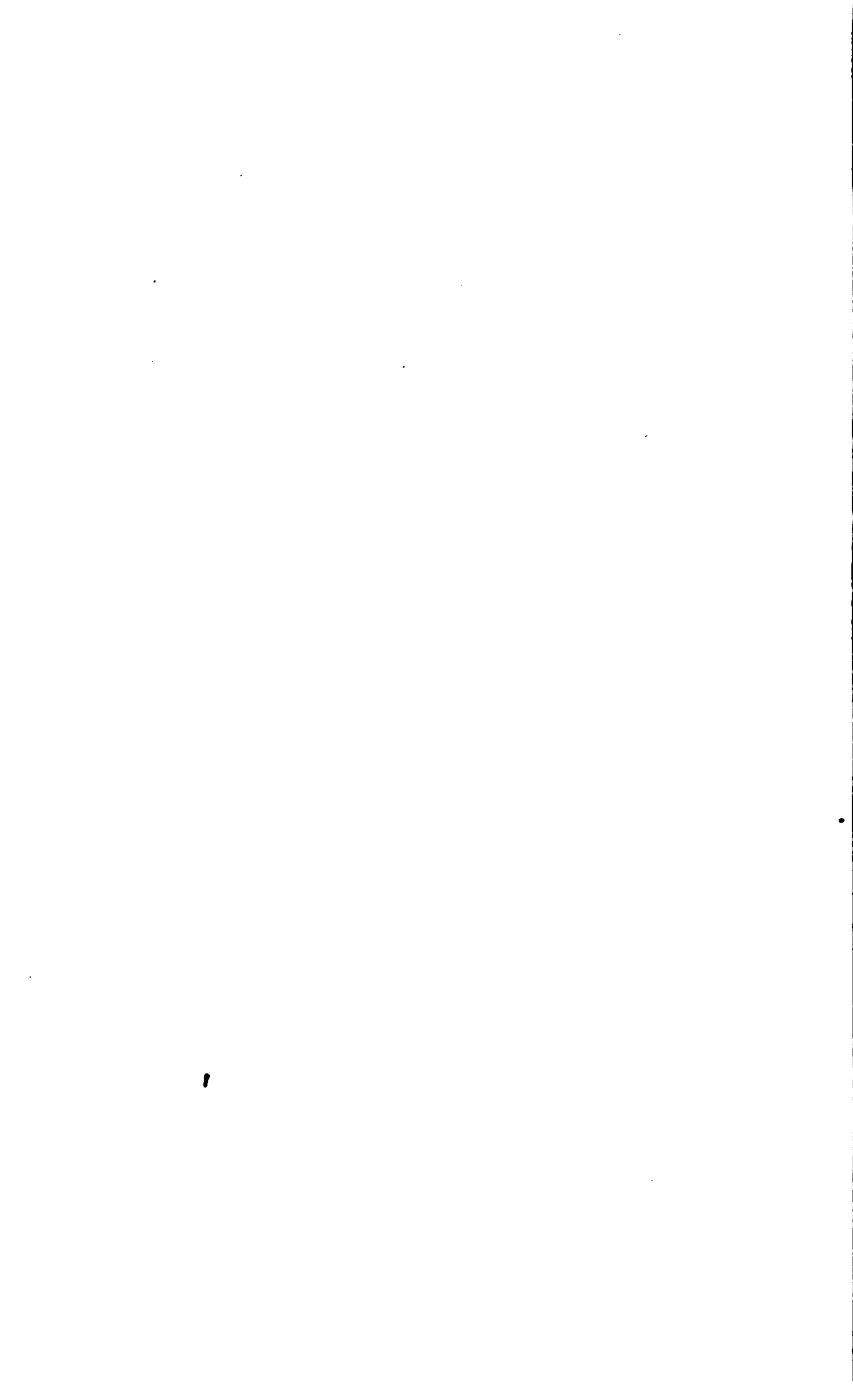

878

H5

W64

R2

SCRIPTORUM CLASSICORUM
BIBLIOTHECA OXONIENSIS

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO
LONDINI ET NOVI EBORACI
APUD HENRICUM FROWDE

Q. HORATI FLACCI

OPERA

RECOGNOVIT

BREVIQUE ADNOTATIONE CRITICA INSTRVXIT

EDVARDVS C. WICKHAM

EDITIO ALTERA

CVRANTE

H. W. GARROD

COLLEGII MERTONENSIS SOCIO

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

Copyright 1912 by
Oxford University Press American Branch

117 118-119

PRAEFATIO

IN apparatu critico huic Horati editioni adiciendo id praecipue quaesitum est ut lector ante oculos haberet locorum eorum conspectum in quibus de vera lectione serio dubitari posset. Quocirca cum neque orthographiae quam vocant varietates neque menda illa sescenta exscripsi quae vel optimis codicibus librariorum sive incuria sive ignorantia offudit, tum etiamsi unus alterque bonorum codicum scripturam aliis discrepantem exhibent nec metro nec Latinitate nec sensu prorsus alienam ne illam quidem protinus adnotandam putavi nisi Scholiastarum vel scriptorum veterum auctoritate niteretur aut tamquam per se probabilis ab editore aliquo bonae famae accepta esset aut denique codicum singulorum proprietates vel artis criticae rationes aliquo modo illustrare videretur.

Inter editores qui ad testimonium in hac causa vocandi erant primum locum quis non dederit Ricardo Bentley, non solum tamquam viro maximo omnium qui Horatium attigerunt, verum etiam quia quidquid optime ante ipsum de poematum contextu scriptum esset in unum collegisse et idem omnibus qui postea de eo scripturi essent initium

PRAEFATIO

et quasi fundamentum praeuisse videtur? Multae sunt lectiones quae ab illo primum parva aliqua codicum scriptorum auctoritate in contextum admissae postea in optimis codicibus inventae sunt: multae quas in paucis tantum codicibus inventas illius argumentis et auctoritate inducti editores plerique receperunt.

Sin autem hodie opus Benteleianum scientia pleniore iudicare et identidem corrigere possumus, id imprimis debemus Ottoni Keller qui codices multos Benteleio incognitos vel *ipse vel per collegas* accurate recognovit, saeculo suo quemque assignavit, scholia et glossas in margine eorum scriptas notavit, testimonia veterum de re metrica vel grammatica scriptorum diligentia incredibili collegit. Iniquum fortasse videretur si, dum tanto laborum fructu utimur quos vir doctus in codices Horatianos impendit, mentionem nullam faceremus trium illarum classium in quas eos distribuendos ille censuit, ea lege ut lectio quae in duarum codicibus inveniretur ei quae in unius tantum appareret antecellere existimaretur. Verum enimvero nondum illuc perventum est ut haec distributio aut omnibus tamquam veram se satis commendaverit aut oratione brevi eademque ad cognoscendum facili explicari possit. Qui de tota re iudicare voluerit fontis ipsos profecto adibit in 'Epilegomenis zu Horaz'¹ et in nova editione poematum cuius volumen primum nuper prodiit². Id vero dixisse liceat si editiones Kellerianas evolamus locos paucos sane nos inventuros

¹ Lips. a. MDCCCLXXIX.

² *Q. Horati Flacci opera recensuerunt O. Keller et A. Holder*, vol. i. Lips. MDCCCXCIX. Qui alteram partem audire vult legere debet quod a Iacobo Gow scriptum est (*Classical Review*, vol. iv. p. 339).

PRAEFATIO

esse in quibus classium solum ratione habita lectionem ille a ceteris editoribus diversam praetulisse videatur.

Lectiones quas invitis codicibus 'divinandi' illa 'peritia' assecuta est in contextum aut numquam aut perraro admittere volui. Non quo infitiri velim nonnulla quae in optimis libris scriptis nunc legantur coniecturis potuisse deberi Martii illius vel alius alicuius *διωρθωτοῦ*. Verum id ita factum esse probari non potest. Quoniam autem experientia nos docuit bene divinandi finem prope nullum esse, boni exempli duxi esse et lectori debitum, ut quae coniectura sola sine dubio nitantur ab iis quae in codicibus saltem inventa sint plane distinguantur. Decem tantum locos memini in quibus coniecturam probabilem tamquam probatam typis mandavi; quorum in quattuor librarii in nomine proprio haesitaverant (*Carm.* ii. 17. 14, iii. 4. 69, iii. 16. 41, *Serm.* i. 10. 86); in uno (*Serm.* ii. 3. 255) 'cubitale' in 'cubital' metro cogente editores omnes mutaverunt; in ceteris mendum quod codices invasit ex scribendi modo provenisse videtur, ut in *Epod.* i. 15 'labore' in 'laborem' (laborē) converso, in *Epod.* iv. 8 't̄,' quod habet B, perperam intellecto quasi non 'trium' sed 'ter' significasset, in *Serm.* i. 6. 87 'ad' coniunctione pro 'ad' praepositione habita. Simili modo credendum est 'inter' ex 'intra' (*Epp.* ii. 2. 114) abbreviatione male intellecta, 'hic . . . illi' (*Epp.* ii. 2. 89) ex 'huic . . . ille' exorta esse. Neque alii profecto causae deberi putaverimus magnam partem discrepantiarum quae codices ipsos vexant: 'hic' 'hinc' (*Carm.* i. 17. 14), 'ad hunc' 'adhuc' etc. (*Epod.* ix. 17), 'quod' 'quia' 'qui' (*Carm.* i. 12. 31), 'quo' 'quod' 'quos' (*C. S.* 5), 'demoveas' 'dimoveas' (*Carm.* i.

PRAEFATIO

1. 13), 'dereptum' 'direptum' (*Carm.* i. 9. 23), 'distinet' 'detinet' 'destinet' (*Epp.* i. 2. 5), 'impulsa' 'imp̄ssa' 'impressa' (*Carm.* iv. 6. 10), et his similia.

Inter codices Horatianos quamquam ipse interrogari nequit locum primum aliquomodo sibi vindicat Blandinius ille 'vetustissimus,' quattuor codicum antiquissimus in Monasterio Benedictino prope Gandavum olim asservatorum e quibus lectiones aliquas selectas, ipsis codicibus annis aliquot prius incendio absumptis, Iacobus Cruquius in editionibus suis nobis tradidit. Lectionibus ex hoc codice ductis, editores plerosque secutus, auctoritatem non levem tribui, praesertim in *Sermonibus et Epistulis*, non solum quia apparet Cruquium saepenumero ex illis contextui scripturam eam restituisse quae postea bonorum codicum testimonio vera esse demonstrata est, verum etiam quia identidem codicibus omnibus tam plane discrepant ut ad archetypum alium nos reducere videantur. Codicis aetas incerta est: ix^o saeculo plerique eum adiudicant. Cruquius ipse antiquitatem ei vera maiorem tribuisse videtur; Keller qui Cruquii scientiam, diligentiam, denique bonam fidem ultra modum in suspicionem vocat xii^{mo} non antiquiorem eum censet.

Codicum quos habemus antiquissimus a plerisque habetur Bernensis (*B*) qui nuper phototypice editus domi sese nobis tractandum et examinandum offert. In nono saeculo exaratus esse certis indiciis demonstratur. In hoc codice desunt *Epistularum* Libri I et II et *Sermones* omnes praeter Lib. I^{ml} primum, secundum, tertii partem; *Carminum* nonnulla tota omissa sunt, aliorum pars tantum data; et omnia

PRAEFATIO

ordine a ceteris diverso. Lacunas in apparatu critico ubique notavi.

Ceterorum codicum quorum lectiones, apparatu Kelleriano maxima ex parte fretus¹, adnotavi maior pars X^mi saeculi esse habetur, nonnullos (*a R λ l δ d π u*) O. Keller ad nonum vel nonum exiēns nunc retrahit. XI^mo saeculo refert duos (*γ C*), XII^mo unum (*E*), quos ut bonarum lectionum tenacissimos suis adiunxit. Recentiorum unum (*g*) inclusit, Gothanum codicem XV^mi saeculi, ut qui codicem V pluribus locis omnium quos habemus solus secutus esse videretur².

Codices hos omnes in classis vel familias dividi posse quod Ottoni Keller placuit, non pro comperto nos habere supra diximus: verum nonnullos esse qui artiore aliquo similitudinis vinculo alter alteri coniuncti sint nemini non occurret qui vel nostras adnotationes inspiciat. Paria eiusmodi ita componit O. Keller: *A a, λ l, δ d, φ ψ, D τ, BC*. In memoria quidem tenendum est codicum paucos sane totum Horati contextum continere, plerosque parte aliqua mutilos esse. Illud igitur in apparatu critico studui ut quantum fieri posset lectori appareret quorum codicum testimonio in quaque poematum parte uteremur.

Acr., Porph., Comm. Cruq. His signis indicavi ab explicatione ipsa quam in Pseudo-Acronis vel Porphyronis³

¹ Codicum *βσ* lectiones ex editionibus Orellianis sumpsit: codicis Reginensis (*R*^o) in Collegio Reginensi apud Oxoniensis asservati, qui a R. Bentley magno aestimatus est, lectiones huic editioni denuo notavit vir humanissimus A. O. Prickard.

² Vid. ad *Serm.* i. 6. 126; i. 7. 17; ii. 3. 303; ii. 8. 88.

³ De Scholiastis Horatianis videndum est quod scripsit O. Keller in *Symbolis philologorum Bonnensium*, Lips., Teubner, 1867. Breviter etiam dixi in praefatione ad editionem meam Horati maiorem, vol. i, p. 10.

PRAEFATIO

vel Commentatoris Cruquiani¹ scholiis datam inveniamus concludi posse quicumque ita poetam explicuisset hanc vel illam scripturae varietatem in codicibus suis ante oculos habuisse. Sub signis *Schol.* γ, *gloss.* γ, etc., identidem ex apparatu Kelleriano exscripsi scholia alia vel glossas quae in margine codicum aliquorum ascriptae sunt. Porphyronis quidem scholia, si integra ea et non, ut sunt, nonnullis certe in locis interpolata haberemus, quaesituros nos de contextu Horatiano ad III^{um} post Christum saeculum referrent: et cuiuscumque aetatis sint antiquiorum saltem iis quos habemus codicum lectiones sine dubio nobis repraesentant.

Sunt etiam auctores IIIⁱ et IV^{ti} saeculi, ii praesertim qui de re metrica aut grammatica scripserunt, apud quos versus Horatianos exscriptos legere possumus.

Cum vero ex longissima qua possumus vetustate testimonia eiusmodi repeterimus fore fatendum est ut menda aliqua et varietates lectionis etiam tum exstitisse inveniamus. Scholiastae enim ipsi scripturam manifeste corruptam identidem tuentur², inter se de vera lectione discrepant³, se apud codices nonnullis in locis varie scriptum ultro testantur invenisse⁴. Huc accedit humanum esse quod memoriter exscribamus per incuriam aliquando perperam ex-

¹ Hoc nomine appellantur scholiastarum interpretationes quas ex codicibus suis exscripsit Iacobus Cruquius.

² Vid. Porph. ad *Carm.* iii. 6. 27; C. S. 4; Pseudo-Acr. ad *Carm.* i. 17. 9; C. S. 5; Comm. Cruq. ad *Carm.* i. 12. 13.

³ Vid. inter alia *Carm.* i. 27. 13 (quo in loco Porphyroni deterior placet lectio); ii. 13. 38; *Serm.* i. 1. 38; *Epp.* i. 8. 12.

⁴ Vid. Porph. ad *Carm.* ii. 6. 24; *Serm.* ii. 1. 79; *Epp.* ii. 2. 80; Pseudo-Acr. ad *Epp.* ii. 2. 8; A. P. 190.

PRAEFATIO

scribere : quo in loco posuerimus non solum 'vulpeculam' illam Servii quae plumis nudetur (*Epp.* i. 3. 19) verum etiam Quintiliani illud 'intonsis' (*Carm.* i. 12. 41) Flavi Capri 'lactea' (*Carm.* i. 13. 2) Porphyrionis ipsius 'Proteus' (*Carm.* i. 15. 5) et multa eiusmodi alia.

E. C. W.

Scribam Lindi Coloniae

Mense Decembri MDCCCC.

PRAEFATIO EDITIONIS ALTERIVS

OPVSCVLI quod anno MDCCCC edidit Eduardus Wickham poscitur nova editio : τὸν δὲ γὰρ κατέχει, virum mitis sapientiae, cauti iudici, doctrinae late conspicientis. Me Wickhami opus redintegrandem oportebat ante omnia Wickhami memoriae servire, ingenio ipsum meo modum imponere. Itaque in textu rarius mutavi quicquid Wickham statuit, et in apparatu critico—quamquam is quidem totus meus est—ita fui Wickhami memor ut brevis esse studuerim. Decem tantum codices adhibui ex fere CCL qui innotuerunt. Ex coniecturis quae numero carent eas selegi quae aliquam similitudinem veri habere videantur. In alio campo iacula sua torqueant Bentleii simii.

Cur novum apparatus conscriberem praecipua causa fuit melius iam a viris doctis intellecta codicum cognatio. Quippe trium ordinum illa Kelleri ratio, quam et ipse Wickham improbabat, iam dudum penitus explosa est. Veriorem rationem nuper aperuit Fridericus Vollmer : quem ita sequor ut in nonnullis tamen rebus levioris momenti a iudicio viri acutissimi dissentiam. Cum Vollmero duo classes codicum agnovi—ab illo notis (i) (ii), a me αβ, insignitas. Sed in classe α constituenda notandum est primum quod codicem *M*, ne in quibusdam locis inopia

PRAEFATIO

testium laboremus, revocavi, nimii fortasse a Kellero habitum, a Vollmero ceterisque praeter modum elevatum: deinde quod codicem *a* gemello eius *A* propterea praetuli quia, cum ita sint similes ut utrum adhibeas susque deque sit, *a* totum Horatium, *A* partem tantum servat: tertium quod *B*, omnium librorum antiquissimum, minoris preti duxi quam ceteri editores, quorum quosdam suspicor nimis diu superstitiosos esse in codice et neglegenter descripto et saepius aperte interpolato. E classe *B* prorsus abieci *R*, codicem mixti generis, qui quantas turbas fecerit in apparatu Vollmeriano neminem nisi ipsum Vollmerum fallit. Classis *B* integerrimi sunt testes $\delta\pi\phi\psi$: quibus adiunxit Vollmer λl . At in *Carminibus* et *Epodis* sunt potius Mavortianae stirpis λl , id quod iam Keller perspexerat; et ne in dactylicis quidem codicum $\phi\psi$ testimonio quicquam verum addere videntur.

Stirpem *a* generi alteri longe praestare, et ab *a* precario discedi, Horatianae criseos prima lex. Persaepe tamen in *a* interpolatorem grassatum esse, veritatem in *B* servari, docent loci quales sunt *Carm.* iv. 4. 36, 9. 31: *Serm.* i. 4. 35. Sed de hac re deque tota recensiois meae ratione fusius alio loco me non multo posthac disputaturum esse spero.

H. W. G.

Scribebam Oxonii

Mense Ianuario MDCCCXII.

SIGLA

a = codex Ambrosianus 136, saec. x

B = codex Bernensis 363, saec. ix exeuntis

C et *E* = partes duae codicis Monacensis 14685, saec. xi

D = codex Argenteratensis deperditus, saec. x

M = codex Mellicensis, saec. xi

α = consensus codicum *a BCDEM*

δ = codex Harleianus 2725, saec. ix

π = codex Parisinus 10310, saec. ix-x

ϕ = codex Parisinus 7974, saec. x

ψ = codex Parisinus 7971, saec. x

\mathfrak{B} = consensus codicum $\delta\pi\phi\psi$ (in *Sermonum*
maxima parte $\phi\psi^1$: in *Epp.* i. 8. 7-ii. 2. 19
 $\pi\phi\psi$)

V = codex Blandinius Vetustissimus deperditus,
saec. x (?)

Acr. = interpretationes Pseudo-Acronis

Porph. = interpretationes Porphyrius

Comm. Cruq. = commentator Cruquianus

¹ *Vide ad Serm.* i. 2. 71, 114

Q. HORATI FLACCI CARMINVM

LIBER PRIMVS

I

MAECENAS atavis edite regibus,
 o et praesidium et dulce decus meum,
 sunt quos curriculo pulverem Olympicum
 collegisse iuvat, metaque fervidis
 evitata rotis palmaque nobilis 5
 terrarum dominos evehit ad deos;
 hunc, si mobilium turba Quiritium
 certat tergeminis tollere honoribus;
 illum, si proprio condidit horreo
 quidquid de Libycis verritur areis. 10
 gaudentem patrios findere sarculo
 agros Attalicis condicionibus
 numquam dimoveas ut trabe Cypria
 Myrtoum pavidus nauta secet mare.
 luctantem Icaris fluctibus Africum 15
 mercator metuens otium et oppidi
 laudat rura sui; mox reficit ratis

a = aBEM] 1 5-6 post nobilis graviter interpungit Pontanus, punctis
 post deos sublati 7 nobilium B² π¹ φ² 13 demoveas B 17 tuta
Acidalius

Q. HORATI FLACCI

quassas, indocilis pauperiem pati.
 est qui nec veteris pocula Massici
 nec partem solido demere de die 20
 spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
 multos castra iuvant et lituo tubae
 permixtus sonitus bellaque matribus
 detestata. manet sub Iove frigido 25
 venator tenerae coniugis immemor,
 seu visa est catulis cerva fidelibus,
 seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 me doctarum hederæ præmia frontium
 dis miscent superis, me gelidum nemus 30
 nympharumque leves cum Satyris chori
 secernunt populo, si neque tibus
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 quodsi me lyricis vatibus inseres, 35
 sublimi feriam sidera vertice.

II

IAM satis terris nivis atque diræ
 grandinis misit Pater et rubente
 dextrâ sacras iaculatus arces
 terruit urbem,
 terruit gentis, grave ne rediret 5
 saeculum Pyrrhæ nova monstra questæ,
 omne cum Proteus pecus egit altos
 visere montis,
 piscium et summâ genus haesit ulmo
 nota quæ sedes fuerat columbis, 10
 et superiecto pavidæ natarunt
 æquore dammæ.

α = αBEM II 2 sqq. α = αBDEM] 25 detestanda 5 Lactantius
 Placidus 35 inseris β II 10 palumbis π Porph.

CARMINVM LIBER I

vidimus flavum Tiberim retortis
litore Etrusco violenter undis
ire deiectum monumenta regis 15
templaque Vestae,

Iliae dum se nimium querenti
iactat ultorem, vagus et sinistra
labitur ripa Iove non probante u-
xorius amnis. 20

audiet civis acuisse ferrum
quo graves Persae melius perirent,
audiet pugnas vitio parentum
rara iuventus.

quem vocet divum populus ruentis 25
imperii rebus? prece qua fatigent
virgines sanctae minus audientem
carmina Vestam?

cui dabit partis scelus expiandi
Iuppiter? tandem venias precamur 30
nube candentis umeros amictus,
augur Apollo;

sive tu mavis, Erycina ridens,
quam Iocus circum volat et Cupido;
sive neglectum genus et nepotes 35
respicis auctor,

heu nimis longo satiate ludo,
quem iuvat clamor galeaeque leves
acer et Mauri peditis cruentum
vultus in hostem; 40

sive mutata iuvenem figura
ales in terris imitatis almae
filius Maiæ patiens vocari
Caesaris ultor;

α = αBDEM 13 retortis flavum δ 18 iactat velorum β 27
28 virgines scæ post Vestam δ 31 amictos D 39 Marsi Faber
1*

Q. HORATI FLACCI

serus in caelum redeas diuque
laetus intersis populo Quirini,
neve te nostris vitiis iniquum
ocior aura

45

tollat; hic magnos potius triumphos,
hic ames dici pater atque princeps,
neu sinas Medos equitare inultos
te duce, Caesar.

50

III

Sic te diva potens Cypri,
sic fratres Helenae, lucida sidera,
ventorumque regat pater
obstrictis aliis praeter Iapyga,
navis, quae tibi creditum
debes Vergilium, finibus Atticis
reddas incolumem precor,
et serves animae dimidium meae.
illi robur et aes triplex
circa pectus erat, qui fragilem truci
commisit pelago ratem
primus, nec timuit praecipitem Africum
decertantem Aquilonibus
nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
quo non arbiter Hadriae
maior, tollere seu ponere vult freta.
quem mortis timuit gradum,
qui siccis oculis monstra natantia,
qui vidit mare turbidum et
infamis scopulos Acroceraunia?
nequiquam deus abscidit
prudens Oceano dissociabili

5

10

15

20

45-52 α = aBDEM III 1 sqq. α = aDEM] 49 potius magnos E
III 16 extollere φφ 19 turbidum Vα: turgidum β 20 Acro-
cerauniae β

CARMINVM LIBER I

terras, si tamen impiae
 non tangenda rates transiliunt vada.
 audax omnia perpeti 25
 gens humana ruit per vetitum nefas.
 audax Iapeti genus
 ignem fraude mala gentibus intulit.
 post ignem aetheria domo
 subductum macies et nova febrium 30
 terris incubuit cohors,
 semotique prius tarda necessitas
 leti corripuit gradum.
 expertus vacuum Daedalus aera
 pennis non homini datis : 35
 perrupit Acheronta Herculeus labor.
 nil mortalibus ardui est :
 caelum ipsum petimus stultitia neque
 per nostrum patimur scelus
 iracunda Iovem ponere fulmina. 40

IV

SOLVITVR acris hiems grata vice veris et Favoni,
 trahuntque siccas machinae carinas,
 ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
 nec prata canis albicant pruinis.
 iam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna, 5
 iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
 alterno terram quatunt pede, dum gravis Cyclopus
 Vulcanus ardens visit officinas.
 nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto
 aut flore terrae quem ferunt solutae ; 10
 nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
 seu poscat agna sive malit haedo.

α = aDEM] 26 perpetuum in *Bartsch* 37 arduum EM IV 8
 visit αφ² Sacerdos : urit βα² et marg. D 12 agnam α(?)Mⁿ

Q. HORATI FLACCI

pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
 regumque turris. o beate Sesti,
 vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam. 15
 iam te premet nox fabulaeque Manes
 et domus exilis Plutonia; quo simul mearis,
 nec regna vini sortiere talis,
 nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
 nunc omnis et mox virgines tepebunt. 20

V

Qvis multa gracilis te puer in rosa
 perfusus liquidis urget odoribus
 grato, Pyrrha, sub antro?
 cui flavam religas comam,
 simplex munditiis? heu quotiens fidem 5
 mutatosque deos flebit et aspera
 nigris aequora ventis
 emirabitur insolens,
 qui nunc te fruitur credulus aurea,
 qui semper vacuum, semper amabilem 10
 sperat, nescius aurae
 fallacis! miseri, quibus
 intemptata nites. me tabula sacer
 votiva paries indicat uvida
 suspendisse potenti 15
 vestimenta maris deo.

VI

SCRIBERIS Vario fortis et hostium
 victor Maeonii carminis alite,
 quam rem cumque ferox navibus aut equis
 miles te duce gesserit:

a = aDEM] 16 fabulaeque et manes aDM V 2 unguet Victori-
 nus 6 motatosque E, frequens in hoc errore 14 humida φφ
 VI 2 aliti Passeratius 3 qua M Bentley

CARMINVM LIBER I

nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem 5
 Pelidae stomachum cedere nescii
 nec cursus duplicis per mare Vlixei
 nec saevam Pelopis domum
 conamur, tenues grandia, dum pudor
 imbellisque lyrae Musa potens vetat 10
 laudes egregii Caesaris et tuas
 culpa deterere ingeni.
 quis Martem tunica tectum adamantina
 digne scripserit aut pulvere Troico
 nigrum Merionen aut ope Palladis 15
 Tydiden superis parem?
 nos convivia, nos proelia virginum
 sēctis in iuvenes unguibus acrium
 cantamus vacui, sive quid urimur
 non praeter solitum leves. 20

VII

LAVDABVNT alii claram Rhodon aut Mytilenen
 aut Epheson bimarise Corinthi
 moenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
 insignis aut Thessala Tempe :
 sunt quibus unum opus est intactae Palladis urbem 5
 carmine perpetuo celebrare et
 undique decerptam fronti praeponere olivam :
 plurimus in Iunonis honorem
 aptum dicet equis Argos ditisque Mycenae :
 me nec tam patiens Lacedaemon 10
 nec tam Larisae percussit campus opimae,
 quam domus Albuneae resonantis
 et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
 mobilibus pomaria ravis.

α = aDEM] 7 duplicis BD Porph. : duplices aEM : duplicis V
 18 strictis Bentley VII 5 est opus φ 7 indeque Bonhiér
 decerptae frondi Erasmus apud Glareanum oleam β 8 honore
 Oudendorp 9 dicet Dδπφ : dicit aEMψ

Q. HORATI FLACCI

albus ut obscuro deterget nubila caelo 15
 saepe Notus neque parturit imbris
 perpetuo, sic tu sapiens finire memento
 tristitiam vitaeque labores
 molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
 castra tenent seu densa tenebit 20
 Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 cum fugeret, tamen uda Lyaeo
 tempora populea fertur vinxisse corona,
 sic tristis adfatus amicos :
 'quo nos cumque feret melior fortuna parente, 25
 ibimus, o socii comitesque.
 nil desperandum Teucro duce et auspice: Teucrici
 certus enim promisit Apollo
 ambiguum tellure nova Salamina futuram.
 o fortes peioraque passi 30
 mecum saepe viri, nunc vino pellite curas ;
 cras ingens iterabimus aequor.'

VIII

LYDIA, dic, per omnis
 hoc deos vere, Sybarin cur properes amando
 perdere, cur apricum
 oderit campum, patiens pulveris atque solis,
 cur neque militaris 5
 inter aequalis equitet, Gallica nec lupatis
 temperet ora frenis?
 cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
 sanguine viperino
 cautius vitat neque iam livida gestat armis 10

α = aDEM (in VIII aBDEM) 15 Hinc novum carmen in βα²
 16 nec Dδ 17 perpetuo βα²: perpetuos α Servius 18 tristitia
 D¹π² 22 tamen αδ²: ter β 23 populna αD¹ 27 Teucrici
 αD²EM Acr. Victorinus: Teucro βD¹: Phoebo Bentley 31 curam
 EM VIII 2 hoc αδπ¹: te π²φψ vere α: oro βD² properas
 πφ² 4 impatiens Bentley 6 equitat δ¹π 7 temperat δ¹

CARMINVM LIBER I

bracchia, saepe disco,
 saepe trans finem iaculô nobilis expedito?
 quid latet, ut marinae
 filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
 funera, ne virilis 15
 cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

IX

VIDES ut alta stet nive candidum
 Soracte, nec iam sustineant onus
 silvae laborantes, geluque
 flumina constiterint acuto.
 dissolve frigus ligna super foco 5
 large reponens atque benignius
 deprome quadrimum Sabina,
 o Thaliarche, merum diotâ:
 permitte divis cetera, qui simul
 stravere ventos aequore fervido 10
 deproeliantis, nec cupressi
 nec veteres agitantur orni.
 quid sit futurum cras fuge quaerere et
 quem Fors dierum cumque dabit lucro
 appone, nec dulcis amores 15
 sperne puer neque tu choreas,
 donec virenti canities abest
 morosa. nunc et campus et arcae
 lenesque sub noctem susurri
 composita repetantur hora, 20
 nunc et latentis proditor intimo
 gratus puellae risus ab angulo
 pignusque dereptum lacertis
 aut digito male pertinaci.

α = αDEM (in VIII αBDEM,] IX 5 luna D²π²φψ: vina δ¹ 6
 largiri potis β 7 depone β 14 sors Fea 23 direptum δπ

Q. HORATI FLACCI

X

MERCVRI, facunde nepos Atlantis,
qui feros cultus hominum recentum
voce formasti catus et decorae

more palaestrae,

te canam, magni Iovis et deorum
nuntium curvaeque lyrae parentem,
callidum quidquid placuit iocoso
condere furto.

5

te, boves olim nisi reddidisses
per dolum amotas, puerum minaci
voce dum terret, viduus pharetra
risit Apollo.

10

quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relictio
Thessalosque ignis et iniqua Troiae
castra fefellit.

15

tu pias laetis animas reponis
sedibus virgaque levem coerces
aurea turbam, superis deorum
gratus et imis.

20

XI

Tv ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
temptaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati,
seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrenum: sapias, vina liques, et spatio brevi
spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

5

α = aDEM] X 1 *interpunxit Bentley* 17 animas laetis β 19-20
aurea turbam *post inis π, om. δ*

CARMINVM LIBER I

XII

QVEM virum aut heroa lyra vel acri
 tibia sumis celebrare, Clio?
 quem deum? cuius recinet iocosa
 nomen imago
 aut in umbrosis Heliconis oris 5
 aut super Pindo gelidove in Haemo,
 unde vocalem temere insecutae
 Orpheae silvae
 arte materna rapidos morantem
 fluminum lapsus celerisque ventos, 10
 blandum et auritas fidibus canoris
 ducere quercus?
 quid prius dicam solitis parentis
 laudibus, qui res hominum ac deorum,
 qui mare et terras variisque mundum 15
 temperat horis?
 unde nil maius generatur ipso,
 nec viget quicquam simile aut secundum:
 proximos illi tamen occupavit
 Pallas honores. 20
 proeliis audax, neque te silebo,
 Liber, et saevis inimica Virgo
 beluis, nec te, metuende certa
 Phoebe sagitta.
 dicam et Alciden puerosque Ledae, 25
 hunc equis, illum superare pugnīs
 nobilem; quorum simul alba nautis
 stella refulsit,

α = αBDEM] XII 2 sumis αx: sumes V² Clio αx²: caelo β
 3 recinet V: retinet α¹: recinit β 11 blandum] doctum Servius
 12 beluae G. Wolff 13 parentis VaE: parentum βD et marg. V
 15 aut terram β: ac terras B² 19 occupabit Robertus Stephanus

Q. HORATI FLACCI

defluit saxis agitatus umor,
 concidunt venti fugiuntque nubes, 30
 et minax, †quia sic voluere, ponto
 unda recumbit.
 Romulum post hos prius an quietum
 Pompili regnum memorem an superbos
 Tarquini fascis, dubito, an Catonis 35
 nobile letum.
 Regulum et Scauros animaeque magnae
 prodigum Paulum superante Poeno
 gratus insigni referam Camena
 Fabriciumque. 40
 hunc et incompitis Curium capillis
 utilem bello tulit et Camillum
 saeva paupertas et avitus apto
 cum lare fundus.
 crescit occulto velut arbor aevo 45
 fama Marcelli; micat inter omnis
 Iulium sidus velut inter ignis
 luna minores.
 gentis humanae pater atque custos,
 orte Saturno, tibi cura magni 50
 Caesaris fatis data: tu secundo
 Caesare regnes.
 ille seu Parthos Latio imminentis
 egerit iusto domitos triumpho,
 sive subiectos Orientis orae 55
 Seras et Indos,
 te minor laetum reget aequus orbem;
 tu gravi curru quaties Olympum,
 tu parum castis inimica mittes
 fulmina lucis. 60

α = aBDEM] 31 qui B: quod D¹ sic (i. e. sicut) B 35 an
 catenis nobilitatum Regulum Hamacher 36 letum α¹: lectum B
 41 nunc B intonsis Quintilian 43 arto ed. Mediol. 1477 46
 Marcellis Peerlkamp 51 fatis om. B 57 latum regit B

CARMINVM LIBER I

XIII

Cvm tu, Lydia, Telephi
 cervicem roseam, cerea Telephi
 laudas bracchia, vae meum
 fervens difficili bile tumet iecur.
 tum nec mens mihi nec color 5
 certa sede manent, umor et in genas
 furtim labitur, arguens
 quam lentis penitus macerer ignibus.
 uror, seu tibi candidos
 turparunt umeros immodicae mero 10
 rixae, sive puer furens
 impressit memorem dente labris notam.
 non, si me satis audias,
 speres perpetuum dulcia barbare
 laedentem oscula quae Venus 15
 quinta parte sui nectaris imbuat.
 felices ter et amplius
 quos irrupta tenet copula nec malis
 divulsus querimoniis
 suprema citius solvet amor die. 20

XIV

O NAVIS, referent in mare te novi
 fluctus! o quid agis? fortiter occupa
 portum! nonne vides ut
 nudum remigio latus,
 et malus celeri saucius Africo, 5
 antennaeque gemant, ac sine funibus
 vix durare carinae
 possint imperiosius

α = a B D E M] XIII α lactea *Caper* 5 tunc α E 6 manet B
 13 audies Dδ 19 divulsusque prementibus δ¹ α¹ XIV 5 saucius
 α: actus β 6 gemunt δ 8 possunt E *Servius*

Q. HORATI FLACCI

aequor? non tibi sunt integra lintea,
 non di quos iterum pressa voces malo. 10
 quamvis Pontica pinus,
 silvae filia nobilis,
 iactes et genus et nomen inutile,
 nil pictis timidus navita puppibus
 fudit. tu, nisi ventis 15
 debes ludibrium, cave.
 nuper sollicitum quae mihi taedium,
 nunc desiderium curaue non levis,
 interfusa nitentis
 vites aequora Cycladas. 20

XV

PASTOR cum traheret per freta navibus
 Idaeis Helenen perfidus hospitam,
 ingrato celeris obruit otio
 ventos, ut caneret fera
 Nereus fata: malā ducis avt domum, 5
 quam multo repetet Graecia milite,
 coniurata tuas rumpere nuptias
 et regnum Priami vetus.
 heu heu, quantus equis, quantus adest viris
 sudor! quanta moves funera Dardanae 10
 genti! iam galeam Pallas et aegida
 currusque et rabiem parat.
 nequiquam Veneris praesidio ferox
 pectes caesariem grataque feminis
 imbelli citharā carmina divides, 15
 nequiquam thalamo gravis

α = aBDEM] 13 genus nomen D XV 5 Nereus δ¹: Proteus
 Porph. Lactantius Placidus 9 heu heu α: cheu β

CARMINVM LIBER I

hastas et calami spicula Gnosii
 vitabis strepitumque et celerem sequi
 Aiacem; tamen heu serus adulteros
 cultus pulvere collines. 20
 non Laertiaden, exitium tuae
 gentis, non Pylum Nestora respicis?
 urgent impavidi te Salaminiius
 Teucer, te Sthenelus sciens
 pugnae, sive opus est imperitare equis, 25
 non auriga piger. Merionen quoque
 nosces. ecce furit te reperire atrox
 Tydides melior patre,
 quem tu, cervus ut^t vallis in alterā
 visum parte lupum graminis immemor, 30
 sublimi fugies mollis anhelitu,
 non hoc pollicitus tuae.
 iracunda diem proferet Ilio
 matronisque Phrygum classis Achillei;
 post certas hiemes uret Achaicus 35
 ignis Iliacas domos.

XVI

O MATRE pulchra filia pulchrior,
 quem criminosis cumque voles modum
 pones iambis, sive flamma
 sive mari libet Hadriano.
 non Dindymene, non adytis quatit 5
 mentem sacerdotum incola Pythius,
 non Liber aequae, non acuta
 sic geminant Corybantes aera,

α = αBDEM] 20-32 om. B 20 cultus β : crines α 21 exci-
 dium δ 22 genti δφφ 24 et DEδ 36 Pergameas ed. Petri
 von Os Zwollis 1500, Glareanus & codd. XVI 3 ponis β flammam
 φφ 8 si π¹, fort. recte

Q. HORATI FLACCI

tristes ut irae, quas neque Noricus
deterret ensis nec mare naufragum 10
nec saevus ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.
fertur Prometheus addere principi
limo coactus particulam undique
desectam et insani leonis 15
vim stomacho apposuisse nostro.
irae Thyesten exitio gravi
stravere et altis urbibus ultimae
stetere causae cur perirent
funditus imprimeretque muris 20
hostile aratrum exercitus insolens.
compesce mentem: me quoque pectoris
temptavit in dulci iuventa
fervor et in celeris iambos
misit furem: nunc ego mitibus 25
mutare quaero tristia, dum mihi
fias recantatis amica
opprobriis animumque reddas.

XVII

VELOX amoenum saepe Lucretilem
mutat Lycae Faunus et igneam
defendit aetatem capellis
usque meis pluviosque ventos.
impune tutum per nemus arbutos 5
quaerunt latentis et thyma deviae
olentis uxores mariti,
nec viridis metuunt colubras

CARMINVM LIBER I

nec Martialis Haediliae lupos,
 utcumque dulci, Tyndari, fistula 10
 valles et Vsticae cubantis
 lēvia personuere saxa.
 di me tuentur, di pietas mea
 et musa cordi est. hic tibi copia
 manabit ad plenum benigno 15
 ruris honorum opulenta, cornu :
 hic in reducta valle Caniculae
 vitabis aestus et fide Teia
 dices laborantis in uno
 Penelopen vitreamque Circen : 20
 hic innocentis pocula Lesbii
 duces sub umbra, nec Semeleius
 cum Marte confundet Thyoneus
 proelia, nec metues protervum
 suspecta Cyrum, ne male dispari 25
 incontinentis iniciat manus
 et scindat haerentem coronam
 crinibus immeritamque vestem.

XVIII

NVLLAM, Vare, sacra vite prius severis arborem
 circa mite solum Tiburis et moenia Catili.
 siccis omnia nam dura deus proposuit, neque
 mordaces aliter diffugiunt sollicitudines. 4
 quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
 quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
 ac ne quis modici transiliat munera Liberi,

α = aBDEM] XVII 9 haedilia (nisi quod haediliae B) α : hoedulei
 Auratus : haedulēae Bentley 14 hic Dπ : hinc cett. 19 unum
 schol. Pers. Acr. XVIII 2 cat(h)illi codd. 5 crepat α'DM
 Nonius : crepet Servius : increpat Ba³E

Q. HORATI FLACCI

Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
 cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 discernunt avidi. non ego te, candide Bassareu,
 invitum quatiā, nec variis obsita frondibus
 sub divum rapiam. saeva tene cum Berecynthio
 cornu tympana, quae subsequitur caecus Amor sui
 et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem 15
 arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

XIX

MATER saeva Cupidinum
 Thebanaeque iubet me Semelae puer
 et lasciva Licentia
 finitis animum reddere amoribus.
 urit me Glycerae nitor 5
 splendentis Pario marmore purius :
 urit grata protervitas
 et vultus nimium lubricus aspici.
 in me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit, nec patitur Scythas 10
 et versis animosum equis
 Parthum dicere nec quae nihil attinent.
 hic vivum mihi caespitem, hic
 verbenas, pueri, ponite turaque
 bimi cum patera meri : 15
 mactata veniet lenior hostia.

XX

VILE potabis modicis Sabinum
 cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 conditum levi, datus in theatro
 cum tibi plausus,

α = aBDEM] 15 extollens δφψ : attollens π¹ Servius XIX²
 iubent B 11 et versis BD : aversis a : versis EM : aut versis L.
 Mueller 12 attinet φψ 15 om. B XX 1 potavi Vollmer, cf. 10
 3 elevi B : elegi Porph.

CARMINVM LIBER I

care Maecenas eques, ut paterni 5
fluminis ripae simul et iocosa
redderet laudes tibi Vaticani
montis imago.

Caecubum et prelo domitam Caleno
tu bibes uvam: mea nec Falernae 10
temperant vites neque Formiani
pocula colles.

XXI

DIANAM tenerae dicite virgines,
intonsum, pueri, dicite Cynthium
Latonamque supremo
dilectam penitus Iovi.
vos laetam fluviis et nemorum coma, 5
quaecumque aut gelido prominet Algido
nigris aut Erymanthi
silvis aut viridis Cragi.
vos Tempe totidem tollite laudibus
natalemque, mares, Delon Apollinis, 10
insignemque pharetra
fraternaue umerum lyra.
hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
pestemque a populo et principe Caesare in
Persas atque Britannos 15
vestra motus aget prece.

XXII

INTEGER vitae scelerisque purus
non eget Mauris iaculis neque arcu
nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

$\alpha = aBDEM$] 5 clare ζ , fort. recte 10 tum *Porph.* vides
Munro: moves *Buecheler*: liques *G. Krueger* XXI 5 coma $D^2 \delta^1 \pi$:
comam $\alpha V \delta^1 \phi \psi$ 13 hinc π^1 : haec *Bentley* 14 in om. $\alpha \delta^1$
XXII a nec α 4 Tusce ψ^1 : Fuse *Victorinus*

Q. HORATI FLACCI

sive per Syrtis iter aestuosas 5
sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
lambit Hydaspes.
namque me silva lupus in Sabina,
dum meam canto Lalagen et ultra 10
terminum curis vagor expeditis,
fugit inermem,
quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
nec Iubae tellus generat, leonum 15
arida nutrix.
pone me pigris ubi nulla campis
arbor aestiva recreatur aura,
quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urget; 20
pone sub curru nimium propinqui
solis in terra domibus negata :
dulce ridentem Lalagen amabo,
dulce loquentem.

XXIII

VITAS inuleo me similis, Chloe,
quaerenti pavidam montibus aviis
matrem non sine vano
aurarum et silvae metu.
nam seu mobilibus veris inhorruit 5
adventus foliis seu virides rubum
dimovere lacertae,
et corde et genibus tremit.

$\alpha = aBDEM$ 11 expeditus $\pi^2\phi^2$ 15 iuba $\pi^1\phi\psi$ 18 recreatur
umbra bis Victorinus XXIII 1 vitas Comm. Cruq. 5: vitat codd.
5 vepris Gogavius: vitis Muretus 6 ad ventum Muretus: ad ventos
Keller

CARMINVM LIBER I

atqui non ego te tigris ut aspera
Gaetulusve leo frangere persequor: 10
tandem desine matrem
tempestiva sequi viro.

XXIV

QVIS desiderio sit pudor aut modus
tam cari capitis? praecipe lugubris
cantus, Melpomene, cui liquidam pater
vocem cum cithara dedit.
ergo Quintilium perpetuus sopor 5
urget! cui Pudor et Iustitiae soror,
incorrupta Fides, nudaque Veritas
quando ullum inveniet parem?
multis ille bonis flebilis occidit,
nulli flebilior quam tibi, Vergili. 10
tu frustra pius heu non ita creditum
poscis Quintilium deos.
quid si Threicio blandius Orpheo
auditam moderere arboribus fidem,
num vanae redeat sanguis imagini, 15
quam virga semel horrida,
non lenis precibus fata recludere,
nigro compulerit Mercurius gregi?
durum: sed levius fit patientia
quidquid corrigere est nefas. 20

XXV

PARCIVS iunctas quatiunt fenestras
iactibus crebris iuvenes protervi,
nec tibi somnos adimunt, amatque
ianua limen,

Q. HORATI FLACCI

quae prius multum facilis movebat
cardines; audis minus et minus iam
'me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?'

invicem moechos anus arrogantis
flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia ventò.

cum tibi flagrans amor et libido,
quae solet matres furiare equorum,
saeviet circa iecur ulcerosum,
non sine questu

laeta quod pubes hedera virenti
gaudeat pulla magis atque myrto,
aridas frondis hiemis sodali
dedicet Hebro.

XXVI

Mysis amicus tristitiam et metus
tradam protervis in mare Creticum
portare ventis, quis sub Arcto
rex gelidae metuatur orae,

quid Tiridaten terreat, unice
securus. o quae fontibus integris
gaudes, apricos nocte flores,
nocte meo Lamiae coronam,

Pip̄lei dulcis ! nil sine te mei
prosunt honores : hunc fidibus novis,
hunc Lesbio sacrare plectro
teque tuasque decet sorores.

$a = aBDEM$ XXV 11 vagans *Vsener* 17 virente **B** 20 Euro
ed. Argent. 1516 XXVI 5-12 om. *B* 9 Piplei *Porph.*: Piplea
codd. 12 om. **B**¹

XXVII

NATIS in usum laetitiae scyphis
 pugnare Thracum est : tollite barbarum
 morem, verecundumque Bacchum
 sanguineis prohibete rixis.
 vino et lucernis Medus acinaces 5
 immane quantum discrepat : impium
 lenite clamorem, sodales,
 et cubito remanete presso.
 vultis severi me quoque sumere
 partem Falerni ? dicat Opuntiae 10
 frater Megillae, quo beatus
 vulnere, qua pereat sagitta.
 cessat voluntas ? non alia bibam
 mercede. quae te cumque domat Venus,
 non erubescendis adurit 15
 ignibus, ingenuoque semper
 amore peccas. quidquid habes, age
 depone tutis auribus. a ! miser,
 quanta laborabas Charybdi,
 digne puer meliore flamma. 20
 quae saga, quis te solvere Thessalis
 magus venenis, quis poterit deus ?
 vix illigatum te triformi
 Pegasus expediet Chimaera.

XXVIII

TE maris et terrae numeroque carentis harenae
 mensorem cohíbent, Archyta,
 pulveris exigui prope litus parvâ Matinum
 munera, nec quicquam tibi prodest

α = aBDEM] XXVII 1 usus *Servius* 5 acinacis α 13
 voluptas *BB* 14 te *om.* B 19 laboras *Ed* : laboras in *Aldus* :
 laboras ab *Oudendorp* : laborabis *Weber* XXVIII 2 prohibent
Victorinus 3 latum (latus *E*) α

Q. HORATI FLACCI

aérias temptasse domos animoque rotundum 5
 percurrisse polum morituro.
 occidit \ et Pelopis genitor, conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
 Tartara Panthoiden iterum Orco 10
 demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
 tempora testatus nihil ultra
 nervos atque cutem morti concesserat atrae,
 iudice te non sordidus auctor
 naturae verique. sed omnis una manet nox 15
 et calcanda semel via leti.
 dant alios Furiae torvo spectacula Marti;
 exitio est avidum mare nautis;
 mixta senum ac iuvenum densentur funera; nullum
 saeva caput Proserpina fugit. 20
 me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 at tu, nauta, vagae ne parce malignus harenae
 ossibus et capiti inhumato
 particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
 fluctibus Hesperii, Venusinae
 plectantur silvae te sospite, multaue merces
 unde potest tibi defluat aequo
 ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 neglegis immeritis nocituram 30
 postmodo te natís fraudem committere? fors et
 debita iura vicesque superbae
 te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
 teque piacula nulla resolvent.
 quamquam festinas, non est mora longa; licebit 35
 iniecto ter pulvere curras.

α = aBDEM] 15 nox βE¹: mors α 18-19 trsp. a 19 et β
 24 intumulato Perrikamp 31 fors et Eφψ: forset Dδτ: forsit α:
 forsan π³B

XXIX

ICCI, beatis nunc Arabum invides
 gazis, et acrem militiam paras
 non ante devictis Sabaeae
 regibus, horribilique Medo
 nectis catenas? quae tibi virginum
 sponso necato barbara serviet?
 puer quis ex aula capillis
 ad cyathum statuatur unctis,
 doctus sagittas tendere Sericas
 arcu paterno? quis neget arduis
 pronos relabi posse rivos
 montibus et Tiberim reverti,
 cum tu coemptos undique nobilis
 libros Panaeti Socraticam et domum
 mutare loricis Hiberis,
 pollicitus meliora, tendis?

5

10

15

XXX

O VENVS, regina Cnidi Paphique,
 sperne dilectam Cypron et vocantis
 ture te multo Glycerae decoram
 transfer in aedem.
 fervidus tecum puer et solutis
 Gratiae zonis properentque Nymphae
 et parum comis sine te Iuventas
 Mercuriusque.

5

XXXI

QUID dedicatum poscit Apollinem
 vates? quid orat de patera novum
 fundens liquorem? non opimae
 Sardiniae segetes feraces,

α = αBEM (in XXIX 1 = αBDEM)] XXIX 7-16 om. B 11 post
 servos φ¹ 13 nobiles B XXX 6 nodis π¹ 7-XXXIII 15 om. M

Q. HORATI FLACCI

non aestuosae grata Calabriae 5
 armenta, non aurum aut ebur Indicum,
 non rura quae Liris quietâ
 mordet aquâ taciturnus amnis.
 premant Calenam falce quibus dedit
 fortuna vitem, dives et aureis 10
 mercator exsiccet culullis
 vina Syra reparata merce,
 dis carus ipsis, quippe ter et quater
 anno revisens aequor Atlanticum
 impune. me pascunt olivae, 15
 me cichorea levesque malvae.
 frui paratis et valido mihi,
 Latoe, dones, at, precor, integra
 cum mente, nec turpem senectam
 degere nec cithara carentem. 20

XXXII

POSCIMVR. si quid vacui sub umbra
 lusimus tecum, quod et hunc in annum
 vivat et pluris, age dic Latinum,
 barbite, carmen,
 Lesbio primum modulate civi, 5
 qui ferox bello, tamen inter arma
 sive iactatam religarat udo
 litore navim,
 Liberum et Musas Veneremque et illi
 semper haerentem puerum canebat 10
 et Lycum nigris oculis nigroque
 crine decorum.

$\alpha = aBE$ (in XXXI 16 sqq. = $aBDE$)] 9 Calenam lemma Porph.:
 Calena codd. 10 ut $B\delta^1\phi\psi$ 11 culillis aE XXXII 1
 poscimus $V(?)B$ Servius Vergil: poscimus ad sscr. Diomedes Servius
 Metr. Hor.

CARMINVM LIBER I

o decus Phoebi et dapibus supremi
grata testudo Iovis, o laborum
dulce lenimen, mihi cumque salve
rite vocanti. 15

XXXIII

ALBI, ne doleas plus nimio memor
immitis Glycerae neu miserabilis
decantes elegos, cur tibi iunior
laesa praeniteat fide,
insignem tenui fronte Lycorida 5
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
declinat Pholoen; sed prius Apulis
iungentur capreae lupis,
quam turpi Pholoe peccet adultero.
sic visum Veneri, cui placet imparis 10
formas atque animos sub iuga aenea
saevo mittere cum ioco.
ipsum me melior cum peteret Venus,
grata detinuit compede Myrtale
libertina, fretis acrior Hadriae 15
curvantis Calabros sinus.

XXXIV

PARCVS deorum cultor et infrequens
insanientis dum sapientiae
consultus erro, nunc retrorsum
vela dare atque iterare cursus
cogor relictos: namque Diespiter, 5
igni corusco nubila dividens
plerumque, per purum tonantis
egit equos volucremque currum,

$\alpha = aDE$ (in XXXII 13-16 = $aBDE$: XXXIII 16 sqq. = $aDEM$) 15
dulce] quale *Sudhaus* cuique *Bentley*: tuque *Peckhamp* XXXIII
6 Cyri te torret *B* XXXIV 1 parvus (al. parens) *D* 5 relectos
N. Heinsius

Q. HORATI FLACCI

quo bruta tellus .et vaga flumina,
 quo Styx et invisi horrida Taenari 10
 sedes Atlanteusque finis
 concutitur. valet ima summis
 mutare et insignem attenuat deus,
 obscura promens ; hinc apicem rapax
 fortuna cum stridore acuto 15
 sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV

O DIVA, gratum quae regis Antium,
 praesens vel imo tollere de gradu
 mortale corpus vel superbos
 vertere funeribus triumphos,
 te pauper ambit sollicita prece 5
 ruris colonus, te dominam aequoris
 quicumque Bithynā laccessit
 Carpathium pelagus carina.
 te Dacus asper, te profugi Scythae,
 urbesque gentesque et Latium ferox 10
 regumque matres barbarorum et
 purpurei metuunt tyranni,
 iniurioso ne pede proruas
 stantem columnam, neu populus frequens
 ad arma cessantis, ad arma 15
 concitet imperiumque frangat.
 te semper anteit serva Necessitas,
 clavos trabalis et cuneos manū
 gestans aena, nec severus
 uncus abest liquidumque plumbum. 20

α = αBDEM (in XXXIV 11-16 = αDEM] 13 insigne Bentley
 16 hunc E XXXV 17 serva Vαδ² Porph. : saeva B

CARMINVM LIBER I

te Spes et albo rara Fides colit
 velata panno, nec comitem abnegat,
 utcumque mutata potentis
 vestē domos inimica linquis.
 at vulgus infidum et meretrix retro 25
 periura cedit, diffugiunt cadīs
 cum faece siccatis amici
 ferre iugum pariter dolosi.
 serves iturum Caesarem in ultimos
 orbis Britannos et iuvenum recens 30
 examen Eois timendum
 partibus Oceanoque rubro.
 eheu, cicatricum et sceleris pudet
 fratrūque. quid nos dura refugimus
 aetas? quid intactum nefasti 35
 liquimus? unde manum iuventus
 metu deorum continuit? quibus
 pepercit aris? o utinam nova
 incude diffingas retusum in
 Massagetis Arabasque ferrum! 40

XXXVI

Et ture et fidibus iuvat
 placare et vituli sanguine debito
 custodes Numidae deos,
 qui nunc Hesperia sospes ab ultima
 caris multa sodalibus, 5
 nulli plura tamen dividit oscula
 quam dulci Lamiæ, memor
 actæ non alio rege puertiae
 mutataeque simul togae.
 Cressa ne careat pulchra dies nota, 10

α = aBDEM] 26 fugiunt (diff. δ²) β 33 eheu Dδφ: heu heu
 α²π: heheu ψ: heu α¹EM 36 liquimus BE 39 defingas BMψ:
 diffindas π XXXVI 6 nulla Eπ¹ 8 puertiae Eπ¹

Q. HORATI FLACCI

neu promptae modus amphorae,
 neu morem in Saliū sit requies pedum,
 neu multi Damalis meri
 Bassum Threicia vincat amystide,
 neu desint epulis rosae 15
 neu vivax apium neu breve lilium.
 omnes in Damalin putris
 deponent oculos, nec Damalis novo
 divelletur adultero
 lascivis hederis ambitiosior. 20

XXXVII

NVNC est bibendum, nunc pede libero
 pulsanda tellus, nunc Saliaribus
 ornare pulvinar deorum
 tempus erat dapibus, sodales.
 antehac nefas depromere Caecubum 5
 cellis avitis, dum Capitolio
 regina dementis ruinās
 funus et imperio parabat
 contaminato cum gregē turpium
 morbo virorum, quidlibet impotens 10
 sperare fortunaque dulci
 ebria. sed minuit furorem
 vix una sospes navis ab ignibus,
 mentemque lymphatam Mareotico
 redegit in veros timores 15
 Caesar ab Italia volantem
 remis adurgens, accipiter velut
 mollis columbas aut leporem citus
 venator in campis nivalis
 Haemoniae, daret. ut catenis 20

α = aBDEM] 11 nec B 12 nec B XXXVII 5 antehanc (-hac
 37π²) B 10 opprobriorum Bentley

CARMINVM LIBER I

fatale monstrum ; quae generosius
perire quaerens nec muliebriter

expavit ensem nec latentis
classe cita reparavit oras ;

ausa et iacentem visere regiam

25 ..

vultu sereno, fortis et asperas

tractare serpentis, ut atrum

corpore combiberet venenum,

deliberatā morte ferocior,

saevis Liburnis scilicet invidens

30

privata deduci superbo

non humilis mulier triumpho.

XXXVIII

PERSICOS odi, puer, apparatus,

displicent nexae philyra coronae ;

mitte sectari, rosa quo locorum

sera moretur.

simplici myrto nihil allabores

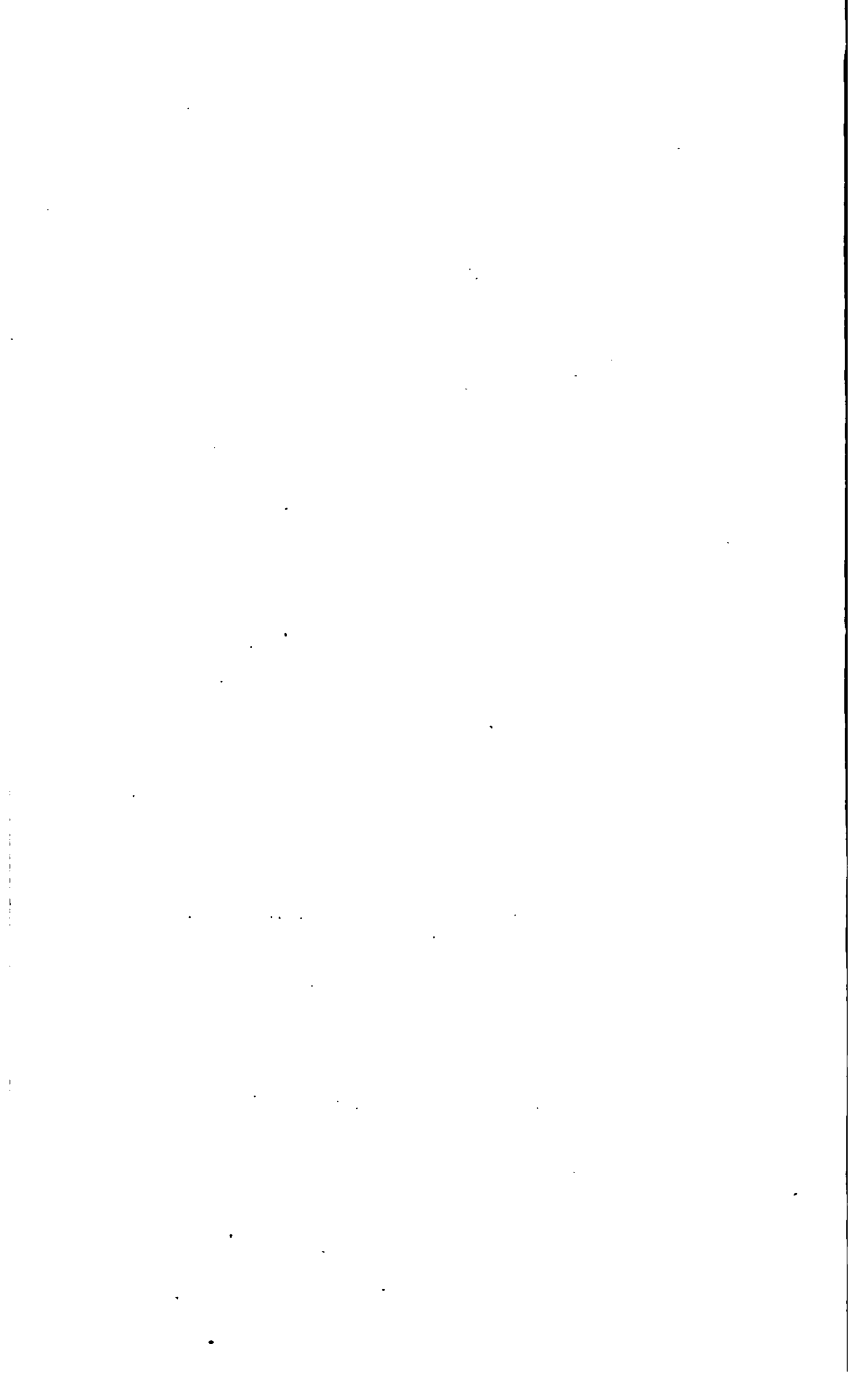
5

sedulus curo : neque te ministrum

dedecet myrtus neque me sub arta

vite bibentem.

α = αBDEM] 24 properavit Guaccius : penetravit Bentley
XXXVIII 6 cura Bentley 7 subacta E

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER SECVNDVS

I

MOTVM ex Metello consule civicum
bellique causas et vitia et modos
ludumque Fortunae gravisque
principum amicitias et arma
nondum expiatis uncta cruoribus, 5
periculosae plenum opus aleae,
tractas, et incedis per ignis
suppositos cineri doloso.
paulum severae Musa tragoediae
desit theatris : mox ubi publicas 10
res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
insigne maestis praesidium reis
et consulenti, Pollio, curiae,
cui laurus aeternos honores 15
Delmatico peperit triumpho.
iam nunc minaci murmure cornuum
perstringis auris, iam litui strepunt,
iam fulgor armorum fugacès
terret equos equitumque vultus. 20

Q. HORATI FLACCI

audire magnos iam videor duces
 non indecoro, pulvere sordidos,
 et cuncta terrarum subacta
 praeter atrocem animum Catonis.

Iuno et deorum quisquis amicior 25
 Afris inulta cesserat impotens
 tellure victorum nepotes
 rettulit inferias Iugurthae.

quis non Latino sanguine pinguior
 campus sepulcris impia proelia 30
 testatur auditumque Medis
 Hesperiae sonitum ruinae?

qui gurgēs aut quae flumina lugubris
 ignara belli? quod mare Daunia
 non decoloravere caedes? 35
 quae caret ora cruore nostro?

sed ne relictis, Musa procax, iocis
 Caeae retractes munera neniae,
 mecum Dionaeo sub antro
 quaere modos levioꝛe plectro. 40

II

NVLLVS argento color est avaris
 abdito terris, inimice laminae
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 splendeat usu.

vivet extento Proculius aevo, 5
 notus in fratres animi paterni;
 illum aget penna metuente solvi
 Fama superstes.

α = aBDEM] 33-36 damnat Ritschl
 5 vivit πφ¹ 7 agit β Porph.

II 2 abditae Lambinus

CARMINVM LIBER II

latius regnes avidum domando
spiritum, quam si Libyam remotis 10
Gadibus iungas et uterque Poenus
serviat uni.

crescit indulgens sibi dirus hydrops,
nec sitim pellit, nisi causa morbi
fugerit venis et aquosus albo 15
corpore languor.

redditum Cyri solio Phraaten
dissidens plebi numero beatorum
eximit Virtus, populumque falsis
dedocet uti 20

vocibus, regnum et diadema tutum
deferens uni propriamque laurum,
quisquis ingentis oculo irretorto
spectat acervos.

III

AEQVAM memento rebus in arduis
servare mentem, non secus in bonis
ab insolenti temperatam
lætitia, moriture Delli,
seu maestus omni tempore vixeris, 5
seu te in remoto gramine per dies
festos reclinatum bearis
interiore nota Falerni.

quo pinus ingens albaque populus
umbram hospitalem consociare amant 10
ramis? quid obliquo laborat
lympa fugax trepidare rivo?

α = aBDEM] 14 pellas *Peerlkamp* 18 plebis aD¹E¹M^π III 4
Gelli *Cruquius ex V titulo* 9 qua *Caldenbach* 11 quid BB et
cum ras. V: quo aD²EM³φ³: quod D¹: et *Caldenbach*

Q. HORATI FLACCI

huc vina et unguenta et nimium brevis
 flores amoenae ferre iube rosae,
 dum res et aetas et sororum 15
 fila trium patiuntur atra.
 cedes coemptis saltibus et domo
 villaque flavus quam Tiberis lavit;
 cedes, et exstructis in altum
 divitiis potietur heres. 20
 divesne prisco natus ab Inacho
 nil interest an pauper et infima
 de gente sub divo moreris,
 victima nil miserantis Orci.
 omnes eodem cogimur, omnium 25
 versatur urna serius ocus
 sors exitura et nos in aeternum
 exsilium impositura cumbae.

IV

NE sit ancillae tibi amor pudori,
 Xanthia Phoeu, prius insolentem
 serva Briseis niveo colore
 movit Achillem;
 movit Aiace Telamone natum 5
 forma captivae dominum Tecmessae;
 arsit Atrides medio in triumpho
 virgine rapta,
 barbarae postquam cecidere turmae
 Thessalo victore et ademptus Hector 10
 tradidit fessis leviora tolli
 Pergama Grais.

α = aBDE (in 13-28 = aBDEM)] 18 lavat aB 23 sub dio a¹B
 28 exitium (exil- δ²) β IV 8 capta E¹

CARMINVM LIBER II

nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes :
regium certe genus et penatis
maeret iniquos. 15

crede non illam tibi de scelestâ
plebe delectam, neque sic fidelem,
sic lucro aversam potuisse nasci
matre pudenda. 20

bracchia et vultum teretesque suras
integer laudo ; fuge suspicari
cuius octavum trepidavit aetas
claudere lustrum.

V

NONDVM subactâ ferre iugum valet
cervicē, nondum munia comparis
aequare nec tauri ruentis
in venerem tolerare pondus.

circa virentis est animus tuae 5
campos iuvencae, nunc fluviis gravem
solantis aestum, nunc in udo
ludere cum vitulis salicto

praekestientis. tolle cupidinem
immitis uvae : iam tibi lividos 10
distinguet Autumnus racemos
purpureo varius colore.

iam te sequetur : currit enim ferox
aetas et illi quos tibi dēpserit
apponet annos ; iam protervâ 15
frontē petit Lalage maritum,

α = aBDE] 18 dilectam BB V 2 munia om. E 12 varios
Manuel y Faria 13 sequitur α curret β 16 petet β

Q. HORATI FLACCI

dilecta quantum non Pholoe fugax,
 non Chloris albo sic umero nitens
 ut pura nocturno renidet
 luna mari, Cnidiusve Gyges,
 quem si puellarum insereres choro,
 mire sagaces falleret hospites
 discrimen obscurum solutis
 crinibus ambiguoque vultu.

20

VI

SEPTIMI, Gadis aditure mecum et
 Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
 barbaras Syrtis, ubi Maura semper
 aestuat unda,

Tibur Argeo positum colono
 sit meae sedes utinam senectae,
 sit modus lasso maris et viarum
 militiaeque!

5

unde si Parcae prohibent iniquae,
 dulce pellitis ovibus Galaesi
 flumen et regnata petam Laconi
 rura Phalantho.

10

ille terrarum mihi praeter omnis
 angulus ridet, ubi non Hymetto
 mella decedunt viridique certat
 baca Venafro,

15

ver ubi longum tepidasque praebet
 Iuppiter brumas, et amicus Aulon
 fertili Baccho, minimum Falernis
 invidet uvis.

20

$\alpha = aBDE$ (in VI 7-20 = $aBDEM$)] 19 renitet $a^1\delta^1\pi^2$ 20 Cnidius
 $\delta\pi$: Gnidius $\alpha\psi$ gies β VI 7 domus *Peerlkamp* 18 amictus
N. Heinsius: apricus *Bentley ex Acr.* 19 fertilis $\phi\psi$ nimium $\delta\phi\psi$

CARMINVM LIBER II

ille te mecum locus et beatae
 postulant arces; ibi tu calentem
 debita sparges lacrima favillam
 vatis amici.

VII

O SAEPE mecum tempus in ultimum
 deducte Bruto militiae duce,
 quis te redonavit Quiritem
 dis patriis Italoque caelo,
 Pompei, meorum prime sodalium? 5
 cum quo morantem saepe diem mero
 fregi coronatus nitentis
 malobathro Syrio capillos.
 tecum Philippos et celerem fugam
 sensi relictæ non bene parmula, 10
 cum fracta virtus, et minaces
 turpe solum tetigere mento.
 sed me per hostis Mercurius celer
 denso paventem sustulit aere;
 te rursus in bellum resorbens 15
 unda fretis tulit aestuosus.
 ergo obligatam redde Iovi dapem
 longaue fessum militia latus
 depone sub lauru mea, nec
 parce cadis tibi destinatis. 20
 obliuio leuia Massico
 ciboria exple; funde capacibus
 unguenta de conchis. quis udo
 deproperare apio coronas

α = αBDEM] 24 'legitur et vatis Orati' Porph. VII 5 Pompei
 Porph. : Pon. pi α : Pompili β 7 coronatus αδ² : comptus β 14
 ab aere β 19-28 om. B

Q. HORATI FLACCI

curatve myrto? quem Venus arbitrum
 dicet bibendi? non ego sanius
 bacchabor Edonis: recepto
 dulce mihi furere est amico.

25

VIII

VLLA si iuris tibi peierati
 poena, Barine, nocuisset umquam,
 dente si nigro fieres vel uno
 turpior ungui,
 crederem. sed tu, simul obligasti
 perfidum votis caput, enitescis
 pulchrior multo iuvenumque prodis
 publica cura.

5

expedit matris cineres opertos
 fallere et totò taciturna noctis
 signa cum caelo gelidaque divos
 morte carentis.

10

ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
 simplices Nymphae, ferus et Cupido,
 semper ardentis acuens sagittas
 cote cruenta.

15

adde quod pubes tibi crescit omnis,
 servitus crescit nova, nec priores
 impiae tectum dominae relinquunt,
 saepe minati.

20

te suis matres metuunt iuencis,
 te senes parci, miseraeque nuper
 virgines nuptae, tua ne retardet
 aura maritos.

α = aBDEM] 27 edonis π : edoniis cett. VIII 2 Barine BBD:
 varine aEM : Barine Peerlkamp : Larine Bentley 24 cura 5

IX

NON semper imbres nubibus hispidos
 manant in agros aut mare Caspium
 vexant inaequales procellae
 usque, nec Armeniis in oris,
 amice Valgi, stat glacies iners 5
 mensis per omnis aut Aquilonibus
 querqueta Gargani laborant
 et foliis viduantur orni :
 tu semper urges flebilibus modis
 Mysten ademptum, nec tibi Vespero 10
 surgente decedunt amores
 nec rapidum fugiente solem.
 at non ter aevo functus amabilem
 ploravit omnis Antilochum senex
 annis, nec impubem parentes 15
 Troilon aut Phrygiae sorores
 flevere semper. desine mollium
 tandem querelarum, et potius nova
 cantemus Augusti tropaea
 Caesaris et rigidum Niphaten, 20
 Medumque flumen gentibus additum
 victis minores volvere vertices,
 intraque praescriptum Gelonos
 exiguis equitare campis.

X

RECTIVS vives, Licini, neque altum
 semper urgendo neque, dum procellas
 cautus horrescis, nimium premendo
 litus iniquum.

Q. HORATI FLACCI

auream quisquis mediocritatem 5
 diligit, tutus caret obsoleti
 sordibus tecti, caret invidenda
 sobrius aula.
 saepius ventis agitur ingens
 pinus et celsae graviore casu 10
 decidunt turres feriuntque summos
 fulgura montis.
 sperat infestis, metuit secundis
 alteram sortem bene praeparatum
 pectus. informis hiemes reducit 15
 Iuppiter, idem
 summovet. non, si male nunc, et olim
 sic erit: quondam cithara tacentem
 suscitât Musam neque semper arcum
 tendit Apollo. 20
 rebus angustis animosus atque
 fortis appare; sapienter idem
 contrahes vento nimium secundo
 turgida vela.

XI

QVID bellicosus Cantaber et Scythes,
 Hirpine Quincti, cogitet Hadria
 divisus obiecto, remittas
 quaerere, nec trepides in usum
 poscentis aevi pauca: fugit retro 5
 levis iuventas et decor, arida
 pellente lascivos amores
 canitie facilemque somnum.
 non semper idem floribus est honor
 vernis, neque uno Luna rubens nitet 10
 vultu: quid aeternis minorem
 consiliis animum fatigas?

α = aBDEM] X 6 diligit tutus, caret Bentley
 corr. δπ) β 18 citharae β

6 obsoletis (-eti

CARMINVM LIBER II

cur non sub alta vel platano vel hac
 pinu iacentes sic temere et rosā
 canos odorati capillos, 15
 dum licet, Assyriaque nardo
 potamus uncti? dissipat Euhius
 curas edaces. quis puer ocius
 restringuet ardentis Falerni
 pocula praetereunte lymphā? 20
 quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? eburna dic age cum lyra
 maturet in comptum Lacaenae
 more comas religata nodum.

XII

NOLIS longa ferae bella Numantiae
 nec durum Hannibalem nec Siculum mare
 Poeno purpureum sanguine mollibus
 aptari citharae modis,
 nec saevos Lapithas et nimium mero 5
 Hylaeum domitosque Herculeā manu
 Telluris iuvenes, unde periculum
 fulgens contremuit domus
 Saturni veteris; tuque pedestribus
 dices historiis proelia Caesaris, 10
 Maecenas, melius ductaque per vias
 regum colla minacium.
 me dulces dominae Musa Licymniae
 cantus, me voluit dicere lucidum
 fulgentis oculos et bene mutuis 15
 fidum pectus amoribus,

α = aBDEM] XI 16 Assyrioque B 19 restringuet E 21
 quis delitescentem Slater Gow 23-24 incomptum (in comptum B)
 codd. comam β: comae B incomptam . . . comam . . . nodo Bentley
 XII 2 dirum unus Cruquianorum 12 minancium D

Q. HORATI FLACCI

quam nec ferre pedem dedecuit choris
nec certare ioco nec dare bracchia
ludentem nitidis virginibus sacro

Dianae celebris die.

20

num tu quae tenuit dives Achaemenes
aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes,
permutare velis crine Licymniae,
plenas aut Arabum domos,

cum flagrantia detorquet ad oscula
cervicem aut facili saevitia negat,
quae poscente magis gaudeat eripi,
interdum rapere occupet?

25

XIII

ILLE et nefasto te posuit die
quicumque primum, et sacrilegā manū
produxit, arbos, in nepotum
perniciem opprobriumque pagi;

illum et parentis crediderim sui
fregisse cervicem et penetralia
sparsisse nocturno cruore
hospitis; ille venena Colcha

5

et quidquid usquam concipitur nefas,
tractavit, agro qui statuit meo
te triste lignum, te caducum
in domini caput immerentis.

10

quid quisque vitet, numquam homini satis
cautum est in horas: navita Bosphorum
Poenus perhorrescit neque ultra
caeca timēt aliunde fata;

15

α = aBDEM] 25 dum B 28 occupat δπ XIII 5-XVI 19
om. δ 8 colchica B 15 Thynus Bentley: Thoenus Linker 16
timetve Lachmann

CARMINVM LIBER II

miles sagittas et celerem fugam
 Parthi, catenæ Parthus et Italum
 robur; sed improvisa leti
 vis rapuit rapietque gentis. 20

quam paene furvae regna Proserpinae
 et iudicantem vidimus Aeacum
 sedesque discriptas piorum et
 Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus, 25
 et te sonantem plenius aureo,
 Alcaee, plectro dura navis,
 dura fugae mala, dura belli!

utrumque sacro digna silentio
 mirantur umbrae dicere; sed magis 30
 pugnas et exactos tyrannos
 densum umeris bibit aure vulgus.

quid mirum, ubi illis carminibus stupens
 demittit atras belua centiceps
 auris et intorti capillis 35
 Eumenidum recreantur angues?

quin et Prometheus et Pelopis parens
 dulci laborem decipitur sono,
 nec curat Orion leones
 aut timidos agitare lyncas. 40

XIV

EHEV fugaces, Postume, Postume,
 labuntur anni nec pietas moram
 rugis et instanti senectae
 adferet indomitaeque morti:

$\alpha = aBDEM]$ 23 discriptas aB : descriptas $DEM\pi^1$: discretas β
 38 laborem $\beta a^1 BD$ *Porph.*: laborum $Va^2 EM$ *Acr.* somno $\phi\psi$

Q. HORATI FLACCI

non si trecentis quotquot eunt dies, amice, places illacrimabilem.	5
Plutona tauris, qui per amplum Geryonen Tityonque tristi compescit unda, scilicet omnibus, quicumque terrae munere vescimur, enaviganda, sive reges sive inopes erimus coloni.	10
frustra cruento Marte carebimus fractisque rauci fluctibus Hadriae, frustra per autumnos nocentem corporibus metuemus Austrum :	15
visendus, ater flumine languido Cocytos errans et Danaï genus infame damnatusque longi Sisyphus Aeolides laboris :	20
linquenda, tellus et domus et placens uxor, neque harum quas colis arborum te praeter invisas cupressos ulla brevem dominum sequetur :	
absumet heres Caecuba dignior servata centum clavibus et mero tinget pavementum superbo, pontificum potiore cenis.	25

XV

IAM pauca aratro iugera regiae
moles relinquent, undique latius
extenta visentur Lucrino
stagna lacu, platanusque caelebs

α = αBDEM] XIV 5 trecentis π³: tricenis att. 14 raucis απB
24 vita B 27 superbum Lambinus: superbus Barthius, puto recte
XV cum XIV continent VaBEM

CARMINVM LIBER II

evincet ulmos; tum violaria et	5
myrtus et omnis copia narium	
spargent olivetis odorem	
fertilibus domino priori;	
tum spissa ramis laurea fervidos	
excludet ictus. non ita Romuli	10
praescriptum et intonsi Catonis	
auspiciis veterumque norma.	
privatus illis census erat brevis,	
commune magnum: nulla decempedis	
metata privatis opacam	15
porticus excipiebat Arcton,	
nec fortuitum spernere caespitem	
leges sinebant, oppida publico	
sumptu iubentes et deorum	
templa novo decorare saxo.	20

XVI

OTIVM divos rogat in patenti	
prensus Aegaeo, simul atra nubes	
condidit lunam neque certa fulgent	
sidera nautis;	
otium bello furiosa Thrace,	5
otium Medi pharetra decori,	
Grosophe, non gemmis neque purpura ve-	
nale neque auro.	
non enim gazae neque consularis	
summovet lictor miseros tumultus	10
mentis et curas laqueata circum	
tectata volantis.	
vivitur parvo bene, cui paternum	
splendet in mensa tenui salinum	
nec levis somnos timor aut cupido	15
sordidus aufert.	

$\alpha = aBDEM]$, XVI 9 neque om. E 12 forma π 12-20 om. B
 13 paterno $\phi\psi\pi$

Q. HORATI FLACCI

quid brevi fortes iaculamur aevo
 multa? quid terras alio calentis
 sole mutamus? patriae quis exsul
 se quoque fūgit? 20
 scandit aeratas vitiosa navis
 Cura nec turmas equitum relinquit,
 ocior cervis et agente nimbos
 ocior Euro.
 laetus in praesens animus quod ultra est 25
 oderit curare et amara lento
 temperet risu; nihil est ab omni
 parte beatum.
 abstulit clarum cita mors Achillem,
 longa Tithonum minuit senectus, 30
 et mihi forsā, tibi quod negarit,
 porriget hora.
 te greges centum Siculaeque circum
 mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
 apta quadrigis equa, te bis Afro 35
 murice tinctae
 vestiunt lanae: mihi parva rura et
 spiritum Graiae tenuem Camenae
 Parca non mendax dedit et malignum
 spernere vulgus. 40

XVII

Cvr me querelis exanimas tuis?
 nec dis amicum est nec mihi te prius
 obire, Maecenas, mearum
 grande decus columenque rerum.
 a! te meae si partem animae rapit 5
 maturior vis, quid moror altera,
 nec carus aequae nec superstes
 integer? ille dies utramque

CARMINVM LIBER II

ducat ruinam: non ego perfidum dixi sacramentum: ibimus, ibimus,	10
utcumque praecedes, supremum carpere iter comites parati.	
me nec Chimaerae spiritus igneae nec, si resurgat, centimanus Gyas divellet umquam: sic potenti	15
Iustitiae placitumque Parcis.	
seu Libra seu me Scorpios aspicit formidulosus, pars violentior natalis horae, seu tyrannus	
Hesperiae Capricornus undae,	20
utrumque nostrum incredibili modo consentit astrum: te Iovis impio tutela Saturno refulgens	
eripuit volucrisque Fati	
tardavit alas, cum populus frequens laetum theatris ter crepuit sonum:	25
me truncus illapsus cerebro sustulerat, nisi Faunus ictum	
dextra levasset, Mercurialium custos virorum. reddere victimas	30
aedemque votivam memento: nos humilem feriemus agnam.	

XVIII

Non ebur neque aureum
mea renidet in domo lacunar,
non trabes Hymettiae
premunt columnas ultima recisas

$\alpha = aBDEM$] 14 gigas *codd. corr. Lambinus* 19 l(o)etalis (na-
talis δ^2) **β** 25 alas *om. β* cum (tum *M.²*) **α** : te (dum δ^2) **β** : cui
Lachmann

Q. HORATI FLACCI

Africa, neque Attali	5
ignotus heres regiam occupavi,	
nec Laconicas mihi	
trahunt honestae purpuras clientae:	
at fides et ingeni	
benigna vena est, pauperemque dives	10
me petit: nihil supra	
deos lacesso nec potentem amicum	
largiora flagito,	
satis beatus unicis Sabinis.	
truditur dies die,	15
novaeque pergunt interire lunae:	
tu secunda marmora	
locas sub ipsum funus et sepulcri	
immemor struis domos	
marisque Bais obstrepentis urges	20
summovere litora,	
parum locuples continente ripa.	
quid quod usque proximos	
revellis agri terminos et ultra	
limites clientium	25
salis avarus? pellitur paternos	
in sinu ferens deos	
et uxor et vir sordidosque natos.	
nulla certior tamen	
rapacis Orci fine destinata	30
aula divitem manet	
erum. quid ultra tendis? aequa tellus	
pauperi recluditur	
regumque pueris, nec satelles Orci	
callidum Promethea	35
revexit auro captus. hic superbum	

α = aBDEM] XVIII 8 clientae VBn² Chanisius: clientiae α (exc.
B): clientes β et sup. ras. D 22-29 om. B 25 limitem δ¹π 30
sede γ Servius 36 revix(-vinx-π)it β

CARMINVM LIBER II

Tantalum atque Tantali
genus coercet, hic levare functum
pauperem laboribus
vocatus atque non vocatus audit. 40

XIX

BACCHVM in remotis carmina rupibus
vidi docentem—credite posteri—
Nymphasque discentis et auris
capripedum Satyrorum acutas.
Euhoe, recenti mens trepidat metu 5
plenoque Bacchi pectore turbidum
laetatur: Euhoe, parce Liber,
parce gravi metuende thyrsos!
fas pervicaces est mihi Thyiadas
vinique fontem lactis et uberes 10
cantare rivos atque truncis
lapsa cavis iterare mella:
fas et beatæ coniugis additum
stellis hōnorem tectaque Penthei
disiecta non leni ruinā, 15
Thracis et exitium Lycurgi.
tu flectis amnis, tu mare barbarum,
tu separatis uvidus in iugis
nodò coerces viperino
Bistonidum sine fraude crinis: 20
tu, cum parentis regna per arduum
cohors Gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
unguibus horribilique mala;
quamquam choreis aptior et iocis 25
ludoque dictus non sat idoneus
pugnae ferebaris: sed idem
pacis eras mediusque belli.

α = αBDEM] XIX 16 exitum αBE 23 leonum πφψ 24
horribilisque Bochart: horribilemque Trendelenburg

CARMINVM LIBER II

te vidit insons Cerberus aureo
cornu decorum leniter atterens
caudam et recedentis trilingui
ore pedes tetigitque crura.

30

XX

NON usitata nec tenui ferar
penna biformis per liquidum aethera
vates, neque in terris morabor
longius, invidiaque maior
urbis relinquam. non ego pauperum
sanguis parentum, non ego quem vocas,
dilecte Maecenas, obibo
nec Stygia cohibebor unda.
iam iam residunt cruribus asperae
pelles, et album mutor in alitem
superne, nascunturque leves
per digitos umerosque plumae.
iam Daedaleo notior Icaro
visam gementis litora Bosphori
Syrtisque Gaetulas canorus
ales Hyperboreosque campos.
me Colchus et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus et ultimi
noscent Geloni, me peritus
discet Hiber Rhodanique potor.
absint inani funere neniae
luctusque turpes et querimoniae;
compesce clamorem ac sepulcri
mitte supervacuos honores.

5

10

15

20

α = aBDEM] XX i visitata *Bergk Eckstein* 3 terra β 6
quem vocas 'dilecte', Maecenas, *schol. cod. Paris. 7975*: vocant
Bentley: votas (vetas iam *Bothe*) *Holder*: cui vocas *Bergk* 13
notior aBDM: ocior βE: tutior *Bentley in ed. priore*

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER TERTIVS

I

Odi profanum vulgus et arceo ;
favete linguis : carmina non prius
audita Musarum sacerdos
virginibus puerisque canto.
regum timendorum in proprios greges,
reges in ipsos imperium est Iovis,
clari Giganteo triumpho,
cuncta supercilio moventis.
est ut viro vir latius ordinet
arbusta sulcis, hic generosior
descendat in Campum petitor,
moribus hic meliorque fama
contendat, illi turba clientium
sit maior : aequa lege Necessitas
sortitur insignis et imos ;
omne capax movet urna nomen.
destrictus ensis cui super impia
cervice pendet, non Siculae dapes
dulcem elaborabunt saporem,
non avium citharaeque cantus
somnum reducent : somnus agrestium
lenis virorum non humilis domos
fastidit umbrosamque ripam,
non Zephyris agitata Tempe.

$\alpha = aBDEM]$ 16 est quis (i. e. ESTOVIS) π^1 9 est et E : esto ut
Bentley 17 districtus $\pi\phi\psi$

HORATI CARM.

Q. HORATI FLACCI

desiderantem quod satis est neque 25
 tumultuosum sollicitat mare
 nec saevus Arcturi cadentis
 impetus aut orientis Haedi,
 non verberatae grandine vineae
 fundusque mendax, arbore nunc aquas 30
 culpante, nunc torrentia agros
 sidera, nunc hiemes iniquas.
 contracta pisces aequora sentiunt
 iactis in altum molibus; huc frequens
 caementa demittit redemptor 35
 cum famulis dominusque terrae
 fastidiosus: sed Timor et Minae
 scandunt eodem quo dominus, neque
 decedit aerata triremi et
 post equitem sedet atra Cura. 40
 quodsi dolentem nec Phrygius lapis
 nec purpurarum sidere clarior
 delenit usus nec Falerna
 vitis Achaemeniumque costum,
 cur invidendis postibus et novo 45
 sublime ritu moliar atrium?
 cur valle permutem Sabina
 divitias operosiores?

II

ANGVSTAM amice pauperiem pati
 robustus acri militia puer
 condiscat et Parthos feroces
 vexet eques metuendus hasta
 vitamque sub divo et trepidis agat 5
 in rebus. illum ex moenibus hosticis
 matrona bellantis tyranni
 prospiciens et adulta virgo

α = aBDEM] 35 dimittit DEM: remittit δ¹ 36 -que om. E
 39 et δ¹(?)π¹(?), om. cett. 43 delenit aBEπ¹: delinit BDM falerna
 Ba: falernae BDEM II 1 amici 5 Acr.

CARMINVM LIBER III

suspiret, eheu, ne rudis agminum
 sponsus lacessat regius asperum 10
 tactu leonem, quem cruenta
 per medias rapit ira caedis.
 dulce et decorum est pro patria mori:
 mors et fugacem persequitur virum,
 nec parcit imbellis iuventae 15
 poplitibus timidove tergo.
 Virtus repulsae nescia sordidae
 intaminatis fulget honoribus,
 nec sumit aut ponit securis
 arbitrio popularis aurae. 20
 Virtus, recludens immeritis mori
 caelum, negata temptat iter via,
 coetūsque vulgaris et udam
 spernit humum fugiente penna,
 est et fideli tuta silentio 25
 merces: vetabo, qui Cereris sacrum
 vulgarit arcanae, sub isdem
 sit trabibus fragilemque mecum
 solvat phaselon: saepe Diespiter
 neglectus incesto addidit integrum: 30
 raro antecedentem scelestum
 deseruit pede Poena claudo.

III

IVSTVM et tenacem propositi virum
 non civium ardor prava iubentium,
 non vultus instantis tyranni
 mente quatit solida neque Auster,

9-17 α = aBDEM: 17-31 α = aDEM: 32 sqq. α = aEM] 14 prose-
 quitur δ 16 -que BE 22 iter β: ire αδ² 27 vulgavit α
 28 -ve Bentley III cum II continuant Va Porph.

Q. HORATI FLACCI

dux inquieti turbidus Hadriae,	5
nec fulminantis magna manus Iovis :	
si fractus illabatur orbis,	
impavidum ferient ruinae.	
hac arte Pollux et vagus Hercules	
enisus arces attigit igneas,	10
quos inter Augustus recumbens	
purpureo bibit ore nectar.	
hac te merentem, Bacche pater, tuae	
vexere tigres indocili iugum	
collo trahentes ; hac Quirinus	15
Martis equis Acheronta fugit,	
gratum elocuta consiliantibus	
Iunone divis : ' Ilion, Ilion	
fatalis incestusque iudex	
et mulier peregrina vertit	20
in pulverem, ex quo destituit deos	
mercede pacta Laomedon, mihi	
castaeque damnatum Minervae	
cum populo et duce fraudulento.	
iam nec Lacaenae splendet adulterae	25
famosus hospes nec Priami domus	
periura pugnaces Achivos	
Hectoreis opibus refringit,	
nostrisque ductum seditionibus	
bellum resedit. protinus et gravis	30
iras et invisum nepotem,	
Troica quem peperit sacerdos,	
Marti redonabo ; illum ego lucidas	
inire sedes, ducere nectaris	
sucos et adscribi quietis	35
ordinibus patiar deorum.	

$\alpha = aEM$] III 7 inlabetur a 10 innisus β 12 bibit βE :
bibet aM 17 Hinc novi carminis initium quosdam fecisse testatur
Porph. 23 damnatam Glareanus 34 ducere a^1 : discere *cett.*

CARMINVM LIBER III

dum longus inter saeviat Ilion
 Romamque pontus, qualibet exsules
 in parte regnanto beati;
 dum Priami Paridisque busto 40
 insultet armentum et catulos ferae
 celent inultae, stet Capitolium
 fulgens triumphatisque possit.
 Roma ferox dare iura Medis.
 horrenda late nomen in ultimas 45
 extendat oras, qua medius liquor
 secernit Europen ab Afro,
 qua tumidus rigat arva Nilus,
 aurum irreperitum et sic melius situm,
 cum terra celat, spernere fortior 50
 quam cogere humanos in usus
 omne sacrum rapiente dextra.
 quicumque mundo terminus obstitit,
 hunc tanget armis, visere gestiens,
 qua parte debacchentur ignes, 55
 qua nebulae pluuique rores.
 sed bellicosus fata Quiritibus
 hac lege dico, ne nimium pii
 rebusque fidentes avitae
 tecta velint reparare Troiae. 60
 Troiae renascens alite lugubri
 fortuna tristi clade iterabitur,
 ducente victrices catervas
 coniuge me Iovis et sorore.
 ter si resurgat murus aeneus 65
 auctore Phoebos, ter pereat meis
 excisus Argivis, ter uxor
 capta virum puerosque ploret."

Q. HORATI FLACCI

non hoc iocosae conveniet lyrae :
quo, Musa, tendis? desine pervicax
referre sermones deorum et
magna modis tenuare parvis.

70

IV

DESCENDE caelo et dic age tibia
regina longum Calliope melos,
seu voce nunc mavis acuta,
seu fidibus citharave Phoebi.
auditis an me ludit amabilis
insania? audire et videor pios
errare per lucos, amoenae
quos et aquae subeunt et aurae.
me fabulosae Vulture in Āpūlō
nutricis extra limen Āpūliae
ludo fatigatumque somno
fronde nova puerum palumbes
texere, mirum quod foret omnibus,
quicumque celsae nidum Acherontiae
saltusque Bantinos et arvum
pingue tenent humilis Forenti,
ut tuto ab atris corpore viperis
dormirem et ursis, ut premerer sacra
lauroque collataque myrto,
non sine dis animosus infans.
vester, Camenae, vester in arduos
tollor Sabinos, seu mihi frigidum
Praeneste seu Tibur supinum
seu liquidae placuere Baiae.

5

10

15

20

α = aEM (IV 1-16, 21-24 α = aBEM)] IV 4 citharaque δ¹ Phoebi]
levi Victorinus 10 altricis δ limina Pulliae αB : limina Dauniae
Paldamus, fort. recte 16 ferenti β

CARMINVM LIBER III

vestris amicum fontibus et choris 25
 non me Philippis versa acies retro,
 devota non exstinxit arbos,
 nec Sicula Palinurus unda.
 utcumque mecum vos eritis, libens
 insanientem navita Bosphorum 30
 temptabo et urentis harenas
 litoris Assyrii viator,
 visam Britannos hospitibus feros
 et laetum equino sanguine Concanum,
 visam pharetratos Gelonos 35
 et Scythicum inviolatus amnem.
 vos Caesarem altum, militia simul
 fessas cohortis abdidit oppidis,
 finire quaerentem labores
 Pierio recreatis antro. 40
 vos lene consilium et datis et dato
 gaudetis almae. scimus ut impios
 Titanas immanemque turbam
 fulmine sustulerit caduco,
 qui terram inertem, qui mare temperat 45
 ventosum, et urbes regnaque tristia
 divosque mortalisque turmas
 imperio regit unus aequo.
 magnum illa terrorem intulerat Iovi
 fidens iuventus horrida bracchiis 50
 fratresque tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olympo.
 sed quid Typhoeus et validus Mimas,
 aut quid minaci Porphyryon statu,
 quid Rhoetus evulsisque truncis 55
 Enceladus iaculator audax

α = *aBEM* (39-52 α = *aEM*)] 31 *arentis* (urentis δ²) *B* 38 addi-
 dit *Bφψ*: redditis δπ: reddidit *Γ* 43 *turmam* *B* 46 *ventosum*
 et orbem *Klee* 47 *turbas* *EM*

Q. HORATI FLACCI

contra sonantem Palladis aegida possent ruentes? hinc avidus stetit Vulcanus, hinc matrona Iuno et numquam umeris positurus arcum,	60
qui rore puro Castaliae lavit crinis solutos, qui Lyciae tenet dumeta natalemque silvam, Delius et Patareus Apollo.	
vis consili expers mole ruit sua: vim temperatam di quoque provehunt in maius; idem odere viris omne nefas animo moventis.	65
testis mearum centimanus Gyas sententiarum, notus et integrae temptator Orion Dianae, virginea domitus sagitta.	70
iniecta monstris Terra dolet suis maeretque partus fulmine luridum missos ad Orcum; nec peredit impositam celer ignis Aetnen, incontinentis nec Tityi iecur reliquit ales, nequitiae additus custos; amatorem trecentae Perithoum cohibent catenae.	75 80

V

CAELO tonantem credidimus Iovem
regnare: praesens divus habebitur
Augustus adiectis Britannis
imperio gravibusque Persis.

a = aBEM] 66-68 om. B 69 gigas *codd. corr. Lambinus*
relinquit δ^1 80 Perithoum *ex a δ* V i credimus β^1

CARMINVM LIBER III

milesne Crassi coniuge barbara 5
 turpis maritus vixit et hostium —
 pro curia inversique mores! —
 consenuit socerorum in armis
 sub rege Medo Marsus et Apulus,
 anciliorum et nominis et togae 10
 oblitus aeternaeque Vestae,
 incolumi Iove et urbe Roma?
 hoc caverat mens provida Reguli
 dissentientis condicionibus
 foedis et exemplo trahentis 15
 perniciem veniens in aevum,
 si non perirēt immiserabilis
 captiva pubes. 'signa ego Punicis
 adfixa delubris et arma
 militibus sine caede' dixit 20
 'derepta vidi; vidi ego civium
 retorta tergo brachia libero
 portasque non clausas et arva
 Marte coli populata nostro.
 auro repensus scilicet acrior 25
 miles redibit. flagitio additis
 damnum: neque amissos colores
 lana refert medicata fuco,
 nec vera virtus, cum semel excidit,
 curat reponi deterioribus. 30
 si pugnat extricata densis
 cerva plagis, erit ille fortis

α = αBEM] 10 et om. α 15 trahenti *Comm. Cruq., puto recte*
 17 perirent *Glareanus*: perires *Lachmann* non miserabilis *Weidner*
 21 derepta 5: direpta (direpte *E*) αβ 27 nec *EM falso* 31-34
 om. *B*

Q. HORATI FLACCI

qui perfidis se credidit hostibus,
 et Marte Poenos proteret altero,
 qui lora restrictis lacertis 35
 sensit iners timuitque mortem.
 hic, unde vitam sumeret inscius,
 pacem duello miscuit. o pudor!
 o magna Carthago, probrosis
 altior Italiae ruinis! 40
 fertur pudicae coniugis osculum
 parvosque natos ut capitis minor
 ab se removisse et virilem
 torvus humi posuisse vultum,
 donec labantis consilio patres 45
 firmaret auctor, numquam alias dato,
 interque maerentis amicos
 egregius properaret exsul.
 atqui sciebat quae sibi barbarus
 tortor pararet; non aliter tamen 50
 dimovit obstantis propinquos
 et populum reditus morantem
 quam si clientum longa negotia
 diiudicata lite relinqueret,
 tendens Venafranos in agros 55
 aut Lacedaemonium Tarentum.

VI

DELICTA maiorum immeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris
 aedesque labentis deorum et
 foeda nigro simulacra fumo.

α = αBEM] 33 dedit Bentley Post 34 fortius, post 36 levius,
 interpungit Vollmer 37 aptius δ 51 amicos β 54 disiudicata β

CARMINVM LIBER III

dis te minorem quod geris, imperas : 5
 hinc omne principium, huc refer exitum :
 di multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luctuosae.
 iam bis Monaeses et Pacori manus
 non auspicatos contudit impetus 10
 nostros et adiecisse praedam
 torquibus exiguis renidet.
 paene occupatam seditionibus
 delevit urbem Dacus et Aethiops,
 hic classe formidatus, ille 15
 missilibus melior sagittis.
 fecunda culpae saecula nuptias
 primum inquinavere et genus et domos ;
 hoc fonte derivata clades
 in patriam populumque fluxit. 20
 motus doceri gaudet Ionicos
 matura virgo et fingitur artibus
 iam nunc et incestos amores
 de tenero meditatur ungui ;
 mox iuniores quaerit adulteros 25
 inter mariti vina, neque eligit
 cui donet impermissa raptim
 gaudia luminibus remotis,
 sed iussa coram non sine conscio
 surgit marito, seu vocat institor 30
 seu navis Hispanae magister,
 dedecorum pretiosus emptor.
 non his iuventus orta parentibus
 infecit aequor sanguine Punico,
 Pyrrhumque et ingentem cecidit 35
 Antiochum Hannibalemque dirum,

α = aBEM] VI 9 Monaeses lemma Porph. : mones ses φ : non
 esses ψ : mon(a)esis cett. 10 inauspicatos aB contulit φψ 11
 nostris Priscian 11-13 om. B 15-48 om. B 22 Romana Lehrs
 artubus B 27 intermissa α 32 imperiosus Leopold 36 durum φψ

Q. HORATI FLACCI

sed rusticorum mascula militum
 proles, Sabellis docta ligonibus
 versare glebas et severae
 matris ad arbitrium recisos 40
 portare fustis, sol ubi montium
 mutaret umbras et iuga demeret
 bobus fatigatis, amicum
 tempus agens abeunte curru.
 damnosa quid non imminuit dies? 45
 aetas parentum, peior avis tulit
 nos nequiores, mox daturos
 progeniem vitiosorem.

VII

QVID fles, Asterie, quem tibi candidi
 primo restituent vere Favonii
 Thyna merce beatum,
 constantis iuvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 post insana Caprae sidera frigidas
 noctes non sine multis
 insomnis lacrimis agit.
 atqui sollicitae nuntius hospitae,
 suspirare Chloen et miseram tuis 10
 dicens ignibus uri,
 temptat mille vafer modis.
 ut Proetum mulier perfida credulum
 falsis impulerit criminibus nimis
 casto Bellerophontae 15
 maturare necem refert:

$\alpha = aBEM$] VII 1 candida *Diomedes*
cett. Victorinus

4 fide $\alpha^1(\varphi)\pi^1(\varphi)$: fidei

CARMINVM LIBER III

narrat paene datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
 et peccare docentis
 fallax historias monet. 20
 frustra: nam scopulis surdior Icari
 voces audit adhuc integer. at tibi
 ne vicinus Enipeus
 plus iusto placeat cave;
 quamvis non alius flectere equum sciens 25
 aequae conspicitur gramine Martio,
 nec quisquam citus aequae
 Tusco denatat alveo.
 prima nocte domum claude neque in vias
 sub cantu querulae despice tibiae, 30
 et te saepe vocanti
 duram difficilis mane.

VIII

MARTIIS caelebs quid agam Kalendis,
 quid velint flores et acerra turis
 plena miraris positusque carbo in
 caespite vivo,
 docte sermones utriusque linguae? 5
 voveram dulcis epulas et album
 Libero caprum prope funeratus
 arboris ictu.
 hic dies anno redeunte festus
 corticem adstrictum pice dimovebit 10
 amphorae fumum bibere institutae
 consule Tullo.

α = *aBEM*] 20 movet φψ
 neque α¹ 30 cantum δπ
Donatus: sermonis αβ

22 audit *om.* β
 VIII 3 in *om.* αβδ²

23 nec δπ 26
 5 sermones α²

Q. HORATI FLACCI

sume, Maecenas, cyathos amici
 sospitis centum et vigiles lucernas
 perfer in lucem: procul omnis esto 15
 clamor et ira.
 mitte civilis super urbe curas:
 occidit Daci Cotisonis agmen,
 Medus infestus sibi luctuosis
 dissidet armis, 20
 servit Hispanae vetus hostis orae
 Cantaber sera domitus catena,
 iam Scythae laxo meditantur arcu
 cedere campis.
 neglegens ne qua populus laboret 25
 parce privatus nimium cavere et
 dona praesentis cape laetus horae ac
 linque severa.

IX

DONEC gratus eram tibi
 nec quisquam potior bracchia candidae
 cervici iuvenis dabat,
 Persarum vigui rege beatior.
 'donec non alia magis 5
 arsisit neque erat Lydia post Chloen,
 multi Lydia nominis
 Romana vigui clarior Ilia.'
 me nunc Thraessa Chloe regit,
 dulcis docta modos et citharae sciens, 10
 pro qua non metuam mori,
 si parcent animae fata superstiti.

α = αBEM] 14 hospitis α¹δ 19 infestis sibi luctuosus Bentley
 27 rape (spe π¹, cape π²) β ac α, om. cett.: et 5 IX 5 aliam
 δ²φ 9 riget (regit δ²) β regit Chloe Peerlkamp

CARMINVM LIBER III

'me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti,
 pro quo bis patiar mori, 15
 si parcent puero fata superstiti.'
 quid si prisca redit Venus
 diductosque iugo cogit aeneo,
 si flava excutitur Chloe
 reiectaeque patet ianua Lydiae? 20
 'quamquam sidere pulchrior
 ille est, tu levior cortice et improbo
 iracundior Hadria,
 tecum vivere amem, tecum obeam libens.

X

EXTREMVM Tanain si biberes, Lyce,
 saevo nupta viro, me tamen asperas
 porrectum ante foris obicere incolis
 plorares Aquilonibus.
audis quo strepitu ianua, quo nemus 5
 inter pulchra satum tecta remugiat
 ventis, et positas ut glaciet nives
 puro numine Iuppiter?
 ingratam Veneri pone superbiam,
 ne currente retro funis eat rota. 10
 non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrhenus genuit parens.
 o quamvis neque te munera nec preces
 nec tinctus viola pallor amantium
 nec vir Pieria paelice saucius 15
 curvat, supplicibus tuis
 parcas, nec rigida mollior aesculo
 nec Mauris animum mitior anguibus.
 non hoc semper erit liminis aut aquae
 caelestis patiens latus. 20

α = aBEM] 20 reiectaene *Burmman* 21 quamvis B X 6 situm
 δ¹π²φψ 7 sentis *Beniley* 8 duro *Beniley* 18 animo *EM*δ²π²

XI

MERCURI—nam te docilis magistro
 movit Amphion lapides canendo—
 tuque testudo resonare septem
 callida nervis,

nec loquax olim neque grata, nunc et 5
 divitum mensis et amica templis,
 dic modos, Lyde quibus obstinatas
 applicet auris,

quae velut latis equa trima campis
 ludit exsultim metuitque tangi, 10
 nuptiarum expers et adhuc protervo
 cruda marito.

tu potes tigris comitesque silvas
 ducere et rivos celeris morari;
 cessit immanis tibi blandienti 15
 ianitor aulae,

Cerberus, quamvis furiale centum
 muniant angues caput eius atque
 spiritus taeter saniesque manet
 ore trilingui. 20

quin et Ixion Tityosque vultu
 risit invito, stetit urna paulum
 sicca, dum grato Danai puellas
 carmine mulces.

audiat Lyde scelus atque notas 25
 virginum poenas et inane lymphae
 dolium fundo pereuntis imo,
 seraque fata,

α = αBEM] XI 17-20 damnat commentatorum pars maior
 exeatque Bentley: effluatque Gesner

CARMINVM LIBER III

quae manent culpas etiam sub Orco.
 impiae—nam quid potuere maius?— 30
 impiae sponso potuere duro
 perdere ferro.
 una de multis face nuptiali
 digna periurum fuit in parentem
 splendide mendax et in omne virgo 35
 nobilis aevum,
 ‘surge,’ quae dixit iuveni marito,
 ‘surge, ne longus tibi somnus, unde
 non times, detur; socerum et scelestas
 falle sorores, 40
 quae velut nactae vitulos leaenae
 singulos eheu lacerant: ego illis
 mollior nec te feriam neque intra
 claustra tenebo.
 me pater saevis oneret catenis, 45
 quod viro clemens misero peperci:
 me vel extremos Numidarum in agros
 classe releget.
 i pedes quo te rapiunt et aurae,
 dum favet nox et Venus, i secundo 50
 omine et nostri memorem sepulcro
 scalpe querelam.’

XII

MISERARVM est neque amoris dare ludum neque dulci
 mala vino lavere, aut exanimari metuentis
 patruae verbera linguae.
 tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas
 operosaeque Minervae studium aufert, Neobule, 5
 Liparaei nitor Hebri,
 simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis,
 eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
 neque segni pede victus:

Q. HORATI FLACCI

catus idem per apertum fugientis agitato 10
gregē cervos iaculari et celer arto latitantem
fruticeto excipere aprum.

XIII

O FONS Bandusiae splendidior vitro
dulci digne mero non sine floribus,
cras donaberis haedo,
cui frons turgida cornibus
primis et venerem et proelia destinat; 5
frustra: nam gelidos inficiet tibi
rubro sanguine rivos
lascivi suboles gregis.
te flagrantis atrox hora Caniculae
nescit tangere, tu frigus amabile 10
fessis vomere tauris
praebes et pecori vago.
fies nobilium tu quoque fontium,
me dicente cavis impositam ilicem
saxis, unde loquaces 15
lympae desiliunt tuae.

XIV

HERCVLIS ritu modo dictus, o plebs,
morte venalem petiisse laurum
Caesar Hispana repetit penatis
victor ab ora.
unico gaudens mulier marito 5
prodeat iustis operata divis,
et soror clari ducis et decorae
supplice vitta

α = αBEM] 11 et om. Bδ¹ arto VB: alto α XIII 1 Blandu-
siae αM Diomedes candidior Victorinus 11 sub vomere β 16
nymphae β XIV 6 divis BEM: sacris αB et pro var. lect. πρ 7
cari β

CARMINVM LIBER III

virginum matres iuvenumque nuper
sospitum. vos, o pueri et puellae 10
iam virum expertae, male ominatis
parcite verbis.

hic dies vere mihi festus atras
eximet curas ; ego nec tumultum
nec mori per vim metuam tenente 15
Caesare terras.

i pete unguentum, puer, et coronas
et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
fallere testa. 20

dic et argutae properet Neerae
murream nodo cohibere crinem ;
si per invisum mora ianitorem
fiet, abito.

lenit albescens animos capillus 25
litium et rixae cupidos protervae ;
non ego hoc ferrem calidus iuventa
consule Planco.

XV

Vxor pauperis Ibyci,
tandem nequitiae fige modum tuae
famosisque laboribus :
maturo propior desine funeri
inter ludere virgines 5
et stellis nebulam spargere candidis.
non, si quid Pholoen satis,
et te, Chlora, decet : filia rectius

$\alpha = aBEM$] 10 puellae ac *Horkel* 11 iam] non *Bentley* expertes
Wakefield : expertaeque *Bergk* ominatis *VEM* : nominatis *BaB* :
inominatis *Bentley*, *haud scio an recte* 14 exiget *B* : exigit *var.*
lect. π *Priscian* 19 vagacem *Charisius* XV a pone *EM* : sine
Victorinus

Q. HORATI FLACCI

expugnat iuvenum domos,
 pulso Thyias uti concita tympano. 10
 illam cogit amor Nothi
 lascivae similem ludere capreae :
 te lanae prope nobilem
 tonsae Luceriam, non citharae decent
 nec flos purpureus rosae 15
 nec poti vetulam faece tenuis cadi.

XVI

INCLVSAM Danaen turris aenea
 robustaeque fores et vigilum canum
 tristes excubiae munierant satis
 nocturnis ab adulteris,
 si non Acrisium virginis abditae 5
 custodem pavidum Iuppiter et Venus
 risissent : fore enim tutum iter et patens
 converso in pretium deo.
 aurum per medios ire satellites
 et perrumpere amat saxa potentius 10
 ictu fulmineo : concidit auguris
 Argivi domus ob lucrum
 demersa exitio : diffidit urbium
 portas vir Macedo et subruit aemulos
 reges muneribus ; munera navium 15
 saevos illaqueant duces.
 crescentem sequitur cura pecuniam
 maiorumque fames. iure perhorruī
 late conspicuum tollere verticem,
 Maecenas, equitum decus. 20

α = αBEM] 16 vetulam 5 Porph. : vetula αB Porph.
 nocturnis adulteriis φψ 13 dimersa δπ

XVI 4

CARMINVM LIBER III

quanto quisque sibi plura negaverit,
 ab dis plura feret : nil cupientium
 nudus castra peto et transfuga divitum
 partis linquere gestio,
 contemptae dominus splendidior rei 25
 quam si quidquid arat impiger Apulus
 occultare meis dicerer horreis,
 magnas inter opes inops.
 purae rivus aquae silvae iugerum
 paucorum et segetis certa fides meae 30
 fulgentem imperio fertilis Africae
 fallit sorte beator.
 quamquam nec Calabriae mella ferunt apes
 nec Laestrygonia Bacchus in amphora
 languescit mihi nec pinguis Gallicis 35
 crescunt vellera pascuis,
 importuna tamen pauperies abest
 nec, si plura velim, tu dare deneges.
 contracto melius parva cupidine
 vectigalia porrigam, 40
 quam si Mygdoniis regnum Alyattei
 campis continuem. multa petentibus
 desunt multa : bene est, cui deus obtulit
 parca quod satis est manū.

XVII

AELI vetusto nobilis ab Lamo,—
 quando et priores hinc Lamias ferunt
 denominatos et nepotum
 per memores genus omne fastus,

α = aBEM] 29-44 om. B 41 Alyattei Faber : aliat(t)hii B :
 halyatyi a : halyattici EM XVII 4 fastus B : fastos α, cf. iv. 14. 4

Q. HORATI FLACCI

auctore ab illo ducis originem, 5
 qui Formiarum moenia dicitur
 princeps et innantem Maricae
 litoribus tenuisse Lirim
 late tyrannus :—cras foliis nemus
 multis et alga litus inutili 10
 demissa tempestas ab Euro
 sternet, aquae nisi fallit augur
 annosa cornix. dum potes, aridum
 compone lignum : cras Genium mero
 curabis et porco bimestri 15
 cum famulis operum solutis.

XVIII

FAVNE, Nympharum fugientum amator,
 per meos finis et aprica rura
 lenis incedas abeasque parvis
 aequus alumnis,
 si tener pleno cadit haedus anno, 5
 larga nec desunt Veneris sodali
 vina craterae, vetus ara multo
 fumat odore.
 ludit herboso pecus omne campo,
 cum tibi Nonae redeunt Decembres ; 10
 festus in pratis vacat otioso
 cum bove pagus ;
 inter audaces lupus errat agnos ;
 spargit agrestis tibi silva frondis ;
 gaudet invisam pēpulisse fossor 15
 ter pede terram.

XIX

QVANTVM distet ab Inacho
 Codrus pro patria non timidus mori,

α = αBEM] 5 ducit D. Heinsius 13 potes απ¹ : potis β
 XVIII 7 creterrae β 12 pagus α et var. lect. δ : pardus (pagus δ¹) β
 XIX 1 distat δ¹ Victorinus 2 non timidus pro patria β

CARMINVM LIBER III

narras et genus Aeaci
 et pugnata sacro bella sub Ilio :
 quo Chium pretio cadum 5
 mercemur, quis aquam temperet ignibus
 quo praebente domum et quota
 Paelignis caream frigoribus, taces.
 da lunae propere novae,
 da noctis mediae, da, puer, auguris 10
 Murenæ : tribus aut novem
 miscentur cyathis pocula commodis.
 qui Musas amat imparis,
 ternos ter cyathos attonitus petet
 vates ; tris prohibet supra 15
 rixarum metuens tangere Gratia
 nudis iuncta sororibus.
 insanire iuvat : cur Berecynthiae
 cessant flamina tibiae ?
 cur pendet tacita fistula cum lyra ? 20
 parcentis ego dexteras
 odi : sparge rosas : audiat invidus
 dementem strepitum Lycus
 et vicina seni non habilis Lyco.
 spissa te nitidum coma, 25
 puro te similem, Telephe, Vespero,
 tempestiva petit Rhode :
 me lentus Glycerae torret amor meae.

XX ♀

Non vides quanto moveas periclo,
 Pyrrhe, Gaetulæ catulos leaenæ ?
 dura post paulo fugies inaudax
 proelia raptor,

α = αBEM] 4 sacra π¹ 11 munere (murere δ¹) β 12 mis-
 centor *Rutgers* 14 ter] aut E¹ attonitus cyathos β 24 habili
 V 27 chloe β XX 1 tumultu π 3 paulum β

Q. HORATI FLACCI

cum per obstantis iuvenum catervas 5
 ibit insignem repetens Nearchum,
 grande certamen, tibi praeda cedat
 maior an illi.
 interim, dum tu celeris sagittas
 promissis, haec dentis acuit timendos, 10
 arbiter pugnae posuisse nudo
 sub pede palmam
 fertur et leni recreare vento
 sparsum odoratis umerum capillis,
 qualis aut Nireus fuit aut aquosa 15
 raptus ab Ida.

XXI

O NATA mecum consule Manlio,
 seu tu querelas sive geris iocos
 seu rixam et insanos amores
 seu facilem, pia testa, somnum,
 quocumque lectum nomine Massicum 5
 servas, moveri digna bono die,
 descende, Corvino iubente
 promere languidiora vina.
 non ille, quamquam Socraticis madet
 sermonibus, te negleget horridus : 10
 narratur et prisci Catonis
 saepe mero caluisse virtus.
 tu lene tormentum ingenio admoves
 plerumque duro ; tu sapientium
 curas et arcanum iocoso 15
 consilium retegis Lyaeo ;

$\alpha = aBEM$] XX 8 illa *Peerlkamp* 14 odoratum *Ed¹(?)* 15
 Nireus *Porph. Acr.* : Nereus $\alpha\beta$ XXI 4 tecta *E* 6-8 om. *B*
 13 ammoves (-is α) α : amoves $\alpha^2\phi^2$

CARMINVM LIBER III

tu spem reducis mentibus anxiis,
 virisque et addis cornua pauperi
 post te neque iratos trementi
 regum apices neque militum arma. 20

te Liber et, si laeta aderit, Venus
 segnesque nodum solvere Gratiae
 vivaeque producent lucernae,
 dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII

MONTIVM custos nemorumque, Virgo,
 quae laborantis utero puellas
 ter vocata audis adimisque leto,
 diva triformis,
 imminens villae tua pinus esto, 5
 quam per exactos ego laetus annos
 verris obliquum meditantis ictum
 sanguine donem.

XXIII

CAELO supinas si tuleris manus
 nascente Luna, rustica Phidyle,
 si ture placaris et horna
 fruge Lares avidaque porca,
 nec pestilentem sentiet Africum 5
 fecunda vitis nec sterilem seges
 robiginem aut dulces alumni
 pomifero grave tempus anno.
 nam quae nivali pascitur Algido
 devota quercus inter et ilices 10
 aut crescit Albanis in herbis
 victima pontificum securis

$\alpha = aBEM$] XXIII 2 Phidyli Bentley 9 alcido β 12 secures
 (securim $\delta\pi^2$) $\alpha\beta$ 12-20 om. B

Q. HORATI FLACCI

cervice tinget : te nihil attinet
temptare multa caede bidentium
parvos coronantem marino
rore deos fragilique myrto. 15

immunis aram si tetigit manus,
non sumptuosa blandior hostiâ
mollivit aversos Penatis
farre pio et saliente mica. 20

XXIV

INTACTIS opulentior
thesauris Arabum et divitis Indiae
caementis licet occupes
Tyrrenum omne tuis et mare Apulicum,
si figit adamantinos 5
summis verticibus dira Necessitas
clavos, non animum metu,
non mortis laqueis expedies caput.
campestres melius Scythae,
quorum plastra vagas rite trahunt domos, 10
vivunt et rigidi Getae,
immetata quibus iugera liberaâ
fruges et Cererem ferunt,
nec cultura placet longior annua,
defunctumque laboribus 15
aequali recreat sorte vicarius.
illic matre carentibus
privignis mulier temperat innocens,
nec dotata regit virum
coniunx nec nitido fidit adultero. 20
dos est magna parentium
virtus et metuens alterius viri

$\alpha = aBEM$] 19 mollivit $\alpha\pi^2$: mollibit $\beta\alpha^1$ XXIV 4 terrenum
Lachmann (ita fort. *Porph.*) Apulicum βE : publicum $VM\pi^1$: Ponti-
cum aB : Daunium *Heimsoeth*, cf. iii. 4. 10 22 om. *B*

CARMINVM LIBER III

certo foedere castitas ;
 et peccare nefas aut pretium est mori.
 o quisquis volet impias 25
 caedis et rabiem tollere civicam,
 si quaeret PATER VRBIVM
 subscribi statuis, indomitam audeat
 refrenare licentiam,
 clarus postgenitis : quatenus—heu nefas !— 30
 virtutem incolumem odimus,
 sublatam ex oculis quaerimus invidi.
 quid tristes querimoniae,
 si non supplicio culpa reciditur,
 quid leges sine moribus 35
 vanae proficiunt, si neque fervidis
 pars inclusa caloribus
 mundi nec Boreae finitimum latus
 durataeque solo nives
 mercatorem abigunt, horrida callidi 40
 vincunt aequora navitae,
 magnum pauperies opprobrium iubet
 quidvis et facere et pati
 virtutisque viam deserit arduae?
 vel nos in Capitolium, 45
 quo clamor vocat et turba faventium,
 vel nos in mare proximum
 gemmas et lapides, aurum et inutile,
 summi materiem mali,
 mittamus, scelerum si bene paenitet. 50
 eradenda cupidinis
 pravi sunt elementa et tenerae nimis
 mentes asperioribus
 formandae studiis. nescit equo rudis

α = aBEM] 25 *Hinc novi carminis initium quosdam fecisse testatur*
Porph. 26 aut β 27 quaerit β 30–64 om. B 44 deserere
Bentley 51–IV. xv. 32 *desunt in M*

Q. HORATI FLACCI

haerere ingenuus puer 55
 venarique timet, ludere doctior
 seu Graeco iubeas trocho
 seu malis yetita legibus alea,
 cum periura patris fides
 consortem socium fallat et hospites, 60
 indignoque pecuniam
 heredi properet. scilicet improbae
 crescunt divitiae ; tamen
 curtae nescio quid semper abest rei.

XXV

Qvo me, Bacche, rapis tui
 plenum? quae nemora aut quos agor in specus
 velox mente nova? quibus
 antris egregii Caesaris audiar
 aeternum meditans decus 5
 stellis inserere et consilio Iovis?
 dicam insigne recens adhuc
 indictum ore alio. non secus in iugis
 exsomnia stupet Euhias
 Hebrum prospiciens et nive candidam 10
 Thracen ac pede barbaro
 lustratam Rhodopen, ut mihi devio
 ripas et vacuum nemus
 mirari libet. o Naiadum potens
 Baccharumque valentium 15
 proceras manibus vertere fraxinos,
 nil parvum aut humili modo,
 nil mortale loquar. dulce periculum est,
 o Lenae, sequi deum
 cingentem viridi tempora pampino. 20

$\alpha = aBE]$ 60 hospitem $\pi\phi\psi$ XXV 1 trahis *Victorinus* 6
 concilio (cons- δ^2) β 8-9 om. B 9 Edonis *Bentley* 13 rupes
Muretus 16 fraxinus (-os δ^2) β 18 loquor π^1 5

CARMINVM LIBER III

XXVI

VIXI puellis nuper idoneus
 et militavi non sine gloria;
 nunc arma defunctumque bello
 barbiton hic paries habebit,
 laevum marinae qui Veneris latus 5
 custodit. hic, hic ponite lucida
 funalia et vectis et arcus
 oppositis foribus minaces.
 o quae beatam diva tenes Cyprum et
 Memphin carentem Sithonia nive, 10
 regina, sublimi flagello
 tange Chloen semel arrogantem.

XXVII

IMPIOS parrae recinentis omen
 ducat et praegnas canis aut ab agro
 rava decurrens lupa Lanuvino
 fetaque vulpes:
 rumpat et serpens iter institutum 5
 si per obliquum similis sagittae
 terruit mannos: ego cui timebo
 providus auspex,
 antequam stantis repetat paludes
 imbrium divina avis imminetum, 10
 oscinem corvum prece suscitabo
 solis ab ortu.
 sis licet felix ubicumque mavis,
 et memor nostri, Galatea, vivas,
 teque nec laevus vetet ire picus 15
 nec vaga cornix.

a = aBE in XXVI, = aBC in XXVII] XXVI 1 duellis *Frank*
 9 tenes] regis $\delta\pi^1$ XXVII 4 festa $\delta^2\pi$ 5 rumpat a et pro var.
lect. $\delta^2\phi\psi$: rumpit B 7 quid $\delta^1\pi$ et pro var. *lect.* $\phi\psi$ 10 immi-
 nentium a 15 vetat C¹: petet B

Q. HORATI FLACCI

sed vides quanto trepidet tumultu
 pronus Orion. ego quid sit ater
 Hadriae novi sinus et quid albus
 peccet Iapyx.

20

hostium uxores puerique caecos
 sentiant motus orientis Austri et
 aequoris nigri fremitum et trementis
 verbere ripas.

sic et Europe niveum doloso
 credidit tauro latus et scatentem
 beluis pontum mediasque fraudes
 palluit audax.

25

nuper in pratis studiosa florum et
 debitae Nymphis opifex coronae,
 nocte sublustri nihil astra praeter
 vidit et undas.

30

quae simul centum tetigit potentem
 oppidis Creten, 'pater, o relictum
 filiae nomen, pietasque' dixit
 'victa furore!

35

unde quo veni? levis una mors est
 virginum culpa. vigilansne ploro
 turpe commissum, an vitiis carentem
 ludit imago

40

vana, quae porta fugiens eburna
 somnium ducit? meliusne fluctus
 ire per longos fuit, an recentis
 carpere flores?

si quis infamem mihi nunc iuvenum
 dedat iratae, lacerare ferro et
 frangere enitar modo multum amati
 cornua monstri.

45

$\alpha = \alpha BC]$ 21 noctium C^1 34 ore lectum B 38 virginis ζ
 culpa $\pi\phi\psi$ 48 monstri $\alpha\delta^1\pi^1$: tauri β

CARMINVM LIBER III

impudens liqui patrios Penatis,
 impudens Orcum moror. o deorum 50
 si quis haec audis, utinam inter errem
 nuda leones!
 antequam turpis macies decentis
 occupet malas teneraeque sucus
 defluat praedae, speciosa quaero 55
 pascere tigris.
 "vilis Europe," pater urget absens:
 "quid mori cessas? potes hac ab orno
 pendulum zonā bene te secutā
 laedere collum. 60
 sive te rupes et acuta leto
 saxa delectant, age te procellae
 crede veloci, nisi erile mavis
 carpere pensum
 regius sanguis, dominaeque tradi 65
 barbarae paelex." aderat querenti
 perfidum, ridens Venus et remisso
 filius arcu.
 mox, ubi lusit satis: 'abstineto'
 dixit 'irarum calidaeque rixae, 70
 cum tibi invisus laceranda reddet
 cornua taurus.
 uxor invicti Iovis esse nescis:
 mitte singultus, bene ferre magnam
 disce fortunam; tua sectus orbis 75
 nomina ducet.'

XXVIII λ

FESTO quid potius die
 Neptuni faciam? prome reconditum,

α = aBC] 55 defluit α 60 elidere 5 66 pellax C² 69
 luxit B¹ 71 invisus αδ²: visus β reddet βα²: reddit α

Q. HORATI FLACCI

Lyde, strenua Caecubum
 munitaeque adhibe vim sapientiae.
 inclinare meridiem 5
 sentis ac, veluti stet volucris dies,
 parcis deripere horreo
 cessantem Bibuli consulis amphoram.
 nos cantabimus invicem
 Neptunum et viridis Nereidum comas; 10
 tu curva recines lyra
 Latonam et celeris spicula Cynthiae,
 summo carmine, quae Cnidon
 fulgentisque tenet Cycladas et Paphum
 iunctis visit oloribus; 15
 dicetur merita Nox quoque nenia.

XXIX ✱

TYRRHENA regum progenies, tibi
 non ante verso lene merum cado
 cum flore, Maecenas, rosarum et
 pressa tuis balanus capillis
 iamdudum apud me est. eripe te morae, 5
 nec semper udum Tibur et Aefulae
 declive contempleris arvum et
 Telegoni iuga parricidae.
 fastidiosam desere copiam et
 molem propinquam nubibus arduis; 10
 omitte mirari beatae
 fumum et opes strepitumque Romae.
 plerumque gratae divitibus vices
 mundaecque parvo sub lare pauperum
 cenae sine aulaeis et ostro 15
 sollicitam explicuere frontem.

α = aBC] XXVIII 6 et α 7 diripere C² α¹ 9 in vices B 11
 tum Lachmann 13 Gnidon αδ XXIX 2 versum α 6 ne B
 8 iura (iuga α²) α

CARMINVM LIBER III

iam clarus occultum Andromedae pater
 ostendit ignem, iam Procyon furit
 et stella vesani Leonis,
 sole dies referente siccos : 20
 iam pastor umbras cum grege languido
 rivumque fessus quaerit et horridi
 dumeta Silvani, caretque
 ripa vagis taciturna ventis.
 tu civitatem quis deceat status 25
 curas et Vrbi sollicitus times
 quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent Tanaisque discors.
 prudens futuri temporis exitum
 caliginosa nocte premit deus, 30
 ridetque si mortalis ultra
 fas trepidat. quod adest memento
 componere aequus ; cetera fluminis
 ritu feruntur, nunc medio alveo
 cum pace delabentis Etruscum 35
 in mare, nunc lapides adesos
 stirpesque raptas et pecus et domos
 volventis una non sine montium
 clamore vicinaeque silvae,
 cum fera diluvies quietos 40
 irritat amnis. ille potens sui
 laetusque deget, cui licet in diem
 dixisse 'vixi : cras vel atra
 nube polum Pater occupato
 vel sole puro ; non tamen irritum, 45
 quodcumque retro est, efficiet neque
 diffinget infectumque reddet,
 quod fugiens semel hora vexit.'

CARMINVM LIBER III

Fortuna saevo laeta negotio et
 ludum insolentem ludere pertinax 50
 transmutat incertos honores,
 nunc mihi, nunc alii benigna.
 laudo manentem; si celeris quatit
 pennas, resigno quae dedit et mea
 virtute me involvo probamque 55
 pauperiem sine dote quaero.
 non est meum, si mugiat Africis
 malus procellis, ad miseras preces
 decurrere et votis pacisci
 ne Cypriae Tyriaque merces 60
 addant avaro divitias mari.
 tunc me biremis praesidio scaphae,
 tutum per Aegaeos tumultus
 aura feret geminusque Pollux.

XXX A

EXEGI monumentum aere perennius
 regalique situ pyramidum altius,
 quod non imber edax, non Aquilo impotens
 possit diruere aut innumerabilis 5
 annorum series et fuga temporum.
 non omnis moriar, multaque pars mei
 vitabit Libitinam: usque ego postera
 crescam laude recens, dum Capitolium
 scandet cum tacita virgine pontifex.
 dicar, qua violens obstrepit Aufidus 10
 et qua pauper aquae Daunus agrestium
 regnavit populorum, ex humili potens
 princeps Aeolium carmen ad Italos
 deduxisse modos. sume superbiam
 quaesitam meritis et mihi Delphica 15
 lauro cinge volens, Melpomene, comam.

a = aBC] 57 africanus αδ¹ 60 Cypriae Syriaeque δ 62 tum β
 XXX 11 danus π 12 regnator δπ

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER QVARTVS

I ✓

INTERMISSA, Venus, diu
 rursus bella moves? parce precor, precor.
 non sum qualis eram bonae
 sub regno Cinarae. desine, dulcium
 mater saeva Cupidinum, 5
 circa lustra decem flectere mollibus
 iam durum imperiis: abi
 quo blandae iuvenum te revocant preces.
 tempestivius in domum
 Pauli purpureis ales oloribus 10
comissabere Maximi,
 si torrere iecur quaeris idoneum:
 namque et nobilis et decens
 et pro sollicitis non tacitus reis
 et centum puer artium 15
 late signa feret militiae tuae,
 et, quandoque potentior
largi muneribus riserit aemuli,
 Albanos prope te lacus
 ponet marmoream sub trabe citrea. 20

$\alpha = \alpha BC$] I 4 cin(cyn)ir(yr)ae β^1 7 dudum ψ^2 9 domo $\alpha\delta^2$
 11 comitabere β 18 largi $\alpha\delta^2$: largis β 20 citrea $\alpha\pi^1$: cyprea β
 6^a

Q. HORATI FLACCI

illic plurima naribus
 duces tura, lyraeque et Berecynthiae
 delectabere tibiae
 mixtis carminibus non sine fistula ;
 illic bis pueri die 25
 numen cum teneris virginibus tuum
 laudantes pede candido
 in morem Salium ter quatient humum.
 me nec femina nec puer
 iam nec spes animi credula mutui 30
 nec certare iuvat mero
 nec vincere novis tempora floribus,
 sed cur heu, Ligurine, cur
 manat rara meas lacrima per genas ?
 cur facunda parum decoro 35
 inter verba cadit lingua silentio ?
 nocturnis ego somniis
 iam captum teneo, iam volucrem sequor
 te per gramina Martii
 campi, te per aquas, dure, volubilis. 40

II ✓

PINDARVM quisquis studet aemulari,
 Iule, ceratis ope Daedalea
 nititur pennis vitreo daturus
 nomina ponto.
 monte decurrens velut amnis, imbres 5
 quem super notas aluere ripas,
 fervet immensusque ruit profundo
 Pindarus ore,

α = *qBC*] 22 lyraeque et Berecynthia . . . tibia *V* 28 quatient
*C*¹π: quatiunt *C*² *cell.* 37 ego α: ego te (te *post* somniis π¹) β: te
 ego *lemma in uno Porph. cod.*] II 2 Iulle β: ille *Peartkamp* 6
 cum . . . saluere (aluere δ²) β 7 fervit αβ

CARMINVM LIBER IV

laurea donandus Apollinari,
 seu per audaces nova dithyrambos 10
 verba devolvit numerisque fertur
 lege solutis,
 seu deos regesque canit, deorum
 sanguinem, per quos cecidere iusta
 morte Centauri, cecidit tremendae 15
 flamma Chimaerae,
 sive quos Elea domum reducit
 palma caelestis pugilemve equumve
 dicit et centum potiore signis
 munere donat, 20
 flebili sponsae iuvenemve raptum
 plorat et viris animumque moresque
 aureos educit in astra nigroque
 invidet Orco.
 multa Dircaeum levat aura cycnum, 25
 tendit, Antoni, quotiens in altos
 nubium tractus: ego apis Matinae
 more modoque
 grata carpentis thyma per laborem
 plurimum circa nemus uvidique 30
 Tiburis ripas operosa parvus
 carmina fingo.
 concines maiore poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet feroces
 per sacrum clivum merita decorus 35
 fronde Sygambros,
 quo nihil maius meliusve terris
 fata donavere bonique divi
 nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 tempora priscum. 40

$\alpha = aBC]$ 13 regesve $\delta\pi$ 14 sanguine $\alpha\delta^2$: fort. sanguen et
 23 reducit α 27 avis α^1 33 poeta (t poema) $\delta\pi$

Q. HORATI FLACCI

concines laetosque dies et Vrbis
publicum ludum super impetrato
fortis Augusti reditu forumque
litibus orbum.

tum meae, si quid loquar audiendum, 45
vocis accedet bona pars, et, 'o Sol
pulcher! o laudande!' canam, recepto
Caesare felix.

terque, dum procedis, io Triumphe,
non semel dicemus, io Triumphe, 50
civitas omnis, dabimusque divis
tura benignis.

te decem tauri totidemque vaccae,
me tener solvet vitulus, relicta
matre qui largis iuvenescit herbis 55
in mea vota,

fronte curvatos imitatus ignis
tertium lunae referentis ortum,
qua notam duxit, niveus videri,
cetera fulvus. 60

III. ✓

QVEM tu, Melpomene, semel
nascentem placido lumine videris,
illum non labor Isthmius
clarabit pugilem, non equus impiger
curru ducet Achaico 5
victorem, neque res bellica Deliis
ornatum foliis ducem,
quod regum tumidas contuderit minas,

$\alpha = \alpha BC$ (in III = αC) 45 loquor δ 49 terque *Pauly, cf. Slater*
C. R. 23. 252: teque *codd.*: tuque ζ : ioque *Gow* procedit BC^1
50 om. $\alpha^1 \pi \phi^1$ 54 solvit $\pi \phi \psi$ 58 orbem $\delta \pi$ et *pro var. lect. \phi*
III 5 lucet C^1

CARMINVM LIBER IV

ostendet Capitolio :
 sed quae Tibur aquae fertile praefluunt 10
 et spissae nemorum comae
 fingent Aeolio carmine nobilem.
 Romae principis urbium
 dignatur suboles inter amabilis
 vatum ponere me choros, 15
 et iam dente minus mordeor invido.
 o, testudinis aureae
 dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
 o mutis quoque piscibus
 donatura cycni, si libeat, sonum, 20
 totum muneris hoc tui est,
 quod monstror digito praetereuntium
 Romanae fidicen lyrae :
 quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

IV

QVALEM ministrum fulminis alitem,
 cui rex deorum regnum in avis vagas
 permisit expertus fidelem
 Iuppiter in Ganymede flavo,
 olim iuventas et patrius vigor 5
 nido laborum protulit inscium,
 vernique iam nimbis remotis
 insolitos docuere nisus
 venti paventem, mox in ovilia
 demisit hostem vividus impetus, 10
 nunc in reluctantis dracones
 egit amor dapis atque pugnae,

$\alpha = aBC$ (in III = aC)] 10 qua α^1 praefluent $\pi^1\phi\psi^2$ 22-23
 post praetereuntium, non post lyrae, interpunxit Duentzer, fort. recte
 IV 6 propulit $\delta\pi$ 7 vernique $\alpha\delta^2$: vernisque BC^2

Q. HORATI FLACCI

qualemve laëtis caprea pascuis
 intenta fulvae matris ab ubere
 iam lacte depulsum leonem 15
 dente novo peritura vidit,
 videre Raeti bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici—quibus
 mos unde deductus per omne
 tempus Amazonia securi 20
 dextras obarmet, quaerere distuli,
 nec scire fas est omnia—sed diu
 lateque victrices catervae
 consiliis iuvenis revictae
 sensere, quid mens rite, quid indoles 25
 nutrita faustis sub penetralibus
 posset, quid Augusti paternus
 in pueros animus Neronēs.
 fortes creantur fortibus et bonis;
 est in iuencis, est in equis patrū 30
 virtus, neque imbellem feroces
 progenerant aquilae columbam;
 doctrina sed vim promovet insitam,
 rectique cultus pectora roborant;
 utcumque defecere mores, 35
 indecorant bene nata culpae.
 quid debeas, o Roma, Neronibus,
 testis Metaurum flumen et Hasdrubal
 devictus et pulcher fugatis
 ille dies Latio tenebris, 40
 qui primus alma risit adorea,
 dirus per urbis Afer ut Italas
 ceu flamma per taedas vel Euris
 per Siculas equitavit undas.

α = aBC] 17 Raetis 5
 dedecorat α schol. Iuv.
 δπ: per φψ, cf. Epod. i. 11

22 nescire BC¹
 41 arma (alma π²) B

31 nec B 36
 43 vel α: et

post hoc secundis usque laboribus 45
 Romana pubes crevit, et impio
 vastata Poenorum tumultu
 fana deos habuere rectos,
 dixitque tandem perfidus Hannibal
 'cervi, luporum praeda rapacium, 50
 sectamur ultro, quos opimus
 fallere et effugere est triumphus.
 gens, quae cremato fortis ab Ilio
 iactata Tuscis aequoribus sacra
 natosque maturosque patres 55
 pertulit Ausonias ad urbis,
 duris ut ilex tonsa bipennibus
 nigrae feraci frondis in Algido,
 per damna, per caedis, ab ipso
 ducit opes animumque ferro. 60
 non hydra secto corpore firmior
 vinci dolentem crevit in Herculem,
 monstrumve submittere Colchi
 maius Echioniaeve Thebae.
 merses profundo : pulchrior evenit : 65
 luctere : multa proruet integrum
 cum laudē victorem geretque
 proelia coniugibus loquenda.
 Carthagini iam non ego nuntios
 mittam superbos : occidit, occidit 70
 spes omnis et fortuna nostri
 nominis Hasdrubale interempto.
 nil Claudiae non perficiunt manus,
 quas et benigno numine Iuppiter
 defendit et curae sagaces 75
 expediunt per acuta belli.

$\alpha = aBC$] 65 merses $a^1(?)C^2\delta\psi^2$ Acr. : mersus $a^2BC^1\pi$: mersae $\phi\psi$
 66 ductore (luctare var. lect. π) \mathfrak{B} proruit $\delta\pi^1$ 70 mittat BC^1
 73 perficiunt V : perficiant $\phi\psi$: perficient *cell.*

Q. HORATI FLACCI

V

Divis orte bonis, optime Romulae
custos gentis, abes iam nimium diu ;
maturum reditum pollicitus patrum
sancto concilio, redi.

lucem redde tuae, dux bone, patriae : 5
instar veris enim vultus ubi tuus
adfulsit populo, gratior it dies
et soles melius nitent.

ut mater iuvenem, quem Notus invido
flatu Carpathii trans maris aequora 10
cunctantem spatio longius annuo
dulci distinet a domo,

votis ominibusque et precibus vocat,
curvo nec faciem litore dimovet :
sic desideriiis icta fidelibus 15
quaerit patria Caesarem.

tutus bos etenim rura perambulat,
nutrit rura Ceres almaque Faustitas,
pacatum volitant per mare navitae,
culpari metuit fides, 20

nullis polluitur casta domus stupris,
mos et lex maculosum edomuit nefas,
laudantur simili prole puerperae,
culpam poena premit comes.

quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen, 25
quis Germania quos horrida parturit
fetus, incolumi Caesare ? quis ferae
bellum curet Hiberiae ?

condit quisque diem collibus in suis,
et vitem viduas ducit ad arbores ; 30
hinc ad vina redit laetus et alteris
te mensis adhibet deum ;

$\alpha = aBC$] V 7 et $\delta\pi$ 12 destinet $C^2\pi^1$ 13 omnibus (omin-
22) BC^2 invocat B^1 14 demovet $\delta^1\phi\psi$ 18 nutrit rura $\alpha\delta^2\pi^2$:
nutritura BC^1 22 mox $\phi\psi$ 31 redit] venit δ

CARMINVM LIBER IV

te multa prece, te prosequitur mero
 defuso pateris et Laribus tuum
 miscet numen, uti Graecia Castoris 35
 et magni memor Herculis.
 'longas o utinam, dux bone, ferias
 praestes Hesperiae!' dicimus integro
 sicci mane die, dicimus uvidi,
 cum sol Oceano subest. 40

VI

DIVE, quem proles Niobea magnae
 vindicem linguae Tityosque raptor
 sensit et Troiae prope victor altae
 Phthius Achilles,
 ceteris maior, tibi miles impar, 5
 filius quamvis Thetidis marinae
 Dardanas turris quateret tremenda
 cuspidē pugnax.
 ille, mordaci velut icta ferro
 pinus aut impulsa cupressus Euro, 10
 procidit late posuitque collum in
 pulvere Teucro.
 ille non inclusus equò Minervae
 sacra mentito male feriatos
 Troas et laetam Priami choreis 15
 falleret aulam;
 sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
 nescios fari pueros Achivis
 ureret flammis, etiam latentem
 matris in alvo, 20

$\alpha = aBC$] 34 defuso $\delta\phi\psi$: diffuso $\alpha\tau$ 37 rex δ (add. $\delta^2\pi^2$)
 VI 10 impulsa βa^2 : impressa α 14 sacramento $\phi\psi$ 17 captis
 om. β : cautis Housman

Q. HORATI FLACCI

ni tuis victus Venerisque gratae
 vocibus divum pater adnuisset
 rebus Aeneae potiore ductos
 alite muros.
 doctor argutae fidicen Thaliae, 25
 Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
 Dauniae defende decus Camenae,
 levis Agyieū.
 spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
 carminis nomenque dedit poetae. 30
 virginum primae puerique claris
 patribus orti,
 Deliae tutela deae fugaces
 lyncas et cervos cohibentis arcu,
 Lesbium servate pedem meique 35
 pollicis ictum,
 rite Latonae puerum canentes,
 rite crescentem face Noctilucam,
 prosperam frugum celeremque pronos
 volvere mensis. 40
 nupta iam dices 'ego dis amicum,
 saeculo festas referente luces,
 reddidi carmen, docilis modorum
 vatis Horati.'

VII

DIFFUGERE nives, redeunt iam gramina campis
 arboribusque comae;
 mutat terra vices, et decrescentia ripas
 flumina praetereunt;

α = aBC] 21 flexus V 25 argivae pro var. lectt. δπ 28 laetus
 V agyleu (agileu δ) B 29 Hinc novum carmen incipere putat
 Sanadon 38 noctilucam B et pro var. lectt. B: nocte lucem B¹: nocti-
 luca αC

CARMINVM LIBER IV

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet 5
 ducere nuda choros.
 immortalia ne speres, monet annus et alium
 quae rapit hora diem :
 frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
 interitura simul 10
 pomifer Autumnus fruges effuderit, et mox
 bruma recurrit iners.
 damna tamen celeres reparant caelestia lunae :
 nos ubi decidimus
 quo pater Aeneas, quo Tullus dives et Ancus, 15
 pulvis et umbra sumus.
 quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
 tempora di superi ?
 cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 quae dederis animo. 20
 cum semel occideris et de te splendida Minos
 fecerit arbitria,
 non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 restituet pietas ;
 infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
 liberat Hippolytum,
 nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
 vincula Perithoo.

VIII

DONAREM pateras grataque commodus,
 Censorine, meis aera sodalibus,
 donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum, neque tu pessima munerum

a = *aBC* (VII 21 *sqq.* = *aB*)] VII 15 pater *Vδ¹π* : pius *δ² cett.* dives
 tullus (iulus *φψ*) *β* 17 qui scis *BC* summae] vitae *Vδ¹π et pro var.*
lect. φ 19 herebis (-it) *δφψ* 28 Pirithoo *φψ* VIII *spurium*
putat Lehrs 1 commodis (-us *δ²*) *β*

Q. HORATI FLACCI

ferres, divite me scilicet artium 5
 quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 hic saxo, liquidis ille coloribus
 sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
 sed non haec mihi. vis, non tibi talium
 res est aut animus deliciarum egens. 10
 gaudes carminibus ; carmina possumus
 donare et pretium dicere muneri.
 non incisa notis marmora publicis,
 per quae spiritus et vita redit bonis
 post mortem ducibus, non celeres fugae 15
 reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
 non incendia Carthaginiis impiae
 eius, qui domita nomen ab Africa
 lucratus rediit, clarius indicant
 laudes quam Calabrae Pierides : neque, 20
 si chartae sileant quod bene feceris,
 mercedem tuleris. quid foret Iliae
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 obstaret meritis invida Romuli ?
 ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
 virtus et favor et lingua potentium
 vatum divitibus consecrat insulis.
 dignum laude virum Musa vetat mori ;
 caelo Musa beat. sic Iovis interest
 optatis epulis impiger Hercules, 30
 clarum Tyndaridae sidus ab infimis
 quassas eripiunt aequoribus ratibus,
 ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

α = αB] 6 qualis Parrhasius prodidit *Servius* 9 nec tibi *Vö*
 14-17 *damnat Peerlkamp* 15 celeris fuga α 17 *damnat Bentley*
 25 aequum (eacum *pro var. lectt. π²φ*) β 28 et 33 *damnat Lachmann*
 34 duxit α

CARMINVM LIBER IV

IX

NE forte credas interitura, quae
 longe sonantem natus ad Aufidum
 non ante vulgatas per artis
 verba loquor socianda chordis :
 non, si priores Maeonius tenet 5
 sedes Homerus, Pindaricae latent
 Caeaeque et Alcae minaces
 Stesichorive graves Camenae ;
 nec, si quid olim lusit Anacreon,
 delevit aetas ; spirat adhuc amor 10
 vivuntque commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae.
 non sola comptos arsit adulteri
 crinis et aurum vestibus illitum
 mirata regalisque cultus 15
 et comites Helene Lacaena,
 primusve Teucer tela Cydonio
 direxit arcu ; non semel Ilios
 vexata ; non pugnavit ingens
 Idomeneus Sthenelusve solus 20
 dicenda Musis proelia ; non ferox
 Hector vel acer Deiphobus gravis
 exceptit ictus pro pudicis
 coniugibus puerisque primus.
 vixere fortes ante Agamemnona 25
 multi ; sed omnes illacrimabiles
 urgentur ignotique longa
 noctè, carent quia vate sacro.
 paulum sepultae distat inertiae
 celata virtus. non ego te meis 30
 chartis inornatum sileri,
 totve tuos patiar labores

α = αB] IX 4 loquar πφψ *Victorinus* 8 -ve αδ² : -que β 16
 lacenae β 17 -que (*om.* δ¹ : -ve δ²) β 19 nec π²φψ 20 -ve
 δ¹φψ : -que *cell.* 31 sileri β *et pro var. lect. α : silebo α*

Q. HORATI FLACCI

impune, Lolli, carpere lividas
 obliviones. est animus tibi
 rerumque prudens et secundis 35
 temporibus dubiisque rectus,
 vindex avarae fraudis et abstinens
 ducentis ad se cuncta pecuniae,
 consulque non unius anni,
 sed quotiens bonus atque fidus 40
 iudex honestum praetulit utili,
 reiecit alto dona nocentium
 vultu, per obstantis catervas
 explicuit sua victor arma.
 non possidentem multa vocaveris 45
 recte beatum: rectius occupat
 nomen beati, qui deorum
 muneribus sapienter uti
 duramque callet pauperiem pati
 peiusque leto flagitium timet, 50
 non ille pro caris amicis
 aut patria timidus perire.

X

O CRVDELIS adhuc et Veneris muneribus potens,
 insperata tuae cum veniet †pluma superbiae,
 et, quae nunc umeris involitant, deciderint comae,
 nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,
 mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam, 5
 dices 'heu' quotiens te speculò videris alterum,
 'quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
 vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'

α = αB] 35 -que om. α 40, 42-45 om. B 52 peribit α X 2
 bruma Bentley: poena Withof 5 Ligurine Torrentius e codd.
 verterit in faciem β 6 in speculo α

CARMINVM LIBER IV

XI

EST mihi nonum superantis annum
 plenus Albani cadus ; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis ;
 est hederæ vis
 multa, qua crinis religata fulges ; 5
 ridet argento domus ; ara castis
 vincta verbenis avet immolato
 spargier agno ;
 cuncta festinat manus, huc et illuc
 cursitant mixtæ pueris puellæ ; 10
 sordidum flammæ trepidant rotantes
 vertice fumum.
 ut tamen noris quibus advoceris
 gaudiis, Idus tibi sunt agendaæ,
 qui dies mensem Veneris marinae 15
 findit Aprilem,
 iure sollemnis mihi sanctiorque
 paene natali proprio, quod ex hac
 luce Maecenas meus adfluentis
 ordinat annos. 20
 Telephum, quem tu petis, occupavit
 non tuæ sortis iuvenem puella
 dives et lasciva tenetque grata
 compedè vinctum.
 terret ambustus Phaethon avaras 25
 spes, et exemplum grave præbet ales
 Pegasus terrenum equitem gravatus
 Bellerophontem,
 semper ut te digna sequare et ultra
 quam licet sperare nefas putando 30
 disparem vites. age iam, meorum
 finis amorum—

Q. HORATI FLACCI

non enim posthac aliá calebo
femina—condisce modos, amanda
voce quos reddas: minuentur atrae
carmine curae. 35

XII

IAM veris comites, quae mare temperant,
impellunt animae lintea Thraciae;
iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
hiberna nive turgidi.
nidum ponit Ityn flebiliter gemens 5
infelix avis et Cecropiae domus
aeternum opprobrium, quod male barbaras
regum est ultra libidines.
dicunt in tenero gramine pinguium
custodes ovium carmina fistula 10
delectantque deum cui pecus et nigri
colles Arcadiae placent.
adduxere sitim tempora, Vergili;
sed pressum Calibus ducere Liberum
si gestis, iuvenum nobilium cliens, 15
nardó vina merebere.
nardi parvus onyx eliciet cadum,
qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
spes donare novas largus amaraque
curarum eluere efficax. 20
ad quae si properas gaudia, cum tuá
velox merce veni: non ego te meis
immunem meditor tingere poculis,
plena dives ut in domo.
verum pone moras et studium lucri, 25
nigrorumque memor, dum licet, ignium
misce stultitiam consiliis brevem:
dulce est desipere in loco.

α = αB] XII 4 candidi *Victorinus* 5 itys π²φφ 11 delectante
(-tem δ¹φ¹ψ¹) β 16 mereberis β

CARMINVM LIBER IV

XIII

AVDIVERE, Lyce, di mea vota, di
audivere, Lyce: fis anus, et tamen
vis formosa videri
ludisque et bibis impudens
et cantu tremulo pota Cupidinem
lentum sollicitas. ille virentis et
doctae psallere Chiaie
pulchris excubat in genis.
importunus enim transvolat aridas
quercus et refugit te, quia luridi
dentes te, quia rugae
turpant et capitis nives.
nec Coae referunt iam tibi purpurae
nec cari lapides tempora quae semel
notis condita fastis
inclusit volucris dies.
quo fugit Venus, heu, quove color? decens
quo motus? quid habes illius, illius,
quae spirabat amores,
quae me surpuerat mihi,
felix post Cinaram notaque et artium
gratarum facies? sed Cinarae brevis
annos fata dederunt,
servatura diu parem
cornicis vetulae temporibus Lycen,
possent ut iuvenes visere fervidi
multo non sine risu
dilapsam in cineres facem.

$\alpha = \alpha B$] XIII II dentes, te quia Keller 14 clari α 15 factis
 $\pi^1 \phi^1$ 17 interpunxit Chabot 28 delapsam α cinerem δ^1 .

XIV

QVAE cura patrum quaeve Quiritium
 plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 per titulos memoresque fastus
 aeternet, o, qua sol habitabilis 5
 illustrat oras, maxime principum?
 quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper,
 quid Marte posses. milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus, 10
 Breunosque veloces et arces
 Alpibus impositas tremendis
 deiecit acer plus vice simplici;
 maior Neronum mox grave proelium
 commisit immanisque Raetos 15
 auspicii pepulit secundis,
 spectandus in certamine Martio,
 devota morti pectora liberae
 quantis fatigaret ruinis,
 indomitas prope qualis undas 20
 exercet Auster, Pleiadum choro
 scindente nubes, impiger hostium
 vexare turmas et frementem
 mittere equum medios per ignis.
 sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
 qui regna Dauni praeffluit Apuli,
 cum saevit horrendamque cultis
 diluviem meditatur agris,

$\alpha = a$ (in XIV 1-4 = aB) XIV 4 fastos $\delta^1\pi^2$ 5 aeternae et β
 sol] lux α 11 Brennos $\delta^2\zeta$ 19 fatigarat $\delta\phi\psi$ 28 meditatur
 a^1 Porph. Servius : minitatur βa^2

CARMINVM LIBER IV

ut barbarorum Claudius agmina
 ferrata vasto diruit impetu 30
 primosque et extremos metendo
 stravit humum sine clade victor,
 te copias, te consilium et tuos
 praebente divos. nam tibi, quo die
 portus Alexandria supplex 35
 et vacuam patefecit aulam,
 fortuna lustrò prospera tertio
 belli secundos reddidit exitus,
 laudemque et optatum peractis
 imperii decus arrogavit. 40
 te Cantaber non ante domabilis
 Medusque et Indus, te profugus Scythes
 miratur, o tutela praesens
 Italiae dominaeque Romae.
 te, fontium qui celat origines, 45
 Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,
 te beluosus qui remotis
 obstrepat Oceanus Britannis,
 te non paventis funera Galliae
 duraeque tellus audit Hiberiae, 50
 te caede gaudentes Sygambri
 compositis venerantur armis.

XV

PHOEBVS volentem proelia me loqui
 victas et urbis increpuit lyra,
 ne parva Tyrrhenum per aequor
 vela darem. tua, Caesar, aetas

CARMINVM LIBER IV

fruges et agris rettulit uberes, 5
 et signa nostro restituit Iovi
 derepta Parthorum superbis
 postibus et vacuum duellis
 Ianum Quirini clausit et prdinem
 rectum evaganti frena licentiae 10
 iniecit emovitque culpas
 et veteres revocavit artis,
 per quas Latinum nomen et Italiae
 crevere vires, famaue et imperi
 porrecta maiestas ad ortus 15
 solis ab Hesperio cubili.
 custode rerum Caesare, non furor
 civilis aut vis exiget otium,
 non ira, quae procudit ensis
 et miseras inimicat urbis. 20
 non qui profundum Danuvium bibunt
 edicta rumpent Iulia, non Getae,
 non Seres infidive Persae,
 non Tanain prope flumen orti.
 nosque et profestis lucibus et sacris 25
 inter iocosi munera Liberi
 cum prole matronisque nostris,
 rite deos prius apprecati,
 virtute functos more patrum duces
 Lydis remixto carmine tibiis 30
 Troiamque et Anchisen et almae
 progeniem Veneris canemus.

α = α] XV 7 derepta 5 : direpta *codd.* 10 et vaganti δ¹(?)φψ
 15 ortum δ¹ 18 eximet δφψ, cf. iii. 14. 14 23 -que α

CARMEN SAECVLARE

PHOEBE silvarumque potens Diana,
 lucidum caeli decus, o colendi
 semper et culti, date quae precamur
 tempore sacro,
 quo Sibyllini monuere versus 5
 virgines lectas puerosque castos
 dis, quibus septem placuere colles,
 dicere carmen.
 alme Sol, curru nitido diem qui
 promis et celas aliusque et idem 10
 nasceris, possis nihil urbe Roma
 visere maius.
 rite maturos aperire partus
 lenis, Ilithyia, tuere matres,
 sive tu Lucina probas vocari 15
 seu Genitalis :
 diva, producas subolem, patrumque
 prosperes decreta super iugandis
 feminis prolisque novae feraci
 lege marita, 20
 certus undenos decies per annos
 orbis ut cantus referatque ludos
 ter die claro totiensque grata
 nocte frequentis.

$\alpha = aBCM$] 5 quo $\pi\phi^2$: quod $\alpha\delta^2$: quos $\delta^1\phi^1\psi$ *Acr.* 6 lactas δ^1
 14 ilethyia *aBC* 16 Genetyllis *Bentley* : cf. *Aristoph. Nub.* 52,
Thesm. 130 21 certe (*sscr.* o) sunt denos *B* 23 totiensque
aM\delta^2\pi corr. : potiensque *\beta* : totidemque *BC*

Q. HORATI FLACCI

vosque veraces cecinisse, Parcae, 25
 quod semel dictum est stabilisque rerum
 terminus servet, bona iam peractis
 iungite fata.
 fertilis frugum pecorisque tellus
 spicea donet Cererem corona ; 30
 nutriant fetus et aquae salubres
 et Iovis aerae.
 condito mitis placidusque telo
 supplices audi pueros, Apollo ;
 siderum regina bicornis, audi, 35
 Luna, puellas :
 Roma si vestrum est opus, Iliaque
 litus Etruscum tenuere turmae,
 iussa pars mutare Lares et urbem
 sospite cursu, 40
 cui per ardentem sine fraude Troiam
 castus Aeneas patriae superstes
 liberum munivit iter, daturus
 plura relictis :
 di, probos mores docili iuventae, 45
 di, senectuti placidae quietem,
 Romulae genti date remque prolemque
 et decus omne.
 quaeque vos bubus veneratur albis
 clarus Anchisae Venerisque sanguis, 50
 impetret, bellante prior, iacentem
 lenis in hostem.
 iam mari terraque manus potentis
 Medus Albanasque timet securis,
 iam Scythae responsa petunt superbi 55
 nuper et Indi.

α = aBCM] 26 est αδ² : om. BC¹ 27 servat 5 39 urbes
 BC 46 senectutis Mδπ 49 queque C bobus aBδ 51 im-
 petret Vαπ : imperet δφψ

CARMEN SAECVLARE

iam Fides et Pax et Honos Pudorque
priscus et neglecta redire Virtus
audet, apparetque beata pleno

Copia cornu. 60

augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
qui salutari levat arte fessos

corporis artus,
si Palatinas videt aequus aras, 65

remque Romanam Latiumque felix
alterum in lustrum meliusque semper
prorogat aevum.

quaeque Aventinum tenet Algidumque,
quindecim Diana preces virorum 70
curat et votis puerorum amicas
applicat auris.

haec Iovem sentire deosque cunctos
spem bonam certamque domum reporto,
doctus et Phoebi chorus et Dianae 75
dicere laudes.

$\alpha = aBCM]$ 65 aras *VM⁸_π* et pro var. lect. α : arces *aC^d₁ $\phi\psi$* 68
prorogat *VBC*: proroget *BaM Porph.*

Q. HORATI FLACCI

ΕΠΟΔΟΝ ΛΙΒΕΡ

I

IBIS Liburnis inter alta navium,
 amice, propugnacula,
 paratus omne Caesaris periculum
 subire, Maecenas, tuo.
 quid nos, quibus te vita si superstitute
 iucunda, si contra, gravis?
 utrumne iussi persequemur otium,
 non dulce, ni tecum simul,
 an hunc laborem, mente laturi decet
 qua ferre non mollis viros?
 feremus et te vel per Alpium iuga
 inhospitalem et Caucasum
 vel Occidentis usque ad ultimum sinum
 forti sequemur pectore.
 roges, tuum labore quid iuven meo,
 imbellis ac firmus parum?
 comes minore sum futurus in metu,
 qui maior absentis habet;

$\alpha = \alpha BM$] I 3 Caesari π^2 5 si om. $\alpha^1 M\pi^2$: sit Aldus: si est
 Ritter. 9 interpunxit Scheibe 10 quem (que π^1) β 11 vel om. δ ,
 cf. Carm. iv. 4. 43 15 labore Glareanus: laborem codd.

Q. HORATI FLACCI

ut adsidens implumibus pullis avis
 serpentium allapsus timet 20
 magis relictis, non, ut adsit, auxili
 latura plus praesentibus.
 libenter hoc et omne militabitur
 bellum in tuae spem gratiae,
 non ut iuvenicis illigata pluribus 25
 aratra nitantur mea,
 pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascuis,
 neque ut superni villa candens Tusculi
 Circaea tangat moenia. 30
 satis superque me benignitas tua
 ditavit: haud paravero,
 quod aut avarus ut Chremes terra premam,
 discinctus aut perdam nepos.

II

'BEATVS ille, qui procul negotiis,
 ut prisca gens mortalium,
 paterna rura bubus exercet suis,
 solutus omni faenore,
 neque excitatur classico miles truci, 5
 neque horret iratum mare,
 forumque vitat et superba civium
 potentiorum limina.
 ergo aut adulta vitium propagine
 altas maritat populos, 10
 aut in reducta valle mugientium
 prospectat errantis greges,
 inutilisque falce ramos amputans
 feliciores inserit,

α = aBCM (in 21-23 = aBM)] 21 adsit αδ²: sit β: non uti sit cum
 uno Bland. Bentley 26 mea π²: meis cell. 28 pascuis VBM:
 pascua aBC 29 superne π candens (cadens C) α: tangens β¹
 34 ut nepos βα²M II 3 bobus (bub. π¹) β 9 erga C

aut pressa puris mella condit amphoris, 15
 aut tondet infirmas ovis ;
 vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus agris extulit,
 ut gaudet insitiva decerpens pira
 certantem et uvam purpurae, 20
 qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane, tutor finium !
 libet iacere modo sub antiqua ilice,
 modo in tenaci gramine :
 labuntur altis interim rivis aquae, 25
 queruntur in silvis aves,
 fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 somnos quod invitet levis.
 at cum tonantis annus hibernus Iovis
 imbris nivesque comparat, 30
 aut trudit acris hinc et hinc multa cane
 apros in obstantis plagas,
 aut amite levi rara tendit retia,
 turdis edacibus dolos,
 pavidumque leporem et advenam laqueo gruem 35
 iucunda captat praemia.
 quis non malarum, quas amor curas habet,
 haec inter obliviscitur ?
 quodsi pudica mulier in partem iuвет
 domum atque dulcis liberos, 40
 Sabina qualis aut perusta solibus
 pernecis uxor Apuli,
 sacrum vetustis exstruat lignis focum
 lassi sub adventum viri,
 claudensque textis cratibus laetum pecus 45
 distenta siccet ubera,

α = aBCM (37 sqq. om. B) 18 arvis Ma²δ² : uvis π² extulit agris
 φψ 19 gaudens (-et δ²π²) β 20 purpura V 21 muneretur φψ
 23 Hinc novus Epodos in αC alta ilice C 25 rivis VB¹β : ripis
 αδ²π¹ 27 frondes Markland 33 tetendit δ¹φψ 37 Roma quas
 curas Scriverius 39 quid si C²

Q. HORATI FLACCI

et horna dulci vina promens dolio
 dapes inemptas apparet ;
 non me Lucrina iuverint conchylia
 magisve rhombus aut scari, 50
 si quos Eois intonata fluctibus
 hiems ad hoc vertat mare,
 non Afra avis descendat in ventrem meum,
 non attagen Ionicus
 iucundior, quam lecta de pinguissimis 55
 oliva ramis arborum
 aut herba lapathi prata amantis et gravi
 malvae salubres corpori,
 vel agna festis caesa Terminalibus
 vel haedus ereptus lupo. 60
 has inter epulas ut iuvat pastas ovis
 videre properantis domum,
 videre fessos vomerem inversum boves
 collo trahentis languido,
 positosque vernas, ditis examen domus, 65
 circum renidentis Lares !'
 haec ubi locutus faenerator Alfius,
 iam iam futurus rusticus,
 omnem redegit Idibus pecuniam,
 quaerit Kalendis ponere. 70

III

PARENTIS olim si quis impia manu
 senile guttur fregerit,
 edit cicutis alium nocentius.
 o dura messorum ilia !
 quid hoc veneni saevit in praecordiis ? 5
 num viperinus his cruor
 incoctus herbis me fefellit, an malas
 Canidia tractavit dapes ?

$\alpha = aCM$ (in III 1-8 = $aBCM$)] 50 scauri $C^1(?)\pi^2$ 55 lecta de-
 poscimus a^1 61 et a^2C^2M

ut Argonautas praeter omnis candidum
 Medea mirata est ducem, 10
 ignota tauris illigaturum iuga
 perunxit hoc Iasonem ;
 hoc delibutis ulta donis paelicem
 serpente fugit alite.
 nec tantus umquam siderum insedit vapor 15
 siticulosae Apuliae,
 nec munus umeris efficacis Herculis
 inarsit aestuosius.
 at si quid umquam tale concupiveris,
 iocose Maecenas, precor 20
 manum puella savio opponat tuo,
 extrema et in sponda cubet.

IV

LVPIS et agnis quanta sortito obtigit,
 tecum mihi discordia est,
 Hibericis peruste funibus latus
 et crura dura compede.
 licet superbus ambules pecunia, 5
 fortuna non mutat genus.
 videsne, Sacram metiente te viam
 cum bis trium ulnarum toga,
 ut ora vertat huc et huc euntium
 liberrima indignatio? 10
 'sectus flagellis hic triumphalibus
 praeconis ad fastidium
 arat Falerni mille fundi iugera
 et Appiam mannis terit,

$\alpha = \alpha CM$ (in IV = αBCM)] III 21 suavis C IV 8 trium *Barthius*;
 ter *codd.* vinarum B

Q. HORATI FLACCI

sedilibusque magnus in primis eques 15
 Othone contempto sedet.
 quid attinet tot ora navium gravi
 rostrata duci pondere
 contra latrones atque servilem manum
 hoc, hoc tribuno militum? 20

V

At, o deorum quidquid in caelo regit
 terras et humanum genus,
 quid iste fert tumultus? aut quid omnium
 vultus in unum me truces?
 per liberos te, si vocata partibus 5
 Lucina veris adfuit,
 per hoc inane purpurae decus precor,
 per improbaturum haec Iovem,
 quid ut noverca me intueris aut uti
 petita ferro belua? 10
 ut haec trementi questus ore constitit
 insignibus raptis puer,
 impube corpus, quale posset impia
 mollire Thracum pectora,
 Canidia, brevibus illigata viperis 15
 crinis et incompertum caput,
 iubet sepulcris caprificos erutas,
 iubet cupressos funebris
 et uncta turpis ova ranae sanguine
 plumamque nocturnae strigis 20
 herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
 mittit venenorum ferax,
 et ossa ab ore rapta ieiunae canis
 flammis aduri Colchicis.

$\alpha = aBCM$] 17 aera Bentley V 1 regis (-it δ^2) βa^2 3 et β
 11 haec $\alpha \delta^2$: haec et β 13 posset] solet B 15 illigata α Porph.:
 implicata β 18 cupressus β 20 strigis nocturnae (strigi C) α
 21 iolcos $aBM \delta^2$: colchos βVC atque βM : aut aBC

at expedita Sagana per totam domum 25
 spargens Avernalis aquas
 horret capillis ut marinus asperis
 echinus aut currens aper.
 abacta nulla Veia conscientia
 ligonibus duris humum 30
 exhauriebat ingemens laboribus,
 quo posset infossus puer
 longo die bis terque mutatae dapis
 inemori spectaculo,
 cum promineret ore, quantum exstant aqua 35
 suspensa mento corpora ;
 exsecta uti medulla et aridum iecur
 amoris esset poculum,
 interminato cum semel fixae cibo
 intabuissent pupulae. 40
 non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam
 et otiosa credidit Neapolis
 et omne vicinum oppidum,
 quae sidera excantata voce Thessala 45
 lunamque caelo deripit.
 hic irsectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem
 quid dixit aut quid tacuit? 'o rebus meis
 non infideles arbitrae, 50
 Nox et Diana, quae silentium regis
 arcana cum fiunt sacra,
 nunc, nunc adeste, nunc in hostilis domos
 iram atque numen vertite !
 formidulosis cum latent silvis ferae 55
 dulci sopore languidae,

$\alpha = aBCM]$ 28 Laurens *N. Heinsius* 34 inmemori (inem- δ^2) βa^2
 37 exsucta C^2M 53-54 post 56 trsp. *Peetkamp* 55 formidulosae
 $a^2C^2M\delta^2$ dum (cum δ^2) β

Q. HORATI FLACCI

senem, quod omnes rideant, adulterum
 latrent Suburanae canes
 nardo perunctum, quale non perfectius
 meae laborarint manus. 60
 quid accidit? cur dira barbarae minus
 venena Medae valent,
 quibus superbam fugit ulta paelicem,
 magni Creontis filiam,
 cum palla, tabo munus imbutum, novam 65
 incendio nuptam abstulit?
 atqui nec herba nec latens in asperis
 radix fefellit me locis.
 indormit unctis omnium cubilibus
 oblivione paelicum. 70
 a! a! solutus ambulat veneficae
 scientioris carmine.
 non usitatis, Vare, potionibus,
 o multa fleturum caput,
 ad me recurres, nec vocata mens tua 75
 Marsis redibit vocibus:
 maius parabo, maius infundam tibi
 fastidienti poculum,
 priusque caelum sidet inferius mari,
 tellure porrecta super, 80
 quam non amore sic meo flagres uti
 bitumen atris ignibus.
 sub haec puer iam non ut ante mollibus
 lenire verbis impias,
 sed dubius unde rumperet silentium 85
 misit Thyesteas preces:

$\alpha = aBCM]$ 57 quo $\alpha^2\delta^2\phi\psi$ 58 suburbanae $\alpha^1C^1(?)$ 60 labo-
 rarunt (-int M) α 61 accidit *om.* C^1 63 superbam $V\delta^1\phi\psi$: superba
 $\alpha\pi$ 65 infectum α nova $B\pi^2$ 79 mare (-i δ^2) β

'venena magnum fas nefasque, non valent
 convertere humanam vicem ;
 diris agam vos ; dira detestatio
 nulla expiatur victima : 90
 quin, ubi perire iussus exspiravero,
 nocturnus occurram Furor
 petamque vultus umbra curvis unguibus,
 quae vis deorum est manium,
 et inquietis adsidens praecordiis 95
 pavore somnos auferam :
 vos turba vicitim hinc et hinc saxis petens
 contundet obscenas anus ;
 post insepulta membra different lupi
 et Esquilinae alites ; 100
 neque hoc parentes heu mihi superstites
 effugerit spectaculum.'

VI

QUID immerentis hospites vexas canis
 ignavus adversum lupos ?
 quin huc inanis, si potes, vertis minas,
 et me remorsurum petis ?
 nam qualis aut Molossus aut fulvus Lacon, 5
 amica vis pastoribus,
 agam per altas aure sublata nives,
 quaecumque praecedet fera :
 tu cum timenda voce complesti nemus,
 proiectum odoraris cibum. 10
 cave, cave : namque in malos asperrimus
 parata tollo cornua,

α = αBCM] 87 (magnum) *Lambinus* : maga non *Haupt* : maga num
 . . . num valent *Nauck* : magica *edd. vet.* *Bentley* 88 non vertere
 humanas vices *Bentley* : immani vice *Peerlkamp* 98 contundat α
 102 effugerint (-it *M*) ατ¹ VI 2 adversus *Cφψ* : adversos *B* 3
 vertis αB¹τ¹CM : verte *VB²B* 4 pete (-tis τ¹) B

Q. HORATI FLACCI

qualis Lycambae spretus infido gener,
aut acer hostis Bupalò.
an si quis atro dente me petiverit, 15
inultus ut flebo puer?

VII

Qvo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
aptantur enses conditi?
parumne campis atque Neptuno super
fusum est Latini sanguinis,
non, ut superbas invidae Carthaginis 5
Romanus arces ureret,
intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via,
sed ut secundum vota Parthorum sua
urbs haec periret dextera? 10
neque hic lupis mos nec fuit leonibus
umquam nisi in dispar feris.
furorne caecus, an rapit vis acrior,
an culpa? responsum date!
tacent et albus ora pallor inficit 15
mentesque percussae stupent.
sic est: acerba fata Romanos agunt
scelusque fraternae necis,
ut immerentis fluxit in terram Remi
sacer nepotibus cruor. 20

VIII

ROGARE longo putidam te saeculo
viris quid enervet meas,
cum sit tibi dens ater et rugis vetus
frontem senectus exaret,

α = aBCM] 15 oppetiverit β VII 1 dextris aBM δ¹ 12 nun-
quam Bonfinis 13 caecos α¹ 15 ora pallor albus β VIII 2
quod BC δ¹

EPODON VIII

hietque turpis inter aridas natis 5
 podex velut crudae bovis?
 sed incitat me pectus et mammae putres,
 equina quales ubera,
 venterque mollis et femur tumentibus
 exile suris additum. 10
 esto beata, funus atque imagines
 ducant triumphales tuum,
 nec sit marita, quae rotundioribus
 onusta bacis ambulet.
 quid quod libelli Stoici inter sericos 15
 iacere pulvillos amant?
 illiterati num minus nervi rigent,
 minusve languet fascinum?
 quod ut superbo provoces ab inguine,
 ore allaborandum est tibi. 20

✓

IX

QVANDO repostum Caecubum ad festas dapes
 victore laetus Caesare
 tecum sub alta—sic Iovi gratum—domo,
 beate Maecenas, bibam
 sonante mixtum tibiis carmen lyra, 5
 hac Dorium, illis barbarum,
 ut nuper, actus cum freto Neptunius
 dux fugit ustis navibus,
 minatus Vrbi vincla, quae detraxerat
 servis amicus perfidis? 10
 Romanus, eheu,—posterī negabitis—
 emancipatus feminae
 fert vallum et arma miles et spadonibus
 servire rugosis potest,

α = aBCM] 13 quaerunt unionibus schol. Pers. 17 an strigant?
 IX 1 repositum ατ¹ 13-38 om. B

Q. HORATI FLACCI

interque signa turpe militaria 15
 sol aspicit conopium.
 ad hunc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Caesarem,
 hostiliumque navium portu latent
 puppes sinistrorsum citae. 20
 io Triumphe, tu moraris aureos
 currus et intactas boves?
 io Triumphe, nec Iugurthino parem
 bello reportasti ducem,
 neque Africanum, cui super Carthaginem 25
 virtus sepulcrum condidit.
 terra marique victus hostis Punico
 lugubre mutavit sagum.
 aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 ventis iturus non suis, 30
 exercitatas aut petit Syrtis Noto,
 aut fertur incerto mari.
 capaciores adfer huc, puer, scyphos
 et Chia vina aut Lesbia :
 vel quod fluentem nauseam coerceat 35
 metire nobis Caecubum :
 curam metumque Caesaris rerum iuvat
 dulci Lyaeo solve.

X

MALA soluta navis exit alite,
 ferens olentem Maevium :
 ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.

$\alpha = aCM$ (in $X = aBCM$)] 16 conopium a^1 : canopium C : conopeum
 cell. 17 at a^2 huc $C^1a^2\delta^2$ ab hoc *N. Heinsius* : ad hoc *Bentley*
 24 repostasti π^1 : reposti ψ^1 25 africano $\phi\psi\pi^2$: Africani *Madvig*
 28 mutabit *Lachmann*

niger rudentis Eurus inverso mari 5
 fractosque remos differat ;
 insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 frangit trementis ilices ;
 nec sidus atra nocte amicum appareat,
 qua tristis Orion cadit ; 10
 quietiore nec feratur aequore
 quam Graia victorum manus,
 cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
 in impiam Aiakis ratem !
 o quantus instat navitis sudor tuis 15
 tibiue pallor luteus
 et illa non virilis eiulatio,
 preces et aversum ad Iovem,
 Ionius udo cum remugiens sinus
 Noto carinam ruperit ! 20
 opima quodsi praeda curvo litore
 porrecta mergos iuverit,
 libidinosus immolabitur caper
 et agna Tempestatibus.

XI

PETTI, nihil me sicut antea iuvat
 scribere versiculos amore percussum gravi,
 amore, qui me praeter omnis expetit
 mollibus in pueris aut in puellis urere.
 hic tertius December, ex quo destiti 5
 Inachia furere, silvis honorem decutit.
 heu me, per Urbem—nam pudet tanti mali—
 fabula quanta fui ! conviviorum et paenitet,
 in quis amantem languor et silentium
 arguit et latere petitus imo spiritus. 10

$\alpha = \alpha BCM$] X 8 franget B 18 adversum $\delta^1 \phi \psi$ 18-20 om. B
 19-20 sinu notus Va 21 optima a^1 22 proiecta Lachmann
 iuveris 5 XI 1 pecti $\alpha BC^2 \delta$ 2 perculsum $\beta a^2 C$ 8 ut Bentley

Q. HORATI FLACCI

'contrane lucrum nil valere candidum
 pauperis ingenium?' querebar applorans tibi,
 simul calentis inuerecundus deus
 fervidiore mero arcana promorat loco.
 'quodsi meis inaestu et praecordiis 15
 libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
 fomenta vulnus nil malum levantia,
 desinet imparibus certare summotus pudor.'
 ubi haec severus te palam laudaveram,
 iussus abire domum ferebar incerto pede 20
 ad non amicos heu mihi postis et heu
 limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
 nunc gloriantis quamlibet mulierculam
 vincere mollitiae amor Lycisci me tenet,
 unde expedire non amicorum queant 25
 libera consilia nec contumeliae graves,
 sed alius ardor aut puellae candidae
 aut teretis pueri longam renodantis comam.

XII

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
 munera quid mihi quidve tabellas
 mittis nec firmo iuveni neque naris obesae?
 namque sagacius unus odoror,
 polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
 quam canis acer ubi lateat sus.
 qui sudor vietis et quam malus undique membris
 crescit odor, cum pene soluto
 indomitam properat rabiem sedare; neque illi
 iam manet umida creta colorque 10
 stercore fucatus crocodili, iamque subando
 tenta cubilia tectaque rumpit!

α = aBCM] 13-28 om. B 24 mollitiae δ¹(?); mollitia codd. 27
 arbor C XII 2 cur mihi BM Fortunatianus curve Fortunatianus
 3 mittes B 8 crescat B 11 crocodilli (-drilli B) BB

vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:

‘Inachia langues minus ac me;

Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum 15

mollis opus. pereat male, quae te

Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,

cum mihi Cous adesset Amyntas,

cuius in indomito constantior inguine nervus

quam nova collibus arbor inhaeret. 20

muricibus Tyriis iteratae vellera lanae

cui properabantur? tibi nempe,

ne foret aequalis inter conviva, magis quem

diligeret mulier sua quam te.

o ego non felix, quam tu fugis ut pavet acris 25

agna lupos capreaeque leones!’

XIII

HORRIDA tempestas caelum contraxit et imbres

nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc silvae

Threicio Aquilone sonant: rapiamus, amici,

occasionem de die, dumque virent genua

et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5

tu vina Torquato move consule pressa meo:

cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna

reducet in sedem vice. nunc et Achaemenio

perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea

levare diris pectora sollicitudinibus; 10

nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:

‘invicte, mortalis dea nate puer Thetide,

te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi

findunt Scamandri flumina lubricus et Simois;

unde tibi reditum certo subtemine Parcae 15

rupere, nec mater domum caerulea te revehet.

illic omne malum vino cantuque levato,

deformis aegrimoniae dulcibus alloquiis.’

α = aBCM] XIII 3 amice Bentley 11 cecinit grandi aBC 13
 proni Bentley: alii alia 14-15 = 15-14 in φ 15 curto Bentley

Q. HORATI FLACCI

XIV

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
 oblivionem sensibus,
 pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 arente fauce traxerim,
 candide Maecenas, occidis saepe rogando : 5
 deus, deus nam me vetat
 inceptos, olim promissum carmen, iambos
 ad umbilicum adducere.
 non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teium, 10
 qui persaepe cava testudine flevit amorem
 non elaboratum ad pedem.
 ureris ipse miser : quodsi non pulchrior ignis
 accendit obsessam Ilion,
 gaude sorte tua ; me libertina neque uno 15
 contenta Phryne macerat.

XV

Nox erat et caelo fulgebat luna sereno
 inter minora sidera,
 cum tu magnorum numen laesura deorum
 in verba iurabas mea,
 artius atque hedera procera adstringitur ilex, 5
 lentis adhaerens bracchiis,
 dum pecori lupus et nautis infestus Orion
 turbaret hibernum mare,
 intonsosque agigaret Apollinis aura capillos,
 fore hunc amorem mutuum. 10
 o dolitura mea multum virtute Neaera !
 nam si quid in Flacco viri est,
 non feret adsiduas potiori te dare noctes,
 et quaeret iratus parem,

^a = *aBCM*] XIV 3 uti $\delta^1\phi\psi$ 10 non (\bar{n}) *acreonta* *aB^2*: *acreonta*
 C XV 9 agitarit $\delta\pi^1$ 12 virium *a^2\delta\pi^2\phi\psi* 14 quaerit *aB\pi*

nec semel offensae cedit constantia formae, 15
 si certus intrarit dolor.
 et tu, quicumque es felicior atque meo nunc
 superbus incedis malo,
 sis pecore et multa dives tellure licebit,
 tibiue Pactolus fluat, 20
 nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 formaue vincas Nirea,
 heu heu translatos alio maerebis amores :
 ast ego vicissim risero.

XVI

ALTĒRĀ iām teritur bellis civilibus aetas,
 suis et ipsa Roma viribus ruit :
 quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
 minacis aut Etrusca Porsenae manus,
 aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer 5
 novisque rebus infidelis Allobrox,
 nec fera caerulea domuit Germania pube
 parentibusque abominatus Hannibal,
 impia perdemus devoti sanguinis aetas,
 ferisque rursus occupabitur solum. 10
 barbarus heu cineres insistet victor et Urbem
 eques sonante verberabit ungula,
 quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
 nefas videre ! dissipabit insolens.
 forte quid expediat communiter aut melior pars 15
 malis carere quaeritis laboribus.
 nulla sit hac potior sententia, Phocaeorum
 velut profugit exsecrata civitas

α = aBCM] 15 offensi Gogavius 17 tu om. B 22 Nirea αδ¹(?) :
 Nerea cell. 23 heu heu αMδπ : cheu heu C : cheu cheu B : cheu φψ
 XVI 4 Porsenae δ¹ : Porsennae cell. 12 eque C : equi (etqui B²) B
 14 videri VBa dissipavit C 15 quod 5

Q. HORATI FLACCI

agros atque Lares patrios, habitandaque fana
 apris reliquit et rapacibus lupis, 20
 ire pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit aut protervus Africus.
 sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
 ratem occupare quid moramur alite?
 sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint 25
 vadis levata, ne redire sit nefas;
 neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 in mare seu celsus procurrerit Appenninus,
 novaque monstra iunxerit libidine 30
 mirus amor, iuvet ut tigris subsidere cervis,
 adulteretur et columba miluo,
 credula nec ramos timeant armenta leones,
 ametque salsa levis hircus aequora.
 haec et quae poterunt reditus abscindere dulcis 35
 eamus omnis exsecrata civitas,
 aut pars indocili melior grege; mollis et expes
 inominata perprimat cubilia!
 vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca praeter et volate litora. 40
 nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
 petamus arva, divites et insulas,
 reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis
 et imputata floret usque vinea,
 germinat et numquam fallentis termes olivae, 45
 suamque pulla ficus ornat arborem,
 mella cava manant ex ilice, montibus altis
 levis crepante lympa desilit pede.
 illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
 refertque tenta grex amicus ubera; 50

a - aBCM] 21 ferunt aM 23-26 om. B 33 ramos VB:
 pravy C: flavos BaM 37 expers BCdφψ 41 circumvagus arva
 volunt nonnulli 48 nympha δ'φψ

nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 neque intumescit alta viperis humus :
 pluraque felices mirabimur ; ut neque largis
 aquosus Eurus arva radat imbribus,
 pingua nec siccis urantur semina glaebris, 55
 utrumque rege temperante caelitem.
 non huc Argoo contendit remige pinus,
 neque impudica Colchis intulit pedem ;
 non huc Sidonii torserunt cornua nautae
 laboriosa nec cohors Vlixei : 60
 nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 gregem aestuosa torret impotentia.
 Iuppiter illa piaae secrevit litora genti,
 ut inquinavit aere tempus aureum ;
 aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum 65
 piis secunda vate me datur fuga.

XVII

IAM iam efficaci do manus scientiae,
 supplex et oro regna per Proserpinae,
 per et Dianae non movenda numina,
 per atque libros carminum valentium
 refixa caelo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 citumque retro solve, solve turbinem.
 movit nepotem Telephus Nereium,
 in quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum et in quem tela acuta torserat : 10
 unxere matres Iliae addictum feris
 alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
 postquam relictis moenibus rex procidit

α = αBCM] 51 olivae C : ovili α'φψδ' 52 om. B 61-62 post
 56 trsp. Fea 61 austri α'Bπ XVII 5 defixa B 11 unxere
 VaMB : luxere BC

Q. HORATI FLACCI

heu pervicacis ad pedes Achillei :
 saetosa duris exuere pellibus 15
 laboriosi remiges Vlixei
 volente Circa membra ; tunc mens et sonus
 relapsus atque notus in vultus honor.
 dedi satis superque poenarum tibi,
 amata nautis multum et institoribus : 20
 fugit iuventas et verecundus color
 reliquit ossa pelle amicta lurida ;
 tuis capillus albus est odoribus ;
 nullum ab labore me reclinat otium ;
 urget diem nox et dies noctem, neque est 25
 levare tenta spiritu praecordia.
 ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina
 caputque Marsa dissilire nenia.
 quid amplius vis ? o mare et terra, ardeo 30
 quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore nec Sicana fervida
 virens in Aetna flamma : tu, donec cinis
 iniuriosis aridus ventis ferar,
 cales venenis officina Colchicis. 35
 quae finis aut quod me manet stipendium ?
 effare : iussas cum fide poenas luam,
 paratus expiare, seu poposceris
 centum iuencos, sive mendaci lyra
 voles sonari, tu pudica, tu proba 40
 perambulabis astra sidus aureum.
 infamis Helenae Castor offensus vice
 fraterque magni Castoris, victi prece,
 adempta vati reddidere lumina :
 et tu, potes nam, solve me dementia, 45

α = aBCM] 17 tum aM 18 relatus BC 22 ora Bentley
 amictus BC¹ 30 o terra 5 35 calens C¹ 39 iuencis 5 40
 sonari aC²Mδ²: sonare celt. 42 vicem M Bentley

o nec paternis obsoleta sordibus,
 neque in sepulcris pauperum prudens anus
 novendialis dissipare pulveres.
 tibi hospitale pectus et purae manus,
 tuusque venter Pactumeius, et tuo 50
 cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 utcumque fortis exsilis puerpera.

'quid obseratis auribus fundis preces?
 non saxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55

inultus ut tu riseris Cotytia
 vulgata, sacrum liberi Cupidinis,
 et Esquilini pontifex venefici
 impune ut Urbem nomine impleris meo?
 quid proderit ditasse Paelignas anus, 60
 velociusve miscuisse toxicum?

sed tardiora fata te votis manent:
 ingrata misero vita ducenda est in hoc,
 novis ut usque suppetas laboribus.

optat quietem Pelopis infidi pater, 65
 egens benignae Tantalus semper dapis,
 optat Prometheus obligatus aliti,

optat supremo collocare Sisypheus
 in monte saxum; sed vetant leges Iovis.
 voles modo altis desilire turribus, 70

modo ense pectus Norico recludere,
 frustraue vincla gutturi nectes tuo,
 fastidiosa tristis aegrimonia.

vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
 meaeque terra cedet insolentiae. 75
 an quae movere cereas imagines,

α = *aBCM*] 55 albo *Palmer* 56 cocytiā (-cia) αβ 57 sacra
 (-um δ²) β 60 proderat *B* 62 si βα² 64 doloribus βαM 67
 alite (-i δ²) β 72 innectes α

EPODON XVII

ut ipse nosti curiosus, et polo
 deripere lunam vocibus possim meis,
 possim crematos excitare mortuos
 desiderique temperare pocula, 80
 plorem artis in te nil agentis exitus?’

$\alpha = aBCM]$ 77 curiosus nosti BC 78 diripere $a\pi^2\phi\psi$ 80 po-
 culum $\beta\alpha M$ 81 habentis $aC^2\delta\pi^1$: valentis π^2 exitum β

Q. HORATI FLACCI

SERMONVM

LIBER PRIMVS

I

QVI fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
contentus vivat, laudet diversa sequentis?
'o fortunati mercatores!' gravis annis
miles ait multo iam fractus membra labore. 5
contra mercator, navem iactantibus Austris,
'militia est potior. quid enim? concurritur: horae
momento cita mors venit aut victoria laeta.'
agricolam laudat iuris legumque peritus,
sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10
ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem est,
solos felices viventis clamat in urbe.
cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem

α = αBDEM] SERMONVM] ECLOGARVM V¹ evanidis characteribus
(Cruquius p. 308): EPLARVM suspicor. 'Quamvis Saturam esse opus
suum Horatius ipse confiteatur . . . tamen proprios titulos voluit ei
accommodare. Nam hos priores duos libros Sermonum, posteriores
Epistularum inscribens in Sermonum nomine vult intellegi quasi apud
praesentem se loqui, Epistulas vero quasi ad absentes missas' Porph.

I 1 Quid E¹ 2 sors B ulla Ep¹ 3 laude B: laudat E 10
consultor cantum B 11 rupe E¹ 12 cantat B

Q. HORATI FLACCI

delassare valent Fabium. ne te morer, audi
 quo rem deducam. si quis deus 'en ego' dicat 15
 'iam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
 mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
 vos hinc mutatis discedite partibus: eia!
 quid statis?' nolint. atqui licet esse beatis.
 quid causae est merito quin illis Iuppiter ambas 20
 iratus buccas inflet, neque se fore posthac
 tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
 praeterea ne sic ut qui iocularia ridens
 percurram: quamquam ridentem dicere verum
 quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 doctores, elementa velint ut discere prima:
 sed tamen amoto quaeramus seria ludo:
 ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 perfidus hic caupo, miles nautaeque per omne
 audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 sese ferre, senes ut in otia tuta recedant;
 aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 parvula—nam exemplo est—magni formica laboris
 ore trahit quodcumque potest atque addit acervo.
 quem struit haud ignara ac non incauta futuri. 35
 quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 non usquam prorepat et illis utitur ante
 quaesitis sapiens; cum te neque fervidus aestus
 demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
 nil obstet tibi dum ne sit te ditior alter. 40
 quid iuvat immensum te argenti pondus et auri
 furtim defossa timidum deponere terra?
 'quod si comminuas vilem redigatur ad assem.'
 at ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?

α = aBDEM] 19 nolent B 22-23 = 23-22 in B 23 nec φψ
 24 percurrant B discere απ 29 fervidus hic campo Bothe provi-
 dus Schrader cautor Porson Schrader 38 sapiens VB: patiens α
 39 dimoveat δφψ 44 acervo B

milia frumenti tua triverit area centum, 45
 non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut si
 reticulum panis venalis inter onusto
 forte vehas umero, nihilo plus accipias quam
 qui nil portarit. vel dic quid referat intra
 naturae finis viventi, iugera centum an 50
 mille aret? 'at suave est ex magno tollere acervo.'
 dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
 cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna
 vel cyatho, et dicas 'magno de flumine malle 55
 quam ex hoc fonticulo tantundem sumere.' eo fit
 plenior ut si quos delectet copia iusto,
 cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
 at qui tantuli eget quanto est opus, is neque limo
 turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis. 60
 at bona pars hominum decepta cupidine falso
 'nil satis est' inquit, 'quia tanti quantum habeas sis.'
 quid facias illi? iubeas miserum esse, libenter
 quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
 sordidus ac dives, populi contemnere voces 65
 sic solitus: 'populus me sibilat; at mihi plaudo
 ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.'
 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 flumina—quid rides? mutato nomine de te
 fabula narratur; congestis undique saccis 70
 indormis inhians et tamquam parcere sacris
 cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
 nescis quo valeat nummus, quem praebeat usum?
 panis ematur, holus, vini sextarius, adde
 quis humana sibi doleat natura negatis. 75
 an vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 formidare malos fures, incendia, servos,

α = αBDEM] 46 ac βB: quam αEDM 50 vivent B: viventis
 Chabot, puto recte 55 malim β: malle B 57 delectat φψ 59
 tantulo φψ: tanto leget B 61 at γ: ut codd.

Q. HORATI FLACCI

ne te compilent fugientes, hoc iuvat? horum
semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
'at si condoluit temptatum frigore corpus, 83
aut alius casus lecto te adfixit, habes qui
adsideat, fomenta paret, medicum roget ut te
suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis.'
non uxor saluum te vult, non filius; omnes
vicini oderunt, noti, pueri atque puellae. 85
miraris, cum tu argento post omnia ponas,
si nemo praestet quem non merearis amorem?
an si cognatos, nullo natura labore
quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
infelix operam perdas, ut si quis asellum 90
in Campo doceat parentem currere frenis?
denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus
pauperiem metuas minus, et finire laborem
incipias, parto quod avebas, ne facias quod
Vmmidius quidam: non longa est fabula: dives 95
ut metiretur nummos; ita sordidus ut se
non umquam servo melius vestiret; adusque
supremum tempus ne se penuria victus
opprimeret metuebat. at hunc liberta securi
divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
'quid mi igitur suades? ut vivam Naevius aut sic
ut Nomentanus?' pergis pugnantia secum
frontibus adversis componere: non ego avarum
cum veto te fieri vappam iubeo ac nebulonem.
est inter Tanain quiddam socerumque Viselli. 105
est modus in rebus, sunt certi denique fines,
quos ultra citraque nequit consistere rectum.
illuc unde abii redeo, qui nemo, ut avarus,

α = αBDEM] 78 om. B 79 optarem α malorum B 81
adfixit 5: adfixit *codd.* 83 gnatis reddat δ 84 te vult saluum
D 88 at δψ: ut α: an sic *cod. Goth., fort. vere* 94 habebas BB
95 qui tam *Bentley* 101 Maenius *Glareanus* an sic B ~ 105
beselli B 108 qui nemo ut V: nemon (ne non BD) ut *cett.*: qui
fiat nemo ut om. illuc *nescio quis*

se probet, ac potius laudet diversa sequentis,
 quodque aliena capella gerat distentius uber 110
 tabescat, neque se maiori pauperiorum
 turbae comparet, hunc atque hunc superare laboret.
 sic festinanti semper locupletior obstat,
 ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
 instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 praeteritum temnens extremos inter euntem.
 inde fit ut raro qui se vixisse beatum
 dicat, et exacto contentus tempore vita
 cedat uti conviva satur, reperire queamus.
 iam satis est. ne me Crispini scrinia lippi 120
 compilasse putes, verbum non amplius addam.

II

AMBVBAlARVM collegia, pharmacopolae,
 mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
 maestum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
 quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
 dicatur metuens, inopi dare nolit amico, 5
 frigus quo duramque famem propellere possit.
 hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 omnia conductis coemens obsonia nummis,
 sordidus atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
 dives agris, dives positus in faenore nummis :
 quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
 quanto perditior quisquē est tanto acrius urget ; 15
 nomina sectatur modo sumpta veste virili
 sub patribus duris tironum. ‘maxime’ quis non
 ‘Iuppiter!’ exclamat simul atque audivit? ‘at in se

α = aBDEM] 115 suos BB: suis cell. 118 vitae Dqψ II et I
 separavit solus a II 3 tigilli B 6 depellere B 12 Fufidius
 DEM: Fus- B: Fut- VB 13 = A. P. 421, expunxit Sanadon 14
 exigit E²δ²φ²ψ²

Q. HORATI FLACCI

pro quaestu sumptum facit hic.' vix credere possis
 quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti 20
 fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 inducit, non se peius cruciaverit atque hic.
 si quis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
 dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Maltinus tunicis demissis ambulat; est qui 25
 inguen ad obscenum subductis usque facetus.
 pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
 nil medium est. sunt qui nolint tetigisse nisi illas
 quarum subsuta talos tegat instita veste;
 contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem. 30
 quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte
 virtute esto' inquit sententia dia Catonis,
 'nam simul ac venas inflavit taetra libido,
 huc iuvenes aequum est descendere, non alienas
 permolere uxores.' 'nolim laudari' inquit 35
 'sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
 audire est operae pretium, procedere recte
 qui moechis non vultis, ut omni parte laborent,
 utque illis multo corrupta dolore voluptas
 atque haec rara cadat dura inter saepe pericla. 40
 hic se praecipitem tecto dedit; ille flagellis
 ad mortem caesus; fugiens hic decidit acrem
 praedonum in turbam; dedit hic pro corpore nummos;
 hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
 accidit, ut quidam testis caudamque salacem 45
 demeteret ferro. 'iure' omnes; Galba negabat.
 tutior at quanto merx est in classe secunda,
 libertinarum dico, Sallustius in quas
 non minus insanit quam qui moechatur. at hic si
 qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste 50

α = aBDEM] 19 hoc δψψ 25 Malt(h)inus BB: Malch- (Mach-
 E) cell. 27 Buccillus Seneca gorgonius φψ¹ 28 nolunt aDφ
 34 huc απ: hac δψψ 38 moeches φψ 40 rata Eψ 49 at 5:
 ut codd.

munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 esse, daret quantum satis esset nec sibi damno
 dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
 hoc amat et laudat: 'matronam nullam ego tango.'
 ut quondam Marsaeus, amator Originis ille, 55
 qui patrium mimae donat fundumque laremque,
 'nil fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis.'
 verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
 fama malum gravius quam res trahit. an tibi abunde
 personam satis est, non illud quidquid ubique 60
 officit evitare? bonam deperdere famam,
 rem patris oblimare, malum est ubicumque. quid inter
 est in matrona, ancilla, peccesne togata?
 Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
 nomine deceptus, poenas dedit usque superque 65
 quam satis est, pugnis caesus ferroque petitus,
 exclusus fore cum Longareus foret intus.
 huic si mutonis verbis mala tanta videnti
 diceret haec animus: 'quid vis tibi? numquid ego a te
 magno prognatum deposco consule cunnum 70
 velatumque stola mea cum conferbuit ira?'
 quid responderet? 'magno patrè nata puella est.'
 at quanto meliora monet pugnantiæque istis
 dives opis natura suae, tu si modo recte
 dispensare velis ac non fugienda petendis 75
 immiscere. tuo vitio rerumne labores
 nil referre putas? quare, ne paeniteat te,
 desine matronas sectarier, unde laboris
 plus haurire mali est quam ex re decerpere fructus.
 nec magis huic inter niveos viridisque lapillos— 80
 sit licet hoc, Cerinthe, tuum—tenerum est femur aut crus
 rectius, atque etiam melius persaepe togatae est.
 adde huc quod mercem sine fucis gestat, aperte

α = aBDEM] 51 munificum B
 cognatum B 70 sqq. B = δψ
 sectarier EMδ: sectari matr. cett.

63 -ne 5: -ve codd. 70
 71 ferbuit φ'ψ'ε' 78 matr.
 82 est add. 5: om. αB

Q. HORATI FLACCI

quod venale habet ostendit, nec si quid honesti est,
iactat habetque palam, quaerit quo turpia celet. 85
regibus hic mos est: ubi equos mercantur opertos
inspiciunt, ne si facies ut saepe decora
molli fulta pede est emptorem inducat hiantem,
quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
hoc illi recte: ne corporis optima Lyncei 90
contemplere oculis, Hypsaea caecior illa
quae mala sunt spectes. 'o crus! o brachia!' verum
depugis, nasuta, brevi latere ac pede longo est.
matronae praeter faciem nil cernere possis,
cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95
si interdicta petes, vallo circumdata—nam te
hoc facit insanum,—multae tibi tum officient res,
custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
ad talos stola demissa et circumdata palla,
plurima, quae invadeant pure apparere tibi rem. 100
altera, nil obstat: Cois tibi paene videre est
ut nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
metiri possis oculo latus. an tibi mavis
insidias fieri pretiumque avellier ante
quam mercem ostendi? 'leporem venator ut alta 105
in nive sectetur, positum sic tangere nolit'
cantat, et apponit 'meus est amor huic similis; nam
transvolat in medio posita et fugientia captat.'
hiscine versiculis speras tibi posse dolores
atque aestus curasque gravis e pectore pelli? 110
nonne cupidinibus statuatur natura modum quem,
quid latura sibi quid sit dolitura negatum,
quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
num tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
pocula? num esuriens fastidis omnia praeter 115

α = aBDEM] 86 Hinc novus Serui. in BD Thraecibus Kiessling
90 lynceis D²Eφψ 97 dum B officiant φψ 99 palla] nam
te B 100 om. δ: 99-100 = 100-99 in φψ 110 tolli VB 114
sqg. B = φψ

SERMONVM LIB. I. II

pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num si
 ancilla aut verna est praesto puer, impetus in quem
 continuo fiat, malis tentigine rumpi?
 non ego: namque parabilem amo venerem facilemque.
 illam 'post paulo: sed pluris: si exierit vir' 120
 Gallis, hanc Philodemus ait sibi quae neque magno
 stet pretio neque cunctetur cum est iussa venire.
 candida rectaque sit; munda hactenus ut neque longa
 nec magis alba velit quam dat natura videri.
 haec ubi supposuit dextro corpus mihi laevum 125
 Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi,
 nec vereor ne dum futuo vir rure recurat,
 ianua frangatur, latret canis, undique magno
 pulsa domus strepitu resonet, vae pallida lecto
 desiliat mulier, miseram se conscia clamet, 130
 cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
 discincta tunica fugiendum est ac pede nudo,
 ne nummi pereant aut puga aut denique fama.
 deprendi miserum est; Fabio vel iudice vincam.

III

OMNIBVS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 ut numquam inducant animum cantare rogati,
 iniussi numquam desistant. Sardus habebat
 ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
 si peteret per amicitiam patris atque suam non 5
 quicquam proficeret; si collibuisset, ab ovo
 usque ad mala citaret, 'io Bacche!' modo summa
 voce, modo hac resonat quae chordis quattuor ima.
 nil aequale homini fuit illi; saepe velut qui
 currebat fugiens hostem, persaepe velut qui 10

α = aBDEM] 117 praesto aut puer β 121 Philodamus β 124
 det βD 127 nec metuo β dum facio γ 129 ne Bentley vepal-
 lida agnoscit Acr. 130 dissiliat β 133 pygae β III 7 iteraret
 Bentley Bacchae BE: Baccheu Hirschfelder 8 resonet ψ

Q. HORATI FLACCI

Iunonis sacra ferret ; habebat saepe ducentos,
 saepe decem servos ; modo reges atque tetrarchas,
 omnia magna loquens, modo 'sit mihi mensa tripes et
 concha salis puri et toga quae defendere frigus
 quamvis crassa queat.' decies centena dedisses 15
 huic parco, paucis contento, quinque diebus
 nil erat in oculis ; noctes vigilabat ad ipsum
 mane, diem totum stertebat ; nil fuit umquam
 sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi 'quid tu ?
 nullane habes vitia ?' immo alia et fortasse minora. 20
 Maenius absentem Novium cum carperet, 'heus tu'
 quidam ait, 'ignoras te, an ut ignotum dare nobis
 verba putas ?' 'egomet mi ignosco'. Maenius inquit.
 stultus et improbus hic amor est dignusque notari.
 cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis, 25
 cur in amicorum vitiis tam cernis acutum
 quam aut aquila aut serpens Epidaurius ? at tibi contra
 evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 iracundior est paulo, minus aptus acutis
 naribus horum hominum ; rideri possit eo quod 30
 rusticius tonso toga defluit et male laxus
 in pede calceus haeret : at est bonus, ut melior vir
 non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
 inculto latet hoc sub corpore. denique te ipsum
 concute num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
 natura aut etiam consuetudo mala ; namque
 neglectis urenda filix innascitur agris.
 illuc praevertamur, amatorem quod amicae
 turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
 delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae. 40
 vellem in amicitia sic erraremus, et isti
 errori nomen virtus posuisset honestum.
 at pater ut gnati sic nos debemus amici

α = aBDEM] 20 om. B 25 praevideas 5 27 at 5 : ac *codd.*
 29 actus 8 aduncis *Bentley* 34 pectore 8 35 insederit 8
 38 amici 8 43 ac α amicis B

si quod sit vitium non fastidire : strabonem
 appellat paetum pater, et pullum, male parvus 45
 si cui filius est, ut abortivus fuit olim
 Sisyphus ; hunc varum distortis cruribus, illum
 balbutit scaurum pravis fultum male talis.
 parcius hic vivit : frugi dicatur. ineptus
 et iactantior hic paulo est : concinnus amicis 50
 postulat ut videatur. at est truculentior atque
 plus aequo liber : simplex fortisque habeatur.
 caldior est : acris inter numeretur. opinor,
 haec res et iungit iunctos et servat amicos.
 at nos virtutes ipsas invertimus atque 55
 sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
 nobiscum vivit, multum demissus homo : illi
 tardo cognomen, pingui, damus. hic fugit omnis
 insidias nullique malo latus obdit apertum,
 cum genus hoc inter vitae versetur ubi acris 60
 invidia atque vigent ubi crimina : pro bene sano
 ac non incauto fictum astutumque vocamus.
 simplicior quis et est qualem me saepe libenter
 obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
 aut tacitum impellat quovis sermone molestus : 65
 'communi sensu plane caret' inquit. eheu,
 quam temere in nosmet legem sancimus iniquam !
 nam vitiis nemo sine nascitur : optimus ille est
 qui minimis urgetur. amicus dulcis ut aequum est
 cum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce— 70
 si modo plura mihi bona sunt—inclinat, amari
 si volet : hac lege in trutina ponetur eadem.
 qui ne tuberibus propriis offendant amicum
 postulat, ignoscet verrucis illius ; aequum est
 peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 denique, quatenus excidi penitus vitium irae,

α = aBDEM] 52-55 om. B 56 fugimus B incurtare α 57
 ille V 60 versemur V 64 aut (haut) β 65 impediāt Bentley
 modestus β 70 compensat Sanadon 74 ignoscat B 76-80 om. B

Q. HORATI FLACCI

cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
ut quaeque est ita suppliciiis delicta coercet?
si quis eum servum patinam qui tollere iussus 80
semesos piscis tepidumque ligurrierit ius
in cruce suffigat, Labeone insanior inter
sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
maius peccatum est! paulum deliquit amicus,
quod nisi concedas habere insuavis: acerbus 85
odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,
qui nisi, cum tristes misero venere Kalendae,
mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
porrecto iugulo historias captivus ut audit.
comminxit lectum potus mensave catillum 90
Euandri manibus tritum deiecit, ob hanc rem,
aut positum ante mea quia pullum in parte catini
sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
sit mihi? quid faciam si furtum fecerit, aut si
prodiderit commissa fide sponsumve negarit? 95
quis paria esse fere placuit peccata, laborant
cum ventum ad verum est; sensus moresque repugnant
atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
cum prorepserunt primis animalia terris,
mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter 100
unguibus et pugnīs, dein fustibus, atque ita porro
pugnabant armis quae post fabricaverat usus,
donec verba quibus voces sensusque notarent
nominaque invenere; dehinc absistere bello,
oppida coeperunt munire, et ponere leges, 105
ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
nam fuit ante Helenam cunnus taeterrima belli
causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
quos venerem incertam rapientis more ferarum
viribus editior caedebat ut in grege taurus. 110

α = αBDEM] 82 Labieno Bentley 83 hoc om. EM punxit V
84, 85, 92 om. B 85 insuavis acerbus; Doederlein 91 proiecit B
92 me B

iura inventa metu iniusti fateare necesse est,
tempora si fastosque velis evolvere mundi.
nec natura potest iusto secernere iniquum,
dividit ut bona diversis, fugienda petendis;
nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque 115
qui teneros caulis alieni fregerit horti
et qui nocturnus sacra divum legerit. adsit .
regula, peccatis quae poenas irroget aequas,
ne scutica dignum horribili sectere flagello.
nam ut ferula caedas meritum maiora subire 120
verbera non vereor, cum dicas esse pares res
furta latrociniiis, et magnis parva mineris
falce recisurum simili te, si tibi regnum
permittant homines. si dives, qui sapiens est,
et sutor bonus et solus formosus et est rex, 125
cur optas quod habes? 'non nosti quid pater' inquit
'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam
nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens.' qui?
'ut quamvis tacet Hermogenes cantor tamen atque
optimus est modulator; ut Alfenus vafer, omni 130
abiecto instrumento artis clausaque taberna,
tonsor erat, sapiens operis sic optimus omnis
est opifex solus, sic rex.' vellunt tibi barbam
lascivi pueri; quos tu nisi fuste coerces
urgeris turba circum te stante miserque 135
rumperis et latras, magnorum maxime regum.
ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
ignoscent, si quid peccaro stultus, amici, 140
inque vicem illorum patiar delicta libenter,
privatusque magis vivam te rege beatus.

$\alpha = aBDEM$ (135 *sqq.* = $aDEM$)] 117 divum sacra a 120-121
fort. nam, ut . . . meritum, maiora . . . non mereor 128 qui B :
quo *cell.* 131 clausaque ustrina V 132 tonsor V : sutor αB :
fort. ustor 134 *hinc deficit B* 139 at ζ

Q. HORATI FLACCI

IV ✓

EVPOLIS atque Cratinus Aristophanesque poetae,
 atque alii quorum comoedia prisca virorum est,
 si quis erat dignus describi quod malus ac fur,
 quod moechus foret aut sicarius aut alioqui
 famosus, multa cum libertate notabant. 5
 hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus
 mutatis tantum pedibus numerisque; facetus,
 emunctae naris, durus componere versus:
 nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
 ut magnum, versus dictabat stans pede in uno: 10
 cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
 garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
 scribendi recte: nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat: 'accipe, si vis,
 accipe iam tabulas; detur nobis locus, hora, 15
 custodes; videamus uter plus scribere possit.'
 di bene fecerunt inopis me quodque pusilli
 finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
 at tu conclusas hircinis follibus auras,
 usque laborantis dum ferrum molliat ignis, 20
 ut mavis imitare. beatus Fannius ultro
 delatis capsis et imagine, cum mea nemo
 scripta legat vulgo recitare timentis ob hanc rem,
 quod sunt quos genus hoc minime iuvat, utpote pluris
 culpari dignos. quemvis media elige turba: 25
 aut ob avaritiam aut misera ambitione laborat:
 hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
 hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
 hic mutat merces surgente a sole ad eum quo
 vespertina tepet regio, quin per mala praeceps 30

α = aDEM] IV 14 nummo Bentley
 25 erue β: eripe V: arripe Bentley
 (om. ψ¹) β 30 patet β

15 accipiam β dentur β
 26 ab avaritia 5 miser

fertur uti pulvis collectus turbine, ne quid
 summa deperdat metuens aut ampliet ut rem :
 omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 'faenum habet in cornu ; longe fuge : dummodo risum
 excutiat, sibi non, non cuiquam parcat amico ; 35
 et quodcumque semel chartis illeverit, omnis
 gestiet a furno redeuntis scire lacuque,
 et pueros et anus.' agedum, pauca accipe contra.
 primum ego me illorum dederim quibus esse poetas
 excerpam numero : neque enim concludere versum 40
 dixeris esse satis ; neque si qui scribat uti nos
 sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 ingenium cui sit, cui mens diviniore atque os
 magna sonaturum, des nominis huius honorem.
 idcirco quidam comoedia necne poema 45
 esset quaesivere, quod acer spiritus ac vis
 nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
 differt sermoni, sermo merus. 'at pater ardens
 saevit, quod meretrice nepos insanus amica
 filius uxorem grandi cum dote recuset, 50
 ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
 noctem cum facibus.' numquid Pomponius istis
 audiret leviora, pater si viveret ? ergo
 non satis est puris versum perscribere verbis,
 quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55
 quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
 olim quae scripsit Lucilius, eripias si
 tempora certa modosque, et quod prius ordine verbum est
 posterius facias, praeponens ultima primis,
 non, ut si solvas 'postquam Discordia taetra 60
 Belli ferratos postis portasque refregit,'
 invenias etiam disiecti membra poetae.

α = aDEM] 35 interpunxit Sudhaus non, non β : non hic α
 39 poetis 5 41 quis M 49 insanit β 50 grandem β¹ 52
 numqui EM 54 pueris verbum β¹ 58 versum β

Q. HORATI FLACCI

hactenus haec : alias iustum sit necne poema,
nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
magnus uterque timor latronibus ; at bene si quis
et vivat puris manibus contemnat utrumque.
ut sis tu similis Caeli Birrique latronum,
non ego sim Capri neque Sulci ; cur metuas me ? 70
nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
quis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli.
nec recito cuiquam nisi amicis, idque coactus,
non ubivis coramve quibuslibet. in medio qui
scripta foro recitent sunt multi quique lavantes : 75
suave locus voci resonat conclusus. inanis
hoc iuvat, haud illud quaerentis, num sine sensu,
tempore num faciant alieno. ' laedere gaudes '
inquit, ' et hoc studio pravus facis. ' unde petikum
hoc in me iacis ? est auctor quis denique eorum 80
vixi cum quibus ? absentem qui rodit amicum,
qui non defendit alio culpante, solutos
qui captat risus hominum famamque dicacis,
fingere qui non visa potest, commissa tacere
qui nequit, hic niger est, hunc tu, Romane, caveto. 85
saepe tribus lectis videas cenare quaternos,
e quibus unus amet quavis aspergere cunctos
praeter eum qui praebet aquam ; post hunc quoque potus,
condita cum verax aperit praecordia Liber.
hic tibi comis et urbanus liberque videtur, 90
infesto nigris. ego si risi quod ineptus
pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
lividus et mordax videor tibi ? mentio si quae

α = αDEM] 64 nunc] nec E 65 Sulgius β 69 et γ 70 sum
γ Sulgi β 73 non β recitem γ quicquam γ 79 inquis
BM 87 imus β amet γ : avet (novet ψ¹) αβ quamvis EM
92 gorgonius β 93 si qua BM

de Capitolini furtis iniecta Petilli
 te coram fuerit, defendas ut tuus est mos : 95
 'me Capitolinus convictore usus amicoque
 a puero est, causaque mea permulta rogatus
 fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe ;
 sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 fugerit.' hic nigrae sucus lolliginis, haec est 100
 aerugo mera : quod vitium procul afore chartis
 atque animo, prius ut, si quid promittere de me
 possum aliud vere, promitto. liberius si
 dixero quid, si forte iocosius, hoc mihi iuris
 cum venia dabis : insuevit pater optimus hoc me, 105
 ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
 cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset,
 'nonne vides Albi ut male vivat filius, utque
 Baius inops ? magnum documentum ne patriam rem 110
 perdere quis velit' : a turpi meretricis amore
 cum deterreret, 'Scetani dissimilis sis' :
 ne sequerer moechas concessa cum venere uti
 possem, 'deprenti non bella est fama Treboni'
 aiebat : 'sapiens, vitatu quidque petitu 115
 sit melius, causas reddet tibi : mi satis est si
 traditum ab antiquis morem servare tuamque,
 dum custodis eges, vitam famamque tueri
 incolumem possum ; simul ac duraverit aetas
 membra animumque tuum, nabis sine cortice.' sic me 120
 formabat puerum dictis ; et sive iubebat
 ut facerem quid, 'habes auctorem quo facias hoc' ;
 unum ex iudicibus selectis obiebat ;
 sive vetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
 necne sit addubites, flagret rumore malo cum 125

$\alpha = aDEM$ (122 sqq. = $aCDEM$) 94 Capitolini $aD^2M\psi^2$: -is *cell.*
 102 *interpunxit Housman* 110 Barus β 111 $aAD\phi^2$: at M : aut
 βE 116 sed mihi sat si a 123 selectis aCD : electis βM : electi E
 124 factu $C\psi$: -um *cell.* 125 at dubites E : an dubitet (-es C^1) C
 HORATI SERM. 10

Q. HORATI FLACCI

hic atque ille?' avidos vicinum funus ut aegros
 exanimat mortisque metu sibi parcere cogit,
 sic teneros animos aliena opprobria saepe
 absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
 perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis 130
 ignoscas vitiis teneor. fortassis et istinc
 largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 consilium proprium: neque enim, cum lectulus aut me
 porticus exceptit, desum mihi: 'rectius hoc est:
 hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis 135
 occurram: hoc quidam non belle; numquid ego illi
 imprudens olim faciam simile?' haec ego mecum
 compressis agito labris; ubi quid datur oti
 illudo chartis. hoc est mediocribus illis
 ex vitiis unum; cui si concedere nolis, 140
 multa poetarum veniat manus auxilio quae
 sit mihi (nam multo plures sumus), ac veluti te
 Iudaei cogemus in hanc concedere turbam.

V

EGRESSVM magna me accepit Aricia Roma
 hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi,
 differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
 hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 indico bellum, cenantis haud animo aequo
 exspectans comites. iam nox inducere terris
 umbras et caelo diffundere signa parabat. 10
 tum pueri nautis, pueris convicia nautae

α = aCDEM] 126 vides β 131 ignoscat β 132 abstulerit
 βCD²: -int aDEM 139 incumbo β V 1 exceptit VBD 3
 linguae βα²

ingerere. 'huc appelle!' 'trecentos inseris: ohe
iam satis est!' dum aes exigitur, dum mula ligatur,
tota abit hora. mali culices ranaeque palustres
avertunt somnos, absentem ut cantat amicam 15
multa prolutus vappa nauta atque viator
certatim: tandem fessus dormire viator
incipit, ac missae pastum retinacula mulae
nauta piger saxo religat stertitque supinus.
iamque dies aderat, nil cum procedere lintrem 20
sentimus, donec cerebrosus prosilit unus
ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa.
milia tum pransi tria repimus atque subimus 25
impositum saxis late candentibus Anxur.
huc venturus erat Maecenas optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
legati, aversos soliti componere amicos.
hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
illinere. interea Maecenas advenit atque
Cocceius Capitoque simul Fonteius, ad unguem
factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
linquimus, insani ridentes praemia scribae, 35
praetextam et latum clavum prunaeque vatillum.
in Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
postera lux oritur multo gratissima; namque
Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque 40
occurrunt, animae qualis neque candidiores
terra tulit neque quis me sit devinctior alter.
o qui complexus et gaudia quanta fuerunt!
nil ego contulerim iucundo sanus amico.
proxima Campano ponti quae villula, tectum 45

Q. HORATI FLACCI

praebuit, et parochi quae debent ligna salemque.
 hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
 lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque;
 namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
 hinc nos Coccei recipit plenissima villa, 50
 quae super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
 Musa, velim memores, et quo patre natus uterque
 contulerit litis. Messi clarum genus Osci;
 Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti 55
 ad pugnam venere. prior Sarmentus: 'equi te
 esse feri similem dico.' ridemus, et ipse
 Messius 'accipio,' caput et movet. 'o, tua cornu
 ni foret exsecto frons' inquit, 'quid faceres, cum
 sic mutilus minitaris?' at illi foeda cicatrix 60
 saetosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
 pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
 nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam 65
 ex voto Laribus, quaerebat; scribe quod esset,
 nilo deterius dominae ius esse. rogabat
 denique cur umquam fugisset, cui satis una
 farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
 prorsus iucunde cenam producimus illam. 70
 tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
 paene macros arsit dum turdos versat in igni:
 nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano summum properabat lambere tectum.
 convivas avidos cenam servosque timentis 75
 tum rapere, atque omnis restinguere velle videres.
 incipit ex illo montis Apulia notos

α = αCDEM] 51 Caudi D: claudi *cell.* 52 cicirri BD 60
 minitaris BaC: -eris DEM 64 barba D¹φ² 67 nihilo αB. deterius
 nihilo M domice E: domini C vis E 71 recte BD 73
 delapso BC

SERMONVM LIB. I. V

ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
 numquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
 villa recepisset, lacrimoso non sine fumo, 80
 udos cum foliis ramos urente camino.
 hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
 intentum Veneri; tum immundo somnia visu
 nocturnam vestem maculant ventremque supinum. 85
 quattuor hinc rapimur viginti et milia raedis,
 mansuri oppidulo quod versu dicere non est,
 signis perfacile est: venit vilissima rerum
 hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ultra
 callidus ut soleat umeris portare viator; 90
 nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna
 qui locus a forti Diomede est conditus olim.
 flentibus hinc Varius discedit maestus amicis.
 inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
 carpentes iter et factum corruptius imbri. 95
 postera tempestas melior, via peior adusque
 Bari moenia piscosi; dein Gnatia Lymphis
 iratis exstructa dedit risusque iocosque,
 dum flamma sine tura liquescere limine sacro
 persuadere cupit. credat Iudaeus Apella, 100
 non ego: namque deos didici securum agere aevum,
 nec si quid mihi faciat natura, deos id
 tristis ex alto caeli demittere tecto.
 Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

VI

Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 incoluit finis nemo generosior est te,
 nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus
 olim qui magnis legionibus imperitarent,

a = aCDEM] 78 terret CE 79 tricivi D¹E 92 damnat
 Bentley 97 dehinc BD² gratia BD 103 dimittere DE VI 4
 imperitarint a

Q. HORATI FLACCI

ut plerique solent, naso suspendis adunco 5
 ignotos, ut me libertino patre natum.
 cum referre negas quali sit quisque parente
 natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
 ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
 multos saepe viros nullis maioribus ortos 10
 et vixisse probos, amplis et honoribus auctos ;
 contra Laevinum, Valeri genus, unde superbus
 Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
 non umquam pretio pluris licuisse, notante
 iudice quo nosti populo, qui stultus honores 15
 saepe dat indignis et famae servit ineptus,
 qui stupet in titulis et imaginibus. quid oportet
 nos facere a vulgo longe longeque remotos?
 namque esto populus Laevino mallet honorem
 quam Decio mandare novo, censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus :
 vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
 non minus ignotos generosis. quo tibi, Tilli,
 sumere depositum clavum fierique tribuno? 25
 invidia accrevit, privato quae minor esset.
 nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 pellibus et latum demisit pectore clavum,
 audit continuo 'quis homo hic est? quo patre natus?'
 ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 et cupiat formosus, eat quacumque, puellis
 iniciat curam quaerendi singula, quali
 sit facie, sura, quali pede, dente, capillo :
 sic qui promittit civis, urbem sibi curae,
 imperium fore et Italiam, delubra deorum, 35

α = αCDEM] 6 ut D : aut BaM : aut (at E) ut CE natum BD²M :
 natus CD¹ : natus αE 13 pulsus regno C fuit E 27 impediit
 5 : impediit αβ 28 dimisit DE 29 et βC 30 et φψ² quis
 E¹ varrus β 32 iniciat C 33 sura quali, pede Schmid

quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 omnis mortalis curare et quaerere cogit.
 'tunc Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
 deicere de saxo civis aut tradere Cadmo?'
 'at Novius collega gradu post me sedet uno; 40
 namque est ille, pater quod erat meus.' 'hoc tibi Paulus
 et Messalla videris? at hic, si plaustra ducenta
 concurrantque foro tria funera, magna sonabit
 cornua quod vincatque tubas; saltem tenet hoc nos.'
 nunc ad me redeo libertino patre natum, 45
 quem rodunt omnes libertino patre natum,
 nunc quia sim tibi, Maecenas, convictor; at olim
 quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 dissimile hoc illi est; quia non, ut forsit honorem
 iure mihi invidet quivis, ita te quoque amicum, 50
 praesertim cautum dignos adsumere, prava
 ambitione procul. felicem dicere non hoc
 me possim, casu quod te sortitus amicum;
 nulla etenim mihi te fors 'obtulit: optimus olim
 Vergilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 ut veni coram, singultim pauca locutus,
 infans namque pudor prohibebat plura profari,
 non ego me claro natum patre, non ego circum
 me Satureiano vectari rura caballo,
 sed quod eram narro. respondes, ut tuus est mos, 60
 pauca: abeo; et revocas nono post mense iubesque
 esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco
 quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 non patre praeclaro sed vita et pectore puro.
 atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65
 mendosa est natura alioquin recta, velut si
 egregio inspersos reprehendas corpore naevos;

$\alpha = aDEM$ (in 36-40 = $aCDEM$)] 37 cogit ζ : cogat (-ct $C?$) αB
 46 natus aD 47 sum D 55 varus B esset E 58 clarum
 aEM 65 aut (at ϕ^3) mea B 66 alioqui B

Q. HORATI FLACCI

si neque avaritiam neque sordis nec mala lustra
 obiciet vere quisquam mihi, purus et insons
 (ut me collaudem) si et vivo carus amicis; 70
 causa fuit pater his, qui macro pauper agello
 noluit in Flavi ludum me mittere, magni
 quo pueri magnis e centurionibus orti,
 laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
 ibant octonos referentes Idibus aeris: 75
 sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 artis quas doceat quivis eques atque senator
 semet prognatos. vestem servosque sequentis,
 in magno ut populo, si qui vidisset, avita
 ex re praeberi sumptus mihi crederet illos. 80
 ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
 qui primus virtutis honos, servavit ab omni
 non solum facto, verum opprobrio quoque turpi;
 nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim 85
 si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
 mercedes sequeretur; neque ego essem questus: at hoc nunc
 laus illi debetur et a me gratia maior.
 nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
 non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 quod non ingenuos habeat clarosque parentis,
 sic me defendam. longe mea discrepat istis
 et vox et ratio: nam si natura iuberet
 a certis annis aevum remeare peractum
 atque alios legere ad fastum quoscumque parentis, 95
 optaret sibi quisque, meis contentus honestos
 fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
 iudicio vulgi, sanus fortasse tuo, quod

α = aDEM] 68 nec mala V: ac mala codd.: aut mala Bentley 73
 e] et Ba: om. E 75 octonis . . . aera BD²M 83 servabat B 87
 ego om. D at 5: ad (ab D²) αB 91 exiguos E 94 teneris
 Boot 96 si quisque B

nollem onus haud umquam solitus portare molestum.
 nam mihi continuo maior quaerenda foret res, 100
 atque salutandi plures, ducendus et unus
 et comes alter uti ne solus rusve peregreve
 exirem; plures calones atque caballi
 pascendi, ducenda petorrita. nunc mihi curto
 ire licet mulo vel si libet usque Tarentum, 105
 mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos:
 obiciet nemo sordis mihi quas tibi, Tilli,
 cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 te pueri lasanum portantes oenophorumque.
 hoc ego commodius quam tu, praeclare senator, 110
 milibus atque aliis vivo. quacumque libido est,
 incedo solus; percontor quanti holus ac far;
 fallacem Circum vespertinumque pererro
 saepe Forum; adsisito divinis; inde domum me
 ad porri et ciceris refero laganique catinum; 115
 cena ministratur pueris tribus, et lapis albus
 pocula cum cyatho duo sustinet; adstat echinus
 vilis, cum patera gutus, Campana supellex.
 deinde eo dormitum, non sollicitus mihi quod cras
 surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se 120
 vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 ad quartam iaceo; post, hanc vagor, aut ego lecto
 aut scripto quod me tacitum iuvet unguor olivo,
 non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 admonuit, fugio Campum lusumque trigonem.
 pransus non avide, quantum interpellet inani
 ventre diem durare, domesticus otior. haec est
 vita solutorum misera ambitione gravique;

α = aDEM] 101 ducendus . . . 103 plures om. E 102 pere-
 greve 5: peregre aut αβ 113 vespertinusque 5 126 ita
 V: fugio rabiosi tempora (rabido si tempore D) signi αβ (quod ex
 glossa ortum puto: quippe fugio Cancrum interpretabatur glossator)

Q. HORATI FLACCI

his me consolor victurum suavius ac si 130
quaestor avus pater atque meus patruusque fuissent.

VII

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat 5
Clazomenis, etiam litis cum Rege molestas,
durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
confidens, tumidus, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
ad regem redeo. postquam nihil inter utrumque
convenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti 10
quo fortes quibus adversum bellum incidit; inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
ira fuit capitalis ut ultima divideret mors,
non aliam ob causam nisi quod virtus in utroque
summa fuit: duo si discordia vexet inertis, 15
aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
cum Lycio Glauco, discedat pigrior ultro
muneribus missis), Bruto praetore tenente
ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
compositum melius cum Bitho Bacchius. in ius 20
acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
conventu; laudat Brutum laudatque cohortem:
solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubris
appellat comites, excepto Rege; canem illum 25
invisum agricolis sidus venisse. ruebat
flumen ut hibernum fertur quo rara securis.

a = **aDEM**] 130 victurus **5** VII 7 tumidusque **B** 17 pigrior
V: pulchrior **aB** (cf. i. 5. 91 ubi in **5** dulcior et ditior confunduntur)
20 compositus *D* 21 concurrunt **a**

SERMONVM LIB. I. VII

tum Praenestinus salso multoque fluenti
 expressa arbusto regerit convicia, durus
 vindemiator et invictus, cui saepe viator 30
 cessisset magna compellans voce cuculum.
 at Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat 'per magnos, Brute, deos te
 oro, qui reges consueris tollere, cur non
 hunc Regem iugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.' 35

VIII

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum,
 cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
 maluit esse deum. deus inde ego, furum aviumque
 maxima formido; nam fures dextra coerces
 obscenoque ruber porrectus ab inguine palus; 5
 ast importunas volucres in vertice harundo
 terret fixa vetatque novis considerare in hortis.
 huc prius angustis eiecta cadavera cellis
 conservus vili portanda locabat in arca;
 hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum, 10
 Pantolabo scurrae Nomentanoque nepoti:
 mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 hic dabat: heredes monumentum ne sequeretur.
 nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
 aggere in aprico spatium, quo modo tristes 15
 albis informem spectabant ossibus agrum;
 cum mihi non tantum furesque feraeque suetae
 hunc vexare locum curae sunt atque labori,
 quantum carminibus quae versant atque venenis
 humanos animos: has nullo perdere possum 20
 nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 protulit os, quin ossa legant herbasque nocentis.
 vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis passoque capillo,

α = αDEM] 28 multumque β 30 vindemator αEM VIII 1 di-
 gnam β 9 vilis β 13 sequeretur β 15 qua Bentley 18 sint D

Q. HORATI FLACCI

cum Sagana maiore ululantem: pallor utrasque 25
 fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
 unguibus et pullam divellere mordicus agnam
 coeperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
 manis elicerent, animas responsa daturas.
 lanea et effigies erat, altera cerea: maior 30
 lanea, quae poenis compesceret inferiorem;
 cerea suppliciter stabat servilibus ut quae
 iam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
 altera Tisiphonen; serpentis atque videres
 infernas errare canis, Lunamque rubentem 35
 ne foret his testis post magna latere sepulcra.
 mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
 Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.
 singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes 40
 umbrae cum Sagana resonarent triste et acutum,
 utque lupi barbam variae cum dente colubrae
 abdiderint furtim terris, et imagine cerea
 largior arserit ignis, et ut non testis inultus
 horruerim voces Furiarum et facta duarum? 45
 nam displosa sonat quantum vesica pepedi
 diffissa nate ficus: at illae currere in urbem.
 Canidiae dentis, altum Saganæ caliendrum
 excidere atque herbas atque incantata lacertis
 vincula cum magno risuque iocoque videres. 50

IX

IBAM forte via Sacra, sicut meus est mos,
 nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
 accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
 arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?' 4
 'suaviter, ut nunc est,' inquam, 'et cupio omnia quae vis.'

α = aDEM] 25 maiora Nauck 32 ut quae D: utque (atque E)
 cett. 41 resonant 5 48 caliendrum B

cum adsectaretur, 'num quid vis?' occupo. at ille
 'noris nos' inquit; 'docti sumus.' hic ego 'pluris
 hoc' inquam 'mihi eris.' misere discedere quaerens,
 ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos 10
 manaret talos. 'o te, Bolane, cerebri
 felicem!' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
 garriret, vicos, urbem laudaret. ut illi
 nil respondebam, 'misere cupis' inquit 'abire;
 iamdudum video: sed nil agis; usque tenebo; 15
 persequar hinc quo nunc iter est tibi.' 'nil opus est te
 circumagi: quendam volo visere non tibi notum:
 trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.'
 'nil habeo quod agam et non sum piger: usque sequar te.'
 demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20
 cum gravius dorso subiit onus. incipit ille:
 'si bene me novi non Viscum pluris amicum,
 non Varium facies: nam quis me scribere pluris
 aut citius possit versus? quis membra movere
 mollius? invidet quod et Hermogenes ego canto.' 25
 interpellandi locus hic erat: 'est tibi mater,
 cognati, quis te salvo est opus?' 'haud mihi quisquam:
 omnis composui.' 'felices! nunc ego resto.
 confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
 quod puero cecinit divina mota anus urna: 30
 hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis,
 nec laterum dolor aut tussis, nec tarda podagra;
 garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
 si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.'
 ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei 35
 praeterita, et casu tunc respondere vadato
 debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
 'si me amas' inquit 'paulum hic ades.' 'inteream si

a = aDEM] 10-11 *graviter post puero, leviter post talos interpunxit*
 Bentley 12 agebam BE 13 ficos B Charisius 16 prosequar
 BD 22 te Apits noris Markland 30 mota divina Bentley

Q. HORATI FLACCI

aut valeo stare aut novi civilia iura ;
 et propero quo scis.' 'dubius sum quid faciam' inquit, 40
 'tene relinquam an rem.' 'me, sodes.' 'non faciam' ille,
 et praecedere coepit. ego, ut contendere durum est
 cum victore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
 hinc repetit : 'paucorum hominum et mentis bene sanae ;
 nemo dexterius fortuna est usus. haberes 45
 magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 hunc hominem velles si tradere : dispeream ni
 summosses omnis.' 'non isto vivimus illic
 quo tu rere modo ; domus hac nec purior ulla est
 nec magis his aliena malis ; nil mi officit' inquam 50
 'ditior hic aut est quia doctior ; est locus uni
 cuique suus.' 'magnum narras, vix credibile.' 'atqui
 sic habet.' 'accendis, quare cupiam magis illi
 proximus esse.' 'velis tantummodo, quae tua virtus,
 expugnabis ; et est qui vinci possit, eoque 55
 difficilis aditus primos habet.' 'haud mihi deero :
 muneribus servos corrumpam ; non, hodie si
 exclusus fuero, desistam ; tempora quaeram ;
 occurram in triviis ; deducam. nil sine magno
 vita labore dedit mortalibus.' haec dum agit, ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
 qui pulchre nosset. consistimus. 'unde venis ?' et
 'quo tendis ?' rogat et respondet. vellere coepi,
 et prensare manu lentissima bracchia, nutans,
 distorquens oculos, ut me eriperet. male salsus 65
 ridens dissimulare : meum iecur urere bilis.
 'certe nescio quid secreto velle loqui te
 aiebas mecum.' 'memini bene, sed meliore
 tempore dicam : hodie tricesima sabbata : vin tu
 curtis Iudaeis oppedere ?' 'nulla mihi' inquam 70

α = aDEM] 39 ista re Verrall 42 est om. αB add. 5 44
 interpunxit Siallbaum : paucorum . . . sanae Horatio ascribit Lambinus
 51 haud B 52 atque B 64 pressare BD (pensare E) 66 bellis
 B 68 meliori B 70 opponere E

‘religio est.’ ‘at mi : sum paulo infirmior, unus
multorum : ignoscas : alias loquar.’ huncine solem
tam nigrum surrexe mihi ! fugit improbus ac me
sub cultro linquit. casu venit obuius illi
adversarius et ‘quo tu turpissime ?’ magna 75
inclamat voce, et ‘licet antestari ?’ ego vero
oppono auriculam. rapit in ius : clamor utrimque :
undique concursus. sic me servavit Apollo.

X

[LVCILI, quam sis mendosus, teste Catone
defensore tuo, pervincam, qui male factos
emendare parat versus ; hoc lenius ille,
quo melior vir et est longe subtilior illo,
qui multum puer et loris et funibus udis [5]
exoratus, ut esset opem qui ferre poetis
antiquis posset contra fastidia nostra,
grammaticorum equitum doctissimus. ut redeam illuc :]
Nempe incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est
ut non hoc fateatur ? at idem, quod sale multo
urbem defricuit, charta laudatur eadem.
nec tamen hoc tribuens dederim quoque cetera : nam sic 5
et Laberi mimos ut pulchra poemata mirer.
ergo non satis est risu diducere rictum
auditoris : et est quaedam tamen hic quoque virtus :
est brevitatem opus, ut currat sententia, neu se
impediat verbis lassas onerantibus auris ; 10
et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
defendente vicem modo rhetoris atque poetae,

α = αDEM] [1-8] exstant in B cum tribus γ : in celt. desunt. Heirico
ascribit Vollmer [4] et unus det. om. B [5-6] puerum est . . .
exhortatus Reisig [6] exhortatus γ : excoriatus Horkel 5 num
BaD²E²M 7 deducere BD²

Q. HORATI FLACCI

interdum urbani, parcentis viribus atque
 extenuantis eas consulto. ridiculum acri
 fortius et melius magnas plerumque secat res. 15
 illi scripta quibus comoedia prisca viris est
 hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes umquam legit, neque simius iste
 nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
 'at magnum fecit quod verbis Graeca Latinis 20
 miscuit.' o seri studiorum! quine putetis
 difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 contigit? 'at sermo lingua concinnus utraque
 suavior, ut Chio nota si commixta Falerni est.'
 cum versus facias, te ipsum percontor, an et cum 25
 dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
 scilicet oblitus patriaeque patrisque, Latine
 cum Pedius causas exsudet Publicola atque
 Corvinus, patriis intermiscere petita
 verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 atque ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
 versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
 post mediam noctem visus cum somnia vera,
 'in silvam non ligna feras insanius ac si
 magnas Graecorum malis implere catervas.' 35
 turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque
 defingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
 quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa,
 nec redeant iterum atque iterum spectanda theatri.
 arguta meretrice potes Davoque Chremeta 40
 eludente senem comis garrire libellos
 unus vivorum, Fundani; Pollio regum
 facta canit pede ter percusso; forte epos acer

α=aDEM] 13 urbane β 24 et Chio β 26 petelli aEM 27
 oblitus Bentley Latine V marg. β: latini Vα 31 atqui γ 37
 defingit (defindit E) α: diffingit β: diffindit L. Mueller 39 spectata
 β 40 potest (potens φ²) β

SERMONVM LIB. I. X

ut nemo Varius ducit ; molle atque facetum
 Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae : 45
 hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
 atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 inventore minor ; neque ego illi detrahere ausim
 haerentem capiti cum multa laude coronam.
 at dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem 50
 plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,
 tu nihil in magno doctus reprehendis Homero ?
 nil comis tragici mutat Lucilius Acci ?
 non ridet versus Enni gravitate minores,
 cum de se loquitur non ut maiore repressis ? 55
 quid vetat et nosmet Lucili scripta legentis
 quaerere, num illius, num rerum dura negarit
 versiculos natura magis factos et euntis
 mollius, ac si quis pedibus quid claudere senis,
 hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60
 ante cibum versus, totidem cenatus, Etrusci
 quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 ingenium, capsis quem fama est esse librisque
 ambustum propriis ? fuerit Lucilius, inquam,
 comis et urbanus, fuerit limatior idem 65
 quam rudis et Graecis intacti carminis auctor,
 quamque poetarum seniorum turba : sed ille,
 si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum,
 detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
 perfectum traheretur, et in versu faciendo 70
 saepe caput scaberet vivos et roderet unguis.
 saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint
 scripturus, neque te ut miretur turba labores,
 contentus paucis lectoribus. an tua demens
 vilibus in ludis dictari carmina malis ? 75

$\alpha = aDEM$] 44 ducta β 45 adnuerunt (adnum- E) EM : adnu-
 erant α : adnuerint βD 47 possim β 48 illi *om.* ψ 50 ad
 $D^1 E^1$: et ψ 51 quaero α 59 et α 68 dilatus ζ : di(de- V)lapsus
 $V\alpha\beta$ 75 milibus ψ

SERMONVM LIBER I

non ego : nam satis est equitem mihi plaudere, ut audax
contemptis aliis explosa Arbuscula dixit.

men moveat cimex Pantilius, aut cruciet quod
vellicet absentem Demetrius, aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli ? 80

Plotius et Varius, Maecenas Vergiliusque,
Valgius, et probet haec Octavius, optimus atque
Fuscus, et haec utinam Viscorum laudet uterque !
ambitione relegata te dicere possum,

Pollio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque 85
vos, Bibule et Servi, simul his te, candide Furni,
compluris alios, doctos ego quos et amicos

prudens praetereo ; quibus haec, sint qualiacumque,
arridere velim, doliturus si placeant spe
deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90

discipularum inter iubeo plorare cathedras.
i, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

α = aDEM] 81 om. D¹ varus β 86 Bibule *Muretus* : bibuli
codd. servii β

Q. HORATI FLACCI

SERMONVM

LIBER SECVNDVS

I

SVNT quibus in satira videar nimis acer et ultra
legem tendere opus ; sine nervis altera quidquid
composui pars esse putat, similisque meorum
mille die versus deduci posse. Trebati,
quid faciam praescribe. 'quiescas.' ne faciam, inquis, 5
omnino versus? 'aio.' peream male si non
optimum erat : verum nequeo dormire. 'ter uncti
transnanto Tiberim somno quibus est opus alto,
irriguumque mero sub noctem corpus habento.
aut si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
praemia laturus.' cupidum, pater optime, vires
deficiunt : neque enim quivis horrentia pilis
agmina nec fracta pereuntis cuspide Gallos
aut labentis equo describat vulnera Parthi. 15
'attamen et iustum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius.' haud mihi deero
cum res ipsa feret : nisi dextro tempore, Flacchi
verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,

$\alpha = aDEM$] I 1 videor B: nimis vider E 4 diduci B 5 quiescam
B¹ 6 ago E¹ 7 iter E 8 transnato E 15 describat aEM:
describit BD: descriptis schol. Pers. 18 dextro] deero D ex 17

Q. HORATI FLACCI

cui male si palpere recalcitrat undique tutus. 20
 'quanto rectius hoc quam tristi laedere versu
 Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
 cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, et odit!'
 quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
 accessit fervor capiti numerusque lucernis; 25
 Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem
 pugnis; quot capitum vivunt, totidem studiorum
 milia: me pedibus delectat claudere verba
 Lucili ritu nostrum melioris utroque.
 ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
 credebat libris, neque si male cesserat usquam
 decurrens alio, neque si bene; quo fit ut omnis
 votiva pateat veluti descripta tabella
 vita senis. sequor hunc, Lucanus an Apulus anceps:
 nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35
 missus ad hoc, pulsus, vetus est ut fama, Sabellis,
 quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
 sive quod Apula gens seu quod Lucania bellum
 incuteret violenta. sed hic stilus haud petet ultro
 quemquam animantem et me veluti custodiet ensis 40
 vagina tectus; quem cur destringere coner
 tutus ab infestis latronibus? o pater et rex
 Iuppiter, ut pereat positum robigine telum,
 nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille
 qui me commorit (melius non tangere, clamo), 45
 flebit et insignis tota cantabitur urbe.
 Cervius iratus leges minitatur et urnam,
 Canidia Albuci quibus est inimica venenum,
 grande malum Turius, si quid se iudice certes.
 ut quo quisque valet suspectos terreat, utque 50
 imperet hoc natura potens, sic collige mecum:
 dente lupo, cornu taurus petit: unde nisi intus

α = aDEM] 22 -ve B 23 quem Doederlein 24 uncto Peerlkamp
 31 cesserat 5: gesserat αB: res erat Gogavius 37 ne quo Doeder-
 lein 41 distringere B 49 turias BD quis... certet BD

monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
 matrem: nil faciet sceleris pia dextera: mirum,
 ut neque calce lupus quemquam neque dente petit bos: 55
 sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
 ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
 exspectat seu Mors atris circumvolat alis,
 dives, inops, Romae seu fors ita iusserit exsul,
quisquis erit vitae scribam color. 'o puer, ut sis 60
 vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
 frigore te feriat.' quid, cum est Lucilius ausus
 primus in hunc operis componere carmina morem,
 detrahare et pellem, nitidus qua quisque per ora
 cederet, introrsum turpis, num Laelius aut qui 65
 duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
 ingenio offensi aut laeso doluere Metello
 famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 primores populi arripuit populumque tributim,
 scilicet uni aequus virtuti atque eius amicis. 70
 quin ubi se a vulgo et scaena in secreta remorant
 virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
 nugari cum illo et discincti ludere donec
 decoqueretur holus soliti. quidquid sum ego, quamvis
 infra Lucili censum ingeniumque, tamen me 75
 cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 invidia, et fragili quaerens illidere dentem
 offendet solido; nisi quid tu, docte Trebati,
 dissentis. 'equidem nihil hinc diffindere possum;
 sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti 80
 incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
 iudiciumque.' esto, si quis mala; sed bona si quis
 iudice condiderit laudatus Caesare? si quis

α = aDEM] 53 monstratam B¹ 55 ut] ni Bentley neque] ne
 E petat BD¹(?) 56 male E¹M 65 et D¹ 68 etqui B 69
 tributim Ba: tributum DE¹M 79 diffindere VDM: diffundere E:
 diffingere α: diffidere BD²

Q. HORATI FLACCI

opprobriis dignum latraverit, integer ipse?
'solventur risu tabulae, tu missus abibis.'

85

II

QVAE virtus et quanta, boni, sit vivere parvo
(nec meus hic sermo est, sed quae praecepit Ofellus
rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
discite, non inter lances mensasque nitentis,
cum stupet insanis acies fulgoribus et cum 5
acclinis falsis animus meliora recusat,
verum hic impransi mecum disquirite. 'cur hoc?'
dicam si potero. male verum examinat omnis
corruptus iudex. leporem sectatus equove
lassus ab indomito—vel si Romana fatigat 10
militia adsuetum graecari, seu pila velox
molliter austerum studio fallente laborem,
seu te discus agit, pete cedentem aera disco—
cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
sperne cibum vilem: nisi Hymetia mella Falerno 15
ne biberis diluta. foris est promus et atrum
defendens piscis hiemat mare: cum sale panis
latrantem stomachum bene leniet. unde putas aut
qui partum? non in caro nidore voluptas
summa sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere 20
sudando; pinguem vitiis albumque neque ostrea
nec scarus aut poterit peregrina iuvare lagois.
vix tamen eripiam posito pavone velis quin
hoc potius quam gallina tergere palatum,
corruptus vanis rerum, quia veneat auro 25
rara avis et picta pandat spectacula cauda;
tamquam ad rem attineat quicquam. num vesceris ista
quam laudas pluma? cocto num adest honor idem?

$\alpha = aDEM]$ 86 abibis? *V* II 1 bono *D*²: homini *Peerlkamp*
3 abnormis *B*¹*DM*: abnormi *B*²*aE Acr.* 14 extulerit *G* 24 qua
E 28 color *G*

carne tamen quamvis distat nil, hac magis illam
 imparibus formis deceptum te petere! esto: 30
 unde datum sentis lupo hic Tiberinus an alto
 captus hiet, pontisne inter iactatus an amnis
 ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
 mullum in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 ducit te species, video; quo pertinet ergo 35
 proceros odisse lupos? quia scilicet illis
 maiorem natura modum dedit, his breve pondus.
 ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.
 'porrectum magno magnum spectare catino
 vellem' ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos, 40
 praesentes Austri, coquite horum obsonia, quamquam
 putet aper rhombusque recens, mala copia quando
 aegrum sollicitat stomachum, cum rapula plenus
 atque acidus mavult inulas. necdum omnis abacta
 pauperies epulis regum; nam vilibus ovis 45
 nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni praeconis erat acipensere mensa
 infamis. quid, tunc rhombos minus aequora alebant?
 tutus erat rhombus tutoque ciconia nido
 donec vos auctor docuit praetorius. ergo 50
 si quis nunc mergos suavis edixerit assos,
 parebit pravi docilis Romana iuventus.
 sordidus a tenui victu distabit, Ofello
 iudice; nam frustra vitium vitaveris illud
 si te alio pravum detorseris. Avidienus, 55
 cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
 quinquennis oleas est et silvestria corna,
 ac nisi mutatum parcat defundere vinum, et
 cuius odorem olei nequeas perferre, licebit

α = aDEM] 29 instat D¹ haec γ: hanc Porph. magis] =
 'lanx' Haacke Madvig: avis Peerlkamp illam E et pro var. lect. β:
 illa cett. 30 petere (depetere E) aD¹E: patet βD¹M esto] =
 'edito' Heller 31 unde autem Peerlkamp 41 quamvis β 48
 tum β aequor alebat βaD¹ 53 distabat αβ corr. γ 56 ductum
 V: dict- αβ 58 fundere β 59 olet β

Q. HORATI FLACCI

ille repotia natalis aliosve dierum 60
 festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
 caulibus instillat, veteris non parvus aceti.
 quali igitur victu sapiens utetur, et horum
 utrum imitabitur? hac urget lupo, hac canis, aiunt.
 mundus erit qua non offendant sordibus, atque 65
 in neutram partem cultus miser. hic neque servis,
 Albuci senis exemplo, dum munia didit
 saevus erit; nec sic ut simplex Naevius unctam
 convivis praebebit aquam; vitium hoc quoque magnum.
 accipe nunc victus tenuis quae quantaque secum 70
 adferat. imprimis valeas bene: nam variae res
 ut noceant homini credas, memor illius escae
 quae simplex olim tibi sederit; at simul assis
 miscueris elixa, simul conchylia turdis,
 dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum 75
 lenta feret pituita. vides ut pallidus omnis
 cena desurgat dubia? quin corpus onustum
 hesternis vitiis animum quoque praegravat una,
 atque adfigit humo divinae particulam aerae.
 alter ubi dicto citius curata sopori 80
 membra dedit vegetus praescripta ad munia surgit.
 hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
 sive diem festum rediens advexerit annus,
 seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
 accedent anni et tractari mollius aetas 85
 imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam
 quam puer et validus praesumis mollitiem, seu
 dura valetudo inciderit seu tarda senectus?
 rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
 illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 tardius adveniens vitiatum commodius quam
 integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter

α = aDEM] 64 canis angit D² 65 qui BD² offendit sscr. D
 67 dedit B¹D¹E¹M 80 dico E: dictus D 91 vitiatum BD: vitiaret
 VaEM

heroas natum tellus me prima tulisset!
 das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
 occupet humanam: grandes rhombi patinaeque 95
 grande ferunt una cum damno dedecus: adde
 iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum
 et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 as, laquei pretium. 'iure' inquit 'Trausius istis
 iurgatur verbis; ego vectigalia magna 100
 divitiasque habeo tribus amplas regibus.' ergo
 quod superat non est melius quo insumere possis?
 cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 templa ruunt antiqua deum? cur, improbe, carae
 non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
 uni nimirum recte tibi semper erunt res.
 o magnus posthac inimicis risus! uterne
 ad casus dubios fidet sibi certius? hic qui
 pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
 an qui contentus parvo metuensque futuri 110
 in pace ut sapiens aptarit idonea bello?
 quo magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
 integris opibus novi non latius usum
 quam nunc accisis. videas metato in agello
 cum pecore et gnatis fortem mercede colonum, 115
 'non ego' narrantem 'temere edi luce profesta
 quicquam praeter holus fumosae cum pede pernae.
 ac mihi seu longum post tempus venerat hospes,
 sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis, 120
 sed pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas
 et nux ornabat mensas cum duplici ficu.
 post hoc ludus erat culpa potare magistra,
 ac venerata Ceres, ita culmo surget alto,

α = aDEM] 95 occupat B 98 deest E 99 Asiaque pretium
 B trausius E¹: travius B 103 indignus Hitaig 112 puer B²E²:
 puerum cell. 114 metatum B 116 et edulce profecta B 121
 tunc α 122 fico EM 123 cuppa S: pulpa Heinsius portare E

Q. HORATI FLACCI

explicuit vino contractae seria frontis. 125
 saeviat atque novos moveat Fortuna tumultus,
 quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius aut vos,
 o pueri, nituistis ut huc novus incola venit?
 nam propriae telluris erum natura neque illum
 nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille; 130
 illum aut nequities aut vafri inscitia iuris,
 postremum expellet certe vivacior heres.
 nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
 dictus, erit nulli proprius, sed cedit in usum
 nunc mihi nunc alii. quocirca vivite fortes, 135
 fortiaque adversis opponite pectora rebus.'

III

'Sic raro scribis, ut toto non quater anno
 membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
 iratus tibi quod vini somnique benignus
 nil dignum sermone canas. quid fiet? at ipsi
 Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo 5
 dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est:
 culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 iratis natus paries dis atque poetis.
 atqui vultus erat multa et praeclara minantis,
 si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 invidiam placare paras virtute relicta?
 contemnerè miser; vitanda est improba Siren
 desidia, aut quidquid vita meliore parasti 15
 ponendum aequo animo.' di te, Damasippe, deaeque
 verum ob consilium donent tonsore. sed unde

α = aEM (in II 125-131 = aDEM)] 127 quanto aE: quantum BDM
 128 instituistis D^a et pro var. lect. φ 132 expellit E III 1 si E¹
 scribis BM: scribes aE 4 at VB: ab α 5 fugisti sobrius. ergo
 Bentley 17 secunde E

tam bene me nosti? 'postquam omnis res mea Ianum
 ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 excussus propriis. olim nam quaerere amabam, 20
 quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
 quid sculptum infabre, quid fustum durius esset;
 callidus huic signo ponebam milia centum;
 hortos egregiasque domos mercarier unus
 cum lucro noram; unde frequentia Mercuriale 25
 imposuere mihi cognomen compita.' novi,
 et miror morbi purgatum te illius. 'atqui
 emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
 traiecto lateris miseri capitisve dolore;
 ut lethargicus hic cum fit pugil et medicum urget.' 30
 dum ne quid simile huic, esto ut libet. 'o bone, ne te
 frustrare, insanis et tu stultique prope omnes,
 si quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
 descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
 solatus iussit sapientem pascere barbam 35
 atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
 nam male re gesta cum vellem mittere operto
 me capite in flumen, dexter stetit et "cave faxis
 te quicquam indignum; pudor" inquit "te malus angit,
 insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
 primum nam inquiram quid sit furere: hoc si erit in te
 solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
 quem mala stultitia et quemcumque inscitia veri
 caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
 autumat. haec populos, haec magnos formula reges, 45
 excepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
 desipiant omnes aequae ac tu, qui tibi nomen
 insano posuere. velut silvis, ubi passim
 palantis error certo de tramite pellit,
 ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrisque 50

α = aEM] 21 faber βα² 29 capitisque βα 30 modicum βα
 33 verum β: vere α² 34 describi E 39 urget Vβ 41 hoc
 siet in β 50 utrique β

Q. HORATI FLACCI

error, sed variis illudit partibus; hoc te
 crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
 qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
 stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignis,
 ut rupes fluviosque in campo obstare queratur; 55
 alterum et huic varum et nihilo sapientius ignis
 per medios fluviosque ruentis. clamet amica
 mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor:
 'hic fossa est ingens, hic rupes maxima, serva!'
 non magis audierit quam Fufius ebrius olim, 60
 cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
 'mater, te appello!' clamantibus. huic ego vulgus
 errori similem cunctum insanire docebo.
 insanit veteres statuas Damasippus emendo:
 integer est mentis Damasippi creditor. esto! 65
 accipe quod numquam reddas mihi, si tibi dicam,
 tune insanus eris si acceperis? an magis excors
 reiecta praeda quam praesens Mercurius fert?
 scribe decem a Nerio; non est satis: adde Cicutae
 nodosi tabulas centum, mille adde catenas: 70
 effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
 cum rapies in ius malis ridentem alienis,
 fiet aper, modo avis, modo saxum et cum volet arbor.
 si male rem gerere insani est, contra bene sani,
 putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perelli 75
 dictantis quod tu numquam rescribere possis.
 audire atque togam iubeo componere, quisquis
 ambitione mala aut argenti pallet amore,
 quisquis luxuria tristive superstitione
 aut alio mentis morbo calet; huc propius me, 80
 dum doceo insanire omnis, vos ordine adite.
 danda est ellebori multo pars maxima avaris,

α = αEM] 53 trahit 5 57 anicla *Horkel*: amica, mater *agnosci'*
Porph. 62 vulgus *EM*: vulgum αβ²: vultum β 63 similis β
 cuncta β¹ 69 Anerio *agnoscunt Acr. Porph.* 71 hic celeratus *E*
 72 iura β 75 perilli α

nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 heredes Staberi summam incidere sepulcro,
 ni sic fecissent gladiatorum dare centum 85
 damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri,
 frumenti quantum metit Africa. 'sive ego prave
 seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi': credo
 hoc Staberi prudentem animum vidisse. 'quid ergo
 sensit cum summam patrimoni insculpere saxo 90
 heredes voluit?' quoad vixit credidit ingens
 pauperiem vitium et cavit nihil acrius, ut, si
 forte minus locuples uno quadrante perisset,
 ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
 virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris 95
 divitiis parent; quas qui construxerit ille
 clarus erit, fortis, iustus. 'sapiensne?' etiam; et rex,
 et quidquid volet. hoc veluti virtute paratum
 speravit magnae laudi fore. quid simile isti
 Graecus Aristippus? qui servos proicere aurum 100
 in media iussit Libya, quia tardius irent
 propter onus segnes. uter est insanior horum?
 nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
 si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
 nec studio citharae nec Musae deditus ulli, 105
 si scalpra et formas non sutor, nautica vela
 aversus mercaturis, delirus et amens
 undique dicatur merito. qui discrepat istis
 qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 compositis metuensque velut contingere sacrum? 110
 si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 porrectus vigilet cum longo fuste, neque illinc
 audeat esuriens dominus contingere granum,
 ac potius foliis parcus vescatur amaris;

α = aDEM] 89 cavisse *Peerlkamp* 93 periret α 96 con-
 traxerit β 97 sapiensque *DEM* 98 velut in β 108 quid *ED*¹
 iste β 114 vescatur *βD*: vexatur *αE*: pascatur *M*

Q. HORATI FLACCI

si positis intus Chii veterisque Falerni 115
 mille cadis—nihil est, tercentum milibus—acre
 potet acetum ; age, si et stramentis incubet, unde-
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca ;
 nimirum insanus paucis videatur, eo quod 120
 maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
 filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
 dis inimice senex, custodis ? ne tibi desit ?
 quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
 unguere si caulis oleo meliore caputque 125
 coeperis impexa foedum porrigine ? quare,
 si quidvis satis est, periuras, surripis, aufers
 undique ? tun sanus ? populum si caedere saxis
 incipias servosve tuos quos aere pararis,
 insanum te omnes pueri clamentque puellae : 130
 cum laqueo uxorem interimis matremque veneno
 incolumi capite es. quid enim ? neque tu hoc facis Argis,
 nec ferro ut demens genitricem occidis Orestes.
 an tu reris eum occisa insanisse parente,
 ac non ante malis dementem actum Furiis quam 135
 in matris iugulo ferrum tepefecit acutum ?
 quin ex quo est habitus male tutae mentis Orestes
 nil sane fecit quod tu reprehendere possis :
 non Pyladen ferro violare aususve sororem
 Electran, tantum maledicit utrique vocando 140
 hanc Furiam, hunc aliud iussit quod splendida bilis.
 pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 qui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla vappamque profestis,
 quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres 145
 iam circum loculos et clavis laetus ovansque
 curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis

a = aDEM]

insanus Ba²M

142 opimus B

117 unde] udis *Horkel* : alii *alia*

129 servosque M tuo 5

143 vegetanum Ba

128 tunc D : tu

140 Electram a²D

excitat hoc pacto : mensam poni iubet atque
effundi saccos nummorum, accedere pluris
ad numerandum ; hominem sic erigit ; addit et illud : 150
'ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'
'men vivo?' 'ut vivas igitur, vigila : hoc age.' 'quid vis?'
'deficient inopem venae te ni cibus atque
ingens accedit stomacho fultura ruenti. 154
tu cessas? agedum, sume hoc tisanarium oryzae.' ['eheu!
'quanti emptae?' 'parvo.' 'quanti ergo?' 'octussibus.'
quid refert morbo an furtis pereamque rapinis?'
'quisnam igitur sanus?' qui non stultus. 'quid avarus?'
stultus et insanus. 'quid, si quis non sit avarus,
continuo sanus?' minime. 'cur, Stoice?' dicam. 160
non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
hic aeger : recte est igitur surgetque? negabit,
quod latus aut renes morbo temptentur acuto.
non est periurus neque sordidus : imolet aequis
hic porcum Laribus : verum ambitiosus et audax : 165
naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
dones quidquid habes an numquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
antiquo censu, gnatis divisisse duobus
fertur et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
ad lectum : 'postquam te talos, Aule, nucesque
ferre sinu laxo, donare et ludere vidi,
te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem,
extimui ne vos ageret vesania discors,
tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
quare per divos oratus uterque Penatis,
tu cave ne minuas, tu ne maius facias id
quod satis esse putat pater et natura coercet.
praeterea ne vos titillet gloria, iure
iurando obstringam ambo : uter aedilis fueritve 180

α = aDEM] 152 quod BD¹ 154 accedat Dψ² 156 empti B¹
163 temptantur S 165 utrum B 166 om. E 169 divisisse Ba
174 insania (vesania D²) α

Q. HORATI FLACCI

vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
 in cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
 latus ut in Circo spatiere et aeneus ut stes,
 nudus agris, nudus nummis, insane, paternis;
 scilicet ut plausus quos fert Agrippa feras tu, 185
 astuta ingenuum vulpes imitata leonem.'
 ne quis humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur?
 'rex sum.' nil ultra quaero plebeius. 'et aequam
 rem imperito; ac si cui videor non iustus, inulto
 dicere quod sentit permitto.' maxime regum 190
 di tibi dent capta classem reducere Troia!
 ergo consulere et mox respondere licebit?
 'consule.' cur Ajax, heros ab Achille secundus,
 putescit totiens servatis clarus Achivis,
 gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato, 195
 per quem tot iuvenes patrio caruere sepulcro?
 'mille ovium insanus morti dedit, inclitum Vlixen
 et Menelaum una mecum se occidere clamans.'
 tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
 ante aras spargisque mola caput, improbe, salsa, 200
 rectum animi servas? 'quorsum?' insanus quid enim Ajax
 fecit cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
 uxore et gnato; mala multa precatus Atridis,
 non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Vlixen.
 'verum ego ut haerentis adverso litore navis 205
 eriperem prudens placavi sanguine divos,'
 nempe tuo, furiose. 'meo, sed non furiosus.'
 qui species alias veri scelerisque tumultu
 permixtas capiet, commotus habebitur, atque
 stultitiane erret nihilum distabit an ira. 210
 Ajax immeritos cum occidit desipit agnos:
 cum prudens scelus ob titulos admittis inanis,

α = αDEM] 183 lentus *Heinsius*: altus *Peerlkamp* et β: aut α
 184 nudus agris nummis *D* 188 quaere *V*: quaeres *Doederlein*
 189 at *V* 190 quae *D* 191 classem capta *E* deducere *γ*
 201 quorum *ψ*: servas cursum? *Bothe* 208 veris celerisque *β*
 cerebrique *Horkel*: iecorisque *Postgate* 211 cum immeritos *D*

stas animo et purum est vitio tibi, cum tumidum est, cor?
 si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
 huic vestem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum, 215
 Rufam aut Posillam appellet fortique marito
 destinet uxorem, interdicto huic omne adimat ius
 praetor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
 quid, si quis gnatam pro muta devovet agna
 integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
 stultitia, hic summa est insania; qui sceleratus,
 et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
 hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 nunc age luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
 vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
 hic simul accepit patrimoni mille talenta
 edicit piscator uti, pomarius, auceps,
 unguentarius ac Tusci turba impia vici,
 cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum, 229
 mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
 verba facit leno: 'quidquid mihi, quidquid et horum
 cuique domi est, id crede tuum et vel nunc pete vel cras.'
 accipe quid contra haec iuvenis responderit aequus:
 'in nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 cenem ego: tu piscis hiberno ex aequore verris. 235
 segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer:
 sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex
 unde uxor media currit de nocte vocata.'
 filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
 scilicet ut decies solidum absorberet, aceto 240
 diluit insignem bacam: qui sanior ac si
 illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
 nequitia et nugis pravorum et amore gemellum,

α = aDE] 213 vitio om. β add. φ³ tibi om. α¹E 216 et V
 Posillam V¹: pusillam αβV¹ 219 multa E 224 nomen vanum
 β¹ 225 vincit β 234 in] tu Bentley 235 vellis (verris D²) α
 238 nocte citata γ 240 exsorberet β

Q. HORATI FLACCI

lusciniæ soliti impenso prandere coemptas, 245
 quorsum abeant? sani ut creta, an carbone notati?
 aedificare casas, plostellæ adiungere mures,
 ludere par impar, equitare in harundine longa
 si quem delectet barbatum, amentia verset.
 si puerilius his ratio esse evincet amare, 250
 nec quicquam differre utrumne in pulvere, trimus
 quale prius, ludas opus, an meretricis amore
 sollicitus piores, quaero, faciasne quod olim
 mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
 fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille 255
 dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 postquam est impransi correptus voce magistri?
 porrigis irato puero cum poma, recusat:
 'sume, catelle!' negat: si non des, optet: amator
 exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non, 260
 quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
 invisis foribus? 'nec nunc, cum me vocet ultro,
 accedam? an potius mediter finire dolores?
 exclusit; revocat: redeam? non si obsecret.' ecce
 servus non paulo sapientior: 'o ere, quæ res 265
 nec modum habet neque consilium, ratione modoque
 tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
 pax rursum: hæc si quis tempestatis prope ritu
 mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
 reddere certa sibi, nihilo plus explicet ac si 270
 insanire paret certa ratione modoque.'
 quid, cum Picenis excerpens semina pomis
 gaudes si cameram percusti forte, penes te es?
 quid, cum balba feris annoso verba palato,
 aedificante casas qui sanior? adde cruorem 275

α = aDE] 246 sani ut α: sani (-ii ψ et pro var. lect. insani) β: sanin
 5 247 postella (plostellæ β²) β 249 delectat β 250 sic D²Eψ²
 esset β vincet β¹ 251 primus V 255 cubital 5 Fronto, Porph.
 lemma: cubitale codd. 262 ne nunc 5 vocat 5 266 habet om. β¹

stultitiae atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,
 Hellade percussa Marius cum praecipitat se
 cerritus fuit, an commotae crimine mentis
 absolves hominem et sceleris damnabis eundem,
 ex more imponens cognata vocabula rebus? 280
 libertinus erat, qui circum compita siccus
 lautis mane senex manibus currebat et 'unum—
 quid tam magnum?' addens—'unum me surpitem morti
 dis etenim facile est!' orabat; sanus utrisque
 auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus, 285
 exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
 Chrysippus ponet fecunda in gente Meneni.
 'Iuppiter, ingentis qui das adimisque dolores,'
 mater ait pueri mensis iam quinque cubantis,
 'frigida si puerum quartana reliquerit, illo 290
 mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
 in Tiberi stabit.' casus medicusve levarit
 aegrum ex praecipiti, mater delira necabit
 in gelida fixum ripa febrimque reducet;
 quone malo mentem concussa? timore deorum." 295
 haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
 arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 dixerit insanum qui me totidem audiet atque
 respicere ignoto discet pendentia tergo.'
 Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris, 300
 qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
 insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 'quid, caput abscisum demens cum portat Agave
 gnati infelicis, sibi tunc furiosa videtur?'
 stultum me fateor, liceat concedere veris, 305
 atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
 aegrotare putes animi vitio? 'accipe: primum
 aedificas, hoc est, longos imitaris, ab imo

α = aDE] 276 scrutare modo in quem *Franke* 291 magne (-o E)
 αβ² 292 medicusque β 293 negabit E 303 abscissum 5
 demens cum portat] manibus portavit V 304 tum β 12*

Q. HORATI FLACCI

ad summum totus moduli bipedalis; et idem
 corpore maiorem rides Turbonis in armis 310
 spiritum et incessum: qui ridiculus[✱] minus illo?
 an quodcumque facit Maecenas te quoque verum est
 tantum dissimilem et tanto certare minorem?
 absentis ranae pullis vituli pede pressis
 unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 belua cognatos eliserit. illa rogare
 quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
 "maior dimidio." num tanto? cum magis atque
 se magis inflaret, "non si te ruperis" inquit,
 "par eris." haec a te non multum abludit imago. 320
 adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino,
 quae si quis sanus fecit sanus facis et tu.
 non dico horrendam rabiem.' iam desine. 'cultum
 maiorem censu.' teneas, Damasippe, tuis te.
 'mille puellarum, puerorum mille furores.' 325
 o maior tandem parcas insane, minori!

IV

VNDE et quo Catus? 'non est mihi tempus, aventi
 ponere signa novis praeceptis, qualia vincent
 Pythagoran Anytique reum doctumque Platona.'
 peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 interpellarim; sed des veniam bonus, oro. 5
 quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
 sive est naturae hoc sive artis, mirus utroque.
 'quin id erat curae quo pacto cuncta tenerem,
 utpote res tenuis tenui sermone peractas.'
 ede hominis nomen, simul et Romanus an hospes. 10
 'ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.

α = aDEM (in 309-314 = aDE)] 313 tantum diss. V: tanto diss.
 αβ 317 tantum VE: tandem βaD²M: om. D¹ si βD¹: s||| E: sic
 D¹ 322 fecit] facit et D¹ facis et] facies D¹ IV 2 vincunt α
 3 antyquite E: utique β 5 interpellarem (-im φ²) β 9 poteris β¹
 11 ipse D celebrabitur β

longa quibus facies ovis erit illa memento,
 ut suci melioris et ut magis alba rotundis,
 ponere; namque marem cohibent callosa vitellum.
 cole suburbano qui siccis crevit in agris 15
 dulcior; irriguo nihil est elutius horto.
 si vespertinus subito te oppresserit hospes,
 ne gallina malum responset dura palato,
 doctus eris vivam mixto mersare Falerno;
 hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
 natura est; aliis male creditur. ille salubris
 aestates peraget qui nigris prandia moris
 finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 mendose, quoniam vacuis committere venis 25
 nil nisi lene decet; leni praecordia mulso
 prolueris melius. si dura morabitur alvus,
 mitulus et viles pellent obstantia conchae
 et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coe.
 lubrica nascentes implent conchylia lunae; 30
 sed non omne mare est generosae fertile testae.
 murice Baiano melior Lucrina peloris,
 ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini,
 pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
 nec sibi cenarum quivis temere arroget artem 35
 non prius exacta tenui ratione saporum.
 nec satis est cara piscis averrere mensa
 ignarum quibus est ius aptius et quibus assis
 languidus in cubitum iam se conviva reponet.
 Vmber et iligna nutritus glande rotundas 40
 curvat aper lances carnem vitantis inertem;
 nam Laurens malus est, ulvis et harundine pinguis.
 vinea summittit capreas non semper edulis.

α = aDEM] 15 colle (caule corr. φ) β 18 responset β: respondet
 (-sat α) α 19 musto ζ, forte recte 22 peragit αψ² 32 murice
 palato E 37 avertere DMψ² 39 reponit β 41 curvet ζ

Q. HORATI FLACCI

fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
 piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, 45
 ante meum nulli patuit quaesita palatum.
 sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 nequaquam satis in re una consumere curam;
 ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
 quali perfundat piscis securus olivo. 50
 Massica si caelo suppones vina sereno
 nocturna si quid crassi est tenuabitur aura,
 et decedet odor nervis inimicus; at illa
 integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 vina columbino limum bene colligit ovo,
 quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 potorem coclea; nam lactuca innatat acri
 post vinum stomacho; perna magis et magis hillis 60
 flagitat immorsus refici; quin omnia malit
 quaecumque immundis fervent allata popinis.
 est operae pretium duplicis pernoscere iuris
 naturam. simplex e dulci constat olivo,
 quod pingui miscere mero muriaque decebit, 65
 non alia quam qua Byzantia putuit orca.
 hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 pressa Venafranae quod baca remisit olivae.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia suco; 70
 nam facie praestant. Venucula convenit ollis;
 rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
 primus et invenior piper album cum sale nigro

α = aDEM] 44 fecundae V: fecundi αβ 45 atque pavis β²α²
 46 latuit Peerlkamp 47 tantum om. E¹: tam β¹ 49 ne sint]
 nescit β¹ 50 om. M 5 56 vinum β 60 et om. α: ac EM
 61 in morsus 5 alii alia coni. 66 qua ED²M: quae βaD¹ 68
 addens β 74 invenior (inventor E¹) βD¹E²: inveni aD²M

incretum puris circumposuisse catillis. 75
 immane est vitium dare milia terna macello
 angustoque vagos piscis urgere catino.
 magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
 tractavit calicem manibus dum furta ligurrit;
 sive gravis veteri craterae limus adhaesit. 80
 vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
 consistit sumptus? neglectis flagitium ingens.
 ten lapides varios lutulenta radere palma
 et Tyrias dare circum illuta toralia vestis,
 oblitum quanto curam sumptumque minorem 85
 haec habeant, tanto reprehendi iustius illis
 quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?'
 docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
 ducere me auditum perges quocumque memento.
 nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta, 90
 non tamen interpret tantundem iuveris. adde
 vultum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
 non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
 non mediocris inest, fontis ut adire remotos
 atque haurire queam vitae praecepta beatae. 95

V

Hoc quoque, Teresia, praeter narrata petenti
 responde, quibus amissas reparare queam res
 artibus atque modis. quid rides? 'iamne doloso
 non satis est Ithacam revehi patriosque penatis
 aspicere?' o nulli quicquam mentite, vides ut 5
 nudus inopsque domum redeam te vate, neque illic
 aut apotheca procis intacta est aut pecus; atqui
 et genus et virtus nisi cum re vilior alga est.
 'quando pauperiem missis ambagibus horres,

$\alpha = aDEM$] 78 movent $\alpha\psi^2$ 79 frustra *pro var. lect.* ϕ : unde
 crusta *Apits* 80 creterrae V^1B 83 Parios *Erasmus* luculenta
 B planta *Marcellus* 87 nequeant ζ : nequeunt αB V i tiresia
 M 6 redeat B^1 7 aut qui B

Q. HORATI FLACCI

accipe qua ratione queas ditescere. turdus 10
sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma
et quoscumque feret cultus tibi fundus honores
ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus 15
sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
tu comes exterior si postulet ire recuses.
utne tegam spurco Damae latus? haud ita Troiaë
me gessi certans semper melioribus. 'ergo
pauper eris.' fortem hoc animum tolerare iubebo; 20
et quondam maiora tuli. tu protinus unde
divitias aerisque ruam dic, augur, acervos.
'dixi equidem et dico: captes astutus ubique
testamenta senum, neu, si vafer unus et alter
insidiatorem praeroso fugerit hamo, 25
aut spem deponas aut artem illusum omittas.
magna minorve foro si res certabitur olim,
vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
defensor; fama civem causaque priorem 30
sperne, domi si gnatus erit fecundave coniunx.
"Quinte," puta, aut "Publi," (gaudent praenomine molles
auriculæ) "tibi me virtus tua fecit amicum;
ius anceps novi, causas defendere possum;
eripiet quivis oculos citius mihi quam te 35
contemptum cassa nuce pauperet; hæc mea cura est,
ne quid tu perdas neu sis iocus." ire domum atque
pelliculam curare iube; si cognitor ipse,
persta atque obdura, seu rubra Canicula findet
infantis statuas, seu pingui tentus omaso 40
Furius hibernas cana nive conspuet Alpīs.
"nonne vides," aliquis cubito stantem prope tangens
inquiet, "ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?"

α = αDEM] 18 visne f utne β 22 eruam E: struam Schrader
24 seu si β 36 quassa αβ 41 Iuppiter hibernas Quintilian

plures adnabunt thynni et cetaria crescent.
 si cui praeterea validus male filius in re 45
 praeclara sublatus aletur, ne manifestum
 caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
 adrepe officiosus, ut et scribare secundus
 heres et, si quis casus puerum egerit Orco,
 in vacuum venias: perraro haec alea fallit. 50
 qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
 abnuere et tabulas a te remove memento,
 sic tamen ut limis rapias quid prima secundo
 cera velit versu; solus multisne coheres,
 veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
 captatorque dabit risus Nasica Corano.
 num furis? an prudens ludis me obscura canendo?
 'o Laertiade, quidquid dicam aut erit aut non:
 divinare etenim magnus mihi donat Apollo.' 60
 quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
 'tempore quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
 demissum genus Aenea, tellure marique
 magnus erit, forti nubet procera Corano
 filia Nasicae metuentis reddere soldum. 65
 tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
 ut legat orabit; multum Nasica negatas
 accipiet tandem et tacitus leget, invenietque
 nil sibi legatum praeter plorare suisque.
 illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa 70
 libertusve senem delirum temperet, illis
 accedas socius; laudes, lauderis ut absens.
 adiuvat hoc quoque; sed vincit longe prius ipsum
 expugnare caput. scribet mala carmina vecors:
 laudato. scortator erit: cave te roget; ultro 75
 Penelopam facilis potiori trade.' putasne,
 perduci poterit tam frugi tamque pudica,

α = aDEM] 48 arripe βα et ut E²: utei Teuffel 61 si licet
 EMφ: scilicet aDψ 73 vincet α¹ 74 scribit β

Q. HORATI FLACCI

quam nequiere proci recto depellere cursu?
 'venit enim magnum donandi parca iuventus,
 nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae. 80
 sic tibi Penelope frugi est, quae si semel uno
 de sene gustarit tecum partita lucellum,
 ut canis a corio numquam absterrebitur uncto.
 me sene quod dicam factum est: anus improba Thebis
 ex testamento sic est elata: cadaver 85
 unctum oleo largo nudis umeris tulit heres,
 scilicet elabi si posset mortua; credo,
 quod nimium institerat viventi. cautus adito:
 neu desis operae neve immoderatus abundes.
 difficilem et morosum offendet garrulus; ultra 90
 non etiam sileas. Davus sis comicus atque
 stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 obsequio grassare; mone, si increbruit aura,
 cautus uti velet carum caput; extrahe turba
 oppositis umeris; aurem substringe loquaci. 95
 importunus amat laudari: donec ohe! iam
 ad caelum manibus sublati dixerit, urge,
 crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 cum te servitio longo curaue levavit,
 et certum vigilans, QVARTAE SIT PARTIS VLIXES, 100
 audieris, HERES: "ergo nunc Dama sodalis
 nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fidelem?"
 sparge subinde et, si paulum potes, illacrimare: est
 gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 permissum arbitrio sine sordibus exstrue; funus 105
 egregie factum laudet vicinia. si quis
 forte coheredum senior male tussiet, huic tu
 dic, ex parte tua seu fundi sive domus sit
 emptor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 imperiosa trahit Proserpina; vive valeque.' 110

78-86 α = aDEM: 87-95 = aDM: 95 sqq. = a] 78 nequiere 5:
 nequiere αβ 87 si αβ: ut sic V 88 exstiterat β 90 offendit
 β ultro 5 103 est del. α illacrima, e re est Praedicow

VI

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
et paulum silvae super his foret. auctius atque
di melius fecere. bene est. nil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
si neque maiorem feci ratione mala rem
nec sum facturus vitio culpave minorem,
si veneror stultus nihil horum, 'o si angulus ille
proximus accedat qui nunc denormat agellum!
o si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi, 10
thesauro invento qui mercennarius agrum
illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule!' si quod adest gratum iuvat, hac prece te oro:
pingue pecus domino facias et cetera praeter
ingenium, utque soles custos mihi maximus adsis. 15
ergo ubi me in montis et in arcem ex urbe removi,
quid prius illustrem satiris musaque pedestri?
nec mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
Matutine pater, seu 'Iane' libentius audis, 20
unde homines operum primos vitaeque labores
instituunt, sic dis placitum, tu carminis esto
principium. Romae sponsorem me rapis: 'eia,
ne prior officio quisquam respondeat, urge.'
sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem 25
interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
postmodo quod mi obsit clare certumque locuto
luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
'quid vis, insane, et quas res agis?' improbus urget
iratis precibus; 'tu pulses omne quod obstat, 30

α = a] VI 4 orto sscr. α 7 -que α 10 heu si β 11 thesauro α
23 Romam Marcilius 29 vis 5: tibi vis αβ asine Palmer quam
rem Bentley agis om. 5

Q. HORATI FLACCI

ad Maecenatem memori si mente recurras?'
 hoc iuvat et melli est, non mentiar. at simul atras
 ventum est Esquilias aliena negotia centum
 per caput et circa saliunt latus. 'ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.' 35
 'de re communi scribae magna atque nova te
 orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.'
 'imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.'
 dixeris, 'experiar': 'si vis, potes' addit et instat.
 septimus octavo propior iam fugerit annus 40
 ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 in numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere raeda
 vellet iter faciens et cui concedere nugas
 hoc genus, 'hora quota est? Thraex est Gallina Syro par?
 matutina parum cautos iam frigora mordent': 45
 et quae rimosa bene deponuntur in aure.
 per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
 invidiae noster. ludos spectaverat una,
 luserat in campo: 'Fortunae filius!' omnes.
 frigidus a Rostris manat per compita rumor: 50
 quicumque obuius est me consulit: 'o bone, nam te
 scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
 numquid de Dacis audisti?' nil equidem. 'ut tu
 semper eris derisor!' at omnes di exagitent me
 si quicquam. 'quid, militibus promissa Triquetra 55
 praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
 iurantem me scire nihil mirantur ut unum
 scilicet egregii mortalem atlique silenti.
 perditur haec inter misero lux non sine votis:
 o rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit 60
 nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,
 ducere sollicitae iucunda obliviae vitae?

a = aE (in 31-33 = a)] 38 tabellas B 40 propior E: propior B_a
 44 callina E 48 spectaverit 5 49 luserit 5 52 propius B
 54 at 5: ad codd. 57 miratur B¹ 59 mergitur Madvig: porgitur
 Lachmann haec inter periit Peerlkamp 61 hortis B¹

SERMONVM LIB. II. VI

o quando faba Pythagorae cognata simulque
 uncta satis pingui ponentur holuscula lardo?
 o noctes cenaque deum! quibus ipse meique 65
 ante Larem proprium vescor vernasque procaces
 pasco libatis dapibus. prout cuique libido est
 siccatur inaequalis calices conviva, solutus
 legibus insanis, seu quis capit acria fortis
 pocula seu modicis uvescit laetius. ergo 70
 sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
 nec male necne Lepos saltet; sed quod magis ad nos
 pertinet et nescire malum est agitamus: utrumne
 divitiis homines an sint virtute beati;
 quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos; 75
 et quae sit natura boni summumque quid eius.
 Cervius haec inter vicinus garrit anilis
 ex re fabellas. si quis nam laudat Arelli
 sollicitas ignarus opes, sic incipit: 'olim
 rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
 asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
 solveret hospitii animum. quid multa? neque ille
 sepositi ciceris nec longae invidit avenae,
 aridum et ore ferens acinum semesaque lardi 85
 frustra dedit, cupiens varia fastidia cena
 vincere tangentis male singula dente superbo;
 cum pater ipse domus palea porrectus in horna
 esset ador loliumque, dapibus meliora relinquens. 89
 tandem urbanus ad hunc "quid te iuvat" inquit, "amice,
 praecepti nemoris patientem vivere dorso?
 vis tu homines urbemque feris praeponere silvis?
 carpe viam, mihi crede, comes; terrestria quando
 mortalis animas vivunt sortita, neque ulla est
 aut magno aut parvo leti fuga: quo, bone, circa, 95
 dum licet, in rebus iucundis vive beatus;

α = αE] 67 prout α: cum ut β 70 vescit β: umescit Ey² 72
 necne pos E: nec lene post β¹ 77 vicino (-os E²) E 89 om. β

Q. HORATI FLACCI

vive memor, quam sis aevi brevis." haec ubi dicta
 agrestem pepulere, domo levis exsilit; inde
 ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 moenia nocturni subrepere. iamque tenebat 100
 nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
 in locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
 tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 multaque de magna superessent fercula cena,
 quae procul exstructis inerant hesterna canistris. 105
 ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
 continuatque dapes nec non verniliter ipsis
 fungitur officiis, praelambens omne quod adfert.
 ille cubans gaudet mutata sorte bonisque 110
 rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
 valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 currere per totum pavidam conclave, magisque
 exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
 personuit canibus. tum rusticus "haud mihi vita 115
 est opus hac" ait et "valeas: me silva cavusque
 tutus ab insidiis tenui solabitur ervo."

VII

'IAMDVDM ausculto et cupiens tibi dicere servus
 pauca reformido.' Davusne? 'ita, Davus, amicum
 mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est
 ut vitale putes.' age, libertate Decembri,
 quando ita maiores voluerunt, utere; narra. 5
 'pars hominum vitiis gaudet constanter et urget
 propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
 interdum pravis obnoxia. saepe notatus
 cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani,
 vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas, 10
 aedibus ex magnis subito se conderet, unde

α = αE] 106 ubi om. β
 VII cum VI continuant V(?)β

108 ipse Lambinus 109 afflat β
 3 'et frugi?' Horatio ascribit Kech

mundior exiret vix libertinus honeste ;
 iam moechus Romae, iam mallèt doctus Athenis
 vivere, Vertumnis quotquot sunt natus iniquis.
 scurra Volanerius, postquam illi iusta cheragra 15
 contudit articulos, qui pro se tolleret atque
 mitteret in phimum talos, mercede diurna
 conductum pavit ; quanto constantior isdem
 in vitiis, tanto levius miser ac prior illo,
 qui iam contento, iam laxo fune laborat.' 20
 non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
 furcifer ? 'ad te, inquam.' quo pacto, pessime ? 'laudas
 fortunam et mores antiquae plebis, et idem
 si quis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
 aut quia non sentis quod clamas rectius esse, 25
 aut quia non firmus rectum defendis, et haeres
 nequiquam caeno cupiens evellere plantam..
 Romae rus optas, absentem rusticus urbem
 tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
 ad cenam laudas securum holus ac, velut usquam 30
 vinctus eas, ita te felicem dicis amasque
 quod nusquam tibi sit potandum. iusserit ad se
 Maecenas serum sub lumina prima venire
 convivam : "nemon oleum feret ocius ? ecquis
 audit ?" cum magno blateras clamore fugisque. 35
 Mulvius et scurrae tibi non referenda precati
 discedunt. "etenim fateor me " dixerit ille
 "duci ventre levem, nasum nidore supinor,
 imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 tu cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro 40
 insectere velut melior verbisque decoris

$\alpha = aE$ (27 sqq. = E)] 13 doctus $a^1 E \phi^2$: doctor βV 17 in pirgum
 ϕ^2 18 idem $\beta^2 E$ 19 miser acrior α illo ϕ^2 : ille *act.* 20
 tam contento quam β iam laxo] iam *om.* E 34 fert $\alpha \psi^2$ et
 quis α : haec quis β^2 35 magna β furisque V 36 refrenanda
 α 38 supino β^1

Q. HORATI FLACCI

obvolvas vitium?" quid, si me stultior ipso
 quingentis empto drachmis deprnderis? aufer
 me vultu terrere; manum stomachumque teneto,
 dum quae Crispini docuit me ianitor edo. 45
 te coniunx aliena capit, meretricula Davum:
 peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 natura intendit, sub clara nuda lucerna
 quaecumque excepit turgentis verbera caudae,
 clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 dimittit neque famosum neque sollicitum ne
 ditior aut formae melioris meiat eodem.
 tu cum proiectis insignibus, anulo equestri
 Romanoque habitu, prodix ex iudice Dama
 turpis, odoratum caput obscurante lacerna, 55
 non es quod simulas? metuens induceris atque
 altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 quid refert, uri virgis, ferroque necari
 auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
 quo te demisit peccati conscia erilis, 60
 contractum genibus tangas caput? estne marito
 matronae peccantis in ambo iusta potestas?
 in corruptorem vel iustior. illa tamen se
 non habitu mutatave loco, peccatave superne.
 cum te formidet mulier neque credat amanti, 65
 ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 committes rem omnem et vitam et cum corpore famam.
 evasti: credo, metues doctusque cavebis:
 quaeres quando iterum paveas iterumque perire
 possis, o totiens servus! quae belua ruptis, 70
 cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 "non sum moechus" ais. neque ego, hercule, fur, ubi vasa
 praetereo sapiens argentea: tolle periculum,
 iam vaga prosiliet frenis natura remotis.
 tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75

α = E] 42 ipse α 53 te β¹ 54 clama α 56 educeris v. l. B
 61 contractu α: contractum ut ψ² 64 peccatque β

tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
 imposita haud umquam misera formidine privet?
 adde super, dictis quod non levius valeat: nam
 sive vicarius est qui servo paret, uti mos
 vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? nempe 80
 tu mihi qui imperitas alii servis miser atque
 duceris ut nervis alienis mobile lignum.
 quisnam igitur liber? sapiens sibi qui imperiosus,
 quem neque pauperies neque mors neque vincula terrent,
 responsare cupidinibus, contemnere honores 85
 fortis, et in se ipso totus, teres, atque rotundus,
 externi ne quid valeat per leve morari,
 in quem manca ruit semper fortuna. potesne
 ex his ut proprium quid noscere? quinque talenta
 poscit te mulier, vexat foribusque repulsum 90
 perfundit gelida, rursus vocat: eripe turpi
 colla iugo; "liber, liber sum" dic age. non quis;
 urget enim dominus mentem non lenis et acris
 subiectat lasso stimulos versatque negantem.
 vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella, 95
 qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
 aut Pacideiani contento poplite miror
 proelia rubrica picta aut carbone, velut si
 re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
 arma viri? nequam et cessator Davus; at ipse 100
 subtilis veterum iudex et callidus audis.
 nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
 virtus atque animus cenis responsat opimis?
 obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
 tergo plector enim. qui tu impunitior illa 105
 quae parvo sumi nequeunt obsonia captas?
 nempe inamarescunt epulae sine fine petitae.

α = E] 77 privat v. l. β 78 supra (super φ²) β 79 ut est mos
 β¹ 80 quid γ: quod αβ 81 aliis β 83 qui γ: que αβ 88
 potestne β¹ 97 Pacideiani v. l. β: placide iani (-ani E) αβ¹ 99
 morientes (v. l. moventes) β 100 et om. β 105 quidum β¹

Q. HORATI FLACCI

illusique pedes vitiosum ferre recusant
 corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 furtiva mutat strigili? qui praedia vendit, 110
 nil servile gulae parens habet? adde quod idem
 non horam tecum esse potes, non otia recte
 ponere; teque ipsum vitas fugitivus et erro,
 iam vino quaerens, iam somno fallere curam:
 frustra; nam comes atra premit sequiturque fugacem.' 115
 unde mihi lapidem? 'quorsum est opus?' unde sagittas?
 'aut insanit homo aut versus facit.' ocus hinc te
 ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

VIII

Vt Nasidieni iuvit te cena beati?
 nam mihi quaerenti convivam dictus here illic
 de medio potare die. 'sic ut mihi numquam
 in vita fuerit melius.' da, si grave non est,
 quae prima iratum ventrem placaverit esca. 5
 'in primis Lucanus aper; leni fuit Austro
 captus, ut aiebat cenae pater; acria circum
 rapula, lactucae, radices, qualia lassum
 pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
 his ubi sublatis puer alte cinctus acernam 10
 gausape purpureo mensam pertersit, et alter
 sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
 posset cenantis offendere; ut Attica virgo
 cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes
 Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris experts. 15
 hic erus: Albanum, Maecenas, sive Falernum
 te magis appositis delectat, habemus utrumque.'
 divitias miseras! sed quis cenantibus una,
 Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
 'summus ego et prope me Viscus Thurinus et infra, 20

$\alpha = CE$ (in 108-117 = E)] 112 putes E' VIII 4 dic α 5 pac-
 (pecc- E') averit α 10 ubi EB^2 : ut B^1C 20 ego et] ego C pro
 me V

si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra
 ridiculus totas simul absorbere placentas;
 Nomentanus ad hoc, qui si quid forte lateret 25
 indice monstraret digito: nam cetera turba,
 nos, inquam, cenamus avis, conchyliis, piscis,
 longe dissimilem noto celantia sucum;
 ut vel continuo patuit, cum passeris atque
 ingustata mihi porrexerat ilia rhombi. 30
 post hoc me docuit melimela rubere minorem
 ad lunam delecta. quid hoc intersit ab ipso
 audieris melius. tum Vibidius Balatrone:
 "nos nisi damnose bibimus moriemur inulti,"
 et calices poscit maiores. vertere pallor 35
 tum parochi faciem nil sic metuentis ut acris
 potiores, vel quod male dicunt liberius vel
 fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
 invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque, secutis omnibus; imi 40
 convivae lecti nihilum nocuere lagoenis.
 adfertur squillas inter murena natantis
 in patina porrecta. sub hoc erus: "haec gravida" inquit
 "capta est, deterior post partum carne futura.
 his mixtum ius est: oleo quod prima Venafri 45
 pressit cella; garo de sucis piscis Hiberi;
 vino quinquenni, verum citra mare nato,
 dum coquitur (cocto Chium sic convenit, ut non
 hoc magis ullum aliud); pipere albo, non sine aceto
 quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
 erucas viridis, inulas ego primus amaras
 monstravi incoquere, illutos Curtillus echinos,
 ut melius muria quod testa marina remittat."

α = CE] 22 quas 5 adduxerit C 24 simul E et v. l. ψ: semel
 BC 30 porrexerat 5: porrexerit αB 40 imi E¹: imis BCE²
 53 quo V: quam 5 remittat B: remittit CE²: remittas E¹

Q. HORATI FLACCI

interea suspensa gravis aulaea ruinas
in patinam fecere, trahentia pulveris atrī 55
quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
filius immaturus obisset, flere. quis esset
finis ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
tolleret "heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
te deus? ut semper gaudes illudere rebus
humanis!" Varius mappa compescere risum
vix poterat. Balatro suspendens omnia naso
"haec est condicio vivendi" aiebat, "eoque 65
responsura tuo numquam est par fama labori.
tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
sollicitudine districtum, ne panis adustus,
ne male conditum ius apponatur, ut omnes
praecincti recte pueri comptique ministrent! 70
adde hos praeterea casus, aulaea ruant si,
ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
sed convivatoris uti ducis ingenium res
adversae nudare solent, celare secundae."
Nasidienus ad haec "tibi di quaecumque preceris 75
commoda dent! ita vir bonus es convivaeque comis":
et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
stridere secreta divisos aure susurros.
nullos his mallet ludos spectasse; sed illa
redde age quae deinceps risisti. 'Vibidius dum 80
quaerit de pueris num sit quoque fracta lagoena,
quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
ridetur fictis rerum, Balatrone secundo,
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
emendaturus fortunam: deinde secuti 85
mazonomo pueri magno discerpta ferentes

α = CE] 70 pueri recte C 75 di om. B¹ preceris BC: precaris
E 82 dantur Eψ: dentur Cφ

SERMONVM LIB. II. VIII

membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
 pinguibus et ficis pastum iecur anseris albae,
 et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
 quam si cum lumbis quis edit; tum pectore adusto 90
 vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
 suavis res, si non causas narraret earum et
 naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
 ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 Canidia adflasset peior serpentibus Afris.' 95

α = CE] 88 albae V: albi αβ 90 cum pectore α 95 afris E
 et v. l. β: atris β¹C

Q. HORATI FLACCI

EPISTVLARVM

LIBER PRIMVS

I

PRIMA dicte mihi, summa dicende Camena,
 spectatum satis et donatum iam rude quaeris,
 Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
 non eadem est aetas, non mens. Veianius armis
 Herculis ad postem fixis latet abditus agro, 5
 ne populum extrema totiens exoret harena.
 est mihi purgatam crebro qui personet aurem
 'solve senescentem mature sanus equum, ne
 peccet ad extremum ridendus et ilia ducat.'
 nunc itaque et versus et cetera ludicra pono; 10
 quid verum atque decens, curo et rogo et omnis in hoc sum;
 condo et compono quae mox depromere possim.
 ac ne forte roges quo me duce, quo lare tuter,
 nullius addictus iurare in verba magistri,
 quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
 nunc agilis fio et mersor civilibus undis,
 virtutis verae custos rigidusque satelles;
 nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,

$\alpha = aEM$] I 3 inducere $\delta^1\pi$ 6 nec E exoret $aEM\pi$ et pro var.
 lect. $\phi\psi$: exornet $\delta\phi\psi$ 14 addictus β : adductus $\alpha\delta^2$

Q. HORATI FLACCI

et mihi res, non me rebus subiungere conor.
ut nox longa quibus mentitur amica, diesque 20
longa videtur opus debentibus, ut piger annus
pupillis quos dura premit custodia matrum;
sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
consiliumque morantur agendi naviter id quod
aeque pauperibus prodest, locupletibus aequae, 25
aeque neglectum pueris senibusque nocebit,
restat ut his ego me ipse regam solerque elementis.
non possis oculo quantum contendere Lynceus,
non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
nec quia desperes invicti membra Glyconis, 30
nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
sunt verba et voces quibus hunc lenire dolorem
possis et magnam morbi deponere partem. 35
laudis amore tumes: sunt certa piacula quae te
ter pure lecto poterunt recreare libello.
invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
nemo adeo ferus est ut non mitescere possit,
si modo culturae patientem commodet aurem. 40
virtus est vitium fugere, et sapientia prima
stultitia caruisse. vides quae maxima credis
esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
quanto devites animi capitisque labore.
impiger extremos curris mercator ad Indos, 45
per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignis:
ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
discere et audire et meliori credere non vis?
quis circum pagos et circum compita pugnax
magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50

$\alpha = aEM$] 28 oculos 5 30 Milonis agnoscit Acr. 32 quodam
 $a^2\delta\pi^1\psi^2$ 48 dicere (disc- $\delta^2\pi^2$) 8

EPISTVLARVM LIB. I. I

cui sit condicio dulcis sine pulvere palmae?
 vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 'o cives, cives, quaerenda pecunia primum est;
 virtus post nummos': haec Ianus summus ab imo
 prodocet, haec recinunt iuvenes dictata senesque, 55
 laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.
 est animus tibi, sunt mores est lingua fidesque,
 sed quadringentis sex septem milia desunt:
 plebs eris. at pueri ludentes 'rex eris' aiunt,
 'si recte facies.' hic murus aeneus esto, 60
 nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 Roscia, dic sodes, melior lex an puerorum est
 nenia, quae regnum recte facientibus offert,
 et maribus Curiis et decantata Camillis?
 isne tibi melius suadet qui, rem facias, rem, 65
 si possis recte, si non, quocumque modo rem,
 ut propius spectes lacrimosa poemata Pupi,
 an qui Fortunae te responsare superbae
 liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
 quodsi me populus Romanus forte roget cur 70
 non ut porticibus sic iudiciis fruar isdem,
 nec sequar aut fugiam quae diligit ipse vel odit,
 olim quod vulpes aegroto cauta leoni
 respondit referam: 'quia me vestigia terrent,
 omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.' 75
 belua multorum es capitum. nam quid sequar aut quem?
 pars hominum gestit conducere publica, sunt qui
 frustis et pomis viduas venentur avaras,
 excipiantque senes quos in vivaria mittant;
 multis occulto crescit res faenore. verum 80
 esto aliis alios rebus studiisque teneri:

$\alpha = aEM$] 55 senesque et *Markland* 56 del. *Guietus* 57-58
hoc ordine E: 57 post 58 *cett.* 57 ast animus δ est lingua *E*: et
 lingua *cett.* 58 sed] si ζ desint $\pi^2\phi\psi$ 65 facias] tibi facias
E 69 optat ζ 71 idem $E^1\pi^1$ 72 ne *E* aut α : et $\delta\pi$: ac
 $\phi\psi$ quem π 76 quae β 78 crustis ϕ

Q. HORATI FLACCI

idem eadem possunt horam durare probantes?
 'nullus in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
 si dixit dives, lacus et mare sentit amorem
 festinantis eri; cui si vitiosa libido 85
 fecerit auspicium, cras ferramenta Teanum
 tolletis, fabri. lectus genialis in aula est:
 nil ait esse prius, melius nil caelibe vita:
 si non est, iurat bene solis esse maritis.
 quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
 quid pauper? ride: mutat cenacula, lectos,
 balnea, tonsores, conducto navigio aequae
 nauseat ac locuples quem ducit priva triremis.
 si curatus inaequali tonsore capillos
 occurri, rides; si forte subucula pexae 95
 trita subest tunicae vel si toga dissidet impar,
 rides: quid mea cum pugnat sententia secum,
 quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,
 aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
 diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis? 100
 insanire putas sollemnia me neque rides,
 nec medici credis nec curatoris egere
 a praetore dati, rerum tutela mearum
 cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
 de te pendentis, te respicientis amici. 105
 ad summam, sapiens uno minor est Iove, dives,
 liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
 praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

II

TROIANI belli scriptorem, Maxime Lolli,
 dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
 qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.

$\alpha = \alpha EM$] 83 urbe (orbe $\pi^1 \phi^2 \psi^2$) β 95 occurrit α^2 97 mecum
 $\delta^1 \pi$ 101 putas $\alpha \delta$: putat $\pi \phi \psi$ II 4 plenius (plan- δ^2) β

cur ita crediderim, nisi quid te distinet, audi. 5
 fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Graecia Barbariae lento collisa duello,
 stultorum regum et populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam :
 quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus 10
 cogi posse negat. Nestor componere litis
 inter Peliden festinat et inter Atriden ;
 hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 quidquid delirant reges plectuntur Achivi.
 seditione, dolis, scelere atque libidine et ira 15
 Iliacos intra muros peccatur et extra.
 rursus quid virtus et quid sapientia possit
 utile proposuit nobis exemplar Vlixen,
 qui domitor Troiae multorum providus urbis
 et mores hominum inspexit, latumque per aequor, 20
 dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
 Sirenum voces et Circae pocula nosti ;
 quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
 sub domina meretrice fuisset turpis et excors, 25
 vixisset canis immundus vel amica luto sus.
 nos numerus sumus et fruges consumere nati,
 sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoique
 in cute curanda plus aequo operata iuventus,
 cui pulchrum fuit in medios dormire dies et 30
 ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
 ut iugulent hominem surgunt de nocte latrones :
 ut te ipsum serves non expergisceris? atqui
 si noles sanus, curres hydropicus ; et ni

$\alpha = aEM$] 5 distinet βE^1 : destinet $aE^1(?)$: detinet E^2M 8
 aestum (-us δ^2) βV 9 belli censet E 10 quid $\alpha\pi\delta^2$: quod *cert.*:
 quod Paris, ut *Bentley* 13 hunc $\alpha\delta^2$: nunc β 19 dominator $\phi\psi$
 31 curam] somnum E et *pro var. lect.* $\delta^2\pi$ 33 atqui $\alpha\delta^2$: atque $V\beta$
 34 nolis ζ cures $\delta^1\phi\psi E^2$

Q. HORATI FLACCI

posces ante diem librum cum lumine, si non :35
intendes animum studiis et rebus honestis,
invidia vel amore vigil torquere. nam cur
quae laedunt oculos festinas demere, si quid
est animum, differs curandi tempus in annum?
dimidium facti qui coepit habet: sapere aude: 40
incipere. qui recte vivendi prorogat horam,
rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
labetur et labetur in omne volubilis aevum.
quaeritur argentum puerisque beata creandis
uxor et incultae pacantur vomere silvae. 45
quod satis est cui contingit nihil amplius optet.
non domus et fundus, non aeris acervus et auri
aegroto domini deduxit corpore febris,
non animo curas. valeat possessor oportet,
si comportatis rebus bene cogitat uti. 50
qui cupit aut metuit, iuvat illum sic domus et res
ut lippum pictae tabulae, fomenta podagrum,
auriculas citharae collecta sorde dolentis.
sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit.
sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. 55
semper avarus eget: certum voto pete finem.
invidus alterius macrescit rebus opimis:
invidia Siculi non invenere tyranni
maius tormentum. qui non moderabitur irae
infectum volet esse dolor quod suaserit et mens, 60
dum poenas odio per vim festinat inulto.
ira furor brevis est: animum rege, qui nisi paret,
imperat; hunc frenis, hunc tu compesce catena.
fingit equum tenera docilem cervice magister
ire viam qua monstret eques; venaticus, ex quo 65
tempore cervinam pellem latravit in aula,
militat in silvis catulus. nunc adbibe puro

α = αEM] 38 oculos αδ²M: oculum βE quod φψ 41 ita E:
vivendi qui recte cett. 46 contigit δ: contigit is V² 52 podagram
codd. corr. γ 58 om. δ¹ 59 iram β 60 exmens, amens γ

pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
 quo semel est imbuta recens servabit odorem
 testa diu. quodsi cessas aut strenuus anteis, 70
 nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

III

IVLI FLORE, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus,
 an freta vicinas inter currentia turris,
 an pingues Asiae campi collesque morantur? 5
 quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
 quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 bella quis et paces longum diffundit in aevum?
 quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 fastidire lacus et rivos ausus apertos.
 ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
 an tragica desaevit et ampullatur in arte?
 quid mihi Celsus agit, monitus multumque monendus 15
 privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
 scripta Palatinus quaecumque recepit Apollo,
 ne, si forte suas repetitum venerit olim
 grex avium plumas, moveat cornicula risum
 furtivis nudata coloribus? ipse quid audes? 20
 quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 ingenium, non incultum est et turpiter hirtum.
 seu linguam cauis acuis seu civica iura
 respondere paras seu condis amabile carmen,
 prima feres hederæ victricis praemia. quodsi 25
 frigida curarum fomenta relinquere posses,

$\alpha = aEM$] III 3 Thracane *E* 4 terras $V\delta^2\pi$: terres δ^1 19
 vulpecula risum *Servius* 22 nec $\pi^2\phi\psi$ 24 responsare *E* 26
post 27 collocat Hitzig

Q. HORATI FLACCI

quo te caelestis sapientia duceret ires.
 hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
 si patriae volumus, si nobis vivere cari.
 debes hoc etiam rescribere, sit tibi curae 30
 quantae conveniat Munatius. an male sarta
 gratia nequiquam coit et rescinditur, ac vos
 seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
 indomita cervice feros? ubicumque locorum
 vivitis, indigni fraternum rumpere foedus, 35
 pascitur in vestrum reditum votiva iuvenca.

IV

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat,
 an tacitum silvas inter reptare salubris,
 curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
 non tu corpus eras sine pectore. di tibi formam,
 di tibi divitias dederunt artemque fruendi.
 quid voveat dulci nutricula maius alumno,
 qui sapere et fari possit quae sentiat, et cui
 gratia, fama, valetudo contingat abunde, 10
 et mundus victus non deficiente crumina?
 inter spem curamque, timores inter et iras,
 omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 grata superveniet quae non sperabitur hora.
 me pinguem et nitidum bene curata cute vises 15
 cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

V

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
 nec modica cenare times holus omne patella,

$\alpha = aEM$] 30 si δ^1 (si . . . curae est Bentley) 33 seu . . . seu 5 :
 heu . . . heu $V\alpha\beta$ veri Bentley • IV 5 bonumque π^1 7 dederant
 EM 9 quin $aE^2\phi\delta^2$: qun M : quam 5 11 mundus $\alpha\delta^2\pi^2$: modus
 et β : domus et Bentley 12 tumores . . . iram E 16 de] cū E

supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 vina bibes iterum Tauro diffusa palustris
 inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
 si melius quid habes, arcesse vel imperium fer.
 iamdudum splendet focus et tibi munda supellex.
 mitte levis spes et certamina divitiarum
 et Moschi causam: cras nato Caesare festus
 dat veniam somnumque dies; impune licebit 10
 aestivam sermone benigno tendere noctem.
 quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
 parcus ob heredis curam nimiumque severus
 adsidet insano. potare et spargere flores
 incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 quid non ebrietas designat? operta recludit,
 spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem;
 sollicitis animis onus eximit, addocet artis.
 fecundi calices quem non fecere disertum?
 contracta quem non in paupertate solutum? 20
 haec ego procurare et idoneus imperor et non
 invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
 corruget naris, ne non et cantharus et lanx
 ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
 sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par 25
 iungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
 et nisi cena prior potiorque puella Sabinum
 detinet adsumam: locus est et pluribus umbris,
 sed nimis arta premunt olidae convivia caprae.
 tu quotus esse velis rescribe, et rebus omissis 30
 atria servantem postico falle clientem.

$\alpha = aEM$ V 11 festivam ζ : festinam *schol. cod. Paris. 7975* 12
 fortuna $\delta^2\zeta$ 16 designat $a\phi^1$ 17 inertem $\mathfrak{A}E$: inermem $aM\delta^2\phi^1\psi^1$
 18 et docet E 19 fecundi $aM\pi^2\phi\psi$: facundi $E\delta\pi$ 25 ut] et $\pi^2\phi\psi$
 26 brutam $E\psi$ septimumque ζ 28 adsumam E : assumas M :
 ad summam (adsummam) *cett.*

VI

NIL admirari prope res est una, Numici,
 solaque quae possit facere et servare beatum.
 hunc solem et stellas et decedentia certis
 tempora momentis sunt qui formidine nulla
 imbuti spectent: quid censes munera terrae, 5
 quid maris extremos Arabas ditantis et Indos,
 ludicra quid, plausus et amici dona Quiritis,
 quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
 qui timet his adversa, fere miratur eodem
 quo cupiens pacto; pavor est utrobique molestus. 10
 improvisa simul species exterret utrumque.
 gaudeat an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
 si, quidquid vidit melius peiusve sua spe,
 defixis oculis animoque et corpore torpet?
 insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui, 15
 ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
 i nunc, argentum et marmor vetus aeraque et artis
 suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
 gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
 navus mane forum et vespertinus pete tectum, 20
 ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus et (indignum, quod sit peioribus ortus)
 hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
 quidquid sub terra est in apricum proferet aetas;
 defodiet condetque nitentia. cum bene notum 25
 porticus Agrippae et via te conspexerit Appi,
 ire tamen restat Numa quo devenit et Ancus.
 si latus aut renes morbo temptantur acuto,
 quaere fugam morbi. vis recte vivere: quis non?
 si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30
 hoc age deliciis. virtutem verba putas et

α = αEM] VI 5-8 alii aliter interpunxerunt 6 om. E add. ead. m.
 10 est om. φ utrobique E 11 exercet 5: externat Jacobs: ex-
 terruit utrum α¹E 16 petet αM 18 suscipe Eπ¹ 19 spectent
 E 24 proferet E: proferat βαM 26 et om. απ 31 ut 5

lucum ligna : cave ne portus occupet alter,
 ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas ;
 mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et
 tertia succedant et quae pars quadret acervum. 35
 scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
 et genus et formam regina Pecunia donat,
 ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
 mancipiis locuples eget aeris Cappadocum rex :
 ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 si posset centum scaenae praebere rogatus,
 'qui possum tot?' ait : 'tamen et quaeram et quot habebo
 mittam.' post paulo scribit sibi milia quinque
 esse domi chlamydum ; partem vel tolleret omnis.
 exilis domus est ubi non et multa supersunt 45
 et dominum fallunt et prosunt furibus. ergo,
 si res sola potest facere et servare beatum,
 hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 si fortunatum species et gratia praestat,
 mercemur servum qui dictet nomina, laevum 50
 qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
 porrigere : 'hic multum in Fabia valet, ille Velina ;
 cui libet hic fascis dabit eripietque curule
 cui volet importunus ebur.' frater, pater, adde ;
 ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta. 55
 si bene qui cenat bene vivit, lucet, eamus
 quo ducit gula, piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos
 differtum transire forum populumque iubebat,
 unus ut e multis populo spectante referret 60
 emptum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
 quid deceat, quid non, obliti, Caerite cera
 digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixiei,

α = aEM (57 sqq. = aE)] 32 lusu digna Clericus 34 et om. aMδ¹
 35 quadrat aMπ 36 et om. E 40 nec E 48 primum β 50
 laevum E : saevum cett. : scaevum P. Pithoeus 51 pondera αδ² et
 sscr. φψ : pondere β¹ 53 hic] his π : is δ 58 Gargilius β

Q. HORATI FLACCI

cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque 65
 nil est iucundum, vivas in amore iocisque.
 vive, vale. si quid novisti rectius istis,
 candidus imperti: si nil, his utere mecum.

VII

QVINQVE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. atqui,
 si me vivere vis sanum recteque valentem,
 quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
 Maecenas, veniam, dum ficus prima calorque 5
 dissignatorem decorat lictoribus atris,
 dum pueris omnis pater et matercula pallet,
 officiosaque sedulitas et opella forensis
 adducit febris et testamenta resignat.
 quodsi bruma nives Albanis illinet agris, 10
 ad mare descendet vates tuus et sibi parcet
 contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
 cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
 non quo more piris vesci Calaber iubet hospes
 tu me fecisti locupletem. 'vescere sodes.' 15
 'iam satis est.' 'at tu quantum vis tolle.' 'benigne.'
 'non invisa feres pueris munuscula parvis.'
 'tam teneor dono, quam si dimittar onustus.'
 'ut libet; haec porcis hodie comedenda relinques.'
 prodigus et stultus donat quae spernit et odit: 20
 haec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
 vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
 nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
 dignum praestabo me etiam pro laude merentis.

$\alpha = aE$] 64 patriae $\delta^1\pi\psi^1$ 68 si non β VII 2 atqui $E^1\delta^2\pi^2$:
 atque *att.* 3 vis recteque (sanum *sscr.*) $\phi\psi$: vis recteque videre δ^1
 5 colorque α 9 adducet $\delta\pi^1$ 13 concedis E 19 relinquis $\phi\psi$
 at ingrato $E^2\delta^2$: ingratiss $\pi^2\phi\psi$

quodsi me noles usquam discedere, reddes 25
 forte latus, nigros angusta fronte capillos,
 reddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
 inter vina fugam Cinarae maerere protervae.
 forte per angustam tenuis vulpecula rimam
 repserat in cumeram frumenti, pastaque rursus 30
 ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 cui mustela procul 'si vis' ait 'effugere istinc,
 macra cavum repetes artum, quem macra subisti.'
 hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
 nec somnum plebis laudo satur altilium nec 35
 otia divitiis Arabum liberrima muto.
 saepe verecundum laudasti, rexque paterque
 audisti coram, nec verbo parcius absens:
 inspice si possum donata reponere laetus.
 haud male Telemachus, proles patientis Vlixei, 40
 'non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
 porrectus spatiis nec multae prodigus herbae:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
 parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
 sed vacuum Tibur placet aut imbelli Tarentum. 45
 strenuus et fortis causisque Philippus agendis
 clarus, ab officiis octavam circiter horam
 dum redit atque Foro nimium distare Carinas
 iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
 adrasum quendam vacua tonsoris in umbra 50
 cultello proprios purgantem leniter unguis.
 'Demetri,'—puer hic non laeve iussa Philippi
 accipiebat—'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
 cuius fortunae, quo sit patre quove patrono.'
 it, redit et narrat, Vulteium nomine Menam, 55
 praeconem, tenui censu, sine crimine, notum

α=aE] 29 nitedula Bentley 37 rex (-que om.) E 40 aut π:
 at δ¹φψ sapientis (corr. E²) E 46 hinc nova epistula in φψ 49
 ut om. E¹ 51 purgantem] resecantem (sec. al. man.) E 55 it
 αδ: et cett.

Q. HORATI FLACCI

et properare loco et cessare et quaerere et uti,
gaudentem parvisque sodalibus et lare certo
et ludis et post decisa negotia Campo.
'scitari libet ex ipso quodcumque refers; dic 60
ad cenam veniat.' non sane credere Mena,
mirari secum tacitus. quid multa? 'benigne'
respondet. 'neget ille mihi?' 'negat improbus et te
neglegit aut horret.' Vulteium mane Philippus
vilis vendentem tunicato scruta popello 65
occupat et salvere iubet prior. ille Philippo
excusare laborem et mercennaria vincla,
quod non mane domum venisset, denique quod non
providisset eum. 'sic ignovisse putato
me tibi, si cenas hodie mecum.' 'ut libet.' 'ergo 70
post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.'
ut ventum ad cenam est, dicenda tacenda locutus
tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
occultum visus decurrere piscis ad hamum,
mane cliens et iam certus conviva, iubetur 75
rura suburbana indictis comes ire Latinis.
impositus mannīs arvum caelumque Sabinum
non cessat laudare. videt ridetque Philippus,
et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
dum septem donat sestertia, mutua septem 80
promittit, persuadet uti mercetur agellum.
mercatur. ne te longis ambagibus ultra
quam satis est morer, ex nitido fit rusticus atque
sulcos et vineta crepat mera; praeparat ulmos,
immoritur studiis et amore senescit habendi. 85
verum ubi oves furto, morbo periēre capellae,
spem mentita seges, bos est enectus arando,
offensus damnis media de nocte caballum
arripit iratusque Philippi tendit ad aedis.

α = αE] 57 loco αδ²π²: locum β 58 curto γ 63 negat ille
αE²ψ³ alterum negat om. π 72 est om. π 73 dormitum
est π hic om. β¹ (add. δ²π²): ast φ²: est ψ³ 82 nec π ambi-
guus π¹ 89 eripit (arr- var. lect. φ) φπ in ras.

quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus, 90
 'durus' ait, 'Vultei, nimis attentusque videris
 esse mihi.' 'pol me miserum, patrone, vocares,
 si velles' inquit 'verum mihi ponere nomen!
 quod te per Genium dextramque deosque Penatis
 obsecro et obtestor, vitae me redde priori.' 95
 qui semel aspexit quantum dimissa petitis
 praestent, mature redeat repetatque relicta.
 metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

VIII

CELSE gaudere et bene rem gerere Albinovano
 Musa rogata refer, comiti scribaeque Neronis.
 si quaeret quid agam, dic multa et pulchra minantem
 vivere nec recte nec suaviter; haud quia grando
 contuderit vitis oleamque momorderit aestus, 5
 nec quia longinquis armentum aegrotet in agris;
 sed quia mente minus validus quam corpore toto
 nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
 fidis offendar medicis, irascar amicis,
 cur me funesto properent arcere veterno; 10
 quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
 Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 post haec ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
 ut placeat iuveni percontare, utque cohorti.
 si dicet 'recte,' primum gaudere, subinde 15
 praeceptum auriculis hoc instillare memento:
 ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

$\alpha = aE$] 93 ponere $V\alpha$: dicere β 96 semel ζ : simul $V\alpha\beta$
 aspexit] adgnovit *Holder propter v. 90* VIII 3 quaerit α 4 aut π^1
 5 oleamve E 8 hinc deficit δ ad ii. 2. 19 10 cur mihi
 E urgere π 12 ventosus $\alpha\pi^2$ et *pro var. lect.* ψ : venturus $V\beta$
 14 atque E^2

IX ⁴

SEPTIMIVS, Claudī, nimirum intellegit unus
 quanti me facias. nam cum rogat et prece cogit
 scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
 dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 munere cum fungi propioris censet amici, 5
 quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 multa quidem dixi cur excusatus abirem;
 sed timui mea ne finxisse minora putarer,
 dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
 sic ego, maioris fugiens opprobria culpaē, 10
 frontis ad urbanae descendi praemia. quodsi
 depositum laudas ob amici iussa pudorem,
 scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

X

VRBIS amatorem Fuscum salvere iubemus
 ruris amatores, hac in re scilicet una
 multum dissimiles, at cetera paene gemelli
 fraternis animis—quidquid negat alter et alter—
 adnuimus pariter vetuli notique columbi. 5
 tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni
 rivos et musco circumlita saxa nemusque.
 quid quaeris? vivo et regno simul ista reliqui
 quae vos ad caelum fertis rumore secundo,
 utque sacerdotis fugitivus liba recuso, 10
 pane egeo iam mellitis potiōre placentis.
 vivere naturae si convenienter oportet,
 ponendaeque domo quaerenda est area primum,
 novistine locum potiorem rure beato?
 est ubi plus tepeant hiemes, ubi gratior aura 15
 leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,

α = αE] IX 3 scilicet, ut Bentley 6 ac novit E: agnovit att.
 8 ne απ: non φψ 13 om. π¹ X 3 at VE: ad βα 4 si quid
 E 5 vetulis notisque columbis V² 9 effertis V 12 sic φψ
 16 cani fert E¹

cum semel accepit Solem furibundus acutum?
 est ubi divellat somnos minus invida cura?
 deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
 nempe inter varias nutritur silva columnas,
 laudaturque domus longos quae prospicit agros.
 naturam expelles furca, tamen usque recurret,
 et mala perrumpet furtim fastidia vixtrix. 25
 non qui Sidonio contendere callidus ostro
 nescit Aquinatem potantia vellera fucum
 certius accipiet damnum propiusve medullis,
 quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 quem res plus nimio delectavere secundae, 30
 mutatae quatient. si quid mirabere, pones
 invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
 reges et regum vita praecurrere amicos.
 cervus equum pugna melior communibus herbis
 pellebat, donec minor in certamine longo 35
 imploravit opes hominis frenumque recepit;
 sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 sic qui pauperiem veritus potiore metallis
 libertate caret, dominum vehet improbus atque 40
 serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
 cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
 si pede maior erit, subvertet, si minor, uret.
 laetus sorte tua vives sapienter, Aristi,
 nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
 cogere quam satis est ac non cessare videbor.
 imperat aut servit collecta pecunia cuique,

α = αE] 18 depellat αE² 24 expellas 5 25 fastidia E:
 fastigia βα: vestigia V 28 propiusque α 36 regnumque (sscr.
 frenum) π 37 violens victor E: victo ridens Haupt, alii alia 40
 vehit E 42 et φψ 47 haut Waddel

Q. HORATI FLACCI

tortum digna sequi potius quam ducere funem.
haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
excepto quod non simul esses cetera laetus.

50

XI

QVID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
quid concinna Samos, quid Croesi regia Sardis,
Zmyrna quid et Colophon, maiora minorane fama?
cunctane prae Campo et Tiberino flumine sordent?
an venit in votum Attalicis ex urbibus una,
an Lebedum laudas odio maris atque viarum?
'scis Lebedus quid sit; Gabiis desertior atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem,
oblitusque meorum obliviscendus et illis
Neptunum procul e terra spectare furem.'
sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoque
aspersus volet in caupona vivere; nec qui
frigus collegit, furnos et balnea laudat
ut fortunatam plene praestantia vitam.
nec si te validus iactaverit Auster in alto,
idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit quod
paenula solstitio, campestre nivalibus auris,
per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
dum licet ac vultum servat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
tu quamcumque deus tibi fortunaverit horam
grata sume manu neu dulcia differ in annum,
ut quocumque loco fueris vixisse libenter
te dicas; nam si ratio et prudentia curas,
non locus effusi late maris arbiter aufert,
caelum non animum mutant qui trans mare currunt.
strenua nos exercet inertia: navibus atque

5

10

15

20

25

α = αE J XI 3 minorane Bentley: minorave (-que E) codd. 4
cunctane Eph: cunctaque ατ 7 glabiis φψ 10 ex α: et E 24
ut αφ²: tu VB

quadrigis petimus bene vivere. quod petis hic est,
est Vlubris, animus si te non deficit aequus. 30

XII

FRVCTIBVS Agrippae Siculis quos colligis, Icci,
si recte frueris, non est ut copia maior
ab Iove donari possit tibi. tolle querelas :
pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil 5
divitiae poterunt regales addere maius.
si forte in medio positorum abstemius herbis
vivis et urtica, sic vives protinus ut te
confestim liquidus Fortunae rivus inauret,
vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
vel quia cuncta putas una virtute minora.
miramur, si Democriti pecus edit agellos
cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox,
cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
nil parvum sapias et adhuc sublimia cures ; 15
quae mare compescant causae, quid temperet annum,
stellae sponte sua iussaene vagentur et errent,
quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem,
quid velit et possit rerum concordia discors,
Empedocles an Stertinium deliret acumen. 20
verum seu piscis seu porrum et caepe trucidas,
utere Pompeio Grospho et, si quid petet, ultro
defer ; nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
vilis amicorum est annona bonis ubi quid deest.
ne tamen ignores quo sit Romana loco res, 25
Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis
Armenius cecidit ; ius imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor ; aurea fruges
Italiae pleno defundit Copia cornu.

α = αE] 30 om. E¹ : add. marg. E² XII 1 Acrillae Horkel Iti
edd. vet. 9 liquidus] largus Eutyches 16 temperat β 20
stertinum φψ 29 defundit Va² ; defudit αβ
HORATI EPIST.

Q. HORATI FLACCI

XIII

VT proficiscentem docui te saepe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vini,
 si validus, si laetus erit, si denique poscet;
 ne studio nostri pecces odiumque libellis
 sedulus importes opera vehemente minister. 5
 si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
 abicito potius quam quo perferre iuberis
 clitellas ferus impingas, Asinaeque paternum
 cognomen vertas in risum et fabula fias.
 viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
 victor propositi simul ac perveneris illuc,
 sic positum servabis onus, ne forte sub ala
 fasciculum portes librorum ut rusticus agnum,
 ut vinosa glomus furtivae Pyrria lanae,
 ut cum pilleolo soleas conviva tribulis. 15
 ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 carmina, quae possint oculos aurisque morari
 Caesaris, oratus multa prece nitere porro.
 vade, vale, cave ne titubes mandataque frangas.

XIV

VILICE silvarum et mihi me reddentis agelli,
 quem tu fastidis habitatum quinque focis et
 quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
 certemus, spinas animone ego fortius an tu
 evellas agro, et melior sit Horatius an res. 5
 me quamvis Lamiae pietas et cura moratur
 fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
 insolabiliter, tamen istuc mens animusque
 fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum. 10

α = aE] XIII 2 vinni, venni *codd.* 6 urit *E* 10 divos *E*
 14 glomus *Van* : glomos *E²qψ* pi(py-)rria *codd. corrupte* : purria
Porph. : Proclia *vel* Prilia *Ribbeck* : Pyrria *edd. plerique* 16 ne β :
 neu α : nec *E* 18-19 nitere. porro vade *Porph.* (?)

cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
 stultus uterque locum immeritum causatur inique :
 in culpa est animus, qui se non effugit umquam.
 tu mediastinus tacita prece rura petebas,
 nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas : 15
 me constare mihi scis et discedere tristem,
 quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
 non eadem miramur ; eo disconvenit inter
 meque et te : nam quae deserta et inhospita tesqua
 credis, amoena vocat mecum qui sentit, et odit 20
 quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
 incutiunt urbis desiderium, video, et quod
 angulus iste feret piper et tus ocus uva,
 nec vicina subest vinum praeberet taberna
 quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius 25
 ad strepitum salias terrae gravis : et tamen urges
 iampridem non tacta ligonibus arva bovemque
 disiunctum curas et strictis frondibus explēs ;
 addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 multa mole docendus aprico parcere prato. 30
 nunc age, quid nostrum concentum dividat audi.
 quem tennes decuere togae nitidique capilli,
 quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
 quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
 cena brevis iuvat et prope rivum somnus in herba. 35
 nec luisse pudet, sed non incidere ludum.
 non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 limat, non odio obscuro morsuque venenat ;
 rident vicini glaebas et saxa moventem.
 cum servis urbana diaria rodere mavis ; 40
 horum tu in numerum voto ruis : invidet usum
 lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
 optat ephippia bos, piger optat arare caballus :
 quam scit uterque libens censebo exerceat artem.

XV

QVAE sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
 quorum hominum regio et qualis via (nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius, et tamen illis
 me facit invisum, gelida cum perluor unda
 per medium frigus. sane myrteta relinqui, 5
 dictaque cessantem nervis elidere morbum
 sulpura contemni, vicus gemit, invidus aegris
 qui caput et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
 mutandus locus est et deversoria nota 10
 praeteragendus equus. 'quo tendis? non mihi Cumas
 est iter aut Baias' laeva stomachosus habena
 dicet eques; sed equi frenato est auris in ore);
 maior utrum populum frumenti copia pascat;
 collectosne bibant imbris puteosne perennis 15
 iugis aquae (nam vina nihil moror illius orae:
 rure meo possum quidvis perferre patique;
 ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 in venas animumque meum, quod verba ministret, 20
 quod me Lucanae iuvenem commendet amicae);
 tractus uter pluris lepores, uter educet apros;
 utra magis piscis et echinos aequora celent,
 pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
 scribere te nobis, tibi nos accredere par est. 25
 Maenius, ut rebus maternis atque paternis
 fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
 scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
 impransus non qui civem dinosceret hoste,
 quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus, 30
 perniciēs et tempestas barathrumque macelli,

α = αE] XV 4 perrivor απ¹ 9 Clusinos VE¹ glabios φψ 13
 dicit E sed equis π 16 dulcis VE¹ 21 commendat α 26
 hinc nova epistula in codd. omn. praeter α 29 vicem E¹

EPISTVLARVM LIB. I. XV

quidquid quaesierat ventri donabat avaro.
 hic ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
 aut paulum abstulerat, patinas cenabat omasi
 vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset ; 35
 scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 diceret urendos, correctus Bestius. idem
 quidquid erat nactus praedae maioris, ubi omne
 verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror'
 aiebat 'si qui comedunt bona, cum sit obeso 40
 nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.'
 nimirum hic ego sum : nam tuta et parvula laudo
 cum res deficiunt, satis inter vilia fortis ;
 verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
 vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
 conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XVI

NE perconteris fundus meus, optime Quincti,
 arvo pascat erum an bacis opulentet olivae,
 pomisne an pratis an amicta vitibus ulmo,
 scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
 continui montes, ni dissociantur opaca 5
 valle, sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
 laevum discedens curru fugiente vaporet.
 temperiem laudes. quid si rubicunda benigni
 corna vepres et pruna ferant? si quercus et ilex
 multa fruge pecus multa dominum iuvet umbra? 10
 dicas adductum propius frondere Tarentum.
 fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,

$\alpha = aE]$ 32 donarat VB 35 agnini $aE^2\psi^2$ (agmine E^1) 37
 correctus a et pro var. lect. ψ : correptus (porreptus E^1) cell. : corrector
 5 39 verteret $E\psi^1$ 43-44 collocat post 39 a , post 38 π^1 45
 alio β XVI 3 an pratis (at E^2) E : et pratis βa amica E^1 et pro
 var. lect. ϕ 5 ni βE^2 : si α 7 descendens π : decedens Bentley
 cursu V 8 quodsi a benigni $\alpha\mu^2$: benignae βE^2 9 si om. a :
 et $a^2\pi$

Q. HORATI FLACCI

infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 hae latebrae dulces, etiam, si credis, amoenae, 15
 incolumem tibi me praestant Septembribus horis. .
 tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 iactamus iampridem omnis te Roma beatum :
 sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas,
 neve putes alium sapiente bonoque beatum, 20
 neu si te populus sanum recteque valentem
 dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 si quis bella tibi terra pugnata marique 25
 dicat et his verbis vacuas permulceat auris,
 'tene magis salvum populus velit an populum tu,
 servet in ambiguo qui consulit et tibi et urbi
 Iuppiter,' Augusti laudes agnoscere possis :
 cum pateris sapiens emendatusque vocari, 30
 respondesne tuo, dic sodes, nomine? 'nempe
 vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.'
 qui dedit hoc hodie cras, si volet, auferet, ut si
 detulerit fascis indigno, detrahet idem.
 'pone, meum est' inquit: pono tristisque recedo. 35
 idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 contendat laqueo collum pressisse patrum,
 morderat opprobriis falsis mutemque colores?
 falsus honor iuvat et mendax infamia terret 39
 quem nisi mendosum et medicandum? vir bonus est quis?
 'qui consulta patrum, qui leges iuraque servat,
 quo multae magnaеque secantur iudice lites,
 quo res sponsore et quo causae teste tenentur.'
 sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
 introrsum turpem, speciosum pelle decora. 45

$\alpha = aE$ (35 sqq. = aEM)] 14 fluit aptus et utilis $\pi\phi^1$ 21 pectus
 an^1 30 pateris β : poteris a : cupias E 40 et mendicandum π^1 :
 et mendacem $E^2M\psi^2$: mendicum $a^1(?)E^2$ 43 ita V : responsore
 celi. 45 introrsum $\alpha\phi^2$: introrsus π^2 : hunc prorsus β

'nec furtum feci nec fugi' si mihi dicat
 servus, 'habes pretium, loris non ureris' aio.
 'non hominem occidi.' 'non pascas in cruce corvos.'
 'sum bonus et frugi.' renuit negitatque Sabellus.
 cautus enim metuit foveam lupus accipiterque 50
 suspectos laqueos et opertum miluus hamum.
 oderunt peccare boni virtutis amore:
 tu nihil admittes in te formidine poenae:
 sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 nam de mille fabae modiis cum surripis unum, 55
 damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
 quandocumque deos vel porco vel bove placat,
 'Iane pater!' clare, clare cum dixit 'Apollo!'
 labra movet metuens audiri: 'pulchra Laverna, 60
 da mihi fallere, da iusto sanctoque videri,
 noctem peccatis et fraudibus obice nubem.'
 qui melior servo, qui liberior sit avarus,
 in triviis fixum cum se demittit ob assem,
 non video; nam qui cupiet, metuet quoque; porro, 65
 qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
 perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 semper in augenda festinat et obruitur re.
 vendere cum possis captivum, occidere noli;
 serviet utiliter: sine pascat durus aretque, 70
 naviget ac mediis hiemet mercator in undis,
 annonae prosit, portet frumenta penusque.
 vir bonus et sapiens audebit dicere 'Pentheu,
 rector Thebarum, quid me perferre patique
 indignum coges?' 'adimam bona.' 'nempe pecus, rem, 75
 lectos, argentum: tollas licet.' 'in manicis et
 compedibus saevo te sub custode tenebo.'

α = aEM] 46 dicit π 49 negitatque (negatque E²) VEⁿ: negat
 atque *cott.* 51 suspectus BM 54 si φ² 59 pater clare cum B
 61 iustum sanctumque φψ 63 quo . . . quo B 64 demittit BE:
 dimittit aM 76 in] et in φψ

Q. HORATI FLACCI

‘ipse deus, simul atque volam, me solvet.’ opinor
hoc sentit, ‘moriar.’ mors ultima linea rerum est.

XVII

QVAMVIS, Scaeva, satis per te tibi consulis, et scis
quo tandem pacto deceat maioribus uti,
disce, docendus adhuc quae censet amiculus, ut si
caecus iter monstrare velit ; tamen aspice si quid
et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
si te grata quies et primam somnus in horam
delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
si laedit caupona, Ferentinum ire iubebo.
nam neque divitibus contingunt gaudia solis,
nec vixit male qui natus moriensque fefellit. 10
si prodesse tuis pauloque benignius ipsum
te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
‘si pranderet holus patienter, regibus uti
nollet Aristippus.’ ‘si sciret regibus uti,
fastidiret holus qui me notat.’ utrius horum 15
verba probes et facta doce, vel iunior audi
cur sit Aristippi potior sententia ; namque
mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :
‘scurror ego ipse mihi, populo tu ; rectius hoc et
splendidius multo est. equus ut me portet, alat rex 20
officium facio : tu poscis vilia, verum
dante minor, quamvis fers te nullius egentem.’
omnis Aristippum decuit color et status et res,
temptantem maiora, fere praesentibus aequum :
contra, quem duplici panno patientia velat, 25
mirabor, vitae via si conversa decebit.
alter purpureum non exspectabit amictum,
quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,

α = aEM] 79 est om. E XVII 6 inboram E 8 laedit E :
laedet BaM 12 adinunctum E¹ : inunctum V 14 om. φ¹ψ¹
15 om. φ¹, ante 14 collocat π 19 regibus hoc φψ 21 rerum 5 :
verum es φψ 28 ioca B

personamque feret non inconcinnus utramque ;
 alter Mileti textam cane peius et angui 30
 vitabit chlamydem, morietur frigore si non
 rettuleris pannum. refer et sine vivat ineptus.
 res gerere et captos ostendere civibus hostis
 attingit solium Iovis et caelestia temptat :
 principibus placuisse viris non ultima laus est. 35
 non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 sedit qui timuit ne non succederet. esfo !
 quid, qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
 hic est aut nusquam quod quaerimus. hic onus horret,
 ut parvis animis et parvo corpore maius : 40
 hic subit et perfert. aut virtus nomen inane est,
 aut decus et pretium recte petit experiens vir.
 coram rege suo de paupertate tacentes
 plus poscente ferent ; distat sumasne pudenter
 an rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 'indotata mihi soror est, paupercula mater,
 et fundus nec vendibilis nec pascere firmus'
 qui dicit, clamat 'victum date.' succinit alter
 'et mihi !' dividuo findetur munere quadra.
 sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 plus dapis et rixae multo minus invidiaeque.
 Brundisijum comes aut Surrentum ductus amoenum,
 qui queritur salebras et acerbum frigus et imbris,
 aut cistam effractam et subducta viatica plorat,
 nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
 saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
 nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 nec semel irrisus triviis attollere curat
 fracto crure planum, licet illi plurima manet
 lacrima, per sanctum iuratus dicat Osirim 60

α = αEM] 30 angui φψ : angue απ 31 vitavit αM 32 reddu-
 leris E¹ 34 templa *vel* temptat E 38 pervenerit B 43 sua 5
 44 ferunt E¹ 48 vitium E 49 et coihi (= Q)hl E : *interpunxit*
Dordevlein

Q. HORATI FLACCI

'credite, non ludo ; crudeles, tollite claudum.'
'quaere peregrinum' vicinia rauca reclamationat.

XVIII

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
scurrantis speciem praeber, professus amicum.
ut matrona meretrici dispar erit atque
discolor, infido scurrae distabit amicus.
est huic diversum vitio vitium prope maius, 5
asperitas agrestis et inconcinna gravisque,
quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
dum vult libertas dici mera veraque virtus.
virtus est medium vitiorum et utrumque reductum.
alter in obsequium plus aequo pronus et imi 10
derisor lecti sic nutum divitis horret,
sic iterat voces et verba cadentia tollit,
ut puerum saevo credas dictata magistro
reddere vel partis mimum tractare secundas.
alter rixatur de lana saepe caprina, 15
propugnat nugis armatus : 'scilicet ut non
sit mihi prima fides, et vere quod placet ut non
acriter elatrem ! pretium aetas altera sordet.'
ambigitur quid enim ? Castor sciat an Dolichos plus ;
Brundisium Minuci melius via ducat an Appi. 20
quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
gloria quem supra viris et vestit et unguet,
quem tenet argenti sitis importuna famesque,
quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
saepe decem vitiis instructor, odit et horret, 25
aut si non odit, regit ac veluti pia mater
plus quam se sapere et virtutibus esse priorem

α = αEM] 62 cauta *Markland*
intonsa *Sanadon* 9 utrumque α¹
16 scilicet : ut *Doederlein*, cf. ix. 3
unget *E*

XVIII 7 commendat quae se
15 rixatus *V* : rixator *Muretus*
19 Dolichos γ : docilis αβ 22

vult et ait prope vera : 'meae (contendere noli)
 stultitiam patiuntur opes ; tibi parvula res est :
 arta decet sanum comitem toga ; desine mecum 30
 certare.' Eutrapelus cuicumque nocere volebat
 vestimenta dabat pretiosa : 'beatus enim iam
 cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
 dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 officium, nummos alienos pascet, ad imum 35
 Thraex erit aut holitoris ager mercede caballum.'
 arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
 commissumque teges et vino tortus et ira ;
 nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
 nec cum venari volet ille, poemata panges. 40
 gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit, donec suspecta severo
 conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
 moribus Amphion : tu cede potentis amici
 lenibus imperiis, quotiensque educet in agros 45
 Aetolis onerata plagis iumenta canesque,
 surge et inhumanae senium deponere Camenae,
 cenes ut pariter pulmenta laboribus empta ;
 Romanis sollemne viris opus, utile famae
 vitaeque et membris, praesertim cum valeas et 50
 vel cursu superare canem vel viribus aprum
 possis. adde virilia quod speciosius arma
 non est qui tractet : scis quo clamore coronae
 proelia sustineas campestria ; denique saevam
 militiam puer et Cantabrica bella tulisti 55
 sub duce qui templis Parthorum signa refigit
 nunc, et si quid abest Italis adiudicat armis.
 ac ne te retrahas et inexcusabilis absis,
 quamvis nil extra numerum fecisse modumque

α = αEM] 33 sumit E 36 at E agit αM 37 illius 5 :
 ullius αB 39 rependes E 40 ne E¹ψ pangas (ex plangas) E
 45 educit M : ducit (-et π) B¹ 46 Aeoliis 5 47 abest aliis π¹

Q. HORATI FLACCI

curas, interdum nugaris rure paterno ; 60
 partitur linitis exercitus, Actia pugna
 te duce per pueros hostili more refertur,
 adversarius est frater, lacus Hadria, donec
 alterutrum velox Victoria fronde coronet.
 consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 protinus ut moneam, si quid monitoris eges tu,
 quid, de quoque viro, et cui dicas saepe videto.
 percontatorem fugito, nam garrulus idem est,
 nec retinent patulae commissa fideliter aures, 70
 et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 non ancilla tuum iecur ulceret ulla puerve
 intra marmoreum venerandi limen amici,
 ne dominus pueri pulchri caraeve puellae
 munere te parvo beet aut incommodus angat. 75
 qualem commendes etiam atque etiam aspice, ne mox
 incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 fallimur et quondam non dignum tradimus : ergo
 quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri,
 ut penitus notum, si temptent crimina, serves 80
 tuterisque tuo fidentem praesidio : qui
 dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 ad te post paulo ventura pericula sentis ?
 nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
 et neglecta solent incendia sumere viris. 85
 dulcis inexpertis cultura potentis amici :
 expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
 hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 oderunt hilarem tristes tristemque iocosi,
 sedatum celeres, agilem navumque remissi ; 90
 potores bibuli media de nocte Falerni

$\alpha = aEM]$ 62 mole E 69 percunctatorem M 74 pueri
 dominus E Porph. 81 fidens est $\phi\psi$ 87 metuit $aM\psi^2$: metuet
 cett. 91 om. $\alpha\beta$: add. ψ^2 et rec. man. $aE\phi$ varie emendabant viri
 docti

EPISTVLARVM LIB. I. XVIII

oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
 nocturnos iures te formidare tepores.
 deme supercilio nubem : plerumque modestus
 occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
 inter cuncta leges et percontabere doctos,
 qua ratione queas traducere leniter aevum ;
 num te semper inops agitet vexetque cupido,
 num pavor et rerum mediocriter utilium spes ;
 virtutem doctrina paret, naturane donet ; 100
 quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum ;
 quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
 an secretum iter et fallentis semita vitae.
 me quotiens reficît gelidus Digentia rivus,
 quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus, 105
 quid sentire putas ? quid credis, amice, precari ?
 sit mihi quod nunc est, etiam minus, et mihi vivam
 quod superest aevi, si quid superesse volunt di ;
 sit bona librorum et provisae frugis in annum
 copia, neu flitem dubiae spe pendulus horae. 110
 sed satis est orare Iovem qui ponit et aufert,
 det vitam, det opes : aequum mi animum ipse parabo.

XIX

PRISCO si credis, Maecenas docte, Cratino,
 nulla placere diu nec vivere carmina possunt
 quae scribuntur aquae potioribus. ut male sanos
 adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
 vina fere dulces oluerunt mane Camenae. 5
 laudibus arguitur vini vinosus Homerus ;
 Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
 prosiluit dicenda. ' forum putealque Libonis

α = aEM] 98-99 num] non ψ² : ne 5 102 ac *Schuetz* 107
 et mihi VB : ut mihi αψ² 109 spes bona E 110 aurae 5 111
 qui β²EM : quae (qua φ¹) βα ponit VB : donat (ponat π¹) α et pro
var. lect. π XIX 3 potioribus α²E¹π

Q. HORATI FLACCI

mandabo siccis, adimam cantare severis':
 hoc simul edixi, non cessavere poetae 10
 nocturno certare mero, putere diurno.
 quid si quis vultu torvo ferus et pede nudo
 exiguaeque togae simulet textore Catonem,
 virtutemne repraesentet moresque Catonis?
 rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua, 15
 dum studet urbanus tenditque disertus haberi.
 decipit exemplar vitiis imitabile; quodsi
 pallerem casu, biberent exsanguie cuminum.
 o imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
 bilem, saepe iocum vestri movere tumultus! 20
 libera per vacuum posui vestigia princeps,
 non aliena meo pressi pede. qui sibi fidet
 dux reget examen. Parios ego primus iambos
 ostendi Latio, numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 ac ne me foliis ideo brevioribus ornes
 quod timui mutare modos et carminis artem,
 temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
 temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
 nec socerum quaerit quem versibus oblinat atris, 30
 nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
 hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 vulgavi fidicen. iuvat immemorata ferentem
 ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
 scire velis mea cur ingratus opuscula lector 35
 laudet ametque domi, premat extra limen iniquus:
 non ego ventosae plebis suffragia venor
 impensis cenarum et tritae munere vestis;
 non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 grammaticas ambire tribus et pulpita dignor: 40
 hinc illae lacrimae. 'spissis indigna theatri

α = aEM] 10 edixi BE¹: edixit αφ² 13 exore β 15 lingua]
 cena E¹ 16 tendetque E 22 fidit φ¹ψ 23 patrios β 30
 optinet βα² 32 nunc alio E 39 adiutor γ

EPISTVLARVM LIB. I. XIX

scripta pudet recitare et nugis addere pondus'
 si dixi, 'rides' ait 'et Iovis auribus ista
 servas: fidis enim manare poetica mella
 te solum, tibi pulcher.' ad haec ego naribus uti 45
 formido et, luctantis acuto ne secer ungui,
 'displicet iste locus' clamo et diludia posco.
 ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
 ira truces inimicitias et funebre bellum.

XX

VERTVMNVN Ianumque, liber, spectare videris,
 scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus
 odisti clavis et grata sigilla pudico;
 paucis ostendi gemis et communia laudas,
 non ita nutritus. fuge quo descendere gestis. 5
 non erit emisso reditus tibi. 'quid miser egi?
 quid volui?' dices, ubi quid te laeserit, et scis
 in breve te cogi cum plenus languet amator.
 quodsi non odio peccantis desipit augur,
 carus eris Romae donec te deserat aetas; 10
 contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertis,
 aut fugies Vticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
 ridebit monitor non exauditus, ut ille
 qui male parentem in rupes protrusit asellum 15
 iratus: quis enim invitum servare laboret?
 hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 occupet extremis in vicis balba senectus.
 cum tibi sol tepidus pluris admoverit auris,
 me libertino natum patre et in tenui re 20
 maiores pennas nido extendisse loqueris,
 ut quantum generi demas virtutibus addas;
 me primis Urbis belli placuisse domique;

$\alpha = aEM$] 47 iste α : ille β XX 2 ut *om.* E^1 nudus $\phi\psi$ (*sscr.*
 mundus) 15 protrudit E^1

EPISTVLARVM LIBER I

corporis exigui, praecanum, solibus aptum,
irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
forte meum si quis te percontabitur aevum,
me quater undenos sciat implevisse Decembris
collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

25

α = αEM] 28 dixit 5

Q. HORATI FLACCI EPISTVLARVM

LIBER SECVNDVS

I

Cvm tot sustineas et tanta negotia solus,
res Italas armis tuteris, moribus ornes,
legibus emendes, in publica commoda peccem,
si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
Romulus et Liber pater et cum Castore Pollux,
post ingentia facta deorum in templa recepti,
dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
componunt, agros assignant, oppida condunt,
ploravere suis non respondere favorem
speratum meritis. diram qui contudit hydram
notaque fatali portenta labore subegit,
comperit invidiam supremo fine domari.
urit enim fulgore suo, qui praegravat artis
infra se positas: exstinctus amabitur idem.
praesenti tibi maturos largimur honores,
iurandasque tuum per numen ponimus aras,
nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
sed tuus hic populus, sapiens et iustus in uno

5

10

15

α = *aEM*] I 11 totaque *E* 12 summo *φψ* 16 numen *VE*:
nomen *βaM* 17 nihil ortum *aφψ* 18 hoc *5 Bentley*

Q. HORATI FLACCI

te nostris ducibus, te Graiis antefendo,
 cetera nequaquam simili ratione modoque
 aestimat et, nisi quae terris semota suisque
 temporibus defuncta videt, fastidit et odit;
 sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantis
 quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
 vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis,
 pontificum libros, annosa volumina vatum
 dictitet Albano Musas in monte locutas.
 si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
 scripta vel optima, Romani pensantur eadem
 scriptores tritina, non est quod multa loquamur:
 nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri;
 venimus ad summum fortunae; pingimus atque
 psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
 si meliora dies ut vina poemata reddat,
 scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
 scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
 perfectos veteresque referri debet, an inter
 vilis atque novus? excludat iurgia finis.
 'est vetus atque probus centum qui perficit annos.'
 quid, qui deperit minor uno mense vel anno,
 inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 an quos et praesens et postera respuat aetas?
 'iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.'
 utor permissio, caudaeque pilos ut equinae
 paulatim vello et demo unum, demo et item unum,
 dum cadat elusus ratione ruentis æcervi
 qui redit in fastus et virtutem aestimat annis,
 miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.

· baffled
· heap

20
· remove
· destitute
· favourer
· vetantes

· scales
30

· dispute.

45
· pluck
· remove
· likewise
· Goddess
of funerals

α = αEM] 27 dictitet α¹π²M: doctitet E: dicat (-it π) et B 28
 Graiorum VE: graecorum BaM 31 olea 5 33 citius Eutyches:
 scitius 5 37 veteresne B 42 respuit φψ: respuit M 46 et
 item (et idem π) B: etiam α 47 om. απ¹ cadet M 48 in]
 ad E fastus αE²Mπ: fastos BE¹

Ennius et sapiens et fortis et alter Homerus, 50
 ut critici dicunt, leviter curare videtur
 quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
 Naevius in manibus non est et mentibus haeret
 paene recens? adeo sanctum est vetus omne poema.
 ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert 55 *debate*
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti, *55x bear off*
 dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
 Plautus ad exemplar Siculi propeñare Epicharmi, *hasten along*
 vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
 hos ediscit et hos arto stipata theatro 60 *memorize*
 spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas *^ narrow*
 ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo. *o crowded*
 interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
 si veteres ita miratur laudatque poetas
 ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat: 65
 si quaedam nimis antiquae, si pleraque dure
 dicere credit eos, ignave multa fatetur,
 et sapit et mecum facit et Iove iudicat aequo.
 non equidem insector delendave carmina Livi
 esse reor, memini quae plagosum mihi parvo *tail at*
 Orbilius dictare; sed emendata videri *fond of joggins*
 pulchraque et exactis minimum distantia miror; *^ faultless.*
 inter quae verbum emicuit si forte decorum, et
 si versus paulo concinnior unus et alter, *skilfully put*
 iniuste totum ducit venditque poema. *75 together*
 indignor quicquam reprehendi, non quia crasse
 compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
 nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci. *inelegantly.*
 recte necne crocum floresque perambulet Attae
 fabula si dubitem, clament periisse pudorem 80
 cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner *all ^ almost*

a = aEM] 53 non om. π¹ et] non Cuninghams 60 ediscet π
 69 delendaque B crimina E¹ Livi(i) E² Mφψ: levi cell. 73 et
 habent BM: om. aE 75 venitque 78 et] ac E 79 nec
 B¹ perambulet Eφψ: -at aMπ atti E 16^a

Q. HORATI FLACCI

quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius ēgit : -played
 vel quia nil rectum nisi quod placuit sibi ducunt,
 vel quia turpe putant parēre minoribus, et quae -obey
 imberbi didicere, senes perdenda fateri. 85
 iam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
 quod mecum ignorat, solus vult scire videri,
 ingēniis non ille favet plauditque sepultis, -genius
 nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit. -spiteful
 quod si tam Graecis novitas invisā fuisset 90
 quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
 quod legeret tereretque viritū publicus usus? -each for
 ut primum positis nugari Graecia bellis -trifle
 coepit et in vitium fortuna labier aequa,
 nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum, 95
 marmoris aut eboris fabros aut aeris amavit, -workshops
 suspendit picta vultum mentemque tabella,
 nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis;
 sub nutrice puella velut si luderet infans,
 quod cupide petiit mature plena reliquit. 100
 quid placet aut odio est quod non mutabile credas?
 hōc paces habuere bonae ventique secundi. -had this result.
 Romae dulce diu fuit et sollemnē reclusa -usual & open
 mane domo vigilare, clienti promere iura, -expound law
well secured cautos nominibus rectis expendere nummos, -lend out
 maiores audire, minori dicere per quae. -reliable
 crescere res posset, minui damnosa libido.
 mutavit mentem populus levis et calet uno
 scribendi studio; pueri patresque severi
 fronde comas vincti cenant et carmina dictant. 110
 ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere versus
 invenior Parthis mendacior, et prius orto
 sole vigil calamum et chartas et scrinia posco. -desk awake.

α = aEM] 83 dicunt E¹ 85 imberbi Cruquius: imberbes codd.,
 cf. A. P. 161 spernenda Maehly 91 haberes B¹ 92 Quiritum
 5 98 tunc B¹ 101 collocat post 107 Lachmann, post 102 Vollmer,
 post 106 5: delent Schuets alii

EPISTVLARVM LIB. II. I

navem agere ignarus navis timet; habrotonum aegro ^{southernwood}
 non audet nisi qui didicit dare; quod medicorum est ^{"has been trained"}
 promittunt medici; tractant fabrilia fabri: ^{115 workmen's tools.}
 scribimus indocti doctique poemata passim.
 hic error tamen et levis haec insania quantas
 virtutes habeat sic collige; vatis avarus ^{infer}
 non temere est animus; versus amat, hoc studet unum; ^{120 by chance.}
 detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;
 non fraudem socio puerove incogitat ullam ^{plots}
 pupillo; vivit siliquis et pane secundo; ^{leguminous pods. coarse}
 militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
 si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvari.
 os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
 torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem,
 mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 asperitatis et invidiae corrector et irae;
 recte facta refert, orientia tempora notis
 instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
 castis cum pueris ignara puella mariti.
 disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
 caelestis implorat aquas docta prece blandus,
 avertit morbos, metuenda pericula pellit, ^{135 drives away}
 impetrat et pacem et locupletem frugibus annum. ^{earn.}
 carmine di superi placantur, carmine Manes.
 agricolae prisci, fortes parvoque beati,
 condita post frumenta levantes tempore festo ¹⁴⁰
 corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
 cum sociis operum pueris et coniuge fida,
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 floribus et vino Genium memorem brevis aevi. ^{mindful}
 Fescennina per hunc inventa licentia morem ¹⁴⁵

a = aEM] 115, 116 melicorum, melici Bentley 122 puero vel
 cogitat E 128 firmat Doering 142 et pueris et Eph 143
 porca coni. Lambinus, praesente Porph. 145 invecta 5

Q. HORATI FLACCI

versibus alternis opprobria rustica fudit,
libertasque recurrentis accepta per annos
lusit amabiliter, donec iam saevus apertam
in rabiem coepit verti iocus et per honestas
ire domos impune minax. doluere cruento 150
dente lacesstiti; fuit intactis quoque cura
condicione super communi; quin etiam lex
poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
describi: vertere modum formidine fustis * *crudel*
ad bene dicendum delectandumque redacti. 155
Graecia capta ferum victorem cepit et artis
intulit agresti Latio. sic horridus ille
defluxit numerus Saturnius, et grave virus
munditiae pepulere; sed in longum tamen aevum
manserunt hodieque manent vestigia ruris. 160
serus enim Graecis admovit acūmina chartis,
et post Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
temptavit quoque rem, si digne vertere posset,
et placuit sibi, natura sublimis et acer; 165
nam spirat tragicum satis et feliciter audet,
sed turpem putat inscite metuitque lituram.
creditur, ex medio quia res accersit, habere
sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
plus oneris, quanto veniae minus. aspice, Plautus 170
quo pacto partis tutetur amantis ephēbi, *youth*
ut patris attenti, lenonis ut insidiosi, *pen*
quantus sit Dossennus edacibus in parasitis, *greed*
quam non adstricto percurrat pulpita socco;
gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc 175
securus cadat an recto stet fabula talo.
quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru,
exanimat lentus spectator, sedulus inflat:

α = aEM] 149 verti coepit φψ 153 nata B 159 peperere
E²φψ 160 om. π¹ 167 inscit(a)e Ba: inscriptis VE: inscitiae
V²a²M 168 accessit VE 175 demittere E: dimittere BaM

sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum

subruit aut reficit. valeat res ludicra si me 180

palma negata macrum, donata reducit opimum. *180*

saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam, *180*

quod numero plures, virtute et honore minores,

indocti stolidique, et depugnare parati

si discordet eques, media inter carmina poscunt 185

aut ursum aut pugilis; his nam plebecula gaudet.

verum equitis quoque iam migravit ab aure voluptas

omnis ad incertos oculos et gaudia vana.

quattuor aut pluris aulaea premuntur in horas, *185*

dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae; 190

mox trahitur manibus regum fortuna retortis,

essedae festinant, pilenta, petorrita, naves, *190*

captivum portatur ebur, captiva Corinthus.

si foret in terris, rideret Democritus, seu

diversum confusa genus panthera camelo 195

sive elephas albus vulgi converteret ora;

spectaret populum ludis attentius ipsis,

ut sibi praebentem nimio spectacula plura;

scriptores autem narrare putaret aëello

fabellam surdo. nam quae pervincere voces 200

evaluere sonum referunt quem nostra theatra?

Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum,

tanto cum strepitu ludi spectantur et artes,

divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor

cum stetit in scaena, concurrit dextera laevae. 205

dixit adhuc aliquid? nil sane. quid placet ergo?

lana Tarentino violas imitata veneno.

ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,

cum recte tractent alii, laudare maligne,

ille per extentum funem mihi posse videtur 210

$\alpha = aEM$] 186 plaudet β 188 incertos] alii alia coni., cf. Sen.
Ep. 83. 21 196 converterit γ Priscianus Bentley 198 nimio
VaE¹Mⁿ: mimo $\beta a^2 E^1$ Porph. 205 laeva β^1 207 imitata αn^2 :
imitare β 210 extensum M

Q. HORATI FLACCI

ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
 irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 ut magus, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
 verum age et his, qui se lectori credere malunt
 quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 curam redde brevem, si munus Apolline dignum
 vis complere libris et vatibus addere calcar,
 ut studio maiore petant Helicon virentem.
 multa quidem nobis facimus mala saepe poetae
 (ut vineta egomet caedam mea), cum tibi librum 220
 sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
 si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
 cum loca iam recitata revolvimus irrevocati;
 cum lamentamur non apparere labores
 nostros et tenui deducta poemata filo; 225
 cum speramus eo rem venturam ut, simul atque
 carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
 arcessas et egere vetes et scribere cogas.
 sed tamen est operae pretium cognoscere, qualis
 aedituos habeat belli spectata domique 230
 virtus, indigno non committenda poetae.
 gratus Alexandro regi magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus et male natis
 rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos. 235
 sed veluti tractata notam labemque remittunt
 atramenta, fere scriptores carmine foedo
 splendida facta linunt. idem rex ille poema
 qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 edicto vetuit ne quis se praeter Apellen
 pingeret, aut alius Lysippo duceret aera 240
 fortis Alexandri vultum simulantia. quodsi
 iudicium subtile videndis artibus illud
 ad libros et ad haec Musarum dona vocares,
 Boeotum in crasso iurares aere natum.

α = aEM] 216 prevem E¹ 226 eo rem] forem π: item fore φφ
 venturum φφ 228 accersas E 240 cuderet Lambinus

at neque dedecorant tua de se iudicia atque 245
 munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
 dilecti tibi Vergilius Variusque poetae;
 nec magis expressi vultus per aenea signa,
 quam per vatis opus mores animique virorum
 clarorum apparent. nec sermones ego mallet 250
 repentis per humum quam res componere gestas,
 terrarumque situs et flumina dicere, et arces
 montibus impositas et barbara regna, tuisque
 auspiciis totum confecta duella per orbem,
 claustraque custodem pacis cohibentia Ianum, 255
 et formidatam Parthis te principe Romam,
 si quantum cuperem possem quoque; sed neque parvum
 carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
 rem temptare pudor quam vires ferre recusent.
 sedulitas autem stulte quem diligit urget, 260
 praecipue cum se numeris commendat et arte:
 discit enim citius meminitque libentius illud
 quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
 nil moror officium quod me gravat, ac neque ficto
 in peius vultu proponi cereus usquam, 265
 nec prave factis decorari versibus opto,
 ne rubeam pingui donatus munere, et una
 cum scriptore meo, capsâ porrectus operta,
 deferar in vicum vendentem tus et odores
 et piper et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

II

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni,
 si quis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat: 'hic et
 candidus et talos a vertice pulcher ad imos
 fiet eritque tuus nummorum milibus octo, 5

α = αEM] 247 tui E varusque VB 262 discet V 268 por-
 reptus E¹ aperta 5

Q. HORATI FLACCI

verna ministeriis ad nutus aptus erilis,
 litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
 cuilibet; argilla quidvis imitaberis uda;
 quin etiam canet indoctum sed dulce bibenti:
 multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo 10
 laudat venalis qui vult extrudere merces:
 res urget me nulla; meo sum pauper in aere:
 nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
 quivis ferret idem. semel hic cessavit et, ut fit,
 in scalis latuit metuens pendentis habenae. 15
 des nummos, excepta nihil te si fuga laedit':
 ille ferat pretium poenae securus, opinor.
 prudens emisti vitiosum; dicta tibi est lex:
 insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
 dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 talibus officiis prope mancum, ne mea saevus
 iurgares ad te quod epistula nulla rediret.
 quid tum profeci, mecum facientia iura
 si tamen attemptas? quereris super hoc etiam, quod
exspectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles collecta viatica multis
 aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
 iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
 praesidium regale loco deiecit, ut aiunt, 30
 summe munito et multarum divite rerum.
 clarus ob id factum donis ornatur honestis,
 accipit et bis dena super sestertia nummum.
 forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
 nescio quod cupiens hortari coepit eundem 35
 verbis quae timido quoque possent addere mentem:

α = aEM] II 8 quavis E¹ imitabimur β 11 excludere Vβ
 16 laedit V: laedat αβ 18 tibi est lex α²π: tibi lex est φψ: est
 tibi lex α: tibi lex γ 20 sqq. rursus exstat δ 22 rediret αδπ:
 veniret δ²φψ 32 opimis V 36 menteis V

'i, bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
 grandia laturus meritorum praemia. quid stas?'
 post haec ille catus, quantumvis rusticus, 'ibit,
 ibit eo quo vis qui zonam perdidit' inquit. 40
 Romae nutriri mihi contigit, atque doceri
 iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 adiecere bonae paulo plus artis Athenae,
 scilicet ut vellem curvo dinoscere rectum,
 atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
 dura sed emovere loco me tempora grato,
 civilisque rudem belli tulit aestus in arma
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 unde simul primum me dimisere Philippi,
 decisis humilem pennis inopemque paterni 50
 et laris et fundi, paupertas impulit audax
 ut versus facerem: sed quod non desit habentem
 quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
 ni melius dormire putem quam scribere versus?
 singula de nobis anni praedantur euntes; 55
 eripuerunt iocos, Venerem, convivia, ludum;
 tendunt extorquere poemata; quid faciam vis?
 denique non omnes eadem mirantur amantque:
 carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
 ille Bioneis sermonibus et sale nigro. 60
 tres mihi convivae prope dissentire videntur,
 poscentes vario multum diversa palato.
 quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet alter;
 quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
 praeter cetera me Romaene poemata censes 65
 scribere posse inter tot curas totque labores?
 hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
 omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
 hic extremo in Aventino, visendus uterque;

α = αEM] 44 ut possim β 49 philippis φψ 63 tu quod αδ :
 quod tu cell.

Q. HORATI FLACCI

intervalla vides humane commoda. verum 70
 purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat.
 festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
 torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
 tristia robustis luctantur funera plaustis,
 hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus : 75
 i nunc et versus tecum meditare canoros.
 scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbem,
 rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra :
 tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 vis canere et contracta sequi vestigia vatum? 80
 ingenium sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
 et studiis annos septem dedit insenuitque
 libris et curis, statua taciturnius exit
 plerumque et risu populum quatit; hic ego rerum
 fluctibus in mediis et tempestatibus urbis 85
 verba lyrae motura sonum conectere digner?
 frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
 alterius sermone meros audiret honores,
 Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
 qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
 carmina compono, hic elegos. 'mirabile visu
 caelatumque novem Musis opus!' aspice primum,
 quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuum Romanis vatibus aedem!
 mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi, 95
 quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
 caedimur et totidem plagis consumimus hostem
 lento Samnites ad lumina prima duello.
 discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
 quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus, 100

α = αEM] 70 humanae α¹Eδ : haut sane *Froehlich* : alii alia 71
 plures β 77 urbes β 80 contracta E¹ : cantata V : non tacta
Bentley 81 sume ψ¹ 83 Curii δπ¹ 87 frater] fautor *Schuetz* :
 suasor *Hamacher* ut αδ : et π¹φψ 89 huic . . . ille *Britannicus* :
 hic . . . illi *codd.* 92 opus aspice : primum *Fea* 100 si plus om. δ¹

fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
 multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 cum scribo et supplex populi suffragia capto ;
 idem, finitis studiis et mente recepta,
 obturem patulas impune legentibus auris. 105
 ridentur mala qui componunt carmina ; verum
 gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
 si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
 at qui legitimum cupiet fecisse poema,
 cum tabulis animum censoris sumet honesti ; 110
 audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
 et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
 verba movere loco, quamvis invita recedant
 et versentur adhuc intra penetralia Vestae :
 obscurata diu populo bonus eruet atque 115
 proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
 nunc situs informis premit et deserta vetustas ;
 adsciscet nova, quae genitor produxerit usus :
 vehemens et liquidus puroque simillimus amni 120
 fundet opes Latiumque beabit divite lingua ;
 luxuriantia compescet, nimis aspera sano
 levabit cultu, virtute carentia tollet,
 ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
 nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 praetulerim scriptor delirus inersque videri,
 dum mea delectent mala me vel denique fallant,
 quam sapere et ringi. fuit haud ignobilis Argis,
 qui se credebat miros audire tragoedos,
 in vacuo laetus sessor plausorque theatro ; 130
 cetera qui vitae servaret munia recto
 more, bonus sane vicinus, amabilis hospes,

α = aDEM (101-111 = aEM)] 112 feruntur αδ 114 intra edd.
 vet. : inter codd. : citra Burroughs 120 et veh. liq. D 123 carentia
 DE(E¹ ?) Mψ² : calentia VBa 125 movet E 127 delectant δ
 128 Argus γ

Q. HORATI FLACCI

comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
et signo laeso non insanire lagoenae,
posset qui rupem et puteum vitare patentem. 135
hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
expulit elleboro morbum bilemque meraco,
et redit ad sese, 'pol me occidistis, amici,
non servastis' ait, 'cui sic extorta voluptas
et demptus per vim mentis gratissimus error.' 140
nimirum sapere est abiectis utile nugis,
et tempestivum pueris concedere ludum,
ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor : 145
si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
narrares medicis : quod quanto plura parasti
tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
si vulnus tibi monstrata radice vel herba
non fieret levius, fugeres radice vel herba 150
proficiente nihil curarier. audieras, cui
rem di donarent, illi decedere pravam
stultitiam ; et cum sis nihilo sapientior ex quo
plenior es, tamen uteris monitoribus isdem ?
at si divitiae prudentem reddere possent, 155
si cupidum timidumquē minus te, nempe ruberes,
viveret in terris te si quis avarior uno.
si proprium est quod quis libra mercatus et aere est,
quaedam, si credis consultis, mancipat usus ;
qui te pascit ager tuus est, et vilicus Orbi, 160
cum segetes occat tibi mox frumenta daturus,
te dominum sentit. das nummos, accipis uvam,
pullos, ova, cadum temeti : nempe modo isto .
paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis

α = *aDEM* (153 *sqq.* = *aEM*) 135 parentem *B*¹ 140 mentis *om.*
⁸¹ 150 *om.* *DE*¹ *π*¹ *ψ*¹ 152 donarint *Bentley* 156 puderes *E*¹
158 mercatus α^π : mercatur *δφψ* est *om.* *B* 159 mancipiat *δ*
161 daturas *B*

aut etiam supra nummorum milibus emptum. 165
 quid refert, vivas numerato nuper an olim?
 emptor Aricini quondam Veientis et arvi
 emptum cenat holus, quamvis aliter putat; emptis
 sub noctem gelidam lignis calefactat aenum:
 sed vocat usque suum, qua populus adsita certis 170
 limitibus vicina refugit iurgia; tamquam
 sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horae
 nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema
 permutet dominos et cedat in altera iura.
 sic quia perpetuus nulli datur usus, et heres 175
 heredem alterius velut unda supervenit undam,
 quid vici prosunt aut horrea? quidve Calabris
 saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
 grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
 argentum, vestis Gaetulo murice tinctas,
 sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
 cur alter fratrum cessare et ludere et ungui
 praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
 dives et importunus ad umbram lucis ab ortu 185
 silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
 scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 naturae deus humanae, mortalis in unum
 quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
 utar et ex modico quantum res poscet acervo 190
 tollam, nec metuam quid de me iudicet heres,
 quod non plura datis invenerit: et tamen idem
 scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 discrepet et quantum discordet parvus avaro.
 distat enim spargas tua prodigus an neque sumptum 195
 invitus facias neque plura parare labores,
 ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,

α = aEM (193 sqq. = aDEM)] 167 quondam π² et sscr. ψ: quoniam
 Vαß 170 quia E¹: quod π 171 refigit 5 175 sic E²M²: si
 αß 177 vites Canter 192 quid plura E¹ 195 tua om. E

EPISTVLARVM LIBER II

exiguu gratoque fruaris tempore raptim.
 pauperies immunda domus procul absit : ego, utrum
 nave ferar magna an parva, ferar unus et idem. 200
 non agimur tumidis velis aquilone secundo,
 non tamen adversis aetatem ducimus austris,
 viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 extremi primorum, extremis usque priores.
 non es avarus : abi. quid ? cetera iam simul isto 205
 cum vitio fugere ? caret tibi pectus inani
 ambitione ? caret mortis formidine et ira ?
 somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 nocturnos lemures portentaque Thessala rides ?
 natalis grate numeras ? ignoscis amicis ? 210
 lenior et melior fis accedente senecta ?
 quid te exempta iuvat spinis de pluribus una ?
 vivere si recte nescis, decede peritis.
 lusisti satis, edisti satis atque bibisti :
 tempus abire tibi est, ne potum largius aequo 215
 rideat et pulset lasciva decentius aetas.

α = aDEM] 199 domus procul absit αβ² : procul (om. domus et
 absit) β : procul procul absit cum uno det. Bentley 202 astris E¹
 203 virtute colore β 206 fugere βD : fuge rite VaEM² 210
 numertis E¹ 211 sis E 212 iuvit D : levat γ 216 licentius π²

Q. HORATI FLACCI

ARS POETICA

HVMANO capiti cervicem pictor equinam
 iungere si velit, et varias inducere plumas
 undique collatis membris, ut turpiter atrum
 desinat in piscem mulier formosa superne,
 spectatum admissi risum teneatis, amici? 5
 credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 persimilem cuius, velut aegri somnia, vanae
 fingentur species, ut nec pes nec caput uni
 reddatur formae. 'pictoribus atque poetis
 quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.' 10
 scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim;
 sed non ut placidis coeant immitia, non ut
 serpentes avibus gementur, tigribus agni.
 inceptis gravibus plerumque et magna professis
 purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
 adsuitur pannus, cum lucus et ara Dianae

α = aBCM] 1 capiti] pectori B¹ 2 om. B inducere formas
 Bisciola: partes Apits 3-4 atram . . . pristin Gronovius 5 missi
 BC teneatis? amici, Markland 6 pisonis B 7 aegris a¹B
 8 fingenter δ¹: finguntur ψ²: funguntur B 10 quodlibet π¹ audi-
 endi B

Q. HORATI FLACCI

et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus.
sed nunc non erat his locus. et fortasse cupressum
scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
navibus aere dato qui pingitur? amphora coepit
institui: currente rota cur urceus exit?
denique sit quodvis, simplex dumtaxat et unum.
maxima pars vatium, pater et iuvenes patre digni,
decipimur specie recti: brevis esse laboro, 25
obscurus fio; sectantem leviter nervi
deficiunt animique; professus grandia turget;
serpit humi tutus nimium timidusque procellae;
qui variare cupit rem prodigialiter unam,
delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
in vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa ludum faber imus et unguis
exprimet et mollis imitabitur aere capillos,
infelix operis summa, quia ponere totum
nesciet. hunc ego me, si quid componere curem, 35
non magis esse velim quam naso vivere pravo,
spectandum nigris oculis nigroque capillo.
sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
viribus, et versate diu, quid ferre recusent,
quid valeant umeri. cui lecta potenter erit res, 40
nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.
ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor,
ut iam nunc dicat iam nunc debentia dici,
pleraque differat et praesens in tempus omittat;
hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
in verbis etiam tenuis cautusque serendis
dixeris egregie notum si callida verbum

$\alpha = \alpha BCM$] 18 fluvius β^1 19 $\bar{n} \bar{n} C B$ 20 exspes $\alpha \delta^1 \pi^1$: expers
 $\beta(\delta^1 \pi^1)$ 23 sit om. B quidvis ψ^2 28 cautus *Peerlkamp* 32
unus $\delta^1(?)$ Bentley 35 egomet $\delta^1 \phi^1 \psi^1$ 37 nigrove BC 38
materiam] $\bar{i} \bar{a} \bar{m} r. B$ 42 aut $\alpha M \delta^2 \pi$: haud (haut C) *cett.* 43 aut
iam β^1 45 post 46 collocat Bentley 45 spernet BC 47 dixerit B

reddiderit iunctura novum. si forte necesse est
indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
continget, dabiturque licentia sumpta pudenter ;
et nova fictaque nuper habebunt verba fidem si
Graeco fonte cadent, parce detorta. quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
Vergilio Varioque? ego cur, acquirere pauca 55
si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
sermonem patrium ditaverit et nova rerum
nomina protulerit? licuit semperque licebit
signatum praesente nota producere nomen.
ut silvae foliis pronos mutantur in annos, 60
prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
et iuvenum ritu florent modo nata vigentque.
debemur morti nos nostraque; sive receptus
terra Neptunus classis aquilonibus arcet,
regis opus, sterilisve diu palus aptaque remis 65
vicinas urbis alit et grave sentit aratrum,
seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis
doctus iter melius, mortalia facta peribunt,
nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
multa renascentur quae iam cecidere, cadentque 70
quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi.
res gestae regumque ducumque et tristia bella
quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
versibus impariter iunctis querimonia primum, 75
post etiam inclusa est voti sententia compos:
quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
grammatici certant et adhuc sub iudice lis est.

$\alpha = aBCM]$ 49 rerum et β 52 factaque ζ 53 cadant αC^2
55 varoque $\delta\phi\psi$ 59 procudere ζ nummum *Luisinus* 60 folia
in silvis *Diomedes*: silvis folia privos *Bentley*: viduantur, nudantur ζ
65 -ve $\alpha\delta\pi$: -que *cell.* palus diu *Gesner*: palus prius *Bentley* 76
inclusa est $\alpha\delta^2\phi^2\psi^3$: iunctis (-us π) β^1 ex v. *prioris*

Q. HORATI FLACCI

Archilochum proprio rabies armavit iambo ;
 hunc socci cepere pedem grandesque cothurni, 80
 alternis aptum sermonibus et popularis
 vincentem strepitus et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
 et pugilem victorem et equum certamine primum
 et iuvenum curas et libera vina referre. 85
 descriptas servare vices operumque colores
 cur ego si nequeo ignoroque poeta salutor?
 cur nescire pudens prave quam discere malo?
 versibus exponi tragicis res comica non vult ;
 indignatur item privatis ac prope socco 90
 dignis carminibus narrari cena Thyestae.
 singula quaeque locum teneant sortita decenter.
 interdum tamen et vocem comoedia tollit,
 iratusque Chremes tumido delitigat ore ;
 et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
 Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque
 proicit ampullas et sesquipedalia verba,
 si curat cor spectantis tetigisse querela.
 non satis est pulchra esse poemata ; dulcia sunt,
 et quocumque volent animum auditoris agunto. 100
 ut ridentibus arident, ita flentibus adsunt
 humani vultus : si vis me flere, dolendum est
 primum ipsi tibi : tunc tua me infortunia laedent,
 Telephe vel Peleu ; male si mandata loqueris
 aut dormitabo aut ridebo. tristia maestum 105
 vultum verba decent, iratum plena minarum,
 ludentem lasciva, severum seria dictu.
 format enim natura prius nos intus ad omnem
 fortunarum habitum ; iuvat aut impellit ad iram
 aut ad humum maerore gravi deducit et angit ; 110
 post effert animi motus interprete lingua.

α = aBCM] 86 descriptas *Keller* 92 decentem *VB* 98 curas
 5 100 volunt β 101 adflent *Bentley* 103 tum *BC* 111
 post et certi animi πφ¹ψ¹

si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 intererit multum divusne loquatur an heros,
 maturusne senex an adhuc florente iuventa 115
 fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
 mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
 Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
 aut famam sequere aut sibi convenientia finge.
 scriptor honoratum si forte reponis Achillem, 120
 impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 si quid inexpertum scaenae committis et audes 125
 personam formare novam, servetur ad imum
 qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
 difficile est proprie communia dicere; tuque
 rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 quam si proferres ignota indictaque primus. 130
 publica materies privati iuris erit, si
 non circa vilem patulumque moraberis orbem,
 nec verbo verbum curabis reddere fidus
 interpres, nec desilies imitator in artum,
 unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex: 135
 nec sic incipies ut scriptor cyclicus olim:
 'fortunam Priami cantabo et nobile bellum.'
 quid dignum tanto feret hic promissor hiatus?
 parturient montes, nascetur ridiculus mus.
 quanto rectius hic qui nil molitur inepte: 140
 'dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
 qui mores hominum multorum vidit et urbis.'

α = aBCM] 114 Davusne φ²ψ², quo recepto Erosne Lambinus:
 divesne . . . an Irus Erasmus 117 vigentis βM 120 Homereum
 vel Homericum Bentley: alii alia 124 ixionia vaga C 133
 verbum verbo C 137 cantarat nobile B 138 feret tanto C 139
 parturiunt γ 142 quis B

Q. HORATI FLACCI

non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten Scyllamque et cum Cyclope Charybdin. 145
 nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo :
 semper ad eventum festinat et in medias res
 non secus ac notas auditorem rapit, et quae
 desperat tractata nitescere posse, relinquit, 150
 atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 primo ne medium, medio ne discrepet imum.
 tu quid ego et populus mecum desideret audi :
 si plosoris eges aulaea manentis et usque
 sessuri donec cantor 'vos plaudite' dicat, 155
aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
mobilibusque decor naturis dandus et annis.
 reddere qui voces iam scit puer et pede certo
 signat humum, gestit paribus colludere, et iram
 colligit ac ponit temere et mutatur in horas. 160
 imberbus iuvenis, tandem custode remoto,
 gaudet equis canibusque et aprici gramine campi,
 cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 utilium tardus provisor, prodigus aeris,
 sublimis cupidusque et amata relinquere pernix. 165
 conversis studiis aetas animusque virilis
 quaerit opes et amicitias, inservit honori,
 commisisse cavet quod mox mutare laboret.
 multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
 quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti, 170
 vel quod res omnis timide gelideque ministrat,
 dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 difficilis, querulus, laudator temporis acti
 se puero, castigator censorque minorum.

α = aBCM] 154 plosoris Vaδ² : plus oris β : plausoris B²M²φ² 155
 sessori B 157 nobilibusque B 161 imberbus VC¹M : imberbis
 cett. 168-170 om. add. marg. δ 168 quod permutare (mutare
 π¹) β : quod post mutare ζ 172 delator B pavidusque Bentley

multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 multa recedentes adimunt. ne forte seniles
 mandentur iuveni partes pueroque viriles,
 semper in adiunctis aevoque morabimur aptis.
 aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
 segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 quam quae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
 ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
 digna geri promes in scaenam, multaue tolles
 ex oculis quae mox narret facundia praesens.
 ne pueros coram populo Medea trucidet, 185
 aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
 aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
 quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 neve minor neu sit quinto productior actu
 fabula, quae posci vult et spectata reponi. 190
 nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
 actoris partis chorus officiumque virile
 defendat, neu quid medios intercinat actus
 quod non proposito conducat et haereat apte. 195
 ille bonis faveatque et consilietur amice,
 et regat iratos et amet peccare timentis;
 ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
 iustitiam legesque et apertis otia portis;
 ille tegat commissa, deosque precetur et oret, 200
 ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.
 tibia non ut nunc orichalco vincta tubaeque
 aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
 adspirare et adesse choris erat utilis atque

α = aBCM] 178 morabimur aM: morabitur BBC(?) apti B
 187 procne φψ: progne αδπ 189 sit victo B 190 spectata δπ¹:
 spectanda (expect- B) αψπ² 196 amici β¹: amicis γ 197
 peccare (sscr. a) α: pecare δ: pacare tumentes ε 202 non ut om.
 B iuncta C 203 pauco απ: parvo δφψ

Q. HORATI FLACCI

nondum spissa nimis complere sedilia flatu ; 205
 quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
 et frugi castusque verecundusque coibat.
 postquam coepit agros extendere victor et urbis
 latior amplecti murus vinoque diurno
 placari Genius festis impune diebus, 210
 accessit numerisque modisque licentia maior ;
 indoctus quid enim saperet liberque laborum
 rusticus urbano confusus, turpis honesto ?
 sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
 tibicen traxitque vagus per pulpita vestem ; 215
 sic etiam fidibus voces crevere severis,
 et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
 utiliumque sagax rerum et divina futuri
 sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
 mox etiam agrestis Satyros nudavit, et asper
 incolumi gravitate iocum temptavit, eo quod
 illecebris erat et grata novitate morandus
 spectator, functusque sacris et potus et exlex.
 verum ita risores, ita commendare dicaces 225
 conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
 ne quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
 regali conspectus in auro nuper et ostro,
 migret in obscuras humili sermone tabernas,
 aut, dum vitat humum, nubes et inania captet. 230
 effutire levis indigna Tragoedia versus,
 ut festis matrona moveri iussa diebus,
 intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
 non ego inornata et dominantia nomina solum
 verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo ; 235
 nec sic enitar tragico differre colori,
 ut nihil intersit Davusne loquatur et audax

$\alpha = aBCM]$ 206 parvus *Faber* 207 et fugit *B* catusque $\phi\psi$:
 cautusque $C\psi^2$ 212 *om. B* 222 locum $\delta\pi$ 223 erat *om. πφ¹ψ¹* et
om. δ et grata erat *C* 237 et audax *VBC* : an audax *celi*.

Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
 an custos famulusque dei Silenus alumni.
 ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis 240
 speret idem, sudet multum frustra que labore
 ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,
 tantum de medio sumptis accedit honoris.
 silvis deducti caveant, me iudice, Fauni
 ne velut innati triviis ac paene forenses 245
 aut nimium teneris iuvenentur versibus umquam,
 aut immunda crepent ignominiosa que dicta:
 offenduntur enim quibus est equus et pater et res,
 nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emptor,
 aequis accipiunt animis donantve corona. 250
 syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus,
 pes citus; unde etiam trimetris accrescere iussit
 nomen iambeis, cum senos redderet ictus
 primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
 tardior ut paulo graviorque veniret ad auris, 255
 spondeos stabilis in iura paterna recepit
 commodus et patiens, non ut de sede secunda
 cederet aut quarta socialiter. hic et in Acci
 nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni
 in scaenam missos cum magno pondere versus 260
 aut operae celeris nimium cura que carentis
 aut ignoratae premit artis crimine turpi.
 non quivis videt immodulata poemata iudex,
 et data Romanis venia est indigna poetis.
 idcircone vager scribamque licenter? an omnis 265
 visuros peccata putem mea, tutus et intra
 spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
 non laudem merui. vos exemplaria Graeca
 nocturna versate manu, versate diurna.
 at vestri proavi Plautinos et numeros et 270

α = aBCM] 249 fricti aMC²δ²φψ: stricti C': fracti Bδπ 250
 donant B: donantque π 251 longa] nona B 252 iri metris B
 261 nimium celeris α 266 extra Lambinus

Q. HORATI FLACCI

laudavere sales, nimium patienter utrumque,
 ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
 scimus inurbanum lepido seponere dicto
 legitimumque sonum digitis callemus et aure.
 ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
 dicitur et plaustri vexisse poemata Thespis,
 quæ canerent agerentque peruncti faecibus ora.
 post hunc personæ pallæque repertor honestæ
 Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis
 et docuit magnumque loqui nitique cothurno. 280
 successit vetus his comoedia, non sine multa
 laude; sed in vitium libertas excidit et vim
 dignam lege regi; lex est accepta chorusque
 turpiter obtulit sublato iure nocendi.
 nil intemptatum nostri liquere poetæ, 285
 nec minimum meruere decus vestigia Græca
 ausi deserere et celebrare domestica facta,
 vel qui prætextas vel qui docuere togatas.
 nec virtute foret clarisve potentius armis
 quam lingua Latium, si non offenderet unum 290
 quemque poetarum limæ labor et mora. vos, o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite quod non
 multa dies et multa litura coercuit atque
 præsectum decies non castigavit ad unguem.
 ingenium misera quia fortunatius arte 295
 credit et excludit sanos Helicone poetas
 Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
 non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
 nanciscetur enim pretium nomenque poetæ,
 si tribus Anticyris caput insanabile numquam 300
 tonsori Licino commiserit. o ego laevis,
 qui purgor bilem sub verni temporis horam!

α = aBCM] 276 vectasse per Hellada Cuningham 277 qui
 Bentley ora BaM: atris BC¹ 283 om. B: est om. C 289
 clarisque BC 291 vos o] versu B 294 præsectum V¹BC: per-
 spectum π: perfectum cell.

non alius faceret meliora poemata. verum
 nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
 reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi; 305
 munus et officium nil scribens ipse docebo,
 { unde parentur opes, quid alat formetque poetam, }
 { quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error. }
 scribendi recte sapere est et principium et fons:
 rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae, 310
 verbaque provisam rem non invita sequentur.
 qui didicit patriae quid debeat et quid amicis,
 quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
 quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
 partes in bellum missi ducis, ille profecto 315
 reddere personae scit convenientia cuique.
 respicere exemplar vitae morumque iubebo
 doctum imitorem et vivas hinc ducere voces.
 interdum speciosa locis morataque recte
 fabula nullius veneris, sine pondere et arte, 320
 valdius oblectat populum meliusque moratur
 quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
 Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assem 325
 discunt in partis centum diducere. 'dicat
 filius Albani: si de quincunce remota est
 uncia, quid superat? poteras dixisse.' 'triens.' 'eu!
 rem poteris servare tuam. redit uncia, quid fit?'
 'semis.' an haec animos aerugo et cura peculi 330
 cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
 posse linenda cedro et levi servanda cupresso?
 aut prodesse volunt aut delectare poetae,
 aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.

$\alpha = aBCM]$ 305 exsors ipsa $\delta\phi\psi$: exsortita $a\delta^2\pi$ 308 doceat
 $a^1\delta^1$ 309 est et] est B 319 iocis (loc- δ^2) B 322 regum B
 327 albini B 328 poterat $a\delta^2\pi^1$ triens est (trienem π) B 330
 an VB: ad (at π^2) cett. 331 speremus B

Q. HORATI FLACCI

quidquid praecipies esto brevis, ut cito dicta 335
 percipiant animi dociles teneantque fideles.
 omne supervacuum pleno de pectore manat.
 ficta voluptatis causa sint proxima veris,
 ne quodcumque velit poscat sibi fabula credi,
 neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 340
 centuriae seniorum agitant expertia frugis,
 celsi praetereunt austera poemata Ramnes :
 omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
 lectorem delectando pariterque monendo ;
 hic meret aera liber Sosiis ; hic et mare transit 345
 et longum noto scriptori prorogat aevum.
 sunt delicta tamen quibus ignovisse velimus ;
 nam neque chorda sonum reddit quem vult manus et mens,
 poscentique gravem persaepe remittit acutum ;
 nec semper feriet quodcumque minabitur arcus. 350
 verum ubi plura nitent in carmine non ego paucis
 offendar maculis, quas aut incuria fudit
 aut humana parum cavit natura. quid ergo est ?
 ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 quamvis est monitus, venia caret ; ut citharoedus 355
 ridetur chorda qui semper oberrat eadem :
 sic mihi qui multum cessat fit Choerilus ille,
 quem bis terve bonum cum risu miror ; et idem
 indignor quandoque bonus dormitat Homerus ;
 verum operi longo fas est obrepere somnum. 360
 ut pictura poesis : erit quae si propius stes
 te capiat magis, et quaedam si longius abstes.
 haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
 iudicis argutum quae non formidat acumen ;
 haec placuit semel, haec decies repetita placebit. 365
 o maior iuvenum, quamvis et voce paterna

$\alpha = aBCM$] 339 nec BC velis a^3 : volet B posset $\delta^1\phi\psi$ 345
 aera $a^1BC^2M\delta^2\pi$: aere $Ca^2\delta^1\phi\psi$ sosis α 348 et mens *om.* B
 355 ut ζ : et $\alpha\beta$ 356 oberret $a\delta^2M$ 358 terve B : terque *att.*
 360 opere δ^1 : opere in $a\delta^2M$

fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
 tolle memor, certis medium et tolerabile rebus 1.5.
 recte concedi. consultus iuris et actor
 causarum mediocris abest virtute disertis 370
 Messallae nec scit quantum Cascellius Aulus,
 sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
 non homines, non di, non concessere columnae.
 ut gratas inter mensas symphonia discors
 et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver 375
 offendunt, poterat duci quia cena sine istis,
 sic animis natum inventumque poema iuvandis,
 si paulum summo decessit, vergit ad imum.
 ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
 indoctusque pilae discive trochive quiescit, 380
 ne spissae risum tollant impune coronae:
 qui nescit versus tamen audet fingere. quidni?
 liber et ingenuus, praesertim census equestrem
 summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
 tu nihil invita dices faciesve Minerva: 385
 id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim
 scripseris, in Maeci descendat iudicis auris
 et patris et nostras, nonumque prematur in annum,
 membranais intus positais: delere licebit
 quod non edideris; nescit vox missa reverti. 390
 silvestris homines sacer interpresque deorum
 caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
 dictus ob hoc lenire tigris rabidosque leones;
 dictus et Amphion, Thebanais conditor urbis,
 saxa movere sono testudinis et prece blanda 395
 ducere quo vellet. fuit haec sapientia quondam,
 publica privatis secernere, sacra profanis,

α = αBCM] 371 nec scit VB: nescit *coll.* auris BC¹(?) 376
 duci *om.* B 377 animus BC 378 pergit B: pergit *vel* vergit C
 385 faciesque α¹M 386 esto *Guilius* 388-389 *interpunxit Bentley*
 393 rabidos VB: rapidos (-as δ) *coll.* 394 arcis α¹δ²M 397 saxa B

Q. HORATI FLACCI

concubitu prohibere vago, dare iura maritis,
 oppida moliri, leges incidere ligno.
 sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
 carminibus venit. post hos insignis Homerus
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 versibus exacuit: dictae per carmina sortes,
 et vitae monstrata via est, et gratia regum
 Pieriis temptata modis, ludusque repertus 405
 et longorum operum finis, ne forte pudori
 sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.
natura fieret laudabile carmen an arte
 quaesitum est: ego nec studium sine divite vena
 nec rude quid prosit video ingenium; alterius sic 410
 altera poscit opem res et coniurat amice.
 qui studet optatam cursu contingere metam
 multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
 abstinuit Venere et vino: qui Pythia cantat
 tibicen, didicit prius extimuitque magistrum. 415
 nunc satis est dixisse 'ego mira poemata pango:
 occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui,
 et quod non didici sane nescire fateri.'
 ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
 adsentatores iubet ad lucrum ire poeta 420
 dives agris, dives positus in faenore nummis.
 si vero est unctum qui recte ponere possit
 et spondere levi pro paupere et eripere atris
 litibus implicitum, mirabor si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 tu seu donaris seu quid donare voles cui,
 nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 laetitiae: clamabit enim 'pulchre! bene! recte!'
 pallescet super his, etiam stillabit amicis

α = aBCM] 402 Pyraeus B Porph. 405 Pleris B 410 possit 5
 415 dicit C¹ 416 nec satis 5 est] et BC 422 iunctum B iussit
 BC¹ 423 artis 5 424-425 = 425-424 in B 426 cui] qui B-

ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram. 430
 ut qui conducti plorant in funere dicunt
 et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
 derisor vero plus laudatore movetur.
 reges dicuntur multis urgere culillis
 et torquere mero quem perspexisse laborent, 435
 an sit amicitia dignus: si carmina condes,
 numquam te fallent animi sub vulpe latentes.
 Quintilio si quid recitares, 'corrigere sodes
 hoc' aiebat 'et hoc': melius te posse negares,
 bis terque expertum frustra, delere iubebat 440
 et male tornatos incudi reddere versus.
 si defendere delictum quam vertere malles,
 nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem,
 quin sine rivali teque et tua solus amares.
 vir bonus et prudens versus reprehendet inertis, 445
 culpabit duos, incompitis allinet atrum
 traverso calamo signum, ambitiosa recidet
 ornamenta, parum claris lucem dare coget,
 arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
 fiet Aristarchus: nec dicet 'cur ego amicum 450
 offendam in nugis?' hae nugae seria ducent
 in mala derisum semel exceptumque sinistre.
 ut mala quem scabies aut morbus regius urget
 aut fanaticus error et iracunda Diana,
 vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam 455
 qui sapiunt: agitant pueri incautique sequuntur.
 hic, dum sublimis versus ructatur et errat,
 si veluti merulis intentus decedit auceps
 in puteum foveamve, licet 'succurrite' longum

α = *aBCM* (441 sqq. = *aEM*) 430 rose mallet *B*: Salius *L. Mueller*
 431 quae conductae *Kirchmann* 434 culillis (cui illis *B*) *Br*:
 cululis (-ullis *C*) *cett.* 435 laborant *δπφ* 437 fallant *β* 440
 bis tero *E* 441 torquatos *E*: ter natos *Bentley* 450 non *πφψ*
 455 fugientque (fugent- *M*) α 458 si δ: sic *cett.*

ARS POETICA

clamet 'io cives!' non sit qui tollere curet. 460
 si curet quis opem ferre et demittere funem,
 'qui scis an prudens huc se deiecerit atque
 servari nolit?' dicam, Siculique poetae
 narrabo interitum. deus immortalis haberi
 dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam 465
 insiluit. sit ius liceatque perire poetis.
 invitum qui servat idem facit occidenti.
 nec semel hoc fecit, nec si retractus erit iam
 fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
 nec satis apparet cur versus factitet, utrum 470
 minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
 obiectos caveae valuit si frangere clathros,
 inductum doctumque fugat recitator acerbus;
 quem vero arripuit, tenet occiditque legendo, 475
 non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

α = aEM] 461 demittere 5: dimittere oß 462 proiecerit (deiec-
 8²) ß 473 obiectas E

INDEX

- Aeli vetusto nobilis ab Lamo C. iii. 17.
 Aequam memento rebus in arduis C. ii. 3.
 Albi, ne doleas plus nimio memor C. i. 33.
 Albi, nostrorum sermonum candide iudex Epp. i. 4.
 Altera iam teritur bellis civilibus aetas E. 16.
 Ambubaiarum collegia, pharmacoplae S. i. 2.
 Angustam amice pauperiem pati C. iii. 2.
 At, o deorum quidquid in caelo regit E. 5.
 Audivere, Lyce, di mea vota, di C. iv. 13.

 Bacchum in remotis carmina rupibus C. ii. 19.
 Beatus ille, qui procul negotiis E. 2.

 Caelo supinas si tuleris manus C. iii. 23.
 Caelo tonantem credidimus Iovem C. iii. 5.
 Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano Epp. i. 8.
 Cum tot sustineas et tanta negotia solus Epp. ii. 1.
 Cum tu, Lydia, Telephi C. i. 13.
 Cur me querelis exanimas tuis? C. ii. 17.

 Delicta maiorum immeritus lues C. iii. 6.
 Descende caelo et dic age tibia C. iii. 4.
 Dianam tenerae dicite virgines C. i. 21.
 Diffugere nives, redeunt iam gramina campis C. iv. 7.
 Dive, quem proles Niobea magnae C. iv. 6.
 Divis orte bonis, optime Romulae C. iv. 5.
 Donarem pateras grataque commodus C. iv. 8.
 Donec gratus eram tibi C. iii. 9.

 Egressum magna me accepit Aricia Roma S. i. 5.
 Eheu fugaces, Postume, Postume C. ii. 14.
 Est mihi nonum superantis annum C. iv. 11.
 Et ture et fidibus iuvat C. i. 36.
 Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae S. i. 4.
 Exegi monumentum aere perennius C. iii. 30.
 Extremum Tanain si biberes, Lyce C. iii. 10.

 Faune, Nympharum fugientum amator C. iii. 18.
 Festo quid potius die C. iii. 28.
 Flore, bono claroque fidelis amice Neroni Epp. ii. 2.
 Fructibus Agrippae Siculis quos colligis, Icci Epp. i. 12.

 Herculis ritu modo dictus, o plebs C. iii. 14.
 Hoc erat in votis : modus agri non ita magnus S. ii. 6.

INDEX

- Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti S. ii. 5.
 Horrida tempestas caelum contraxit et imbres E. 13.
 Humano capiti cervicem pictor equinam A. P.
- Iam iam efficaci do manus scientiae E. 17.
 Iam pauca aratro iugera regiae C. ii. 15.
 Iam satis terris nivis atque dirae C. i. 2.
 Iam veris comites, quae mare temperant C. iv. 12.
 Iamdudum ausculto et cupiens tibi dicere servus S. ii. 7.
 Ibam forte via Sacra, sicut meus est mos S. i. 9.
 Ibis Liburnis inter alta navium E. 1. .
 Icci, beatis nunc Arabum invides C. i. 29.
 Ille et nefasto te posuit die C. ii. 13.
 Impios parrae recinentis omen C. iii. 27.
 Inclusam Danaen turris aenea C. iii. 16.
 Intactis opulentior C. iii. 24.
 Integer vitae scelerisque purus C. i. 22.
 Intermissa, Venus, diu C. iv. 1.
 Iuli Flore, quibus terrarum militet oris Epp. i. 3.
 Iustum et tenacem propositi virum C. iii. 3.
- Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen C. i. 7.
 Lupis et agnis quanta sortito obtigit E. 4.
 Lydia, dic, per omnis C. i. 8.
- Maecenas atavis edite regibus C. i. 1.
 Mala soluta navis exit alite E. 10.
 Martiis caelebs quid agam Kalendis C. iii. 8.
 Mater saeva Cupidinum C. i. 19.
 Mercuri, sacunde nepos Atlantis C. i. 10.
 Mercuri—nam te docilis magistro C. iii. 11.
 Miserarum est neque amor dare ludum neque dulci C. iii. 12.
 Mollis inertia cur tantam diffuderit imis E. 14.
 Montium custos nemorumque, Virgo C. iii. 22.
 Motum ex Metello consule civicum C. ii. 1.
 Musis amicus tristitiam et metus C. i. 26.
- Natis in usum laetitiae scyphis C. i. 27.
 Ne forte credas interitura, quae C. iv. 9.
 Ne perconteris fundus meus, optime Quincti Epp. i. 16.
 Ne sit ancillae tibi amor pudori C. ii. 4.
 Nempe incomposito dixi pede currere versus S. i. 10.
 Nil admirari prope res est una, Numici Epp. i. 6.
 Nolis longa ferae bella Numantiae C. ii. 12.
 Non ebur neque aureum C. ii. 18.
 Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos S. i. 6.
 Non semper imbres nubibus hispidos C. ii. 9.
 Non usitata nec tenui ferar C. ii. 20.
 Non vides quanto moveas periculo C. iii. 20.
 Nondum subacta ferre iugum valet C. ii. 5.

INDEX

- Nox erat et caelo fulgebat luna sereno E. 15.
 Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem C. i. 18.
 Nullus argento color est avaris C. ii. 2.
 Nunc est bibendum, nunc pede libero C. i. 37.
- O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens C. iv. 10.
 O diva, gratum quae regis Antium C. i. 35.
 O fons Bandusiae splendidior vitro C. iii. 13.
 O matre pulchra filia pulchrior C. i. 16.
 O nata mecum consule Manlio C. iii. 21.
 O navis, referent in mare te novi C. i. 14.
 O saepe mecum tempus in ultimum C. ii. 7.
 O Venus, regina Cnidi Paphique C. i. 30.
 Odi profanum vulgus et arceo C. iii. 1.
 Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum S. i. 8.
 Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos S. i. 3.
 Otium divos rogat in patenti C. ii. 16.
- Parcius iunctas quatiunt fenestras C. i. 25.
 Farcus deorum cultor et infrequens C. i. 34.
 Parentis olim si quis impia manu E. 3.
 Pastor cum traheret per freta navibus C. i. 15.
 Persicos odi, puer, apparatus C. i. 38.
 Petti, nihil me sicut antea iuvat E. 11.
 Phoebe silvarumque potens Diana Car. Saec.
 Phoebus volentem proelia me loqui C. iv. 15.
 Pindarum quisquis studet aemulari C. iv. 2.
 Poscimus, si quid vacui sub umbra C. i. 32.
 Prima dicte mihi, summa dicende Camena Epp. i. 1.
 Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino Epp. i. 19.
 Proscripti Regis Rupili pus atque venenum S. i. 7.
- Quae cura patrum quaeve Quiritium C. iv. 14.
 Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni Epp. i. 15.
 Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo S. ii. 2.
 Qualem ministrum fulminis alitem C. iv. 4.
 Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis, et scis Epp. i. 17.
 Quando repostum Caecubum ad festas dapes E. 9.
 Quantum distet ab Inacho C. iii. 19.
 Quem tu, Melpomene, semel C. iv. 3.
 Quem virum aut heroa lyra vel acri C. i. 12.
 Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem S. i. 1.
 Quid bellicosus Cantaber et Scythes C. ii. 11.
 Quid dedicatum poscit Apollinem C. i. 31.
 Quid fles, Asterie, quem tibi candidi C. iii. 7.
 Quid immerentis hospites vexas canis E. 6.
 Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris? E. 12.
 Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos Epp. i. 11.
 Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum Epp. i. 7.
 Quis desiderio sit pudor aut modus C. i. 24.

INDEX

- Quis multa gracilis te puer in rosa C. i. 5.
 Quo me, Bacche, rapis tui C. iii. 25.
 Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris E. 7.

 Rectius vives, Licini, neque altum C. ii. 10.
 Rogare longo putidam te saeculo E. 8.

 Scriberis Vario fortis et hostium C. i. 6.
 Septimi, Gadis aditure mecum et C. ii. 6.
 Septimius, Claudii, nimirum intellegit unus Epp. i. 9.
 Si bene te novi, metues, liberrime Lolli Epp. i. 18.
 Si potes Archiacis conviva recumbere lectis Epp. i. 5.
 Sic raro scribis, ut toto non quater anno S. ii. 3.
 Sic te diva potens Cypri C. i. 3.
 Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni C. i. 4.
 Sunt quibus in satira videar nimis acer et ultra S. ii. 1.

 Te maris et terrae numeroque carentis harenæ C. i. 28.
 Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli Epp. i. 2.
 Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi C. i. 17
 Tyrrhena regum progenies, tibi C. iii. 29.

 Velox amoenum saepe Lucretilem C. i. 17.
 Vertumnum Ianumque, liber, spectare videris Epp. i. 20.
 Vides ut alta stet nive candidum C. i. 9.
 Vile potabis modicis Sabinum C. i. 20.
 Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli Epp. i. 14.
 Vitas inuleo me similis, Chloe C. i. 23.
 Vixi puellis nuper idoneus C. iii. 26.
 Villa si iuris tibi peierati C. ii. 8.
 Vnde et quo Catius? non est mihi tempus, aventi S. ii. 4.
 Urbis amatorem Fuscum salvere iubemus Epp. i. 10.
 Vt Nasidieni iuvat te cena beati? S. ii. 8.
 Vt proficiscentem docui te saepe diuque Epp. i. 13.
 Vxor pauperis Ibyci C. iii. 15.

UNIV. OF MICHIGAN,

OCT 4 1912

OXFORD CLASSICAL TEXTS

The prices given of copies on ordinary paper are for copies bound in limp cloth; uncut copies may be had in paper covers at 6d. less per volume (1s. less for those priced from 6s. in cloth).

All volumes are also on sale interleaved with writing-paper and bound in stout cloth; prices in square brackets.

June, 1911

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS

LONDON: HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER, E.C.

Greek

Aeschylus. A. SIDEWICK. 3s. 6d. [7s. 6d.] (India paper, 4s. 6d.)

Antoninus. J. H. LEOPOLD. 3s. [5s. 6d.] (India paper, 4s.)

Apollonius Rhodius. R. C. SEATON. 3s. [5s. 6d.] (India paper, 4s.)

Aristophanes. F. W. HALL, W. M. GELDART. (India paper, 8s. 6d.)
I. Ach., Eq., Nub., Vesp., Pax, Aves. 3s. 6d. [7s. 6d.] (India paper 4s. 6d.)

II. Lys., Thesm., Ran., Eccl., Plut., fr. 3s. 6d. [7s. 6d.] (India paper, 4s. 6d.)

Bucolici Graeci. U. VON WILAMOWITZ-MOELLENDORFF. 3s. [7s.] (India paper, 4s.)

Demosthenes. S. H. BUTCHER.

I. Orationes I-XIX. 4s. 6d. [8s. 6d.] II. i. Orationes XX-XXVI. 3s. 6d. [7s. 6d.] Together on India paper, 12s. 6d.

Euripides. GILBERT MURRAY. (India paper, I-III, 12s. 6d.; I-II, 9s.; III, 4s. 6d.)

I. Cyc., Alc., Med., Heracl., Hip., Andr., Hec. 3s. 6d. [7s. 6d.]

II. Suppl., Herc., Ion, Tro., El., I. T. 3s. 6d. [7s. 6d.]

III. Hel., Phoen., Or., Bacch., Iph. Aul., Rh. 3s. 6d. [7s. 6d.]

Hellenica Oxyrhynchia cum Theopompi et Cratippi fragmentis.
B. P. GREENFELL, A. S. HUNT. 4s. 6d.

Herodotus. K. HUDZ. (India paper, 12s. 6d.)

Vol. I (Books I-IV). 4s. 6d. [10s.] Vol. II (Books V-IX). 4s. 6d. [10s.]

Homer, 3s. per volume. [5s. 6d. per volume.]

Iliad. (Vols. I and II.) D. B. MONRO, T. W. ALLEN. (India paper, 7s.)

Odyssey. (Vols. III and IV.) T. W. ALLEN. (India paper, 6s.)

Hyperides. F. G. KENYON. 3s. 6d.

Longinus. A. O. PRICKARD. 2s. 6d.

Plato. J. BURNET. Vols. I-III, 6s. each [12s. each] (India paper, 7s. each). Vol. IV. 7s. [14s.] (India paper, 8s. 6d.) Vol. V. 8s. [16s.] (India paper, 10s. 6d.)

I. Euth., Apol., Crit., Ph.; Crat., Tht., Soph., Polit.

II. Par., Phil., Symp., Phdr.; Alc. I, II, Hipp., Am.

III. Thg., Chrm., Lch., Lys.; Euthd., Prot., Gorg., Men.; Hipp. ma., ml., Io, Menex.

IV. Clit., Rep., Tim., Critias. Also, separately, Republic, 6s. [12s.]; on quarto writing paper, 10s. 6d.; Clit., Tim., Crit., paper covers, 2s.

V. Part i. Minos, Leges I-VIII; Part ii. Leges IX-XII, Epinomis, Epistulae. Definitiones, Spuria.

First and fifth tetralogies separately, paper covers, 2s. each.

Apology and Meno separately, paper covers, 2s.

Theophrasti Characteres. H. DIELS. 3s. 6d.

Thucydides. H. STUART JONES. (India paper, 8s. 6d.)

I. Books 1-4. II. Books 5-8. 3s. 6d. each. [7s. 6d. each.]

Xenophon. E. C. MARCHANT. Vols. I-III. (India paper, 12s. 6d.)

I. Historia Graeca. 3s. [7s.]

II. Libri Socratici. 3s. 6d. [7s. 6d.]

III. Anabasis. 3s. [7s.]

IV. Cyropaedia. 3s. 6d. [7s. 6d.]

Latin

Asconius. A. C. CLARK. 3s. 6d. [6s.]

Caesar, Commentarii. R. L. A. DU PONTET. (India paper, 7s.)
Bellum Gallicum. 2s. 6d. [6s.] Bellum Civile. 3s. [7s.]

Catullus. R. ELLIS. 2s. 6d. [5s.] (With Tibullus and Propertius, on India paper, 8s. 6d.)

Cicero, Epistulae. L. C. PURSER. (India paper, 21s.)

I. Epp. ad Fam. 6s. [12s.]; II. ad Att., Pars i (1-8), Pars ii (9-16), 4s. 6d. each [8s. 6d. each]; III. ad Q. F., ad M. Brut., Fragm. 3s. [5s. 6d.]

Orationes. (Rosc. Am. etc., Mil. etc., Verrinae, India paper, 18s. 6d.)

Rosc. Am., I. Pomp., Clu., Cat., Mur., Cael. A. C. CLARK. 3s. [7s.]

Pro Milone, Caesarianae, Philippicae. A. C. CLARK. 3s. [7s.]

Verrinae. W. PETERSON. 4s. [8s.]

Quinct., Rosc. Com., Caec., Leg. Agr., Rab. perduell., Flacc., Pis.,

Rab. Post. A. C. CLARK. 3s. [7s.]

Post Red., De Domo, Har. Resp., Sest., Vat., Prov. Cons., Balb. W. PETERSON. 3s.

Tull., Font., Sull., Arch., Planc., Scaur. A. C. CLARK. 2s. 6d.

Rhetorica. A. S. WILKINS. (India paper, 7s. 6d.)

I. De Oratore. 3s. [7s.] II. Brutus, etc. 3s. 6d. [7s. 6d.]

Horace. E. C. WICKHAM. 3s. [5s. 6d.] (India paper, 4s. 6d.)

Lucretius. C. BAILEY. 3s. [5s. 6d.] (India paper, 4s.)

Martial. W. M. LINDSAY. 6s. [12s.] (India paper, 7s. 6d.)

Nepos. E. O. WINSTEDT. 2s. [4s. 6d.]

Persius and Juvenal. S. G. OWEN. 3s. [5s. 6d.] (India paper, 4s.)

Plautus. W. M. LINDSAY. (India paper, 16s.)

I. Amph.—Merc. II. Miles—fragm. 6s. each [13s. 6d. each.]

Propertius. J. S. PHILLIMORE. 3s. [5s. 6d.] (India paper, see Catullus.)

Statius. (India paper, 10s. 6d.)

Silvae. J. S. PHILLIMORE. 3s. 6d. [6s.]

Thebais and Achilleis. H. W. GARROD. 6s. [12s.]

Tacitus. (India paper, 15s.)

Annales. C. D. FISHER. 6s. [12s.] (India paper, 7s.)

Historiae. C. D. FISHER. 4s. [7s. 6d.] (India paper, 5s. 6d.)

Opera Minora. H. FURNEAUX. 2s. [4s. 6d.]

Terence. R. Y. TYRRELL. 3s. 6d. [7s. 6d.] (India paper, 5s.)

Tibullus. J. P. POSTGATE. 2s. [4s. 6d.] (India paper, see Catullus.)

Vergil. F. A. HIRTZEL. 3s. 6d. [8s. 6d.] (India paper, 4s. 6d.)

Appendix Vergiliana. R. ELLIS. 4s.

